



J. S.

HŘBITOV.

Kraj smutný nad ním noc, vichřice divoká,
v něm osamocen hřbitov stál a vzdychal z hluboka.

Přišel jsem k jeho bráně a naslouchal jsem tich,
a hřbitov vypravoval mi jednu z bájí svých.

Po nebi mraky táhly a měsíc kráčel bled,
mně zdálo se, že dívám se na něj naposled.

I odcházel jsem smuten, tu zaslechl jsem hlas,
šťasten buď, bledý poutníče, sejdem se jednou zas!

VÝZVA.

Já viděl lásky zjev,
za noci bloudila,
po zmlklých polích hlaholil
čarovný její zpěv.

V hlubokých žalech svých,
ty dívko krásná pojď,
kde láska bloudí půjdeme,
po zmlklých po polích.

POZDRAV.

Jsem opět sám a tiše sním
v teple čisté lásky naší
a žehnám tobě, lásko moje prchlá,
za hrstku tichých, sladkých chvil. —

PODZIMNÍ.

Nad žitím mým kdys šuměl lásky sen
jak peruť ptáka v jaře nad polem,
nyní mně teskno kraji ve holém,
když sen můj sladký větrem odnesen.

Lká ptáče, když se Jeseň blíží,
že zvad' již všecek květ a opadal,
hlavičku chýlí, v modrou touží dál,
než mrazy údy zemi sklízí.

Já vytrvám, klidně jeseň vyčkám
a užřím léta skon a svadlý list,
jejž větrů hlučných táhlý, chmurný svist
znaveným země hází víčkám . . .



J. S.

HŘBITOV.

Kraj smutný nad ním noc, vichřice divoká,
v něm osamocen hřbitov stál a vzdychal z hluboka.

Přišel jsem k jeho bráně a naslouchal jsem tich,
a hřbitov vypravoval mi jednu z bájí svých.

Po nebi mraky táhly a měsíc kráčel bled,
mně zdálo se, že dívám se na něj naposled.

I odcházel jsem smuten, tu zaslechl jsem hlas,
šťasten buď, bledý poutníče, sejdem se jednou zas!

VÝZVA.

Já viděl lásky zjev,
za noci bloudila,
po zmlklých polích hlaholil
čarovný její zpěv.

V hlubokých žalech svých,
ty dívko krásná pojď,
kde láska bloudí půjdeme,
po zmlklých po polích.

POZDRAV.

Jsem opět sám a tiše sním
v teple čisté lásky naší
a žehnám tobě, lásko moje prchlá,
za hrstku tichých, sladkých chvil. —

PODZIMNÍ.

Nad žitím mým kdys šuměl lásky sen
jak peruť ptáka v jaře nad polem,
nyní mně teskno kraji ve holém,
když sen můj sladký větrem odnesen.

Lká ptáče, když se Jeseň blíží,
že zvad' již všecek květ a opadal,
hlavičku chýlí, v modrou touží dál,
než mrazy údy zemi sklíží.

Já vytrvám, klidně jeseň vyčkám
a uzřím léta skon a svadlý list,
ježž větrů hlučných táhlý, chmurný svist
znaveným země hází víčkám . . .

KONRÁD BERKA:

NĚKOLIK ČRT Z CESTOPISNÉHO DENNÍKU.

25./VII. — pondělí. Za zářivého jitra vyjel jsem z Turnova po zemské silnici k Liberci. Nechtěje se vázati suchými číslicemi jízdního řádu a omeziti se na prosté vyhlížení z vlaku, volil jsem vděčnější dopravní prostředek, kolo. Den, který z rána byl zářivý, měnil se v ohnivý. Sňal jsem plášť a světl kabát, tak že má červenobílá košile zdaleka prozrazovala, kterého národa jsem úd. Projel jsem malebnou vesničkou, ještě českou. Tam dohonil jsem hovorného pána z Turnova, který měřil do Rychnova. Jeli jsme spolu, bavíce se hovorem. Projíždíme jinou vsí. Řekli bychom, že je německá — škola a firmy na to ukazují. „Ó není,“ praví pán, „tu drží v šachu němečtí továrnici. Včera prý však měli ubozí skláři pod Kopaninou schůzi a usnesli se vynutiti si snesitelnější život stávkou.“ Teprve nyní jsem si vzpomněl, že jsem v neděli onen tábor lidu viděl, když jsem k večeru šel z rozhledny na Kopanině do Turnova. Slunce se nížilo k obzoru, na údolí pod točenou silnicí, po které jsem kráčet, ukládaly se dlouhé stíny. Kráčet jsem pozoruje Turnov, který při zapadajícím slunci vypadal jako obrázek. V tom zaslechnu pod sebou hromadný potlesk a v zápětí naši hymnu „Kde domov můj“. Na louce, téměř pod silnicí, pestřil se zástup, který onu píseň zpíval. Píseň zněla mohutně, ale jaksi zachmuřeně. Dozpívali a rozcházel se. Teprve nyní jsem si vzpomněl: sešli se, aby podali mohutný protest proti upírům své krve a vrahům svého národa.

Krajina začíná býti krásnější. Blížíme se k Hodkovicům, již německým. Projíždíme černo-červenozluté slavobrány. Včera zde byla velkoněmecká slavnost. Každý domek, ba malá chalupa staročeského slohu má onen prapor. Nadjíždíme si stranou, abychom nemusili středem vosího hnízda. Ale žahadlo jsme dostali přece. „Heil,“ zaslechnu silný hlas. Jakýsi starý pán pohlíží na nás s nenávistí. Snad slyšel náš český hovor a byl jím rozčilen. Či snad ho dráždila moje košile? Silnice probíhá krásným, zeleným údolím. Leckde při záhybu silnice krčí se roztomilá, dřevěná hospůdka. Rychnov neposkytuje nic nového. Městečko je roztahané po stráních a údolích. K jihu vidíme Kopaninu, za níž obývá český lid. Z Rychnova jedu podél kolejnic elektrické dráhy k Jablonci. Již blízko za Rychnovem troubí se podle trati nové domy jablonecké. Každý skoro nese úhlednou tabulku. X. Y. Gürtler. Nevycházím z úžasu, když sjíždím příkrou ulicí k městu. Město je rozloženo po stráních a v údolích, je veliké a živé. Střechy jsou jasně červené, domy čisté, bílé. Zdá se, jako by vzniklo v několika letech. A skutečně roste téměř před očima. Za posledních 10 let (1900—1910) vzrostlo o 40%. Dnes snad bude po Ústí a Liberci největším městem Němců v Čechách. Co způsobilo jeho rozmach? Výroba drobného skleněného zboží, která měla dříve sídlo v Turnově. Jest zde i mnoho pasířů. Před 100 lety byl Jablonec nepatrnou vesničkou. Dnes je ochrannou tvrzí Liberci, proti níž se okolní česká místa a města naprosto trátí.

Silnice z Jablonce do Liberce se lidmi téměř netrhne. Není divu: Nad nepatrnými vodami Nisy hřmí svou píseň práce celé řady průmyslových závodů. Kol nich rostou celé továrenské vesnice, jež se již téměř slévají v jedno. V zelené stráni krčí se tu a tam dřevěná chaloupka. Ženy sečou trávu a konají i polní práce, muži jsou v továrnách.

Blížíme se k metropoli Němců, Liberci. V Liberci kvete soukenictví, jehož rozvoj datuje se od Karla VI. Soukenictví je základem blahobytu města, jež čítá kol 35.000 obyvatel. Původ města a nejstarší dějiny jsou neznámé. Město má význam až v novověku. V ústavě Waldsteinova vévodství friedlandského bylo mezi šesti městy, jež tvořila stav městský (Jičín, Hostinné, Bělá, Č. Lípa, Fried-

NĚKOLIK ČRT Z CESTOPISNÉHO DENNÍKU.

25./VII. — pondělí. Za zářivého jitra vyjel jsem z Turnova po zemské silnici k Liberci. Nechtěje se vázati suchými číslicemi jízdního řádu a omeziti se na prosté vyhlížení z vlaku, volil jsem vděčnější dopravní prostředek, kolů. Den, který z rána byl zářivý, měnil se v ohnivý. Sňal jsem plášť a světl kabát, tak že má červenobílá košile zdaleka prozrazovala, kterého národa jsem úd. Projel jsem malebnou vesničkou, ještě českou. Tam dohonil jsem hovorného pána z Turnova, který měřil do Rychnova. Jeli jsme spolu, bavíce se hovorem. Projíždíme jinou vsí. Řekli bychom, že je německá — škola a firmy na to ukazují. „Ó není,“ praví pán, „tu drží v šachu němečtí továrnici. Včera prý však měli ubozí skláři pod Kopaninou schůzi a usnesli se vynutiti si snesitelnější život stávkou.“ Teprve nyní jsem si vzpomněl, že jsem v neděli onen tábor lidu viděl, když jsem k večeru šel z rozhledny na Kopanině do Turnova. Slunce se nížilo k obzoru, na údolí pod točenou silnicí, po které jsem kráčel, ukládaly se dlouhé stíny. Kráčel jsem pozoruje Turnov, který při zapadajícím slunci vypadal jako obrázek. V tom zaslechnu pod sebou hromadný potlesk a v zápětí naši hymnu „Kde domov můj“. Na louce, téměř pod silnicí, pestřil se zástup, který onu píseň zpíval. Píseň zněla mohutně, ale jaksi zachmuřeně. Dozpívali a rozcházeli se. Teprve nyní jsem si vzpomněl: sešli se, aby podali mohutný protest proti upírům své krve a vrahům svého národa.

Krajina začíná býti krásnější. Blížíme se k Hodkovicům, již německým. Projíždíme černo-červenozluté slavobrány. Včera zde byla velkoněmecká slavnost. Každý domek, ba malá chalupa staročeského slohu má onen prapor. Nadjíždíme si stranou, abychom nemusili středem vosího hnízda. Ale žahadlo jsme dostali přece. „Heil,“ zaslechnu silný hlas. Jakýsi starý pán pohlíží na nás s nenávisí. Snad slyšel náš český hovor a byl jím rozčilen. Či snad ho dráždila moje košile? Silnice probíhá krásným, zeleným údolím. Leckde při záhybu silnice krčí se roztomilá, dřevěná hospůdka. Rychnov neposkytuje nic nového. Městečko je roztahané po stráních a údolí. K jihu vidíme Kopaninu, za níž obývá český lid. Z Rychnova jedu podél kolejnic elektrické dráhy k Jablonci. Již blízko za Rychnovem troucí se podle trati nové domy jablonecké. Každý skoro nese úhlednou tabulku. X. Y. Gürtler. Nevycházím z úžasu, když sjíždím příkrou ulicí k městu. Město je rozloženo po stráních a v údolí, je veliké a živé. Střechy jsou jasně červené, domy čisté, bílé. Zdá se, jako by vzniklo v několika letech. A skutečně roste téměř před očima. Za posledních 10 let (1900—1910) vzrostlo o 40%. Dnes snad bude po Ústí a Liberci největším městem Němců v Čechách. Co způsobilo jeho rozmach? Výroba drobného skleněného zboží, která měla dříve sídlo v Turnově. Jest zde i mnoho pasírů. Před 100 lety byl Jablonec nepatrnou vesničkou. Dnes je ochrannou tvrzí Liberci, proti níž se okolní česká místa a města naprosto tratí.

Silnice z Jablonce do Liberce se lidmi téměř netrhne. Není divu: Nad nepatrnými vodami Nisy hřmí svou píseň práce celé řady průmyslových závodů. Kol nich rostou celé továrenské vesnice, jež se již téměř slévají v jedno. V zelené stráni krčí se tu a tam dřevěná chaloupka. Ženy sečou trávu a konají i polní práce, muži jsou v továrnách.

Blížíme se k metropoli Němců, Liberci. V Liberci kvete soukenictví, jehož rozvoj datuje se od Karla VI. Soukenictví je základem blahobytu města, jež čítá kol 35.000 obyvatel. Původ města a nejstarší dějiny jsou neznámé. Město má význam až v novověku. V ústavě Waldsteinova vévodství friedlandského bylo mezi šesti městy, jež tvořila stav městský (Jičín, Hostinné, Bělá, Č. Líba, Fried-

land, Liberec). Rozvíjel se od dob Karla VI. Nerudovi se město v r. 1865 nelíbilo. „Město nepřijemné“ stěžuje si. Liberec prý nemá pěkných domů, dost však prý chatrčí. Nemá prý ulic v pravém slova smyslu. Má prý čtvrti jako Praha a as o tucet pahrbků víc než Řím. To by dnes ovšem město nepoznal. Město má krásná náměstí, pěkné, ač trochu příkré ulice, krásné kostely, mohutné školství, museum. To však lze říci jen o Liberci německém. Mohutná česká menšina je i zde velmi utiskována. Čechů je v Liberci velmi mnoho. Jsou to hlavně živnostníci. České firmy však jsou sotva dvě v celém městě: Dr. Hlíňák a Beseda. Ostatní Češi, jsouce odvislí od Němců, musí mít firmy německé. Divně ovšem čtou se firmy Wittek, Jelineck, Ruziczka a j. Továrenský je díl jižní a jihovýchodní. Část ta je všední, nudná. Jiný dojem činí Waldviertel, čtvrt boháčů. Ladné linie vill s úhlednými záhony činí ji ozdobou a chloubou města. V Schulgasse strní mohutná budova Besedy, kamž se Češi scházejí, aby si bezpečně pohovořili svým jazykem. O duchovní potravu Čechů libereckých jest již částečně postaráno. Mají služby Boží v českém jazyce a školu obecnou. Ptám se však: Proč liberečtí a jablonečtí policajti nosí pruské šišáky? Proč v Liberci je zboží nabízeno v markách a potom teprve v korunách? Na to neumím odpovědět.

Uléhám pod krovem Besedy; těším se na zítřejší cestu do Žitavy. S Bohem Liberci; hned tak tě zase neuvidím!

F. A. PŘÍVOZSKÝ:

ŽIVOTEM.

Do stínů květů magických, kde sladkou vůní hořel vzduch,
my jdeme spiti snem jak řady kajicníků v svaté touze.
Spí bledá záře dálných na rovinách, v polostinech luh
se měkkých koupá pouze.

Jdem tiše v zamyšlení, v lice žal své vdechl znamení,
a kovu čistý zvuk nám smutně opět v rytmech lkavých zpívá
(jak úsměv blažený nás lákal sladce v chvíli mámení)
a v duši stesk se dívá.

Jak vzdušná pohádka sem motýl klamu často zavítá
a květy bledé oblétá, kde rosa v modrém stínu svítí.
V uvadlých nadějích však jasně meta zářná prosvítá
a věčné jása žltí.

Tam k němu myšlenky se povznášejí světa z objetí,
jim láska cestou plane, maják v moři virů jedovatých,
tam vonný, bílý kouř se line našich díky obětí,
vděk srdcí Láskou jatých.

Z měst nyní vzdálených k nám letí úder hodin poslední,
v tajemných záchvěvech se vzduchem jemně chví a blahem zpívá,
a jdeme tam, hlas kam nás věčný volá v světle polední,
žal těžký v duši zmirá . . .

MICH. LERMONTOV:

ANDĚL.

Půlnočním nebem anděl k zemi spěl
a píseňku si tichou pěl,
a velký měsíc v trišti mráčku stál
a s druží hvězd jí naslouchal.

Děl o krásách, jež tají hvězdná vlast,
jak nesmírná je čistých duchů slast,
jak velký Bůh, jak krásný jeho zjev,
jak láska sladka, hrozný hněv — —

land, Liberec). Rozvíjel se od dob Karla VI. Nerudovi se město v r. 1865 nelíbilo. „Město nepříjemné“ stěžuje si. Liberec prý nemá pěkných domů, dost však prý chatrčí. Nemá prý ulic v pravém slova smyslu. Má prý čtvrti jako Praha a as o tucet pahrbků víc než Řím. To by dnes ovšem město nepoznal. Město má krásná náměstí, pěkné, ač trochu příkré ulice, krásné kostely, mohutné školství, museum. To však lze říci jen o Liberci německém. Mohutná česká menšina je i zde velmi utiskována. Čechů je v Liberci velmi mnoho. Jsou to hlavně živnostníci. České firmy však jsou sotva dvě v celém městě: Dr. Hlíňák a Beseda. Ostatní Češi, jsouce odvislí od Němců, musí mít firmy německé. Divně ovšem čtou se firmy Wittek, Jelineck, Ruziczka a j. Továrenský je díl jižní a jihovýchodní. Část ta je všední, nudná. Jiný dojem činí Waldviertel, čtvrt boháčů. Ladné linie vill s úhlednými záhony činí ji ozdobou a chloubou města. V Schulgasse strní mohutná budova Besedy, kamž se Češi scházejí, aby si bezpečně pohovořili svým jazykem. O duchovní potravu Čechů libereckých jest již částečně postaráno. Mají služby Boží v českém jazyce a školu obecnou. Ptám se však: Proč liberečtí a jablonečtí policajti nosí pruské šišáky? Proč v Liberci je zboží nabízeno v markách a potom teprve v korunách? Na to neumím odpovědět.

Uléhám pod krovem Besedy; těším se na zítřejší cestu do Žitavy. S Bohem Liberci; hned tak tě zase neuvidím!

F. A. PŘÍVOZSKÝ:

ŽIVOTEM.

Do stínů květů magických, kde sladkou vůní hořel vzduch,
my jdeme spiti snem jak řady kajicníků v svaté touze.
Spí bledá záře dálných na rovinách, v polostínech luh
se měkkých koupá pouze.

Jdem tiše v zamyšlení, v lice žal své vdechli znamení,
a kovu čistý zvuk nám smutně opět v rytmech lkavých zpívá
(jak úsměv blažený nás lákal sladce v chvíli mámení)
a v duši stesk se dívá.

Jak vzdušná pohádka sem motýl klamu často zavítá
a květy bledé oblétá, kde rosa v modrém stínu svítí.
V uvadlých nadějích však jasně metá zářná prosvítá
a věčné jásá Žití.

Tam k němu myšlenky se povznášejí světa z objetí,
jim láska cestou plane, maják v moři virů jedovatých,
tam vonný, bílý kouř se line našich diků obětí,
vděk srdcí Láskou jatých.

Z měst nyní vzdálených k nám letí úder hodin poslední,
v tajemných záchvěvech se vzduchem jemně chví a blahem zpívá,
a jdeme tam, hlas kam nás věčný volá v světle polední,
žal těžký v duši zmírá . . .

MICH. LERMONTOV:

ANDĚL.

Půlnočním nebem anděl k zemi spěl
a píseňku si tichou pěl,
a velký měsíc v tříšti mráčku stál
a s druží hvězd jí naslouchal.

Děl o krásách, jež tají hvězdná vlast,
jak nesmírná je čistých duchů slast,
jak velký Bůh, jak krásný jeho zjev,
jak láska sladka, hrozný hněv — —

On duši dětskou v náruči svém kryl,
by s tělem ji zde zasnoubil,
a jeho zpěv se v mladou duši vryl,
vryl beze slov, však dále žil — —

A svět jen trudem duši uvítal,
a nedal víc — než pláč a žal — —
a rajských písní nikdy nevrátil
jí zemských zpěvů teskný kvil — —

Z ruštiny přeložil Jos. A. Srch.

Q. N.:

O VÝROČÍ DVOŘÁKOVÝCH A LISZTOVÝCH NAROZENIN.

Letos by bylo dr. Ant. Dvořákovi 70 let. Jak rádi bychom dnes, u příležitosti 70. narozenin (* 8. září 1841) gratulovali mu slovy jeho hymnu, komponovanou k doktorskému jubileu dra. Trgyho: „Buď zdráv, buď mlád,“ jako tehdy, kdy mistr v kruhu pražských hudebníků, zahrnut slavnostními projevy a gratulacemi celého hudebního světa, oslavoval své šedesátiletí. Leč naše přání byla tehdy marna. Dvořák nebyl ani tak mlád ani tak zdráv, aby přestál zárodoky zhoubné nemoci. Přišel první máj, den lásky, mládí, radosti . . . , nám stal se však dnem nejhlubšího smutku a žalu, neboť toho dne (1. května 1904) po poledni skonal slavný Čech, veliký mistr hudby dr. Ant. Dvořák. Jediné, co mírnilo tehdy náš bol, byla vzpomínka na obrovské dědictví, které národu odkázal a slavné jméno, které sobě a naší vlasti získal. Dědictví to jest příliš veliké, abychom je podrobně rozebrali, leč chci aspoň několika řádky o něm se zmíniti. Všimněme si nejdříve tvorby orchestrální! Jsou to vesměs díla, kterými Dvořák nepodal nám jen ukázky své svěží činnosti, ale právě to monumenty světové hudby instrumentální. Jeho symfonie, z nichž nejznámější jest E-moll „Z nového světa,“ jejíž slovanský ráz často bývá zaměňován s různými živly exotickými, dále jeho ouvertury „Má vlast“, „V přírodě“, „Slovanské tance“, „Legendy“ atd. najdeme na programech spolků pro hudbu orchestrální po celém světě. Komorní skladby Dvořákovy, ryzí to absolutistické krásno hudební, kypí přímo svými čárnými myšlenkami a kontrapunktickým propracováním. Dvořákova činnost vrcholí v hudbě vokální a to v oratoriu, neboť mistr byl zakladatelem českého oratoria „Sv. Ludmila“, „Stabat mater“. Ostatní vokální skladby mistrovy, ač jsou perlami jeho činnosti, nemají pro historii české hudby takového významu. Tážeme-li se po příčině těchto úspěchů, jichž Dvořák svými skladbami si získal, není pochyby, že je to pouze jeho tak svěží a tak prostý melodický proud. Jeho melodie, právě to české luční květy, spíaty logickou tematikou, hravým vedením a opojnou harmonisací, oděny nádherným rouchem instrumentace tvoří mohutné momenty, jimiž v zářících barvách mistr pověděl vše, co jimi říci chtěl. On nerozumuje, nemaluje, on podává jen absolutní krásno tónové, nečiní nároků na rozum, nýbrž bezprostředně jímá srdce posluchačstva. Dvořák tvoří hravě, naivně, bez reflexe, nebouří přelivem vášní, nepovznáší se ve vysokém pathosu, ani nevyvírá svým citem až k nejzazším krajům lidského citění. Předním však znakem jeho hudby jest nacionalnost, zvláště českost a jistě s obdivem musíme se tázati, jak svérázným a hudebně vyspělým musí býti národ ten, jenž poskytoval velikému mistru tak skvostný material k velikolepým dílům, jakými jsou díla Dvořákova. Jestliže nám odkázal Dvořák svými skladbami nesmírný poklad, uložil nám též svatou povinnost, s plnou vděčností pohlížeti k velikému krajanu, spláceti onen dluh oslavováním jeho památky a oživováním vzpomínek na jeho život a působení.

On duši dětskou v náručí svém kryl,
by s tělem ji zde zasnoubil,
a jeho zpěv se v mladou duši vryl,
vryl beze slov, však dále žil — —

A svět jen trudem duši uvítal,
a nedal víc — než pláč a žal — —
a rajských písní nikdy nevrátil
jí zemských zpěvů teskný kvíl — —

Z ruštiny přeložil Jos. A. Srch.

Q. N.:

O VÝROČÍ DVOŘÁKOVÝCH ALISZTOVÝCH NAROZENIN.

Letos by bylo dr. Ant. Dvořákovi 70 let. Jak rádi bychom dnes, u příležitosti 70. narozenin (* 8. září 1841) gratulovali mu slovy jeho hymnu, komponovanou k doktorskému jubileu dra. Tr gyho: „Buď zdráv, buď mlád,“ jako tehdy, kdy mistr v kruhu pražských hudebníků, zahrnut slavnostními projevy a gratulacemi celého hudebního světa, oslavoval své šedesátiletí. Leč naše přání byla tehdy marna. Dvořák nebyl ani tak mlád ani tak zdráv, aby přestál zárodoky zhoubné nemoci. Přišel první máj, den lásky, mládí, radosti . . . , nám stal se však dnem nejhlubšího smutku a žalu, neboť toho dne (1. května 1904) po poledni skonal slavný Čech, veliký mistr hudby dr. Ant. Dvořák. Jediné, co mírnilo tehdy náš bol, byla vzpomínka na obrovské dědictví, které národu odkázal a slavné jméno, které sobě a naší vlasti získal. Dědictví to jest příliš veliké, abychom je podrobně rozebrali, leč chci aspoň několika řádky o něm se zmíniti. Všimněme si nejdříve tvorby orchestrální! Jsou to vesměs díla, kterými Dvořák nepodal nám jen ukázky své svěží činnosti, ale právě to monumenty světové hudby instrumentální. Jeho symfonie, z nichž nejznámější jest E-moll „Z nového světa,“ jejíž slovanský ráz často bývá zaměňován s různými živly exotickými, dále jeho ouvertury „Má vlast“, „V přírodě“, „Slovanské tance“, „Legendy“ atd. najdeme na programech spolků pro hudbu orchestrální po celém světě. Komorní skladby Dvořákovy, ryzí to absolutistické krásno hudební, kypí přímo svými čárnými myšlenkami a kontrapunktickým propracováním. Dvořákova činnost vrcholí v hudbě vokální a to v oratoriu, neboť mistr byl zakladatelem českého oratoria „Sv. Ludmila“, „Stabat mater“. Ostatní vokální skladby mistrovy, ač jsou perlami jeho činnosti, nemají pro historii české hudby takového významu. Tážeme-li se po příčině těchto úspěchů, jichž Dvořák svými skladbami si získal, není pochyby, že je to pouze jeho tak svěží a tak prostý melodický proud. Jeho melodie, právě to české luční květy, spíaty logickou tematikou, hravým vedením a opojnou harmonisací, oděny nádherným rouchem instrumentace tvoří mohutné momenty, jimiž v zářících barvách mistr pověděl vše, co jimi říci chtěl. On nerozumuje, nemaluje, on podává jen absolutní krásno tónové, nečiní nároků na rozum, nýbrž bezprostředně jímá srdce posluchačstva. Dvořák tvoří hravě, naivně, bez reflexe, nebouří přelivem vášní, nepovznáší se ve vysokém pathosu, ani nevyvírá svým citem až k nejzazším krajům lidského citění. Předním však znakem jeho hudby jest nacionalnost, zvláště českost a jistě s obdivem musíme se tázati, jak svérázným a hudebně vyspělým musí býti národ ten, jenž poskytoval velikému mistru tak skvostný material k velikolepým dílům, jakými jsou díla Dvořákova. Jestliže nám odkázal Dvořák svými skladbami nesmírný poklad, uložil nám též svatou povinnost, s plnou vděčností pohlížeti k velikému krajanu, slácti onen dluh oslavováním jeho památky a oživováním vzpomínek na jeho život a působení.

Současně vzpomínám ještě jednoho jubilea, je to výročí 100letých narozenin největšího pianisty, jakého kdy dějiny znaly — Fr. Liszta. Jedním z nejzáslušnějších skutků výmarského mistra jest reforma hry klavírní. Před dobou Lisztovou pianisti při svých vystoupeních hráli převážnou většinou skladby bezcenné a to takové, aby jimi mohli ukázati různé bravurní kousky své techniky, kdežto Liszt nyní staví onu často až efektní virtuositu do služeb uměleckého díla, jak zřejmě z jeho skladeb a transkripcí vidíme.

Druhým, neméně význačným bodem jeho záslužné činnosti jest nový podklad symfonické básně. Až dosud symfonická báseň znázorňovala postupně jednotlivé detaily básně, mimo to líčila často zjevy zhudebnění neschopné; Liszt však za program si volí pouze předměty takové, které přímo po zhudebnění volají a všímá si více vnějších momentů a mravoučné idee jeho. Jako Dvořáka nazýváme otcem ryzného českého oratoria, tak Liszta můžeme nazvati tvůrcem legendárního oratoria moderního. Jeho oratoria („Sv. Alžběta“, „Christus“) jsou díla porušující částečně styl oratoria Händlova, jednajícími sbory, ale získávající mnoho nejen užívaním příznačných motivů, ale i použitím moderní techniky hudební. Svými reformami získal si Liszt o moderní hudbu takových zásluh, že povždy s úctou budeme pohlížeti na jeho jméno.

J. S.:

OMYL.

ZE SLOVÁCKÉHO HUMORU.

V sousední dědině ve statku měli psa. Volali na něj „Kolikmáš!“ Jednou v noci přišli k nim zloději a zaměřili k chlívků, v němž odpočívalo několik tučných vepříků. Jeden ze zlodějů byl opodál na stráži, ostatní dali se do práce.

„Kolikmáš“ bděl a cíťě, že se děje něco nezvyklého, vrčel, vyl a škrabal na dveře od síně.

Po chvíli vyšel hospodář s čeledínem ozbrojeni sekýrami. Tiše otevřeli, vstoupili do tmy a rozhlíželi se. Byli u chlívků, v němž „pracovali“ zloději. „Kolikmáš!“ zavolal tlumeně sedlák. Zloději v chlívků domnívali se, že stráž jejich z dlouhé chvíle přišla se zeptati, jak akce pokračuje. Krátce a úsečně ozvalo se z vnitřku: „Dvě a třetí svazujeme!“ Hospodář věděl dosti. Přirazil od chlívků dvířka, zamkl a poslal pacholka, aby přivolal sousedy.

VALENTA:

LUŽIČTÍ SRBOVÉ.

Polabští Slované zaujímali kdysi značnou část nynější říše německé na půlnoci hraničíce s Baltem, na západě s Labem, na jihu a východě se zemí Českou a Polskem.

Bohužel, zanikli a jejich dějiny líčí nám historikové slovanští jako smutnou výstrahu. —

Jen památka zbyla nám po Polabanech, památka v Lužických Srbech. k nimž se jiní Slované málo znali i ti, kteří jsou jim nejbližší — Čechové. Teprve znovuzrozením upozornění jsouce na národ tento, počali snahy jeho podporovati.

Současně vzpomínám ještě jednoho jubilea, je to výročí 100letých narozenin největšího pianisty, jakého kdy dějiny znaly — Fr. Liszta. Jedním z nejzáslužnějších skutků výmarského mistra jest reforma hry klavírní. Před dobou Lisztovou pianisti při svých vystoupeních hráli převážnou většinou skladby bezcenné a to takové, aby jimi mohli ukázati různé bravurní kousky své techniky, kdežto Liszt nyní staví onu často až efektní virtuositu do služeb uměleckého díla, jak zřejmě z jeho skladeb a transkripcí vidíme.

Druhým, neméně význačným bodem jeho záslužné činnosti jest nový podklad symfonické básně. Až dosud symfonická báseň znázorňovala postupně jednotlivé detaily básně, mimo to líčila často zjevy zhudebnění neschopné; Liszt však za program si volí pouze předměty takové, které přímo po zhudebnění volají a všímá si více vnějších momentů a mravoučné idee jeho. Jako Dvořáka nazýváme otcem ryzího českého oratoria, tak Liszta můžeme nazvati tvůrcem legendárního oratoria moderního. Jeho oratoria („Sv. Alžběta“, „Christus“) jsou díla porušující částečně styl oratoria Händlova, jednajícími sbory, ale získávající mnoho nejen užíváním příznačných motivů, ale i použitím moderní techniky hudební. Svými reformami získal si Liszt o moderní hudbu takových zásluh, že povždy s úctou budeme pohlížeti na jeho jméno.

J. S.:

OMYL.

ZE SLOVÁCKÉHO HUMORU.

V sousední dědině ve statku měli psa. Volali na něj „Kolikmáš!“ Jednou v noci přišli k nim zloději a zaměřili k chlívků, v němž odpočívalo několik tučných vepřů. Jeden ze zlodějů byl opodál na stráži, ostatní dali se do práce.

„Kolikmáš“ bděl a cíťe, že se děje něco nezvyklého, vrčel, vyl a škrabal na dveře od síně.

Po chvíli vyšel hospodář s čeledínem ozbrojeni sekýrami. Tiše otevřeli, vstoupili do tmy a rozhlíželi se. Byli u chlívků, v němž „pracovali“ zloději. „Kolikmáš!“ zavolal tlumeně sedlák. Zloději v chlívků domnívali se, že stráž jejich z dlouhé chvíle přišla se zeptati, jak akce pokračuje. Krátce a úsečně ozvalo se z vnitřku: „Dvě a třetí svazujeme!“ Hospodář věděl dosti. Přirazil od chlívků dvířka, zamkl a poslal pacholka, aby přivolal sousedy.

VALENTA:

LUŽIČTÍ SRBOVÉ.

Polabští Slované zaujímali kdysi značnou část nynější říše německé na půlnoci hraničíce s Baltem, na západě s Labem, na jihu a východě se zemí Českou a Polskem.

Bohužel, zanikli a jejich dějiny líčí nám historikové slovanští jako smutnou výstrahu. —

Jen památka zbyla nám po Polabanech, památka v Lužických Srbech. k nimž se jiní Slované málo znali i ti, kteří jsou jim nejbližší — Čechové. Teprve znovuzrozením upozornění jsouce na národ tento, počali snahy jeho podporovati.

Jest skutečně zajímavé sledovati dějiny Lužičanů, kterak uhájili si svou národnost a jak značnou péči jí věnovali.

Srbové Lužičtí činili odedávna zvláštní ratolest, rozdílnou od vlastních Polabanů; vždyť nešťastný osud vedl je vždy v poddanost cizinců a nedopřával jim mnoho styků s bratry.

Zřízení jejich bylo v nejstarších dobách patriarchální; žily jednotlivé obce podle obyčeje jiných Slovanů pro sebe, bez dostatečného spojení. Nedostatek jednoty otevířel průchod panství cizímu, které již od časů Karla Velikého mířilo do slovanských zemí. Od té doby padala tato část polabských Slovanů v cizí porobu, nejprve za Jindřicha Ptáčníka Srbové a pak Lužičané za Otty (936 až 973), tak že na sklonku století desátého byla jejich samostatnost u konce. Lužická země byla však i dále předmětem feudálních rozepří a přecházela z ruky do ruky: bývala v moci míšeňských a braniborských markrabí, patřila nějaký čas i Polsku a dlouhou dobu, až do bitvy na Bílé Hoře, náležela koruně sv. Václava. R. 1620 dostala se kurfirstu saskému, přestála hrůzy třicetileté války a byla konečně rozdělena mezi Sasko a Prusko, ku kterým podnes náležejí zachované části lužického národa.

Že za takových poměrů nešířila se vzdělanost, že utlumovalo se národní uvědomění, krátce, že lid byl v úplné porobě, jest zřejmo. Oloupen o všechna práva, obtížen robotami a platy, utiskován, stál národ osiřelý a přece dospěl tím nesmírným mořem času až XIX. století, kdy počalo jeho znovuzrození. Od let 1830 je tato větev v šiku jiných Slávů, jest od nich podporována a učení poutníci slovanští neopominou nikdy na svých cestách Lužici navštívit Budyšin, centrum to kulturní činnosti malého národa.

Literatura Srbů Lužických jest skrovná a dělí se ve dvě části a sice v Horno- a Dolnolužickou. Vůbec celý vznik a rozvoj této literatury souvisí ovšem velmi úzce s osudy řeči a národnosti srbské, ale málo památek se zachovalo, jež pilné slavisty určitěji by informovaly o svých osudech, o prvním rozvoji. Tolik jest jisto, že prvními pěstiteli srbštiny byli kněží, kteří porozuměli potřebám lidu, kteří počali literaturu podporovati tím, že poučovali o náboženství v rodné mluvě, že sepisovali svá kázání. Tak vypravují dějiny, že biskup mezborský Boso (971) psal slovansky a biskup starohradský Bruno (1156), jda obracet Obodrity na křesťanství, měl svá kázání tímto jazykem psaná. Po těchto temných zvěstech lužického písemnictví opět panuje klid a sáhá až doby reformace.

Hnutí husitské (1419—36) nedotklo se Lužičanů. Vzdělanější část národa byla skoro odcizena a nestarala se o náboženské hnutí ze sousední země vancoucí a zůstala katolicismu věrna. Lid selský byl příliš utlačován, nebyl s to, aby poohlédl se kolem sebe, a proto byl ve vřavě křižáckých výprav proti husitům lhostejný. Za to však Lutherova reformace došla širého ohlasu v celé zemi a zasáhla i obyvatelstvo slovanské. Tou dobou bylo pilně překládáno „Písmo svaté“, byly vzdělávány církevní písně kněžími katolickými i evangelickými, jež pak přecházely v národ.

Nejdůležitější a nejstarší památkou písemnou lužicko-srbské literatury vůbec jest přísedná formule měšťanů budyšinských z doby Jiřího z Poděbrad, chovaná v městském museu v Budyšíně.

Takto vzrůstala se literatura lužická a začátky a snahy výtečných mužů nezůstaly bez následování.

Objevila se hvězda literárního pokroku lužického — Michal Frencel. Jsa evangelickým kazatelem v Horní Lužici, porozuměl nejdříve kleslosti řeči, porozuměl bídě lidu a přičiňoval se svou neúnavnou prací, aby je povzbudil k ideálům vyšším, aby více dbali, více pečovali o rodný svůj jazyk a předcházeli dobrým příkladem, překládaje evangelia sv. Matouše a Marka, aby opatřil lidu knihy, jimiž by se osvěžovali a k nové práci povzbuzováni byli. Nepřestal nabádati

Jest skutečně zajímavé sledovati dějiny Lužičanů, kterak uhájili si svou národnost a jak značnou péči jí věnují.

Srbové Lužičtí činili odedávna zvláštní ratolest, rozdílnou od vlastních Polabanů; vždyť nešťastný osud vedl je vždy v poddanost cizinců a nedopřával jim mnoho styků s bratry.

Zřízení jejich bylo v nejstarších dobách patriarchální; žily jednotlivé obce podle obyčeje jiných Slovanů pro sebe, bez dostatečného spojení. Nedostatek jednoty otevřel průchod panství cizímu, které již od časů Karla Velikého mířilo do slovanských zemí. Od té doby padala tato část polabských Slovanů v cizí porobu, nejprve za Jindřicha Ptáčníka Srbové a pak Lužičané za Otty (936 až 973), tak že na sklonku století desátého byla jejich samostatnost u konce. Lužická země byla však i dále předmětem feudálních rozepří a přecházela z ruky do ruky: bývala v moci míšeňských a braniborských markrabí, patřila nějaký čas i Polsku a dlouhou dobu, až do bitvy na Bílé Hoře, náležela koruně sv. Václava. R. 1620 dostala se kurfirstu saskému, přestála hrůzy třicetileté války a byla konečně rozdělena mezi Sasko a Prusko, ku kterým podnes náleží zachované části lužického národa.

Že za takových poměrů nešířila se vzdělanost, že utlumovalo se národní uvědomění, krátce, že lid byl v úplné porobě, jest zřejmo. Oloupen o všechna práva, obtížen robotami a platy, utiskován, stál národ osiřelý a přece dospěl tím nesmírným mořem času až XIX. století, kdy počalo jeho znovuzrození. Od let 1830 je tato větev v šiku jiných Slávů, jest od nich podporována a učení poutníci slovanští neopominou nikdy na svých cestách Lužici navštívit Budyšin, centrum to kulturní činnosti malého národa.

Literatura Srbů Lužických jest skrovná a dělí se ve dvě části a sice v Horno- a Dolnolužickou. Vůbec celý vznik a rozvoj této literatury souvisí ovšem velmi úzce s osudy řeči a národnosti srbské, ale málo památek se zachovalo, jež pilné slavisty určitěji by informovaly o svých osudech, o prvním rozvoji. Tolik jest jisto, že prvními pěstiteli srbštiny byli kněží, kteří porozuměli potřebám lidu, kteří počali literaturu podporovati tím, že poučovali o náboženství v rodné mluvě, že sepisovali svá kázání. Tak vypravují dějiny, že biskup mezborský Boso (971) psal slovansky a biskup starohradský Bruno (1156), jda obracet Obodrity na křesťanství, měl svá kázání tímto jazykem psaná. Po těchto temných zvěstech lužického písemnictví opět panuje klid a sáhá až doby reformace.

Hnutí husitské (1419—36) nedotklo se Lužičanů. Vzdělanější část národa byla skoro odcizena a nestarala se o náboženské hnutí ze sousední země vanoucí a zůstala katolicismu věrna. Lid selský byl příliš utlačován, nebyl s to, aby poohlédl se kolem sebe, a proto byl ve vřavě křížáckých výprav proti husitům lhostejný. Za to však Lutherova reformace došla širého ohlasu v celé zemi a zasáhla i obyvatelstvo slovanské. Tou dobou bylo pilně překládáno „Písmo svaté“, byly vzdělávány církevní písně kněžími katolickými i evangelickými, jež pak přecházely v národ.

Nejdůležitější a nejstarší památkou písemnou lužicko-srbské literatury vůbec jest přísedná formule měšťanů budyšinských z doby Jiřího z Poděbrad, chovaná v městském museu v Budyšíně.

Takto vzrůstala se literatura lužická a začátky a snahy výtečných mužů nezůstaly bez následování.

Objevila se hvězda literárního pokroku lužického — Michal Frencl. Jsa evangelickým kazatelem v Horní Lužici, porozuměl nejdříve kleslosti řeči, porozuměl bídě lidu a přičiňoval se svou neúnavnou prací, aby je povzbudil k ideálům vyšším, aby více dbali, více pečovali o rodný svůj jazyk a předcházeli dobrým příkladem, překládaje evangelia sv. Matouše a Marka, aby opatřil lidu knihy, jimiž by se osvěžovali a k nové práci povzbuzováni byli. Nepřestal nabádati

nadané jinochy, by pilně vzdělávali se ve své mateřštině i ve vědách vůbec a aby jim práci usnadnil, vydal r. 1670 první hornolužický pravopis, jež sestavil na základě českého a polského. V synu svém Abrahamovi vzbuzoval již v útlém mládí lásku k rodné vlasti a k srbštině, tak že tento, vzdělav se na universitě vimteberské, zcela svůj zřetel k národu svému i k celému Slovanstvu obrátil. V letech 1690—1730 vydal různá díla jazykem latinským, jež byla lužicky přeložena, s tím úmyslem, aby si je přečetli i lidé vzdělaní, aby získal více spolupracovníků. Tak vyšlo historické dílo „De originibus linguae Sorabicae libri IV“, dále spisy „De diis Slavorum et Soraborum in specie“ (o bozích slovanských, zvláště pak srbských, které byly r. 1719 vydány ve spise „Scriptores rerum Lusaticarum“, pak „De vocalibus propriis Sorabici pagorum“. Mnoho jiných sepsání jeho zůstalo v rukopise, jako dolnolužický slovník a podobné. Katolíci nezůstali taktéž nečinní, pracovali mnoho a zvláště vynikl Jesuita Xav. Jakub Ticinus svou první lužickou mluvnici, zvanou „Principia linguae vendicae, quam aliqui vandalicam vocant“, již vydal v Praze r. 1679.

Po Frenclovi vyskytují se práce již častěji o lužických dějinách a srbském jazyce. Fabricius vydal různé dolnolužické mluvnice a slovníky, Schmutz a Světlík hornolužické. Též v duchovních písních byla veliká literární podpora národnostní. Pro katolíky pořídil sborník Světlík a po něm Walda, jenž vydal rozsáhlý kancionál s nápisem: „Zpěvawa Jesusova Winca“ r. 1787.

Nemalou důležitost měla ovšem i kázání.

Jako u nás v době rozruchu vše z blízka i z dále spěchalo k stověžaté Praze, aby kázáními M. J. Husi pookřálo a se poučilo, aby ohnivými a dojemnými slovy M. z Rokycan — kazatele v Týně — v lásce k vlasti i rodné řeči bylo povzbuzováno, tak bylo tomu i u Lužičanů. Neměli tam sice tak výborných kazatelů, ale přece, že hlášána byla jim víra rodným jazykem, byli zachraňováni před znenáhly zahynutím. Teprve v letech 1720 vzmáhalo se kazatelství a sice tím, že vznikly jednoty, založené lužickými bohoslovci při universitách v Lipsku a Wirtenberce, zvláště však zřízením lužického semináře v Praze. Tam vychováni byli nadaní jinochové a přicházeli jako kněží mezi svůj lid, aby vzdělávali jej nejen ve víře, ale aby jej též povzbuzovali k lásce k mateřské řeči.

Práce těchto horlivých mužů nebyla na zmar; těšili se na dobrou úrodu, vidouce, kterak seménka s tak velikou láskou a zaníceností vštěpovaná klíčí, ale žní se nedočkali. Jsouce duchovenstvem saským a pruským často pronásledováni, padali žalostí předčasně v temný hrob, ale slíbila je ve všech útrapách blahá naděje, že najdou se ještě vlastenci, kteří ujmou se nadále utiskovaného národa. A nemýlili se.

Našli se opět mužové, kteří nepečovali jen o církevní poučení lidu, nýbrž i o jeho vzdělání vůbec, o jeho povznesení politické i společenské, a kteří postavili národní rozvoj na pevný kámen vědomí slovanského a slovanské vzájemnosti. Byli to hrdinové doby znovuzrození, jež začíná, jak již podotknuto, rokem 1830.

Již v letech dřívějších, ale zvláště v tomto roce devatenáctého století bylo lze pozorovati, jak prudce do Lužice vane čerstvý vzduch z Čech přímo i oklikami přes Vratislav, kdež Purkyně, professor fysiologie, a Čelakovský, professor slovanské filologie, bezprostředně působili na mladého Jana Smoleře.

Jan Smoleř, narozený r. 1817, byl synem vesnického učitele v Lazu a počal již jako 14letý student na budyšínském gymnasiu horliti pro srbštinu. Prázdniny trávil skoro v samém cestování po lužické zemi, prozkoumával národní život, mravy a vlastenecké starožitnosti, obešel celou Lužici a poznal první, kam vlastně až sahá srbské obyvatelstvo a vyznačil na mapě jeho hranice. R. 1836 vstoupil ve Vratislavi do theologie a tu měl šťastnou příležitost rozhojnit slovanské svoje vědomosti a ve snažení svém se utvrdit obcováním s českými vlastenci lékařem a professorem Purkyní a slovanským filologem Čelakovským.

(Příště dále.)

nadané jinochy, by pilně vzdělávali se ve své mateřštině i ve vědách vůbec a aby jim práci usnadnil, vydal r. 1670 první hornolužický pravopis, jež sestavil na základě českého a polského. V synu svém Abrahamovi vzbuzoval již v útlém mládí lásku k rodné vlasti a k srbštině, tak že tento, vzděláv se na universitě vimteberské, zcela svůj zřetel k národu svému i k celému Slovanstvu obrátil. V letech 1690—1730 vydal různá díla jazykem latinským, jež byla lužicky přeložena, s tím úmyslem, aby si je přečetli i lidé vzdělaní, aby získal více spolupracovníků. Tak vyšlo historické dílo „De originibus linguae Sorabicae libri IV“, dále spisy „De diis Slavorum et Soraborum in specie“ (o bozích slovanských, zvláště pak srbských, které byly r. 1719 vydány ve spise „Scriptores rerum Lusaticarum“, pak „De vocalibus propriis Sorabici pagorum“. Mnoho jiných sepsání jeho zůstalo v rukopise, jako dolnolužický slovník a podobné. Katolíci nezůstali taktéž nečinní, pracovali mnoho a zvláště vynikl Jesuita Xav. Jakub Ticinus svou první lužickou mluvnici, zvanou „Principia linguae vendicae, quam aliqui vandalicam vocant“, již vydal v Praze r. 1679.

Po Frenclovi vyskytují se práce již častěji o lužických dějinách a srbském jazyce. Fabricius vydal různé dolnolužické mluvnice a slovníky, Schmutz a Světlík hornolužické. Též v duchovních písních byla veliká literární podpora národnostní. Pro katolíky pořídil sborník Světlík a po něm Walda, jenž vydal rozsáhlý kancionál s nápisem: „Zpěvawa Jesusova Winca“ r. 1787.

Nemalou důležitost měla ovšem i kázání.

Jako u nás v době rozruchu vše z blízka i z dále spěchalo k stověžaté Praze, aby kázáními M. J. Husi pookřálo a se poučilo, aby ohnivými a dojemnými slovy M. z Rokycan — kazatele v Týně — v lásce k vlasti i rodné řeči bylo povzbuzováno, tak bylo tomu i u Lužičanů. Neměli tam sice tak výborných kazatelů, ale přece, že hlásána byla jim víra rodným jazykem, byli zachraňováni před znenáhly zahynutím. Teprve v letech 1720 vzrůstalo se kazatelství a sice tím, že vznikly jednoty, založené lužickými bohoslovci při universitách v Lipsku a Wittenberce, zvláště však zřízením lužického semináře v Praze. Tam vychováni byli nadaní jinochové a přicházeli jako kněží mezi svůj lid, aby vzdělávali jej nejen ve víře, ale aby jej též povzbuzovali k lásce k mateřské řeči.

Práce těchto horlivých mužů nebyla na zmar; těšili se na dobrou úrodu, vidouce, kterak seménka s tak velikou láskou a záníceností vštěpovaná klíčí, ale žní se nedočkali. Jsouce duchovenstvem saským a pruským často pronásledováni, padali žalostí předčasně v temný hrob, ale slíbila je ve všech útrapách blahá naděje, že najdou se ještě vlastenci, kteří ujmou se nadále utiskovaného národa. A nemýlili se.

Našli se opět mužové, kteří nepečovali jen o církevní poučení lidu, nýbrž i o jeho vzdělání vůbec, o jeho povznesení politické i společenské, a kteří postavili národní rozvoj na pevný kámen vědomí slovanského a slovanské vzájemnosti. Byli to hrdinové doby znovuzrození, jež začíná, jak již podotknuto, rokem 1830.

Již v letech dřívějších, ale zvláště v tomto roce devatenáctého století bylo lze pozorovati, jak prudce do Lužice vane čerstvý vzduch z Čech přímo i oklikami přes Vratislav, kdež Purkyně, professor fysiologie, a Čelakovský, professor slovanské filologie, bezprostředně působili na mladého Jana Smoleře.

Jan Smoleř, narozený r. 1817, byl synem vesnického učitele v Lazu a počal již jako 14letý student na budyšínském gymnasiu horliti pro srbštinu. Prázdniny trávil skoro v samém cestování po lužické zemi, prozkoumával národní život, mravy a vlastenecké starožitnosti, obešel celou Lužici a poznal první, kam vlastně až sahá srbské obyvatelstvo a vyznačil na mapě jeho hranice. R. 1836 vstoupil ve Vratislavi do theologie a tu měl šťastnou příležitost rozhojnit slovanské svoje vědomosti a ve snažení svém se utvrdit obcováním s českými vlastenci lékařem a professorem Purkyní a slovanským filologem Čelakovským.

(Příště dále.)

IDEÁL PŘÁTELSTVÍ.

(Svému Slávkovi — přítel.)

Ve blankytné snů a ideálů říši,
bloudila as dosud marně touha má,
hledajíc tam poklad — sladkosti to čiši;
snaha její ale — — velkomyslná . . .
Časem jak by našla hvězdu nadějnou, —
jindy zase cíl svůj, pohár to zlatý;
leč — sen minul, a vše s nim najednou,
přišel den . . . ach . . . světe prokletý!!
Usedla zas' tiše duše moje v kout
s bolestnými zraky ve směr zmizení
rozkošné té záře, až kol bohda plout'
bude ideál tak srdcem kýžený.
Mnoho dnů zas rozdal od té doby „Čas“,
života to otec, matka zároveň,
než's, můj ideále, k oně říši krás
přišel. Bohudík; kdo tobě naroveň?!
Bylo to v podvečer, když stařec ohnivý
spánku již svěřoval přírodu — Máj,
sám pak když vrátil se daleké za nivy,
osvětlil's duši mou — šumný ten háj.
Když pak orkán v pustu nepokojném
utišoval lahodný tvůj hlas,
řka, by ustal v reji neukojném,
raděj' aby vyslech' vítězství a jas
vše to připravila's, svitná, vzácná luno,
jak bys svítla v noční tmavé lůno;
leč — chvělo se nitro mé v tu chvíli,
pravdou-li je nález v přenesmírné pili!
Když však postřeh' prales uklidněný,
host že pod krov — dávno nevidán —
vchází jeho, hromem zalidněný
tich', by posvátně byl uvítán.
Hostitele vzbudil divý jásot v brzku,
by nebyl skvost uložen jen v mrzku.
Jím byl: „Pravá, ideální láska“,
mocná, nepřetržitelná páska,
která pojí duše věrné k sobě,
v dnešní zlé a neupřímné době.
V těs', mé třpytu prosté slunce, jak ti býti sluší,
v té mám tebe, svoji drahocennou duši.
V té já ubytoval jsem tě — zlatý ideále,
v době májové, pro život, smrt i . . . dále
v té jsi věčně doma, v lásce právě,
„příteli“, můj drahý Bohuslave!
V tobě chci jen života slast míti,
s tebou věky v jedné duši žiti.
S tebou chce má touha jen o „Štěstí“ snít',
s tebou také jednou . . . v ideálech bdít'.
Naše stavba — bude věčnost,
dílo naše — dlouhý věk . . .
tím světu prokážem vděčnost
za budoucí na nás vztek!
Ty pak, ideále božství,
požehnej náš snivý svět
vyplň tužeb našich množství,
v prvé místě — lásky květ!
Na konec pak, Otče, žádám:
„Ať se v srdci vnuků skví . . .“
což jen ve tvou pomoc skládám,
„náš . . . ideál přátelství! . .“

IDEÁL PŘÁTELSTVÍ.

(Svému Slávkovi — přítel.)

Ve blankytné snů a ideálů říši,
bloudila as dosud marně touha má,
hledajíc tam poklad — sladkosti to číši;
snaha její ale — — velkomyslná . . .
Časem jak by našla hvězdu nadějnou, —
jindy zase cíl svůj, pohár to zlatý;
leč — sen minul, a vše s ním najednou,
přišel den . . . ach . . . světe prokletý!!
Usedla zas' tiše duše moje v kout
s bolestnými zraky ve směr zmizení
rozkošné té záře, až kol bohda plout'
bude ideál tak srdcem kýžený.
Mnoho dnů zas rozdál od té doby „Čas“,
života to otec, matka zároveň,
než's, můj ideále, k oně říši krás
přišel. Bohudík; kdo tobě naroveň?!
Bylo to v podvečer, když stařec ohnivý
spánku již svěroval přírodu — Máj,
sám pak když vrátil se daleké za nivy,
osvětlil's duši mou — šumný ten háj.
Když pak orkán v pustu nepokojném
utišoval lahodný tvůj hlas,
řka, by ustal v reji neukojném,
raděj' aby vyslech' vítězství a jas
vše to připravila's, svitná, vzácná luno,
jak bys svítla v noční tmavé lůno;
leč — chvělo se nitro mé v tu chvíli,
pravdou-li je nález v přenesmírné píli!
Když však postřeh' prales uklidněný,
host že pod krov — dávno nevidán —
vchází jeho, hromem zalidněný
tich', by posvátně byl uvítán.
Hostitele vzbudil divý jásot v brzku,
by nebyl skvost uložen jen v mrzku.
Jím byl: „Pravá, ideální láska“,
mocná, nepřetržitelná páska,
která pojí duše věrné k sobě,
v dnešní zlé a neupřímné době.
V těs', mé třpytu prosté slunce, jak ti býti sluší,
v té mám tebe, svoji drahocennou duši.
V té já ubytoval jsem tě — zlatý ideále,
v době májové, pro život, smrt i dále . . .
v té jsi věčně doma, v lásce pravé,
„příteli“, můj drahý Bohuslave!
V tobě chci jen života slast mítí,
s tebou věky v jedné duši žiti.
S tebou chce má touha jen o „Štěstí“ snít',
s tebou také jednou v ideálech bdít'.
Naše stavba — bude věčnost,
dílo naše — dlouhý věk . . .
tím světu prokážem vděčnost
za budoucí na nás vztek!
Ty pak, ideále božství,
požehnej náš snivý svět
vyplň tužeb našich množství,
v prvním místě — lásky květ!
Na konec pak, Otče, žádám:
„Ať se v srdci vnuků skví . . .“
což jen ve tvou pomoc skládám,
„náš . . . ideál přátelství! . .“



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k č. 3.

J. H.:

V ROZKVĚTU RŮŽE.

M. P.

V rozkvětu růže,
v sluněčka smání
tenkrát těž zkvetlo
nám milování.

Jako dvě poupata
stulená k sobě,
žijeme pro sebe
Ty mně — já Tobě.

Nechť bouře s blesky
nad námi hřímá,
nás láska vespolečná
v objetí jímá.

A ona láska,
ať vždy nám plane,
jak slunko zářné
s nebeské báně.

Nechť jest nám cestou
v rozkvětu žití,
nechť lásky slunce
stále nám svítí.

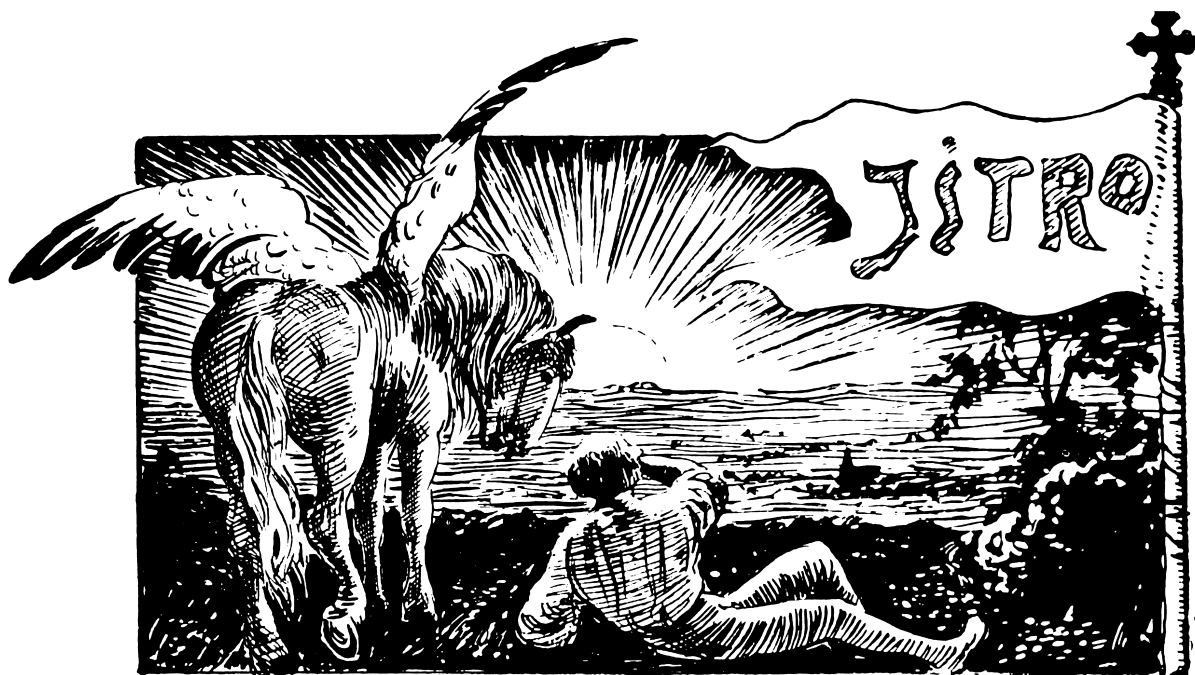
VALENTA:

LUŽIČTÍ SRBOVÉ.

(Pokračování.)

Tou dobou studoval ve Vratislavi jiný Lužičan, Němec Rösler, který byl pro svou vlast i pro srbštinu tak nadšen, že založil při universitě tak zvaný „Lužický spolek“, při němž na jeho přání zřídil Smoleř srbské oddělení.

S tva roznesla se tato radostná zpráva Lužici, byla mládež na budyšínském gymnasiu pro svou národnost tak nadšena, že se sjednotila roku 1839 ve spolek „Societas slavica budessina“ zvaný, jehož hlavou byl horlivý, sotva devatenáctiletý Mosak Klosopolski. Brzy došel list od slavného pěvce „Slávy dcery“, a s ním celá bedna knih českých, slovenských, srbsko-chorvatských, jež staly se základem slovanské knihovny při gymnasiu budyšinském. Na lipskou universitu přicházeli budyšínští studenti jako nadšení slavisté a zakládali i tu spolky.



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k č. 3.

J. H.:

V ROZKVĚTU RŮŽE.

M. P.

V rozkvětu růže,
v sluněčka smání
tenkrát též zkvětlo
nám milování.

Jako dvě poupata
stulená k sobě,
žijeme pro sebe
Ty mně — já Tobě.

Nechť bouře s blesky
nad námi hřímá,
nás láska vespólná
v objeti jímá.

A ona láska,
ať vždy nám plane,
jak slunko zářné
s nebeské báně.

Nechť jest nám cestou
v rozkvětu žití,
nechť lásky slunce
stále nám svítí.

VALENTA:

LUŽIČTÍ SRBOVÉ.

(Pokračování.)

Tou dobou studoval ve Vratislavi jiný Lužičan, Němec Rösler, který byl pro svou vlast i pro srbštinu tak nadšen, že založil při universitě tak zvaný „Lužický spolek“, při němž na jeho přání zřídil Smoleř srbské oddělení.

S tva roznesla se tato radostná zpráva Lužicí, byla mládež na budyšínském gymnasiu pro svou národnost tak nadšena, že se sjednotila roku 1839 ve spolek „Societas slavica budessina“ zvaný, jehož hlavou byl horlivý, sotva devatenáctiletý Mosak Klosopolski. Brzy došel list od slavného pěvce „Slávy dcery“, a s ním celá bedna knih českých, slovenských, srbsko-chorvatských, jež staly se základem slovanské knihovny při gymnasiu budyšinském. Na lipskou universitu přicházeli budyšínští studenti jako nadšení slavisté a zakládali i tu spolky.

Zatím konal Smoleř dále svá národopisná badání a již r. 1842 přichystal s Hauptem vydání horno- a dolno-lužických písní. Vydání to a nové styky lužických vlastenců s jinými Slovany obrátily k Srbům lužickým pozornost celého slovanského světa. Hned potom přistoupil Smoleř k druhému úkolu svého života — k šíření národnostního vědomí mezi lidem.

S chutí chopil se díla, vida, že první plán dobře se vydařil, a ještě s větší radostí pracoval, když přidružil se k němu Jan Petr Jordán. Vystudovav v lužickém semináři v Praze, oddal se zcela spisovatelství; sestavoval dolno- a hornolužické mluvnice, opravoval s Ondřejem Lubjenským a Zejleřem pravopis, jenž Smoleřem byl úplně zdokonalen, a stal se konečně redaktorem časopisu „Ost und West“.

V letech 1840—48tých vřelo to v Rakousku a nastával i v sousedních státech strach před vzrůstajícím se panslavismem. Německé a francouzské časopisy psaly velmi ostře proti tomuto nebezpečí, i bylo zapotřebí odpovídati nepřítelům Slovanstva, a za tím účelem zřízen „Ost und West“. V tomto smyslu psali: Voelz, Palacký, Mat. a Lev Thunové, k nim připojili se lužičtí národovci, jako Klosopolski a Jordán.

Jordán (1818—91) náleží k nejzajímavějším postavám literatury lužické a jeho nadšenost, ohnivost má ve svém literárním charakteru dosti podobností se Smoleřem. Mnoho pozornosti věnoval národním písním, jazyku srbskému i slovanským řečem a literaturám vůbec. R. 1841 vydal „Serbske piesnički a hornolužickou mluvnici“. Založil týdeník „Jutničku“ (jitřenku), v němž prakticky užil svého zlepšeného pravopisu.

Časopis však brzy zanikl a Jordán odstěhoval se do Lipska, kde vydával „Serbskou Jutničku“. Avšak i tu byl zklamán ve svých nadějích a s bolestí se odebral r. 1848 do Prahy, kdež se definitivně usídlil.

Podniky srbských vlastenců docházely velikého účastenství v lidu, jenž na národních koncertech a ve veřejných shromážděních, která velmi hojně byla pořádána „Maticí srbskou“, po prvé zřel veřejně se jevití svou národností. Lidé starší, kteří nikdy ničeho podobného neviděli, přidružili se k pokolení mladému, a podniky vlastenecké i při těch skrovných prostředcích národa poměrně dobře prosperovaly.

V tomto stavu zastihl lužické Srby rok 1848tý. Vlnění jeho nezůstalo bez účinku na Srby. Na jedné straně rozechvívalo je národní hnutí sousedního Slovanstva rakouského, na druhé zaznívalo k nim volání Němců o politickou i společenskou reformu usilujících.

Vůdcové srbští viděli jasně, že malému jejich národu nepřísluší žádná úloha na poli politickém i zařídili vše tak, že srbská národnost zůstala úplně mimo vřavu politickou. Maticní družstvo použilo okolností a napsalo ministerstvu petici, žádajíc, aby srbskému jazyku popřáno bylo práv, jichž používá německý, a prosba byla splněna.

Tou dobou stala se knihaездеjší potřebou venkovského lidu, poměry utlačovaného národa se zlepšily a přátelská dohoda s feudálními zemany a vzájemný poměr nezůstaly bez blahých následků.

Tehdy mohli si Smoleř a jeho přátelé s Horníkem zapěti:

„Nový letní den i Srbům svítí:
Mladých sadařů již mnohota,
píli velkbit to srbské kvítí.“

Smoleř byl v práci neúnavný. Jsa vlastně duší lužického probuzení, staral se i dále o duševní stravu svých rodáků, psal pilně do novin, sestavoval rozmluvy německo-srbské „Maly Serb“, sbíral a vydal lidové písně „Piesnički horných a delných lužickich Serbow“, „Německo-serbski slownik“, přeložil „Ohlasy písní ruských“, jimiž ukázal, jak ušlechtilého výrazu jest lužická řeč schopna, a

Zatím konal Smoleř dále svá národopisná badání a již r. 1842 přichystal s Hauptem vydání horno- a dolno-lužických písní. Vydání to a nové styky lužických vlastenců s jinými Slovany obrátily k Srbům lužickým pozornost celého slovanského světa. Hned potom přistoupil Smoleř k druhému úkolu svého života — k šíření národnostního vědomí mezi lidem.

S chutí chopil se díla, vida, že první plán dobře se vydařil, a ještě s větší radostí pracoval, když přidružil se k němu Jan Petr Jordán. Vystudovav v lužickém semináři v Praze, oddal se zcela spisovatelství; sestavoval dolno- a hornolužické mluvnice, opravoval s Ondřejem Lubjenským a Zejleřem pravopis, jenž Smoleřem byl úplně zdokonalen, a stal se konečně redaktorem časopisu „Ost und West“.

V letech 1840—48tých vřelo to v Rakousku a nastával i v sousedních státech strach před vzrůstajícím se panslavismem. Německé a francouzské časopisy psaly velmi ostře proti tomuto nebezpečí, i bylo zapotřebí odpovídati nepřátelům Slovanstva, a za tím účelem zřízen „Ost und West“. V tomto smyslu psali: Vocel, Palacký, Mat. a Lev Thunové, k nim připojili se lužičtí národovci, jako Klosopolski a Jordán.

Jordán (1818—91) náleží k nejzajímavějším postavám literatury lužické a jeho nadšenost, ohnivost má ve svém literárním charakteru dosti podobností se Smoleřem. Mnoho pozornosti věnoval národním písním, jazyku srbskému i slovanským řečem a literaturám vůbec. R. 1841 vydal „Serbske piesnički a hornolužickou mluvnici“. Založil týdeník „Jutničku“ (jitřenku), v němž prakticky užil svého zlepšeného pravopisu.

Časopis však brzy zanikl a Jordán odstěhoval se do Lipska, kde vydával „Serbskou Jutničku“. Avšak i tu byl zklamán ve svých nadějích a s bolestí se odebral r. 1848 do Prahy, kdež se definitivně usídlil.

Podniky srbských vlastenců docházely velikého účastenství v lidu, jenž na národních koncertech a ve veřejných shromážděních, která velmi hojně byla pořádána „Maticí srbskou“, po prvé zřel veřejně se jeviti svou národností. Lidé starší, kteří nikdy ničeho podobného nevidali, přidružili se k pokolení mladému, a podniky vlastenecké i při těch skrovných prostředcích národa poměrně dobře prosperovaly.

V tomto stavu zastihl lužické Srby rok 1848tý. Vlnění jeho nezůstalo bez účinku na Srby. Na jedné straně rozechvívalo je národní hnutí sousedního Slovanstva rakouského, na druhé zaznívalo k nim volání Němců o politickou i společenskou reformu usilujících.

Vůdcové srbští viděli jasně, že malému jejich národu nepřisluší žádná úloha na poli politickém i zařídili vše tak, že srbská národnost zůstala úplně mimo vřavu politickou. Maticní družstvo použilo okolností a napsalo ministerstvu petici, žádajíc, aby srbskému jazyku popřáno bylo práv, jichž používá německý, a prosba byla splněna.

Tou dobou stala se kniha vezdejší potřebou venkovského lidu, poměry utlačovaného národa se zlepšily a přátelská dohoda s feudálními zemany a vzájemný poměr nezůstaly bez blahých následků.

Tehdy mohli si Smoleř a jeho přátelé s Horníkem zapěti:

„Nový letní den i Srbům svítí:
Mladých sadařů již mnohota,
pílí velkbit to srbské kvítí.“

Smoleř byl v práci neúnavný. Jsa vlastně duší lužického probuzení, staral se i dále o duševní stravu svých rodáků, psal pilně do novin, sestavoval rozmluvy německo-srbské „Maly Serb“, sbíral a vydal lidové písně „Piesnički hor-nych a delnych lužickich Serbow“, „Německo-serbski slownik“, přeložil „Ohlasy písní ruských“, jimiž ukázal, jak ušlechtilého výrazu jest lužická řeč schopna, a

„Královéhradecký rukopis“. Roku 1848 stal se redaktorem listu „Časopis Mačicy Serbskeje“.

Kolem Smoleře seskupila se celá družina vynikajících, národních snah podporujících mužů, mezi nimiž zvláštní zmínky zasluhuje Michal Horník, jehož význam jeví se hlavně v práci jazykozpytné. Horník byl narozen r. 1833. Vystudovav v semináři pražském, odebral se jako kněz do vlasti a vydával od let 1860 časopis „Lužičan“.

(Příště konec.)

VINC. KUBÍN:

ZÁVIST.

Závidím ti, ptáčku, když píšeš tak z rána,
zpíval bych též, zpíval — struna přetrhána.

Struna zborcena jest, srdce cos, ach, tísni
a mi v srdci zmirá na tisíce písní.

Na tisíce písní na maměnku drahou
a z mých očí tiše slzy, slzy kanou.

DR. MARESCH:

ČRTY SOCIÁLNÍ.

LIBERALISMUS A SOCIALISMUS.

V padesátých letech minulého století byla panující doktrinou národohospodářskou t. zv. manchestersko-liberální hospodářský a státní systém. Vlivně působil na praxi života hospodářského, hlavně na hospodářskou a živnostenskou politiku všech států. Cílem snah tehdejších národohospodářů a politiků byla co největší svoboda jednotlivce. Cestou k tomu byla: dopravní, smluvní, živnostenská a obchodní svoboda. Ačkoliv se popříti nedá, že směr tento mnohou překážku vývoje zdravého života hospodářského odstranil, ukázalo se přece záhy, že bezuzdná snaha a nevázanost všeobecná měla pro celek veliké škody a mnohá nebezpečí v zápětí.

Převaze kapitálu byla otevřena volná cesta k vykořisťování práce. Hospodářský úpadek, otrocká odvislost a duševní a kulturní spustlost širokých vrstev, hlavně průmyslového dělnictva, byly toho následkem, což se ovšem musilo státi osudným i pro mravně-náboženský život. Tato cesta byla by k záhubě vedla. Jak to pravil biskup Ketteler? „Čirý egoismus údů zrodí revoluci.“ Zde musil zasaditi protiproud. Oproti nauce podporující silné musil býti k platnosti přiveden ohled na slabé, oproti jednostranné zájmové politice individua podřízení se celku. Heslem musilo býti: ne individualitu, nýbrž solidaritu; ne egoismus údů, nýbrž sociální práci pro celek, pro stav a stát.

Nutnost obratu takového byla již koncem let šedesátých v Německu poznána od prozíravých mužů všech táborů. V katolických kruzích pojal ji nejjasněji a nejúčinněji zastupoval biskup mohučský Ketteler. Pro katolíky celé střední Evropy může býti považován přímo za herolda nového sociálního ideálu a programu. Windhorst napsal ke čtvrtému vydání Kettelerova spisu „Dělnická otázka a křesťanství“: „Jest a zůstane chloubou naší, že to

„Královéhradecký rukopis“. Roku 1848 stal se redaktorem listu „Časopis Mačicy Serbskeje“.

Kolem Smoleře seskupila se celá družina vynikajících, národní snahy podporujících mužů, mezi nimiž zvláštní zmínky zasluhuje Michal Horník, jehož význam jeví se hlavně v práci jazykozpytné. Horník byl narozen r. 1833. Vystudovav v semináři pražském, odebral se jako kněz do vlasti a vydával od let 1860 časopis „Lužičan“.

(Příště konec.)

VINC. KUBÍN:

ZÁVIST.

Závidím ti, ptáčku, když píšeš tak z rána,
zpíval bych též, zpíval — struna přetrhána.

Struna zborcena jest, srdce cos, ach, tísní
a mi v srdci zmirá na tisíce písní.

Na tisíce písní na maměnku drahou
a z mých očí tiše slzy, slzy kanou.

DR. MARESCH:

ČRTY SOCIÁLNÍ.

LIBERALISMUS A SOCIALISMUS.

V padesátých letech minulého století byla panující doktrinou národohospodářskou t. zv. manchestersko-liberální hospodářský a státní systém. Vlivně působil na praxi života hospodářského, hlavně na hospodářskou a živnostenskou politiku všech států. Cílem snah tehdejších národohospodářů a politiků byla co největší svoboda jednotlivce. Cestou k tomu byla: dopravní, smluvní, živnostenská a obchodní svoboda. Ačkoliv se popřít nedá, že směr tento mnohou překážku vývoje zdravého života hospodářského odstranil, ukázalo se přece záhy, že bezuzdná snaha a nevázanost všeobecná měla pro celek veliké škody a mnohá nebezpečí v zápětí.

Převaze kapitálu byla otevřena volná cesta k vykořisťování práce. Hospodářský úpadek, otrocká odvislost a duševní a kulturní spustlost širokých vrstev, hlavně průmyslového dělnictva, byly toho následkem, což se ovšem musilo státi osudným i pro mravně-náboženský život. Tato cesta byla by k záhubě vedla. Jak to pravil biskup Ketteler? „Čirý egoismus údů zrodí revoluci.“ Zde musil zasaditi protiproud. Oproti nauce podporující silné musil býti k platnosti přiveden ohled na slabé, oproti jednostranné zájmové politice individua podřízení se celku. Heslem musilo býti: ne individualitu, nýbrž solidaritu; ne egoismus údů, nýbrž sociální práci pro celek, pro stav a stát.

Nutnost obratu takového byla již koncem let šedesátých v Německu poznána od prozíravých mužů všech táborů. V katolických kruzích pojal ji nejjasněji a nejúčinněji zastupoval biskup mohučský Ketteler. Pro katolíky celé střední Evropy může býti považován přímo za herolda nového sociálního ideálu a programu. Windhorst napsal ke čtvrtému vydání Kettelerova spisu „Dělnická otázka a křesťanství“: „Jest a zůstane chloubou naší, že to

byl katolický hodnostář, jenž první se odvážil, v době, kdy manchesterství opanovalo celé veřejné mínění, vztyčiti prapor reforem sociálních.“

Ketteler měl důstojné nástupce, pro něž platil pouze tento hlavní směr: proti zájmům jednotlivce postavit stavovský zájem. Myšlenka stavovské solidarity už neuhaslá, ačkoliv vlna hospodářského liberalismu stále ještě byla ve vzestupu. Slovem a písmem byla oproti němu zdůrazňována nutnost organizačního sloučení se jednotlivých stavů ve spolcích rolnických, řemeslnických a dělnických. Stavovská organizace skutečně počala, stavy chopily se svépomoci a na hrobě starých cechů vztyčily ideál stavovské solidarity. Výsledky byly velkolepé. Nejplodnějším ukázalo se však organizační hnutí dělnické, jež nabylo výsledků přímo ohromných. A že neutonulo docela ve vodách sociálně-demokratických, máme co děkovati pouze tomu, že včas počalo sociální hnutí křesťanské.

Hnutí toto nezůstalo bez vlivu předně na stát. Svobodářská nauka z konce století XVIII. zneuznávala úkoly a cenu státu, obracejíc se proti absolutismu státu policejního. Veškeré úkoly ovládati jednotlivce byly státu uprány. Pouze sluhou občanů měl ještě býti. Neupadajíc v chyby absolutismu, jednalo se nyní o to, reklamovati práva a povinnosti státu a dáti mu pozitivní úkoly. Hospodářské zříceniny, jež nám liberální éra uštedřila, dávaly bohatou k tomu příležitost. Tak přišla zákonná politika sociální. Chrání hospodářsky slabšího, bojuje proti výstřednostem hospodářského sobectví, podporuje snahy organizační u jednotlivých stavů, povznáší jednotlivce a stavy, jakož i celý národ v mezinárodním zápole. Není snad příliš mnoho řečeno, tvrdíme-li: sociální politika učinila teprve moderní stát tím, čím jest, jí děkuje svou slávu a své jméno.

Hospodářská a sociální politika poslední doby obracejíc se proti t. zv. manchesterství, snaží se dáti organizaci našeho hospodářského života novou podobu. Můžeme dokonce se zřetelem na zákony o ochraně stavu řemeslnického, na živnostenské a na dělnické zákonodárství mluvit o novostavbě organizace, jež ve svých obrysech jasně leží před námi. A jak se snaží sociální politika dosáhnouti svého cíle? Úplné rozvinutí se osobnosti mělo býti dosaženo evangeliem živnostenské a obchodní svobody. Byl to krásný, avšak krátký sen. Hospodářství národní, jež do středu všech svých úvah staví hospodářské statky a bohatší jich výrobu, nebylo s to dopracovati se toho. Člověk musil se státi středem hospodářských úvah, a to bylo úkolem politiky sociální. Chtěla zjednat člověku, jeho tělesným a duševním potřebám v divokém boji konkurenčním více pozornosti. To též i učinila. Bránila před nouzí hmotnou hlavně nesamostatné, již prací rukou svých žijí. Pojišťovací zákonodárství o starobním a invalidním pojišťování, jakož i ochrana těch nejslabších, vdov a sirotek, jest zde snah jejich cílem.

Sociální politika pracuje dále proti hospodářské odvislosti. Liberální theorie manchesterácká znala jako společné pouto pouze trh, kde se měli jednotlivci scházeti k svobodné dohodě. To ovšem znamenalo převahu hospodářsky silných a odvislost existenční hospodářsky slabých. „Trh na otroky“ nazval to Ketteler. Dnes sociální politika usiluje organizací svépomoci tuto hospodářskou odvislost když ne zlomiti, tedy co nejvíce omeziti. Tomu slouží odborová sdružení dělnická, kde hlavně smlouvy tarifní hrají důležitou úlohu, sdružení řemeslnická a zemědělská.

Se sociálními reformami ruku v ruce kráčí pokračovací a odborné vzdělání. V širokých vrstvách prohlubuje se porozumění pro potřeby hospodářské a sociální a odstraňuje se nevyspělost politická.

byl katolický hodnostář, jenž první se odvážil, v době, kdy manchesteráctví opanovalo celé veřejné mínění, vztyčiti prapor reform sociálních.“

Ketteler měl důstojné nástupce, pro něž platil pouze tento hlavní směr: proti zájmům jednotlivce postavit stavovský zájem. Myšlenka stavovské solidarity už neuhaslá, ačkoliv vlna hospodářského liberalismu stále ještě byla ve vzestupu. Slovem a písmem byla oproti němu zdůrazňována nutnost organizačního sloučení se jednotlivých stavů ve spolcích rolnických, řemeslnických a dělnických. Stavovská organizace skutečně počala, stavy chopily se svépomoci a na hrobě starých cechů vztyčily ideál stavovské solidarity. Výsledky byly velkolepé. Nejplodnějším ukázalo se však organizační hnutí dělnické, jež nabylo výsledků přímo ohromných. A že neutonulo docela ve vodách sociálně-demokratických, máme co děkovati pouze tomu, že včas počalo sociální hnutí křesťanské.

Hnutí toto nezůstalo bez vlivu předně na stát. Svobodářská nauka z konce století XVIII. zneuznávala úkoly a cenu státu, obracejíc se proti absolutismu státu policejního. Veškeré úkoly ovládati jednotlivce byly státu upírány. Pouze sluhou občanů měl ještě býti. Neupadajíc v chyby absolutismu, jednalo se nyní o to, reklamovati práva a povinnosti státu a dáti mu pozitivní úkoly. Hospodářské zříceniny, jež nám liberální éra uštědřila, dávaly bohatou k tomu příležitost. Tak přišla zákonná politika sociální. Chrání hospodářsky slabšího, bojuje proti výstřednostem hospodářského sobectví, podporuje snahy organizační u jednotlivých stavů, povznáší jednotlivce a stavy, jakož i celý národ v mezinárodním zápole. Není snad příliš mnoho řečeno, tvrdíme-li: sociální politika učinila teprve moderní stát tím, čím jest, jí děkuje svou slávu a své jméno.

Hospodářská a sociální politika poslední doby obracejíc se proti t. zv. manchesteráctví, snaží se dáti organizaci našeho hospodářského života novou podobu. Můžeme dokonce se zřetelem na zákony o ochraně stavu řemeslnického, na živnostenské a na dělnické zákonodárství mluvit o novostavbě organizace, jež ve svých obrysech jasně leží před námi. A jak se snaží sociální politika dosáhnouti svého cíle? Úplné rozvinutí se osobnosti mělo býti dosaženo evangeliem živnostenské a obchodní svobody. Byl to krásný, avšak krátký sen. Hospodářství národní, jež do středu všech svých úvah staví hospodářské statky a bohatší jich výrobu, nebylo s to dopracovati se toho. Člověk musil se státi středem hospodářských úvah, a to bylo úkolem politiky sociální. Chtěla zjednat člověku, jeho tělesným a duševním potřebám v divokém boji konkurenčním více pozornosti. To též i učinila. Bránila před nouzí hmotnou hlavně nesamostatné, již prací rukou svých žijí. Pojišťovací zákonodárství o starobním a invalidním pojišťování, jakož i ochrana těch nejslabších, vdov a sirotek, jest zde snah jejich cílem.

Sociální politika pracuje dále proti hospodářské odvislosti. Liberální theorie manchesterácká znala jako společné pouto pouze trh, kde se měli jednotlivci scházeti k svobodné dohodě. To ovšem znamenalo převahu hospodářsky silných a odvislost existenční hospodářsky slabých. „Trh na otroky“ nazval to Ketteler. Dnes sociální politika usiluje organizaci svépomoci tuto hospodářskou odvislost když ne zlomit, tedy co nejvíce omeziti. Tomu slouží odborová sdružení dělnická, kde hlavně smlouvy tarifní hrají důležitou úlohu, sdružení řemeslnická a zemědělská.

Se sociálními reformami ruku v ruce kráčí pokračovací a odborné vzdělání. V širokých vrstvách prohlubuje se porozumění pro potřeby hospodářské a sociální a odstraňuje se nevyspělost politická.

Tvrdí se: zákonná politika sociální nedosáhla toho, co se od ní očekávalo, míru rozporů mezi zaměstnavateli a zaměstnanými. Omezení bojů nenastalo, sociální demokracie zmohutněla.

Ovšem zákonodárství sociální a stavovská organizace učinila dělnictvo schopnějším k boji. Boje se vedou koncentrovaněji a plánovitěji, proto jsou však pro vůdce tím zodpovědnější. Čím mohutnější boje, čím větší oběti, tím citelněji uplatňuje se potřeba míru. Rozvaha a opatrnost vzrůstají se na obou stranách. Vyhledává se cesta smírné dohody, shodnou se strany na smlouvách tarifních, jež pak zaručují mír na celou řadu let. Tak boj hospodářský mír plodí.

Sociální politika jest za dnešních poměrů hospodářských nutností. Jest však i více. Jest požadavkem spravedlnosti a lásky k bližnímu, jest povinností svědomí. Proto se musíme my katolíci vždy s radostí sociálních snah ujímati, u nás nesmí býti váhání, nesmí býti boj o „jest-li“, nýbrž nanejvýš o „jak“.

Neboť ve velikých, moderních organizacích sociálních jest nejpráhodnější pole k práci výchovné. Vzbuditi ve členech též porozumění, vychovati je k sebeovládání! To platí pro stavy všechny, hlavně i pro zaměstnavatele a zaměstnané. Neboť teprve potom upamatují se při nevyhnutelných rozporech a bojích zájmových včas též na solidaritu.

Sociální výchova musí hned v mládí počítí. Mládeži hrozí dnes mnohem více nebezpečí než dříve. Býváť dříve stržena ve vír života hospodářského a tím i sociálního a politického. Musí býti chráněna nábožensko-mravní obnovou a posilou. Hmotné blaho závisí od péče o hodnoty duševní a mravní. Mravní osobnost nutno vytvořiti, národ upadající v životě náboženském propadá zkáze. Tak jest náboženská práce mezi lidem prací sociální. Proto: pracovati dále, neustávati! Nezištně pracovati, vždy s ohledem na celek. Nezištná práce přemáhá všechny obtíže. Dusí pesimismus, budí obětavost a jest nejlepší obranou před nescitností. U takových pracovníků mohou sice býti různé názory, nikdy však boje a tříš!

MIROSLAV OLŠEVSKÝ

VŘESNÉ ZVONKY.

Jak by vás rozlil,
vy vřesné zvonky,
na slunném místěčku
s krátkými stonky!

Voníte milounce,
dýcháte vůni —
ve vaší zapadnu
bezedné tůni.

Vřesové zvonečky,
drobounké duše,
zvoníte, zvoníte
a to tak hluše!

Víte, co láska jest,
co srdce cítí,
že srdce hojí se
polibkem kvítí.

Polibkem růžinky —
milounké divenky,
to ví váš svět,
že hojí srdéčko dívčiny ret.

V. B.:

TŘETÍ ČESKÁ POUT DO LURD.

Kdo by z millionů katolíků na celém širém světě byl neslyšel o Lurdech? Kdo z nás by neznal toho jména? Lurdy, hojně vysmívané, hojněji velebené, nejhojněji ze všech Mariánských míst poutních navštěvované, Lurdy, město francouzské, v Pyrenejských horách malebně ležící, bylo letos cílem 600 poutníků českomoravských.

Tvrdí se: zákonná politika sociální nedosáhla toho, co se od ní očekávalo, míru rozporů mezi zaměstnavateli a zaměstnanými. Omezení bojů nenastalo, sociální demokracie zmohutněla.

Ovšem zákonodárství sociální a stavovská organizace učinila dělnictvo schopnějším k boji. Boje se vedou koncentrovaněji a plánovitěji, proto jsou však pro vůdce tím zodpovědnější. Čím mohutnější boje, čím větší oběti, tím citelněji uplatňuje se potřeba míru. Rozvaha a opatrnost vzrůstají se na obou stranách. Vyhledává se cesta smírné dohody, shodnou se strany na smlouvách tarifních, jež pak zaručují mír na celou řadu let. Tak boj hospodářský mír plodí.

Sociální politika jest za dnešních poměrů hospodářských nutností. Jest však i více. Jest požadavkem spravedlnosti a lásky k bližnímu, jest povinností svědomí. Proto se musíme my katolíci vždy s radostí sociálních snah ujímati, u nás nesmí býti váhání, nesmí býti boj o „jest-li“, nýbrž nanejvýš o „jak“.

Neboť ve velikých, moderních organizacích sociálních jest nejpříhodnější pole k práci výchovné. Vzbuditi ve členech též porozumění, vychovati je k sebeovládání! To platí pro stavy všechny, hlavně i pro zaměstnavatele a zaměstnané. Neboť teprve potom upamatují se při nevyhnutelných rozporech a bojích zájmových včas též na solidaritu.

Sociální výchova musí hned v mládí počítí. Mládeži hrozí dnes mnohem více nebezpečí než dříve. Býváť dříve stržena ve vír života hospodářského a tím i sociálního a politického. Musí býti chráněna nábožensko-mravní obnovou a posilou. Hmotné blaho závisí od péče o hodnoty duševní a mravní. Mravní osobnost nutno vytvořiti, národ upadající v životě náboženském propadá zkáze. Tak jest náboženská práce mezi lidem prací sociální. Proto: pracovati dále, neustávati! Nezištně pracovati, vždy s ohledem na celek. Nezištná práce přemáhá všechny obtíže. Dusí pessimismus, budí obětavost a jest nejlepší obranou před nesvorností. U takových pracovníků mohou sice býti různé názory, nikdy však boje a tříštění.

MIROSLAV OLŠEVSKÝ:

VŘESNÉ ZVONKY.

Jak by vás rozlil,
vy vřesné zvonky,
na slunném místěčku
s krátkými stonky!

Voníte milounce,
dýcháte vůni —
ve vaší zapadnu
bezedné tůni.

Vřesové zvonečky,
drobounké duše,
zvoníte, zvoníte
a to tak hluše!

Víte, co láska jest,
co srdce cítí,
že srdce hojí se
polibkem kvítí.

Polibkem růžinky —
milounké dívenky,
to ví váš svět,
že hojí srdéčko dívčiny ret.

V. B.:

TŘETÍ ČESKÁ POUT DO LURD.

Kdo by z millionů katolíků na celém širém světě byl neslyšel o Lurdech? Kdo z nás by neznal toho jména? Lurdy, hojně vysmívané, hojněji velebené, nejhojněji ze všech Mariánských míst poutních navštěvované, Lurdy, město francouzské, v Pyrenejských horách malebně ležící, bylo letos cílem 600 poutníků českomoravských.

Již dvakrát konána byla zdařilá pout česká do Lurd, a sice r. 1903 a r. 1907. Při druhé pouti posvěcena byla v basilice růžencové v Lurdech překrásná, za 30.000 franků pořizená česká mosaiková kaple s nápisem nad obrazem Nanebevzetí Panny Marie umístěným: „Panně Neposkvrněné národ český.“

Letos v době od 21. srpna do 2. září pořádána byla vldp. Leop. Kolískem, konsist. radou a farářem v Blansku na Moravě, pod protektorátem Jeho Eminence nejdůst. p. kardinála pražského Lva ze Skrbenských, primasa království českého, III. česká pout s tímto plánem a směrem:

- I. Vídeň—Linec—Innsbruck—Buchs (Rakousy)—Einsiedeln (Švýcarsko).
- II. Einsiedeln—Lucern (menší zastávka), Bern—Ženeva—Paray-le Monial (Francie).
- III. Paray-le Monial—Lyon.
- IV. Lyon—Cette (při moři Středozemním)—Lurdy.
- V. Pobyt v Lurdech pět dní.
- VI. Lurdy—Toulouse—Avignon.
- VII. Lyon—Ženeva—Bern—Curych.
- VIII. Curych—Buchs—Feldkirch—Solnohrad.
- IX. Vídeň.

Zpáteční cesta z Lurd byla původně projektována na Marseille—Nizzu—Milán—Padovu a Vídeň, pro nebezpečí však cholery bylo třeba plán v poslední chvíli pozměnit a Itálii se vyhnouti.

Po vykonané společné pobožnosti v chrámu Páně ctih. Otců Lazaristů ve Vídni, za všeobecného nadšení, se zpěvem nebo modlitbou na rtech, v očekávání příštích událostí vyjelo dne 21. srpna z Vídne na 600 poutníků různých stavů z Čech a Moravy, několik i ze Slezska.

Po zajímavé sice, zvláště s počátku, ale celé odpoledne a celou noc trvající jízdě vídeňským lesem, městy Lincem, Solnohradem, Innsbruckem a velehorami alpskými přijeli jsme v úterý v 10 hod. dopoledne do slavného poutního místa v kantoně švýcarském ve Švýcarsku, Einsiedeln. Čisté, vkusné toto horské město čítá na 9000 obyv., ročně však tam k Mariánské zázračné kapli připutuje na 50 000 poutníků.

Velikolepý byl náš průvod, ve kterém jsme odpoledne za zpěvu naší Mariánské hymny „Tisíckrát pozdravujeme Tebe“ slavnostně s poutním praporem z náměstí do poutní obrovské svatyně vešli. Mariánská kaple, na způsob domečku, jest uvnitř velikého kostela, který vyniká krásnými freskami a prací štukatérskou. Na oltáři v kapli je zázračný obraz Rodičky Boží tmavé pleti, předmět to něžné úcty, lásky i důvěry všech ctitelů Mariánských,

Velikolepý chrám Páně stojí na krásném návrší a přiléhají k němu mohutné budovy starobylého kláštera benediktinského, v němž tou dobou právě též dlel kardinál Rampolla z Říma, veliký přítel Slovanů, bývalý sekretář Jeho Svatosti Lva XIII. Kromě nás Čechů byli tam přítomni i poutníci z Elsaska v počtu 320; velice se jim líbily zpívané české loretánské litanie a krásná sola pěti vldpp. bratří Kolísků k Matičce Boží Marii. Neobyčejně tklivě dojímala zvláště prosba:

„Ach, uslyš, Matičko, náš prosebný hlas —
oroduj, Maria, za všechny nás!“

Po ukončení pobožnosti zahrála hudba papežskou a rakouskou hymnu. Většina poutníků vykonala tu i správu Boží ve zvláštní dlouhé kapli, kde se nalézají 34 zpovědnice, v nichž se zpovídá snad ve všech světových řečích.

Již dvakrát konána byla zdařilá pout česká do Lurd, a sice r. 1903 a r. 1907. Při druhé pouti posvěcena byla v basilice růžencové v Lurdech překrásná, za 30.000 franků pořízená česká mosaiková kaple s nápisem nad obrazem Nanebevzetí Panny Marie umístěným: „Panně Neposkvrněné národ český.“

Letos v době od 21. srpna do 2. září pořádána byla vldp. Leop. Kolískem, konsist. radou a farářem v Blansku na Moravě, pod protektorátem Jeho Eminence nejdůst. p. kardinála pražského Lva ze Skrbenských, primasa království českého, III. česká pout s tímto plánem a směrem:

- I. Vídeň—Linec—Innsbruck—Buchs (Rakousy)—Einsiedeln (Švýcarsko).
- II. Einsiedeln—Lucern (menší zastávka), Bern—Ženeva—Paray-le Monial (Francie).
- III. Paray-le Monial—Lyon.
- IV. Lyon—Cette (při moři Sředozeemnřím)—Lurdy.
- V. Pobyt v Lurdech pět dní.
- VI. Lurdy—Toulouse—Avignon.
- VII. Lyon—Ženeva—Bern—Curych.
- VIII. Curych—Buchs—Feldkirch—Solnohrad.
- IX. Vídeň.

Zpáteční cesta z Lurd byla původně projektována na Marseille—Nizzu—Milán—Padovu a Vídeň, pro nebezpečí však cholery bylo třeba plán v poslední chvíli pozměnit i a Itálii se vyhnouti.

Po vykonané společné pobožnosti v chrámu Páně ctih. Otců Lazaristů ve Vídni, za všeobecného nadšení, se zpěvem nebo modlitbou na rtech, v očekávání příštích událostí vyjelo dne 21. srpna z Vídne na 600 poutníků různých stavů z Čech a Moravy, několik i ze Slezska.

Po zajímavé sice, zvláště s počátku, ale celé odpoledne a celou noc trvající jízdě vídeňským lesem, městy Lincem, Solnohradem, Innsbruckem a velehorami alpskými přijeli jsme v úterý v 10 hod. dopoledne do slavného poutního místa v kantoně švýcarském ve Švýcarsku, Einsiedeln. Čisté, vkusné toto horské město čítá na 9000 obyv., ročně však tam k Mariánské zázračné kapli připutuje na 50 000 poutníků.

Velikolepý byl náš průvod, ve kterém jsme odpoledne za zpěvu naši Mariánské hymny „Tisíckrát pozdravujeme Tebe“ slavnostně s poutním praporem z náměstí do poutní obrovské svatyně vešli. Mariánská kaple, na způsob domečku, jest uvnitř velikého kostela, který vyniká krásnými freskami a prací štukatérskou. Na oltáři v kapli je zázračný obraz Rodičky Boží tmavé pleti, předmět to něžné úcty, lásky i důvěry všech ctitelů Mariánských,

Velikolepý chrám Páně stojí na krásném návrší a přiléhají k němu mohutné budovy starobylého kláštera benediktinského, v němž tou dobou právě též dlel kardinál Rampolla z Říma, veliký přítel Slovanů, bývalý se kretář Jeho Svatosti Lva XIII. Kromě nás Čechů byli tam přítomni i poutníci z Elsaska v počtu 320; velice se jim líbily zpívané české loretánské litanie a krásná sola pěti vldpp. bratřů Kolísků k Matičce Boží Marii. Neobyčejně tklivě dojímla zvláště prosba:

„Ach, uslyš, Matičko, náš prosebný hlas —
oroduj, Maria, za všechny nás!“

Po ukončení pobožnosti zahrála hudba papežskou a rakouskou hymnu. Většina poutníků vykonala tu i správu Boží ve zvláštní dlouhé kapli, kde se nalézají 34 zpovědnice, v nichž se zpovídá snad ve všech světových řečích.

Ve středu dne 23. srpna dopoledne odjížděli jsme s vděčným ještě pohledem k pohostiným, přívětivým Einsiedlům a s posledním „S Bohem!“ krásné, nad městem trůnící Mariánské svatyni, velmi romantickou krajinou podél Zugského jezera ke stanici dráhy gotthardské, Alt Goldau. Nádraží leží na troskách sřícené hory roku 1806, kdy ve čtyřech minutách zasypány byly čtyři obce.

Kolem památné hory Rigi a jezera Immerského ujížděl vlak půvabným, závidění hodným krajem k jezeru čtyřkantonskému a k perle Švýcarska, překrásnému Lucernu. Na jedné straně zřítí tu lze obrovský vrch Rigi, na druhé straně horu Pilatus s ledovci, dole jezero s vodou jak křišťál čistou, po níž krásně vypravené parníky a jiné četné lodi projíždějí, podél jezera pak četné vesnice na úpatí hor, lahodnou zelení pokrytých. Tu věru krásy přírodní jsou téměř nakupeny. Město má přes 30.000 obyvatelů, většinou katolíkův.

Ve 2 hodiny odpoč. sešli jsme se ve starobylém chrámu sv. Leodegara na krátkou pobožnost, po níž pečlivé pořadatelstvo připravilo účastníkům pouti umělecký duchovní koncert na světoznámé veliké a dokonalé varhany. Tamější koncertní mistr a varhaník chrámový Fr. Breitenbach zahrál úchvatným způsobem tato čísla: 1. „Praeludium“ od Bacha, 2. „Ave Maria“ od Šuberta a 3. „Vyšehrad“, symfonickou báseň od Smetany. Potom slovný umělec ještě přidal náš milovaný chorál „Svatý Václave!“, kterýž jsme si ovšem s nadšením v dálné cizině zazpívali.

Skoro nikdo neopominul navštívit v Lucernu též tak zvanou „Lví zahradu“, poněvadž v ní je ve skále uměleckým způsobem vytesán raněný lev, na paměť padlých hrdinů, 26 důstojníků a 760 vojáků švýcarské gardy, hájících 10. srpna r. 1792 v Paříži Tuillerií. Velmi poučnou jest o něco dále se nacházející ledovcová zahrada („Gletschergarten“) s hlubokými, proudy vod druhdy způsobenými výmoly skalními a v nich omíláním zkulacenými balvany.

Někteří poutníci, zvláště „panáčci“, zatoužili i po plavbě na jezeře; s chutí tedy vstoupili do lodiček, ale záhy vydatný déšť schladil jejich nadšení pro krásy jezera a přinutil je k rychlému návratu.

K večeru zajímavým, úrodným údolím Ennemu, kol úhledných domků a pěkných zahrad unášel vlak bavící se nebo se modlící a zpívající poutníky do Bernu, hlavního města Švýcarska, a po nedlouhé zastávce, již někteří použili k nahlédnutí do města až k parlamentu, rychle se všemi ujížděl k Frýburku, sídlu to katolické university, ke krásně položené a zařízené Zenevě a opět po celou noc dál a dále až k prvnímu zase cíli naší pouti na půdě francouzské, k městu Paray-le Monial.

Jak vřele bylo pozdraveno městečko toto (4000 obyv.), proslulé zjevením se tu božského Spasitele blah. Marketě Marii Alacoque r. 1675. V dlouhém průvodu, v němž se ubíral též vznešený spolupoutník J. Em. njdp. náš kardinál, předmět to zvláštní pozornosti všeho obyvatelstva i cizích, právě tam dlcích francouzských poutníků, za hlaholu písně: „Bože, chválíme Tebe“, ubírali jsme se od hlavního kostela, veliké to basiliky, vzhůru městečkem k milostné, překrásně vyzdobené klášterní kapli, v níž původ svůj vzala oblíbená, tklivá úcta k božskému Srdci Páně. Zde srdce křesťana rádo přisáhá věrnost tomu Srdci nejsvětějšímu, jež lidstvo tolik milovalo; zde to množství praporů, jimiž svatyně vyzdobena kol do kola, svědčí, že k božskému srdci Ježíšovu Inou národové všeho světa křesťanského. O významu a původu slavnosti nejsvětějšího Srdce Páně promluvil tu dopoledne prof. V. Blažek z Litomyšle, odpoledne k účtě i lásce povzbudil P. Josef Rudolecký.

Ve středu dne 23. srpna dopoledne odjížděli jsme s vděčným ještě pohledem k pohostiným, přívětivým Einsiedlům a s posledním „S Bohem!“ krásné, nad městem trůnící Mariánské svatyni, velmi romantickou krajinou podél Zugského jezera ke stanici dráhy gotthardské, Alt Goldau. Nádraží leží na troskách sřícené hory roku 1806, kdy ve čtyřech minutách zasypány byly čtyři obce.

Kolem památné hory Rigi a jezera Immerského ujížděl vlak půvabným, závidění hodným krajem k jezeru čtyřkantonskému a k perle Švýcarska, překrásnému Lucernu. Na jedné straně zřítí tu lze obrovský vrch Rigi, na druhé straně horu Pilatus s ledovci, dole jezero s vodou jak křišťál čistou, po níž krásně vypravené parníky a jiné četné lodi projíždějí, podél jezera pak četné vesnice na úpatí hor, lahodnou zelení pokrytých. Tu věru krásy přírodní jsou téměř nakupeny. Město má přes 30.000 obyvatelů, většinou katolíkův.

Ve 2 hodiny odpol. sešli jsme se ve starobylém chrámu sv. Leodegara na krátkou pobožnost, po níž pečlivé pořadatelstvo připravilo účastníkům pouti umělecký duchovní koncert na světoznámé veliké a dokonalé varhany. Tamější koncertní mistr a varhaník chrámový Fr. Breitenbach zahrál úchvatným způsobem tato čísla: 1. „Praeludium“ od Bacha, 2. „Ave Maria“ od Šuberta a 3. „Vyšehrad“, symfonickou báseň od Smetany. Potom slovutný umělec ještě přidal náš milovaný chorál „Svatý Václave!“, kterýž jsme si ovšem s nadšením v dálné cizině zazpívali.

Skoro nikdo neopominul navštívit v Lucernu též tak zvanou „Lví zahradu“, poněvadž v ní je ve skále uměleckým způsobem vytesán raněný lev, na paměť padlých hrdinů, 26 důstojníků a 760 vojáků švýcarské gardy, hájících 10. srpna r. 1792 v Paříži Tuillerií. Velmi poučnou jest o něco dále se nacházející ledovcová zahrada („Gletschergarten“) s hlubokými, proudy vod druhdy způsobenými výmoly skalními a v nich omíláním zkulacenými balvany.

Někteří poutníci, zvláště „panáčci“, zatoužili i po plavbě na jezeře; s chutí tedy vstoupili do lodiček, ale záhy vydatný déšť schladil jejich nadšení pro krásy jezera a přinutil je k rychlému návratu.

K večeru zajímavým, úrodným údolím Emmenu, kol úhledných domků a pěkných zahrad unášel vlak bavící se nebo se modlící a zpívající poutníky do Bernu, hlavního města Švýcarska, a po nedlouhé zastávce, již někteří použili k nahlédnutí do města až k parlamentu, rychle se všemi ujížděl k Frýburku, sídlu to katolické university, ke krásně položené a zařízené Ženevě a opět po celou noc dál a dále až k prvnímu zase cíli naší pouti na půdě francouzské, k městu Paray-le Monial.

Jak vřele bylo pozdraveno městečko toto (4000 obyv.), proslulé zjevením se tu božského Spasitele blah. Marketě Marii Alacoque r. 1675. V dlouhém průvodu, v němž se ubíral též vznešený spolupoutník J. Em. njdp. náš kardinál, předmět to zvláštní pozornosti všeho obyvatelstva i cizích, právě tam dlících francouzských poutníků, za hlaholu písní: „Bože, chválíme Tebe“, ubírali jsme se od hlavního kostela, veliké to basiliky, vzhůru městečkem k milostné, překrásně vyzdobené klášterní kapli, v níž původ svůj vzala oblíbená, tklivá úcta k božskému Srdci Páně. Zde srdce křesťana rádo přisáhá věrnost tomu Srdci nejsvětějšímu, jež lidstvo tolik milovalo; zde to množství praporů, jimiž svatyně vyzdobena kol do kola, svědčí, že k božskému srdci Ježíšovu lnou národové všeho světa křesťanského. O významu a původu slavnosti nejsvětějšího Srdce Páně promluvil tu dopoledne prof. V. Blažek z Litomyšle, odpoledne k úctě i lásce povzbudil P. Josef Rudolecký.

Poblíž oltáře na epištolní straně jest ve skleněné rakvi k veřejné účtě vystavena bl. Marketa Marie Alacoque, jež v této kapli jako prostá, zbožná řeholnice v XVII. stol. zjevením se samého Spasitele oblažena byla.

Přemnozí, zvláště duchovní, navštívili potom ještě tak zvané „Eucharistické museum“, v němž ve více sálech ladně umístěny jsou různé obrazy, sošky, roucha, knihy a jiné předměty, úcty nejsvětější Svátosti oltářní se týkající.

Krajinou částí rovinatou, částí pahrbkovitou přijeli jsme k večeru dne 24. srpna do *L y o n u*, druhého to města ve Francii, s 520.000 obyvateli, města s pravým téměř mořem domů po obou stranách řek Rhony a Saony, proslulého zvláště vinařstvím a hedvábnickou výrobou. Četní Francouzové naslouchali našim zpěvům s utajeným dechem a patrným zájmem. Zajímavé jest, že v této starobylé kathedrále uchovává se též ve skleněné, drahocenně zdobené schránce neporušené srdce neobyčejně šlechtitého lidumila a zakladatele řádu missionářských kněží OO. Lazaristů a vincenciánských spolků pro podporu chudiny.

Na Fourviere, přeskvostný to chrám Matky Boží, tak krásný, tak umělecký, jakého u nás nelze spatřiti, pravý, jak říkají, „dům zlatý“, za 12 milionů franků, na vysoké stráni nad řekou vystavěný, dovezla nás lanová dráha. Česká píseň, česká hudba v tomto velechrámu zbožnosti a umění, jak krásné to spojení a úchvatné! Uchvátilo i Francouze s přítomným starší kardinálem lyonským Msgr. Pierre Coulliè, zvláště když po službách Božích před chrámem zazněly velebné zvuky naší hymny národní.

Lyon (*Lugdunum*) bylo i v ohledu církevním důležitým městem již za prvních dob křesťanských. Též pamětihodno jest, že roku 1245 a 1274 byly tu konány i všeobecné sněmy církevní; na posledním bylo též jednáno o spojení rozkolných Řeků a způsobu volby papežské v konklave.

Než, již minuly hodiny našeho pobytu v Lyonu. Za zvuků naší „národní“ jedeme rychle podél zaprášených polí, olivových, morušových a fíkových sadů, kolem nepřehledných vinic a malebných zřícenin hradů, hned na pravém, hned na levém břehu Rhony; kvapně mjíme *A v i g n o n* (s vysokým, bílým, nad městem vévodícím palácem, v němž bydlili papežové od r. 1309 1377), pak zase *C e t t e*, veliký přístav u Středozemního moře; k večeru jsme v *Narbonne* a ráno dne 26. srpna, v sobotu, již v *L u r d e c h*, vlastním, tolik toužebně očekávaném cíli daleké pouti. Konec příště.

M. F. Z:

TAK SRDCE MLUVILO.

MODLITBA.

Na tichých křidlech mystického snění
k Tobě, ó Dívko, duch můj povzlétá,
jak zvonů jasných slavné vyzvánění
ve tklivých chvílích neděl za léta.

Ó Panno Boží, láskou spalující
ubohá srdce světem deptaná,
viz duši moji teplou láskou nýcí,
skloň se, ty milostí všech fontana.

Nechť duch můj teskný blahem tajným zmámen,
jak slavík z jara v květu zatíká,
již končím prosbu svoji vroucí — amen —
Ty snívá, sladká „rosa mystica“!

Poblíž oltáře na epištolní straně jest ve skleněné rakvi k veřejné účtě vystavena bl. Marketa Marie Alacoque, jež v této kapli jako prostá, zbožná řeholnice v XVII. stol. zjevením se samého Spasitele oblažena byla.

Přemnozí, zvláště duchovní, navštívili potom ještě tak zvané „Eucharistické museum“, v němž ve více sálech ladně umístěny jsou různé obrazy, sošky, roucha, knihy a jiné předměty, úcty nejsvětější Svátosti oltářní se týkající.

Krajinou částí rovinatou, částí pahrbkovitou přijeli jsme k večeru dne 24. srpna do Lyonu, druhého to města ve Francii, s 520.000 obyvateli, města s pravým téměř mořem domů po obou stranách řek Rhony a Saony, proslulého zvláště vinařstvím a hedvábnickou výrobou. Četní Francouzové naslouchali našim zpěvům s utajeným dechem a patrným zájmem. Zajímavé jest, že v této starobylé kathedrále uchovává se též ve skleněné, drahocenně zdobené schránce neporušené srdce neobyčejně šlechtitého lidumila a zakladatele řádu missionářských kněží OO. Lazaristů a vincenciánských spolků pro podporu chudiny.

Na Fourviere, přeskvostný to chrám Matky Boží, tak krásný, tak umělecký, jakého u nás nelze spatřiti, pravý, jak říkají, „dům zlatý“, za 12 milionů franků, na vysoké stráni nad řekou vystavěný, dovezla nás lanová dráha. Česká píseň, česká hudba v tomto velechrámu zbožnosti a umění, jak krásné to spojení a úchvatné! Uchvátilo i Francouze s přítomným starší kardinálem lyonským Msgr. Pierre Coulliè, zvláště když po službách Božích před chrámem zazněly velebné zvuky naší hymny národní.

Lyon (Lugdunum) bylo i v ohledu církevním důležitým městem již za prvních dob křesťanských. Též pamětihodno jest, že roku 1245 a 1274 byly tu konány i všeobecné sněmy církevní; na posledním bylo též jednáno o spojení rozkolných Řeků a způsobu volby papežské v konklave.

Než, již minuly hodiny našeho pobytu v Lyonu. Za zvuků naší „národní“ jedeme rychle podél zaprášených polí, olivových, morušových a fíkových sadů, kolem nepřehledných vinic a malebných zřícenin hradů, hned na pravém, hned na levém břehu Rhony; kvapně mjíme Avignon (s vysokým, bílým, nad městem vévodícím palácem, v němž bydlili papežové od r. 1309 1377), pak zase Cette, veliký přístav u Středozemního moře; k večeru jsme v Narbonne a ráno dne 26. srpna, v sobotu, již v Lurdech, vlastním, tolik toužebně očekávaném cíli daleké pouti. Konec příště.

M. F. Z:

TAK SRDCE MLUVILO.

MODLITBA.

Na tichých křídlech mystického snění
k Tobě, ó Dívko, duch můj povzlétá,
jak zvonů jasných slavné vyzvánění
ve tklivých chvílích neděl za léta.

Ó Panno Boží, láskou spalující
ubohá srdce světem deptaná,
viz duši moji teplou láskou nýcí,
skloň se, ty milostí všech fontana.

Nechť duch můj teskný blahem tajným zmámen,
jak slavík z jara v květu zatiká,
již končím prosbu svoji vroucí — amen —
Ty snívá, sladká „rosa mystica“!



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k č. 4.

TETŘEV:

VÁNOCE.

Ta dlouhá pole pod závějí,
jež bílý rubáš pokrývá,
dnes neznámým se blahem chvějí
a blaha zvěst je rozrývá.

Ty jasné hvězdy na nebesku
tak divným světlem sálají,
že bolu lidskému a stesku
až na dno teple sahají.

Teď zvon se rozlaholil polem
a v dáli druhý šepce:
„Ó, rozlučte se všichni s bolem;
jsou Vánoce, ó Vánoce!“

VALENTA:

LUŽIČTÍ SRBOVÉ.

(Dokončení.)

Rokem 1870 objevuje se nové hnutí v lužické poesii a literatuře, dme se na povrch mladý proud, který vynesl nové pokusy časopisecké na osvěžení lužického písemnictví a dal poesii samostatného nástupce Zejleřova († 1870) Jakuba Barta nebo Čišinského.

V „Lužičanu“ vystupují noví, mladí pracovníci, spisů je takový nával, že „Lužičan“ nemohl vše pojmouti a proto povstal nový list „Lipa Serbska“ zvaný (1876–81) a Čišinskim později redigovaný, z níž vanul do Lužice osvěžující vzduch, podobný v jisté míře obratu v letech čtyřicátých.



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k č. 4.

TETŘEV:

VÁNOCE.

Ta dlouhá pole pod závějí,
jež bílý rubáš pokrývá,
dnes neznámým se blahem chvějí
a blaha zvěst je rozrývá.

Ty jasné hvězdy na nebesku
tak divným světlem sálají,
že bolu lidskému a stesku
až na dno teple sahají.

Ted' zvon se rozlaholil polem
a v dáli druhý šepoce:
„Ó, rozlučte se všichni s bolem;
jsou Vánoce, ó Vánoce!

VALENTA:

LUŽIČTÍ SRBOVÉ.

(Dokončení.)

Rokem 1870 objevuje se nové hnutí v lužické poesii a literatuře, dme se na povrch mladý proud, který vynesl nové pokusy časopisecké na osvětlení lužického písemnictví a dal poesii samostatného nástupce Zejleřova († 1870) Jakuba Barta nebo Čišinského.

V „Lužičanu“ vystupují noví, mladí pracovníci, spisů je takový nával, že „Lužičan“ nemohl vše pojmouti a proto povstal nový list „Lipa Šerbska“ zvaný (1876–81) a Čišinskim později redigovaný, z níž vanul do Lužice osvěžující vzduch, podobný v jisté míře obratu v letech čtyřicátých.

Starším zdála se „Lipa“ příliš sebevědomou, ale o čem se domnívali, že jest cizí, mělo své kořeny v Čechách. Rozvíjející se poesie česká působila velmi zdárně na mladé hlavy, na nejnadanějšího Jakuba Barta čili Čišinského, zejména mladý ještě tehdy zjev české poesie — Vrchlický.

Mladí však setrvali přes všechny výtky starých; „Lužičan“ počal padat a r. 1882 splynul s „Lipou“ v nový list „Lužica“, jejíž redakci převzal Muka a tím přešlo vedení v belletrii úplně do rukou nového pokolení.

K této nové družině náleželi belletristé Muka, Král, Skála a zejména Čišinski.

Někteří z nich však umlkli nebo přešli k jiným odvětvím literatury. Skála věnoval se literatuře náboženské, Muka jazykozpytu i národopisu. Muka prokázal vynikající služby poesii lužické zvláště vydáním „Sebraných spisů Hondrija Zejleře.“

Nejvíce vynikl r. 1856 narozený Jakub Bart nebo Čišinski. „Kniha Sonetow“ r. 1884, překvapující obsahem i vybroušenou skvělou formou, získala mu rázem první místo v lužické literatuře. Jeho mistrovské ovládání řeči zrcadlí se ve sbírce „Formy“ (1889).

Hned v úvodní básni „Formy“ zrači se jeho vzletnost a krása mluvy, která jej vynesla na vrchol lužického „Parnasu“.

Píše :

„Srbská řeči! Tvoje slova hravá,
v rýmech líbezně a mocně zvoní;
mně se radostí až točí hlava,
když jak pestří motýli se honí.
K nim se družít touží poletavá
píseň, která z duše mé se roní.
Rád zahrávám s formou v písni ráji,
kouzlo zvu, v rej vodím slova vzletná,
květy líbám, volám písně květná,
hájím rým a rytmus v srbském kraji.“

Čišinský byl lyrik rázu hlavně reflexivního a v posledních letech ozývala se u něho víc a více struna satirická. Valná většina jeho prací jest lyrikou vlasteneckou, velmi ohnivou a pádnou. Lidovému duchu blíží se ve svých balladách a romancích, jinak zdá se býti způsob jeho psaní čistě individuální, vědomě mířící za cíli jinými, než na mysli měli napodobitelé Zejleřovi. To bylo příčinou výtek nenárodnosti, jež Čišinskému činěny byly neprávem.

I na poli vědeckém nová generace zastoupena byla pracovníky, z nichž přední místo náleží Mukovi jako jazykozpytci a národopisci. Jeho „Statistika Serbow“ a mluvnice dolnolužická, jeho četné sbírky lidových písní, rozpravy filologické a literárně historické v časopise „Mači Serbow“, jehož redakci vzal po smrti Horníkově (1894), učinily jej známým po všem slovanském světě. Převzav duševní vedení života lužického v letech 1890, připojil se k velikým svým předchůdcům Horníkovi a Smoleřovi, s nimiž tvoří trojici stožárů lužické lodi.

Jako v letech 1870, tak i nyní povstala nová družina, která si založila svůj list „Lužicki Serb“ (1895--96), časopis pro srbský lid a studenty, jež redigoval Žur.

Je patrné, že literatura lužická rozvinula se za posledních 100 let výtečně a rozkvět její vyznačuje nejlépe rozvoj časopisectva.

Osvěžení belletrie očekávalo se od Čišinského v redakci „Lužica“ a od „Matice Serbské“, která po otevření definitivního vlastního domu věnuje se vydávání knih.

Starším zdála se „Lipa“ příliš sebevědomou, ale o čem se domnívali, že jest cizí, mělo své kořeny v Čechách. Rozvíjející se poesie česká působila velmi zdárně na mladé hlavy, na nejnadanějšího Jakuba Barta čili Čišinského, zejména mladý ještě tehdy zjev české poesie — Vrchlický.

Mladí však setrvali přes všechny výtky starých; „Lužičan“ počal padat a r. 1882 splynul s „Lipou“ v nový list „Lužica“, jejíž redakci převzal Muka a tím přešlo vedení v belletrii úplně do rukou nového pokolení.

K této nové družině náleželi belletristé Muka, Král, Skála a zejména Čišinski.

Někteří z nich však umkli nebo přešli k jiným odvětvím literatury. Skála věnoval se literatuře náboženské, Muka jazykozpytu i národopisu. Muka prokázal vynikající služby poesii lužické zvláště vydáním „Sebraných spisů Hondrija Zejleře.“

Nejvíce vynikl r. 1856 narozený Jakub Bart nebo Čišinski. „Kniha Sonetow“ r. 1884, překvapující obsahem i vybroušenou skvělou formou, získala mu rázem první místo v lužické literatuře. Jeho mistrovské ovládání řeči zrcadlí se ve sbírce „Formy“ (1889).

Hned v úvodní básni „Formy“ zračí se jeho vzletnost a krása mluvy, která jej vynesla na vrchol lužického „Parnasu“.

Píše :

„Srbská řeči! Tvoje slova hravá,
v rýmech líbezně a mocně zvoní;
mně se radostí až točí hlava,
když jak pestří motýli se honí.
K nim se družít touží poletavá
píseň, která z duše mé se roní.
Rád zahrávám s formou v písni ráji,
kouzlo zvu, v rej vodím slova vzletná,
květy líbám, volám písně květná,
hájím rým a rytmus v srbském kraji.“

Čišinský byl lyrik rázu hlavně reflexivního a v posledních letech ožývala se u něho víc a více struna satirická. Valná většina jeho prací jest lyrikou vlasteneckou, velmi ohnivou a pádnou. Lidovému duchu blíží se ve svých balladách a romancích, jinak zdá se býti způsob jeho psaní čistě individuální, vědomě mířící za cíli jinými, než na mysli měli napodobitelé Zejleřovi. To bylo příčinou výtek nenárodnosti, jež Čišinskému činěny byly neprávem.

I na poli vědeckém nová generace zastoupena byla pracovníky, z nichž přední místo náleží Mukovi jako jazykozpytci a národopisci. Jeho „Statistika Serbow“ a mluvnice dolnolužická, jeho četné sbírky lidových písní, rozpravy filologické a literárně historické v časopise „Mači Serbow“, jehož redakci vzal po smrti Hornikově (1894), učinily jej známým po všem slovanském světě. Převzav duševní vedení života lužického v letech 1890, připojil se k velikým svým předchůdcům Horníkovi a Smoleřovi, s nimiž tvoří trojici stožárů lužické lodi.

Jako v letech 1870, tak i nyní povstala nová družina, která si založila svůj list „Lužicki Serb“ (1895--96), časopis pro srbský lid a studenty, jež redigoval Žur.

Je patrné, že literatura lužická rozvinula se za posledních 100 let výtečně a rozkvět její vyznačuje nejlépe rozvoj časopisectva.

Osvěžení belletrie očekávalo se od Čišinského v redakci „Lužica“ a od „Matice Serbské“, která po otevření definitivního vlastního domu věnuje se vydávání knih.

Leč souzeno jinak. Poslední léta nynějšího století stihala rána za ranou 155 tisícový národ Lužických Srbů a právě ti, v něž nejskvělejší naděje se kladly, zapadli v chladný hrob, mezi nimi i Jakub Bart neboli Čišinski.

Vše, co pověděno o snahách srbské národnosti, o jejím literárním rozvoji, týká se zvláště Lužičanů Horních v Sasku. Část hornolužických Srbů v Prusku nepožívá sice výhod, kterých si krajané jejich dobyli, proto však přece účastna jest národní práce. Budyšin jest i pro ně hlavním střediskem, k němuž vlasteneckou láskou planou.

Ne tak má se věc u Lužičanů Dolních. Postavení jejich bylo odedávna horší než v Lužici Horní; v době znovuzrození svých bratrů nechápali se díla a nyní jsou v slavu skoro beznadějném.

Povstali sice i u nich křisitelé jako Kopf, Schindler, Zwahr, avšak práce jejich nepotkala se se zdarem — nebylo jim u vlastních jejich krajanů rozuměno.

ANT. SKALICKÝ:

VZPOMÍNKA.

(Své drahé matce.)

V jizbě bylo ticho, když má chorá hlava
tupě spočívala na poduškách žhavá . . .
Ticho . . . Procitl jsem . . . Bratři všichni spali
Lampa blikala a měsíc oknem svítil . . .
Jeho záře bledá přivalem se valí —
je mi posud divně, jak bych teď ji cítil .

Choré spánky bolely a líce plály
Oko kalné letlo do měsíční dále, —
do těch tichých nocí světlem oživených,
nocí tichých, krásných, bledých do sinava .
Spánky bolely a na tabulích sklenných
měsíční šla záře tklivá, umíravá .

Náhle slyším šepot . . . Zvednu kalné oči
V koutě matka klečí, hlavu k Kristu točí,
retý šepotaly, ruce spiaty měla —
v tváři úzkost, v zracích slzy blýštěly se,
ruka spiatá pohnutím se rychle chvěla —
já však zřel jen retý, které modlily se

V šeru jizby v tmavých stínech bílé stěny,
visel Kristus chudě jenom ozdobený
Čísí ruka upletla naň věnec rudý . . .
tak tu visel tklivý, smutný v rozepětí,
k němuž matka modlila se za své děti

V. B.:

TŘETÍ ČESKÁ POUT DO LURD.

(Dokončení.)

Přijeli jsme před 10. hodinou dvěma vlaky na lurdské nádraží. S námi zároveň přijelo 8 vlaků zvláštních, poutnických, z Poitiers, jeden za druhým. Představte si ten shon a ruch na nádraží. Nás čekalo zvláštní, významné překvapení: sám J. M. tarbsko-lurdský p. biskup Schöpfer očekával nás se

Leč souzeno jinak. Poslední léta nynějšího století stihala rána za ranou 155 tisícový národ Lužických Srbů a právě ti, v něž nejskvělejší naděje se kladly, zapadli v chladný hrob, mezi nimi i Jakub Bart neboli Čišinski.

Vše, co pověděno o snahách srbské národnosti, o jejím literárním rozvoji, týká se zvláště Lužičanů Horních v Sasku. Část hornolužických Srbů v Prusku nepožívá sice výhod, kterých si krajané jejich dobyli, proto však přece účastna jest národní práce. Budyšin jest i pro ně hlavním střediskem, k němuž vlasteneckou láskou planou.

Ne tak má se věc u Lužičanů Dolních. Postavení jejich bylo odedávna horší než v Lužici Horní; v době znovuzrození svých bratrů nechápali se díla a nyní jsou v stavu skoro beznadějném.

Povstali sice i u nich křisitelé jako Kopf, Schindler, Zwahr, avšak práce jejich nepotkala se se zdarem — nebylo jim u vlastních jejich krajanů rozuměno.

ANT. SKALICKÝ:

VZPOMÍNKA.

(Své drahé matce.)

V jizbě bylo ticho, když má chorá hlava
tupě spočívala na poduškách žhavá . . .
Ticho . . . Procitl jsem . . . Bratři všichni spali
Lampa blikala a měsíc oknem svítil . . .
Jeho záře bledá přívalem se valí —
je mi posud divně, jak bych teď ji cítil .

Choré spánky bolely a lice plály . .
Oko kalné letlo do měsíční dáli, —
do těch tichých nocí světlem oživených,
nocí tichých, krásných, bledých do sinava . .
Spánky bolely a na tabulích sklenných
měsíční šla záře tklivá, umírává .

Náhle slyším šepot . . . Zvednu kalné oči
V koutě matka klečí, hlavu k Kristu točí,
retý šepotaly, ruce spiaty měla —
v tváři úzkost, v zracích slzy blýštěly se,
ruka spiatá pohnutím se rychle chvěla —
já však zřel jen retý, které modlily se . .

V šeru jizby v tmavých stínech bílé stěny,
visel Kristus chudě jenom ozdobený
Čísí ruka upletla naň věnec rudý . .
tak tu visel tklivý, smutný v rozepětí,
k němuž matka modlila se za své děti . .!

V. B.:

TŘETÍ ČESKÁ POUT DO LURD.

(Dokončení.)

Přijeli jsme před 10. hodinou dvěma vlaky na lurdské nádraží. S nám zároveň přijelo 8 vlaků zvláštních, poutnických, z Poitiers, jeden za druhým. Představte si ten shon a ruch na nádraží. Nás čekalo zvláštní, významné překvapení: sám J. M. tarbsko-lurdský p. biskup Schöpfer očekával nás se

svým sekretářem a srdečně nás uvítal, zejména J. Em. p. kardinála Skrben-
ského, jehož pak odvezl si s sebou do své residence.

Na nádraží zažije poutník první mohutný dojem, čistě lurdský: na pe-
roně a před nádražím celá řada ručních vozíků připravena jest pro ne-
mocné, jež poutníci s sebou přivezou. (Poznamenati sluší, že o naše ne-
mocné s nevšední péčí a láskou, dnem i nocí, po celou cestu všude obě-
tavě se starala pí. baronka Pražáková, choť advokáta v Brně, se svými
dvěma syny i s baroneskou dcerou. V plné míře si zaslouží veřejných diků).
A vozíky ty táhnou a nemocné ošetřují — mužové tak intelligentního ze-
vnějšku, tak uhlazeného chování, že poznáváš ihned, že nejsou to najatí
služebníci. Hluboce dojmá tě láska těchto cizinců, které víra a úcta k Panně
neposkvrněné učí tomuto bratrství k neznámým, ubohým nemocným. Jen ty,
kteří seděti mohou, usazují do těchto vozíků; přijíždí však s poutníky i ta-
koví, že bys při pohledu na ně hned zaplakal; ty, co nejšetrněji odnesou
do připravených automobilů a dopraví do lazaretu. Připomínám hned nyní,
že po Lurdech všude, u jeskyně a basiliky zvláště, tyto „milosrdné sama-
ritány“ vidíme stále. Hle, intelligence, jež za víru a skutky křesťanské lásky
nikterak se nestydí. A u jaké vážnosti mají kněze a chrám Páně!

Měl bych nyní se rozepsati o krásné poloze Lurd, o Matce Boží, která
zde tak často divy tvoří, o divech, které se tu již staly, o výstavnosti
svatyně zdejších, o cizincích, kteří tu plní velikými davy ulice, o ruchu
obchodním a podobných zjevech — to všechno by stálo za to, ale středem
všeho přece jen tu zůstává jeskyně zjevení, nad níž se klene mohutná, ve-
lebná, drahocenná basilika. K ní tedy hlavní obraťme zřetel! Zde věru do-
slovně se plní slova prorocká Panny Neposkvrněné: „Aj od této chvíle
blahoslavenou mne nazývati budou všichni národové.“ Francouzové, Portu-
galci, Belgičané, Čechové, Němci v těchto dnech tu závodí v úctě Mariánské.

Vrcholem této oslavy zůstávají však průvody svátostné, které se konají
po 4. hod. odpo., při nichž kněz vedoucí průvod, žehná nejsvětější Svátosti
v monstranci každého nemocného zvláště, (na jedné straně bylo jich na
lůžkách a vozičkách položeno 94, a byli ještě na protější straně a v čele
prostranství před basilikou), a pak průvod světelný večer. To jsou události
vlastní jen Lurdům. To nadšení a ta důvěra, ale zároveň i jistá smělost,
kterou Francouzové při tom osvědčují, strhne každého a jakési rozechvění
zmocňuje se zástupů. Za naší přítomnosti odhadovány zástupy již prvního
dne na 30—40.000; některý den bývá až 60 000 poutníků, kdežto město
samo čítá jen 9000 obyvatelů. V roce 1910 přibýlo do Lurd 306 zvláštních
vlaků poutnických. K stolu Páně přistoupilo loni 625.000 věřících. Zajisté
úctyhodné to číslo! A když se při průvodě svátostném nějaké náhlé uzdra-
vení stane — úmyslně nepravím zázrak, neboť to třeba teprve zjistiti, potom
obdivovati třeba tu úctu ke Svátosti, jež celé toto množství lidu, napiátého
měrou nejvyšší, udržuje v posvátném tichu a vzorném pořádku. Však ale
po průvodě je podívána na ten shon, v němž páni i dámy, intelligence
i lidé prostí spěchají na místo, ošetřovateli a pořadateli ovšem již ohra-
ničené, aby z blízka popatřili na uzdraveného. A my toho byli očitými
svědky první a třetí den, kdy několik uzdravení se stalo. Srdcem, kostmi,
nitrem celým pronikal hlas volajícího kněze, jenž vital svátostného Spasitele
a vysílal k němu krátké, z evangelia vzaté prosby. Biskup provázen incen-
santy a muži, nesoucími baldachýn, velebně žehnal nemocné, důvěryplný
zrak k velebné Svátosti upírající, když mezi nimi náhle na vozíku svém se
vzpřímila dívka 22letá, Marie Geay z Laforét, v kantonu de Cerisey, a s vý-
křikem plným hrůzné radosti, se smíchem i slzami ve tváři prohlásila, že
sproštěna jest svého ochrnutí, jež po dvě léta na lože ji poutalo. Matka
za ní stojící sejímá pokryvku s uzdravené a slzy hojně smáčejí její tvář.

svým sekretářem a srdečně nás uvítal, zejména J. Em. p. kardinála Skrbenského, jehož pak odvezl si s sebou do své residence.

Na nádraží zažije poutník první mohutný dojem, čistě lurdský: na peroně a před nádražím celá řada ručních vozíků připravena jest pro nemocné, jež poutníci s sebou přivezou. (Poznamenati sluší, že o naše nemocné s nevšední péčí a láskou, dnem i nocí, po celou cestu všude obětavě se starala pí. baronka Pražáková, choť advokáta v Brně, se svými dvěma syny i s baroneskou dcerou. V plné míře si zaslouží veřejných diků). A vozíky ty táhnou a nemocné ošetřují — mužové tak intelligentního zevnějšku, tak uhlazeného chování, že poznáváš ihned, že nejsou to najatí služebníci. Hluboce dojmá tě láska těchto cizinců, které víra a úcta k Panně neposkvrněné učí tomuto bratrství k neznámým, ubohým nemocným. Jen ty, kteří seděti mohou, usazují do těchto vozíků; přijíždí však s poutníky i takoví, že bys při pohledu na ně hned zaplakal; ty, co nejšetrněji odnesou do připravených automobilů a dopraví do lazaretu. Připomínám hned nyní, že po Lurdech všude, u jeskyně a basiliky zvláště, tyto „milosrdné samaritány“ vidíme stále. Hle, intelligence, jež za víru a skutky křesťanské lásky nikterak se nestydí. A u jaké vážnosti mají kněze a chrám Páně!

Měl bych nyní se rozepsati o krásné poloze Lurd, o Matce Boží, která zde tak často divy tvoří, o divech, které se tu již staly, o výstavnosti svatýň zdejších, o cizincích, kteří tu plní velikými davy ulice, o ruchu obchodním a podobných zjevech — to všechno by stálo za to, ale středem všeho přece jen tu zůstává jeskyně zjevení, nad níž se klene mohutná, velebná, drahocenná basilika. K ní tedy hlavní obraťme zřetel! Zde věru doslovně se plní slova prorocká Panny Neposkvrněné: „Aj od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všichni národové.“ Francouzové, Portugalci, Belgičané, Čechové, Němci v těchto dnech tu závodí v úctě Mariánské.

Vrcholem této oslavy zůstávají však průvody svátostné, které se konají po 4. hod. odpo., při nichž kněz vedoucí průvod, žehná nejsvětější Svátosti v monstranci každého nemocného zvláště, (na jedné straně bylo jich na lůžkách a vozičkách položeno 94, a byli ještě na protější straně a v čele prostranství před basilikou), a pak průvod světelný večer. To jsou události vlastní jen Lurdům. To nadšení a ta důvěra, ale zároveň i jistá smělost, kterou Francouzové při tom osvědčují, strhne každého a jakési rozechvění zmocňuje se zástupů. Za naší přítomnosti odhadovány zástupy již prvního dne na 30—40.000; některý den bývá až 60 000 poutníků, kdežto město samo čítá jen 9000 obyvatelů. V roce 1910 přibýlo do Lurd 306 zvláštních vlaků poutnických. K stolu Páně přistoupilo loni 625.000 věřících. Zajisté úctyhodné to číslo! A když se při průvodě svátostném nějaké náhlé uzdravení stane — úmyslně nepravím zázrak, neboť to třeba teprve zjistiti, potom obdivovati třeba tu úctu ke Svátosti, jež celé toto množství lidu, napiátého měrou nejvyšší, udržuje v posvátném tichu a vzorném pořádku. Však ale po průvodě je podívaná na ten shon, v němž páni i dámy, intelligence i lidé prostí spěchají na místo, ošetřovateli a pořadateli ovšem již ohraňčené, aby z blízka popatřili na uzdraveného. A my toho byli očitými svědky první a třetí den, kdy několik uzdravení se stalo. Srdcem, kostmi, nitrem celým pronikal hlas volajícího kněze, jenž vítal svátostného Spasitele a vysílal k němu krátké, z evangelia vzaté prosby. Biskup provázen incensanty a muži, nesoucími baldachýn, velebně žehnal nemocné, důvěryplný zrak k velebné Svátosti upírající, když mezi nimi náhle na vozíku svém se vzpřímila dívka 22letá, Marie Geay z Laforét, v kantonu de Cerisey, a s výkřikem plným hrůzné radosti, se smíchem i slzami ve tváři prohlásila, že sprostěna jest svého ochrnutí, jež po dvě léta na lože ji poutalo. Matka za ní stojící sejímá pokrývku s uzdravené a slzy hojné smáčejí její tvář.

Dívka radostně pohlíží za vzdalujícím se Spasitelem, ruce podává ubožákům vedle ní ležícím, s nimiž až dosud sdílela trpký osud jejich. Jásot celého okolí dosvědčuje, že radost i vděčnost jeho stejnou jest.

A tím úpěnlivěji zněly opět prosby: „Smiluj se!“ „Pane, ať vidím!“ „Pane, ať slyším!“ „Pane, ať chodím!“ Uzdravené osoby odvedeny byly po skončeném průvodě do kanceláře komise lékařské ku přísnému vyšetření. Není za zázrak prohlášen žádný zjev, jenž by se dal vysvětliti nějakým způsobem přirozeným. Až věda prohlásiti musí, že její rozum tu nepostačuje k vysvětlení uzdravení, pak teprve má místo vysvětlení nadpřirozené. Připomínám, že lurdské noviny, denně vycházející, nevyhlašují proto nic za zázrak, nýbrž spokojují se prostým vypověděním fakta.

Každý den v Lurdech končí pak průvodem světelným od jeskyně, dlouhým náměstím chrámovým zpět před růžencovou basilikou. Tento průvod tisíců a tisíců pějlících s nadšením známou hymnu:

„Kde v údolí ku řece hora má sklon,
všem poselství andělské zvěstuje zvon,“

v tolika různých řečích, končící však společným, mohutným: „Ave, ave, ave Maria“, tento průvod, při němž každý účastník se svící plápolající při onom „Ave“ nadšeně světlo svoje do výše zvedá, průvod zakončený před basilikou společným „Credo“, nelze vyličiti nikdy dosti názorně a nadšeně, aby, kdo neviděl, — o něm správnou představu si učinil. My Čechové těšili se po všechny dni zvláštní pozornosti. Shromáždění za poutní korouhví svou, zpívající z plných hrdel a nadšených duší za zvuků jaré naší hudby, strhli jsme i četné Francouze, že zanechali svého „Ave“ a spustili s námi „Zdrávas, zdrávas, zdrávas Maria!“ A nebyl to jen prostý lid, jenž tímto nadšením byl uchvácen.

Mile se nás dotklo, že i jeden francouzský pán, jat lahodou našich českých písní u jeskyně zjevení, žádal nás o přenechání poutní naší knížky pro krásné prý zpěvy, jež odtamtud zpíváme, jež by si chtěl také zazpívat i aspoň dle nápěvu, když řeči nerozumí.

Pak následovala oficielní návštěva účastníků naší pouti u tarbsko-lurdského biskupa dra. Schöpfera. Návštěva tato v parku před residencí měla ráz nanejvýše srdečný. Vyslechnuv se zálibou naše zpěvy vítal nás ndp. biskup jako poutníky sobě nejmilejší, vítal zvláště J. Em ndp. kardinála Skrbenského, vítal jako dávné milé známé i poradatele vld. pp. bratry Kolisky. Českým „Sláva“ řeč svoji ukončil a trojí hřimavé „Sláva“ naše bylo mu vděčnou naší odpovědí, již slovy upřímnými v řeči francouzské tlumočil J. Em. ndp. kardinál pražský a dp. dr. K. Kolisek.

V úterý (29. srpna) vydali se někteří odvážlivější poutníci, v počtu asi 30, na výlet podél Pyrenej k Atlantickému okeánu, aby shlédli mořské lázně Biarits, a San Sebastian (již na španělské půdě) v zálivu Biskajském. S návštěvou i s vykoupáním v moři byli všickni velice spokojeni, leda až na jediného „panáčka Josefa“, jenž při rozmarné té koupeli přišel o zlaté brýle.

Čtyři dni, jež v Lurdech jsme pobýli, uplynuli jako voda. Ve středu (30. srpna) nadešlo nevyhnutelné loučení. Poslední mše sv. shromáždila nás ve farním kostele lurdském, poslední průvod před sochou Panny Marie před basilikou. Naposled kráčíme k jeskyni; zdá se, že i hudba i hlasy nějak tklivě se chvějí, ač pěje se známá píseň: „Tisíckrát pozdravujeme Tebe“, — je to v Lurdech naposled — — Již naposled hledíme u jeskyně v milostnou Panny neposkrvněné tvář, naposled vystupuje na kazatelnu dr. Alois Kolisek, se slzami v očích volá: Bud' s Bohem, místo předrahé! Nejen srdce pěti přítomných bratrů Kolisků a srdce zemřelého bratra Františka, jenž první

Divka radostně pohlíží za vzdalujícím se Spasitelem, ruce podává ubožákům vedle ní ležícím, s nimiž až dosud sdílela trpký osud jejich. Jásot celého okolí dosvědčuje, že radost i vděčnost jeho stejnou jest.

A tím úpěnlivěji zněly opět prosby: „Smiluj se!“ „Pane, ať vidím!“ „Pane, ať slyším!“ „Pane, ať chodím!“ Uzdravené osoby odvedeny byly po skončeném průvodě do kanceláře komise lékařské ku přísnému vyšetření. Není za zázrak prohlášen žádný zjev, jenž by se dal vysvětliti nějakým způsobem přirozeným. Až věda prohlásiti musí, že její rozum tu nepostačuje k vysvětlení uzdravení, pak teprve má místo vysvětlení nadpřirozené. Připomínám, že lurdské noviny, denně vycházející, nevyhlašují proto nic za zázrak, nýbrž spokojují se prostým vypověděním fakta.

Každý den v Lurdech končí pak průvodem světelným od jeskyně, dlouhým náměstím chrámovým zpět před růžencovou basiliku. Tento průvod tisíců a tisíců pějících s nadšením známou hymnu:

„Kde v údolí ku řece hora má sklon,
všem poselství andělské zvěstuje zvon,“

v tolika různých řečích, končící však společným, mohutným: „Ave, ave, ave Maria“, tento průvod, při němž každý účastník se svící plápolající při onom „Ave“ nadšeně světlo svoje do výše zvedá, průvod zakončený před basilikou společným „Credo“, nelze vyličiti nikdy dosti názorně a nadšeně, aby, kdo neviděl, — o něm správnou představu si učinil. My Čechové těšili se po všechny dni zvláštní pozorností. Shromáždění za poutní korouhví svou, zpívající z plných hrdel a nadšených duší za zvuků jaré naší hudby, strhli jsme i četné Francouze, že zanechali svého „Ave“ a spustili s námi „Zdrávas, zdrávas, zdrávas Maria!“ A nebyl to jen prostý lid, jenž tímto nadšením byl uchvácen.

Mile se nás dotklo, že i jeden francouzský pán, jat lahodou našich českých písní u jeskyně zjevení, žádal nás o přenechání poutní naší knížky pro krásné prý zpěvy, jež odtamtud zpíváme, jež by si chtěl také zazpívat i aspoň dle nápěvu, když řeči nerozumí.

Pak následovala oficielní návštěva účastníků naší pouti u tarbsko-lurdského biskupa dra. Schöpfera. Návštěva tato v parku před residencí měla ráz nanejvýše srdečný. Vyslechnuv se zálibou naše zpěvy vítal nás ndp. biskup jako poutníky sobě nejmilejší, vítal zvláště J. Em. ndp. kardinála Skrbenského, vítal jako dávné milé známé i poradatele vld. pp. bratry Kolísky. Českým „Sláva“ řeč svoji ukončil a trojí hřimavé „Sláva“ naše bylo mu vděčnou naší odpovědí, již slovy upřímnými v řeči francouzské tlumočil J. Em. ndp. kardinál pražský a dp. dr. K. Kolísek.

V úterý (29. srpna) vydali se někteří odvážlivější poutníci, v počtu asi 30, na výlet podél Pyrenej k Atlantickému okeánu, aby shlédli mořské lázně Biarits, a San Sebastian (již na španělské půdě) v zálivu Biskajském. S návštěvou i s vykoupaním v moři byli všickni velice spokojeni, leda až na jediného „panáčka Josefa“, jenž při rozmarné té koupeli přišel o zlaté brýle.

Čtyři dni, jež v Lurdech jsme pobýli, uplynuli jako voda. Ve středu (30. srpna) nadešlo nevyhnutelné loučení. Poslední mše sv. shromáždila nás ve farním kostele lurdském, poslední průvod před sochou Panny Marie před basilikou. Naposled kráčíme k jeskyni; zdá se, že i hudba i hlasy nějak tklivě se chvějí, ač pěje se známá píseň: „Tisíckrát pozdravujeme Tebe“, — je to v Lurdech naposled — Již naposled hledíme u jeskyně v milostnou Panny neposkvrněné tvář, naposled vystupuje na kazatelnu dr. Alois Kolísek, se slzami v očích volá: Buď s Bohem, místo předrahé! Nejen srdce pěti přítomných bratrů Kolísků a srdce zemřelého bratra Františka, jenž první

pout sem vedl, zde zůstanou, ale i každý z nás českých poutníků, přibijí tu téměř to srdce své sem na tu skálu přesvatou; zde nestrhne a nezničí je žádná bouře života . . . Posléze J. Eminence, náš p. kardinál vystupuje a loučí se s Matičkou Boží. U Tebe, Maria, zbožnosti jsme se naučili, Tvůj příklad a svatý kříž Syna Tvého nám milost zachová, požehnání a shledání s Tebou nad hvězdami nám zajistí — — S Bohem naposled!

Po dokonaném s těžkým srdcem rozloučení došlo k rychlým přípravám na zpáteční cestu. O půl 2. hod. odpo. opouštíme Lurdy. S Bohem místo drahé! Ve svých vzpomínkách budeme se často a rádi k tobě vraceti.

K 11. hod. v noci dorazili jsme po 36hod. „tůře“ do Curychu na nocleh. Ráno, v pátek 1. září, společné služby Boží v katolické „Liebfrauenkirche“ a prohlídka města. Někteří zatoužili shlédnouti i curyšské krematorium. Za 60 centimů (skoro jako haléřů) vpustí tam každého a vytápěč pece všechno ti vyloží. Vidiš tu pec s kamenným roštem; před jejím otvorem malé železné koleje s pokrovem. Na koleje, jako na nějaké sánky postaví se rakev a když pec již vytopena, posune se do vnitř. Odpoledne o půl 3. hod. měl býti pohřeb, o 10. hod. dop. už ze sousední místnosti pec vytápěl. Na jeden pohřeb, pravil, potřebuje 350—400 kg. koksu. Do pece spalovací vedou se jen plyny, které ji rozžhaví do běla; posunutou rakev zachytí vespod umístěný, pohyblivý hák a vtáhne ji do pece. Rakev zničena je v okamžiku, tělo plné vlhkosti a kostí. potřebuje půl2—2 hod. času. Příbuzní okénkem, vlastně skličkem malým, jako u dalekohledu, vzadu pece patří jeden po druhém vždy na chvílku — jak plameny ošlehují a ničí tělesnou schránku zesnulého. Po nich, vždyť zaplatils pár haléřů, můžeš se podívat i ty. Viděl jsem, jak plameny olizovaly bílou lebku a bílý hrudní koš. Za hodinku shrne se hrábem, co z kostí zbude; plechový kbelík jest už podstaven. Je toho hromádečka bílých, jako vápencovitých úlomků; vytápěč ti nabídne několik kousků na památku a zbytek se uloží do výklenku ve zdi . .

V Curychu, kde umírá na 10.000 osob ročně, spáleno bylo loni na 550 osob, letos dosud něco přes 300, a v tom je započteno 187 mrtvol z ciziny přivezených a nejchudší lidé, které osvícená obec curyšská dává spalovati zadarmo, na svoje útraty. Židé se spáliti nedávají; to vynalezl jen pro křesťany.

Také jsme se podívali do „Gross Münster“, velechrámu to kalvínského; požádali 20 centimů vstupného. Stěny pusté, holé, otlučené, bez ozdob; jen hlavice sloupů zdobený jsou reliefs s výjevy z Písma sv. Krásné, ale hrozně potlučené fresky objeveny v lodi chrámové; pocházejí ještě z dob, kdy chrám byl katolickým. Lži — reformace zpusťovala chrám tento asi podobně jako Abraham Skultet a „zimní král“ Bedřich Falcký r. 1619 náš metropolitní dóm sv. Víta.

K večeru téhož dne unášel poutní vlak účastníky lurdské pouti již zase blíž a blíže ke drahým domovům. Přes Feldkirch, Innsbruck, Solnohrad jelo se po celou noc v jednom tahu až do Lince a do Vídně. V sobotu v poledne, dne 2. září, oddělila se v Linci část českých poutníků, s nimi i J. Em. nejdp. kardinál Skrbenský, poněvadž odtud měli již blíže ku Praze. Ještě kvartetto „Zdravas hvězdo mořská“ zapěli Jeho Eminenci bratři Koliskové ve vlaku na rozloučenou, hudba zahrála na nádraží v Linci poslední „Kde domov můj“, jako dík všech českých poutníků milému, blahosklonnému, vznešenému spolupoutníků, a co nevidět, ukončena III. česká pout do Lurd radostným se shledáním tak dlouho vzdálených poutníků s dychtivě je již na nádraží vídeňském očekávajícími příbuznými a známými. Zástupy vídeňských Čechů s kyticemi uvítaly nás.

pout sem vedl, zde zůstanou, ale i každý z nás českých poutníků, přibijí tu téměř to srdce své sem na tu skálu přesvatou; zde nestrhne a nezničí je žádná bouře života . . . Posléze J. Eminence, náš p. kardinál vystupuje a loučí se s Matičkou Boží. U Tebe, Maria, zbožnosti jsme se naučili, Tvůj příklad a svatý kříž Syna Tvého nám milost zachová, požehnání a shledání s Tebou nad hvězdami nám zajistí — — S Bohem naposled!

Po dokonaném s těžkým srdcem rozloučení došlo k rychlým přípravám na zpáteční cestu. O půl 2. hod. odpo. o p o u š t í m e L u r d y. S Bohem místo drahé! Ve svých vzpomínkách budeme se často a rádi k tobě vraceti.

K 11. hod. v noci dorazili jsme po 36hod. „tůře“ do C u r y c h u na nocleh. Ráno, v pátek 1. září, společné služby Boží v katolické „Liebfrauen-kirche“ a prohlídka města. Někteří zatoužili shlédnouti i curyšské krematorium. Za 60 centimů (skoro jako halěrů) vpustí tam každého a vytápěč pece všechno ti vyloží. Vidíš tu pec s kamenným roštem; před jejím otvorem malé železné koleje s pokrovem. Na koleje, jako na nějaké sánky postaví se rakev a když pec již vytopena, posune se do vnitř. Odpoledne o půl 3. hod. měl býti pohřeb, o 10. hod. dop. už ze sousední místnosti pec vytápěl. Na jeden pohřeb, pravil, potřebuje 350—400 kg. koksu. Do pece spalovací vedou se jen plyny, které ji rozžhaví do běla; posunutou rakev zachytí vespod umístěný, pohyblivý hák a vtáhne ji do pece. Rakev zničena je v okamžiku, tělo plné vlhkosti a kostí. potřebuje půl2—2 hod. času. Příbuzní okénkem, vlastně sklíčkem malým, jako u dalekohledu, vzadu pece patří — jeden po druhém vždy na chvílku — jak plameny ošlehují a ničí tělesnou schránku zesnulého. Po nich, vždyť zaplatils pár halěrů, můžeš se podívat i ty. Viděl jsem, jak plameny olizovaly bílou lebku a bílý hrudní koš. Za hodinku shrne se hrábem, co z kostí zbude; plechový kbelík jest už podstaven. Je toho hromádečka bílých, jako vápencovitých úlomků; vytápěč ti nabídne několik kousků na památku a zbytek se uloží do výklenku ve zdi . . .

V Curychu, kde umírá na 10.000 osob ročně, spáleno bylo loni na 550 osob, letos dosud něco přes 300, a v tom je započteno 187 mrtvol z ciziny přivezených a nejchudší lidé, které osvícená obec curyšská dává spalovati zadarmo, na svoje útraty. Židé se spáliti nedávají; to vynalezl jen pro křesťany.

Také jsme se podívali do „Gross Münster“, velechrámu to kalvínského; požádali 20 centimů vstupného. Stěny pusté, holé, otlučené, bez ozdob; jen hlavice sloupů zdobeny jsou reliefs s výjevy z Písma sv. Krásné, ale hrozně potlučené fresky objeveny v lodi chrámové; pocházejí ještě z dob, kdy chrám byl katolickým. Lži — reformace zpusťovala chrám tento asi podobně jako Abraham Skultet a „zimní král“ Bedřich Falcký r. 1619 náš metropolitní dóm sv. Víta.

K večeru téhož dne unášel poutní vlak účastníky lurdské pouti již zase blíž a blíže ke drahým domovům. Přes Feldkirch, Innsbruck, Solnohrad jelo se po celou noc v jednom tahu až do L i n c e a do V í d n ě. V sobotu v poledne, dne 2. září, oddělila se v Linci část českých poutníků, s nimi i J. Em. nejdp. kardinál Skrbenský, poněvadž odtud měli již blíže ku Praze. Ještě kvartetto „Zdravas hvězdo mořská“ zapěli Jeho Eminenci bratří Koliskové ve vlaku na rozloučenou, hudba zahrála na nádraží v Linci poslední „Kde domov můj,“ jako dík všech českých poutníků milému, blahosklonnému, vznešenému spolupoutníků, a co nevidět, ukončena III. česká pout do Lurd radostným se shledáním tak dlouho vzdálených poutníků s dychtivě je již na nádraží vídeňském očekávajícími příbuznými a známými. Zástupy vídeňských Čechů s kyticemi uvítaly nás.

„Vaši lidé jsou velmi zbožní,“ chválili v Lurdech francouzští kněží poutníky českomoravské. Díky za vaše uznání a veškeru laskavost! Vždy vděčně a rádi budeme vzpomínati krásných i posvátných Lurd, zvláště pak Tebe, Matičko Boží Neposkvrněná.

„Ave Immaculata!“

JAN NEP. ŠANDA:

SLAVÍK POOTAVSKÝ.

Bylo to v naší nízké jednotřídce, když po prvé uslyšel jsem jméno Heyduk. Zpívali jsme unisono píseň, jež začínala slovy:

„Drotařík jsem ubožák,
skrovnou hledám práci,
růžičkou mi planý mák,
jenž se v žitě ztrácí.“

Pan učitel nám řekl, že ta slova jsou od básníka Heyduka. Divně mi znělo tenkrát to jméno — Heyduk! A mladá hlava zatoužila: Kéž bych mohl uvidět jednou podivného pana Heyduka! A uviděl jsem ho, jen že hned nepoznal. Byl jsem tenkrát primánem píseckého gymnasia. Vášní mou stalo se hned v prvé této třídě divadlo. Zimničně čítával jsem návěští divadelních ochotníků. Tenkrát též právě zavítala do Písku společnost operní — Lacinova tuším. Rozběhl jsem se jednoho krásného dopoledne ze vrat gymnasia k nárožní tabuli, kde velikým písmem se skvělo: RUSALKA a zahloubal jsem se do čtení osob. Po chvíli přistoupil těsně ke mně vysoký pán, milého, usmívavého obličeje. Na nose seděl mu skřípec.

„On chce vidět tu Rusalici, že ano?“ prohodil najednou.

Začervenal jsem se.

„A co že ještě nemá vousy, což mu nerostou?“

Horko rozlilo se mi celým tělem. Uprchl jsem. Pán se za mnou rozesmál zdravým, srdečným smíchem.

Doma na moje popsání řekli domácí: „To byl Heyduk.“

„Heyduk?“ — Od té doby jsem Heyduka zdravil, ale nějak nesměle. Zapomněl jsem jistě brzo mistr Heyduk na tento maličký výjev a pak zdravila ho spousta studentů. Nepoznal mne tedy, ať já Heyduka začal ctít. Přečetl jsem v sekundě jeho „Dědův odkaz“, „Bělu“ a „Bohatýry“. V tercii však stal jsem se cele jeho — „Sekyrníkem“. Už nezdravil jsem básníka nesměle, nýbrž s jakousi hrdou zbožností. Jak jsem byl pyšný na to, když jednou ráno potkal jsem Heyduka ve velikém parku píseckém a on mi odevzdal dva dopisy, abych je donesl na poštu, neboť měly „jít hned“. Každému z kolegů quariánů jsem toho dne vypravoval: „Já dnes nesl Heydukovi psaní na poštu!“ Byl jsem na to hrdý do krve.

A ještě jednu živou vzpomínku na mistra Heyduka. Bylo to na konci roku v quintě. Šel jsem s bývalým svým učitelem z obecné školy po chodníku. Tu nás potká najednou Heyduk. Znali se s mým panem učitelem a při té příležitosti mi Heyduk podal ruku. Dnes po letech, mluvívá-li se o básníkovi, rád se pochlubím, že mi stiskl ruku. Poslední tři třídy gymnasiální studoval jsem v Budějovicích a od té doby neměl jsem příležitosti uvidět mistra Heyduka.

„Vaši lidé jsou velmi zbožní,“ chválili v Lurdech francouzští kněží poutníky českomoravské. Díky za vaše uznání a veškeru laskavost! Vždy vděčně a rádi budeme vzpomínati krásných i posvátných Lurd, zvláště pak Tebe, Matičko Boží Neposkvrněná.

„Ave Immaculata!“

JAN NEP. ŠANDA:

SLAVÍK POOTAVSKÝ.

Bylo to v naší nízké jednotřídce, když po prvé uslyšel jsem jméno Heyduk. Zpívali jsme unisono píseň, jež začínala slovy:

„Drotařík jsem ubožák,
skrovnou hledám práci,
růžičkou mi planý mák,
jenž se v žitě ztrácí.“

Pan učitel nám řekl, že ta slova jsou od básníka Heyduka. Divně mi znělo tenkrát to jméno — Heyduk! A mladá hlava zatoužila: Kéž bych mohl uvidět jednou podivného pana Heyduka! A uviděl jsem ho, jen že hned nepoznal. Byl jsem tenkrát primánem píseckého gymnasia. Vášni mou stalo se hned v prvé této třídě divadlo. Zimničně čítával jsem návěští divadelních ochotníků. Tenkrát též právě zavítala do Písku společnost operní — Lacinova tuším. Rozběhl jsem se jednoho krásného dopoledne ze vrat gymnasia k nárožní tabuli, kde ve ikým písmem se skvělo: RUSALKA a zahloubal jsem se do čtení osob. Po chvíli přistoupil těsně ke mně vysoký pán, milého, usmívavého obličeje. Na nose seděl mu skřípec.

„On chce vidět tu Rusalici, že ano?“ prohodil najednou.

Začervenal jsem se.

„A co že ještě nemá vousy, což mu nerostou?“

Horko rozlilo se mi celým tělem. Uprchl jsem. Pán se za mnou rozesmál zdravým, srdečným smíchem.

Doma na moje popsání řekli domácí: „To byl Heyduk.“

„Heyduk?“ — Od té doby jsem Heyduka zdravil, ale nějak nesměle. Zapomněl jistě brzo mistr Heyduk na tento maličký výjev a pak zdravila ho spousta studentů. Nepoznal mne tedy, ať já Heyduka začal ctít. Přečetl jsem v sekundě jeho „Dědův odkaz“, „Bělu“ a „Bohatýry“. V tercii však stal jsem se cele jeho — „Sekyrníkem“. Už nezdravil jsem básníka nesměle, nýbrž s jakousi hrdou zbožností. Jak jsem byl pyšný na to, když jednou ráno potkal jsem Heyduka ve velikém parku píseckém a on mi odevzdal dva dopisy, abych je donesl na poštu, neboť měly „jít hned“. Každému z kolegů quaránů jsem toho dne vypravoval: „Já dnes nesl Heydukovi psaní na poštu!“ Byl jsem na to hrdý do krve.

A ještě jednu živou vzpomínku na mistra Heyduka. Bylo to na konci roku v quintě. Šel jsem s bývalým svým učitelem z obecné školy po chodníku. Tu nás potká najednou Heyduk. Znali se s mým panem učitelem a při té příležitosti mi Heyduk podal ruku. Dnes po letech, mluvívá-li se o básníkovi, rád se pochlubím, že mi stiskl ruku. Poslední tři třídy gymnasiální studoval jsem v Budějovicích a od té doby neměl jsem příležitosti uvidět mistra Heyduka.

ZE SLOVÁCKÉHO HUMORU.

Jak pomáhal sedlák duši z očistce.

Zloděj kradl v noci z komína maso. Nešťastnou náhodou zlomila se hůlka a zloděj i s masem sletěl do síně na ohniště. Rachotem tím byl vyburcován ze spaní hospodář.

„Šmarja co sa to děje, co je to? Istě nějaké strašidlo, nějaký duch.“ Tak rozumovala hlava rodiny. Na veliké domluvy ženiny vzal světlo a pln strachu a hrůzy vešel do síně.

„K-d o je t-o t u?“ ptal se, jektaje zuby.

„Duša z očisca,“ zněla odpověď plačtivým hlasem.

„A c-o ž á-d-á-š?“ ptal se dále sedlák, neopovažuje se pokročiti.

„Otevři dveře,“ odpověděla dušička.

l vyhověl sedlák této žádosti a dveře dokořán otevřel. Sotva se tak stalo, skočil někdo od ohniště a tak se v nich mihl, že srdnatému hospodáři světlo zhaslo.

Strachem jsa bez sebe, zavřel rychle dveře, skočil do světnice a vykládal ženě, že vysvobodil dušičku, která prý neměla nikde pokoje.

„A dyby to byl tak zloděj,“ povídá žena.

„Ty si dávno trůba,“ odpověděl muž. „Myslíš, že bych sa zloděja bál?“

Ráno pohleděl sedlák do komína. Zlomená hůl byla na zemi a nejlepší kus masa pryč.

„Ó, já osel, dybych to byl věděl, že to byl zloděj a sebral nám maso, já bych ho . . .!“ křičel.

„No jak zloděj,“ pravila žena; „dyt to byla duša z očisca, co ho zvedla a bude za tebe v nebi orodovat!“

Slib.

Po cestě kamenité a jdoucí do kopce tlačil chalupník namáhavě trakař s pytlím brambor. Slunko silně hřálo, tak že chalupník často se zastavil, aby si odpočinul a setřel krůpěje potu, jež se mu perlily na tváři. Zvolna jen bral se ku předu, třeba že synek jeho Martin táhl z předu za provaz.

„Pane Bože,“ zvolal otec, opět se zastaviv, „pomož nám převést ty erteple aspoň přes kopec. Lestí sa tam šťastně dostaneme, koupím ti svícu jak pauz.“*)

„Ó tatlíčku,“ zrazoval synáček, „ta by stála peněz!“

„Byť ticho,“ zašeptal otec, „aby nás Pánbu nečú. Až nám pomáme mu nic.“

ANTOŠ TRAVENSKÝ

PRYČ CHMURY S ČELA

Pryč chmury s čela, rozjasni se lic
a zaplaň touhou nadšení,
ku práci nové, novým činům vstříc,
spěj s chutí k svému zrození!

Jen práci, nechať jakoukoli již,
se vrátí zemi klid a ráj,
jen tak se povzneseme k hvězdám výš,
kde jasno jen, kde věčný máj!

*) Dlouhé silné dřevo, kterým se přitahuje fůra sena.

Jak pomáhal sedlák duši z očiště.

Zloděj kradl v noci z komína maso. Nešťastnou náhodou zlomila se hůlka a zloděj i s masem sletěl do síně na ohniště. Rachotem tím byl vyburcován ze spaní hospodář.

„Šmarja co sa to děje, co je to? Istě nějaké strašidlo, nějaký duch.“ Tak rozumovala hlava rodiny. Na veliké domluvy ženiny vzal světlo a pln strachu a hrůzy vešel do síně.

„K-d o je t-o t u?“ ptal se, jektaje zuby.

„Duša z očisca,“ zněla odpověď plačtivým hlasem.

„A c-o ž á-d-á-š?“ ptal se dále sedlák, neopovažuje se pokročiti.

„Otevři dveře,“ odpověděla dušička.

I vyhověl sedlák této žádosti a dveře dokořán otevřel. Sotva se tak stalo, skočil někdo od ohniště a tak se v nich mihl, že srdnatému hospodáři světlo zhaslo.

Strachem jsa bez sebe, zavřel rychle dveře, skočil do světnice a vykládal ženě, že vysvobodil dušičku, která prý neměla nikde pokoje.

„A dyby to byl tak zloděj,“ povídá žena.

„Ty si dávno trúba,“ odpověděl muž. „Myslíš, že bych sa zloděja bál?“

Ráno pohleděl sedlák do komína. Zlomená hůl byla na zemi a nejlepší kus masa pryč.

„Ó, já osel, dybych to byl věděl, že to byl zloděj a sebral nám maso, já bych ho . . .!“ křičel.

„No jak zloděj,“ pravila žena; „dyt to byla duša z očisca, co ho zvedla a bude za tebe v nebi orodovat!“

Slib.

Po cestě kamenité a jdoucí do kopce tlačil chalupník namáhavě trakař s pytlím brambor. Slunko silně hřálo, tak že chalupník často se zastavil, aby si odpočinul a setřel krůpěje potu, jež se mu perlily na tváři. Zvolna jen bral se ku předu, třeba že synek jeho Martin táhl z předu za provaz.

„Pane Bože,“ zvolal otec, opět se zastaviv, „pomož nám převést ty erteple aspoň přes kopec. Lesti sa tam šťastně dostaneme, koupím ti svícu jak pauz.“*)

„Ó tatíčku,“ zrazoval synáček, „ta by stála peněz!“

„Byť ticho,“ zašeptal otec, „aby nás Pánbu nečú. Až nám pomože, nedáme mu nic.“

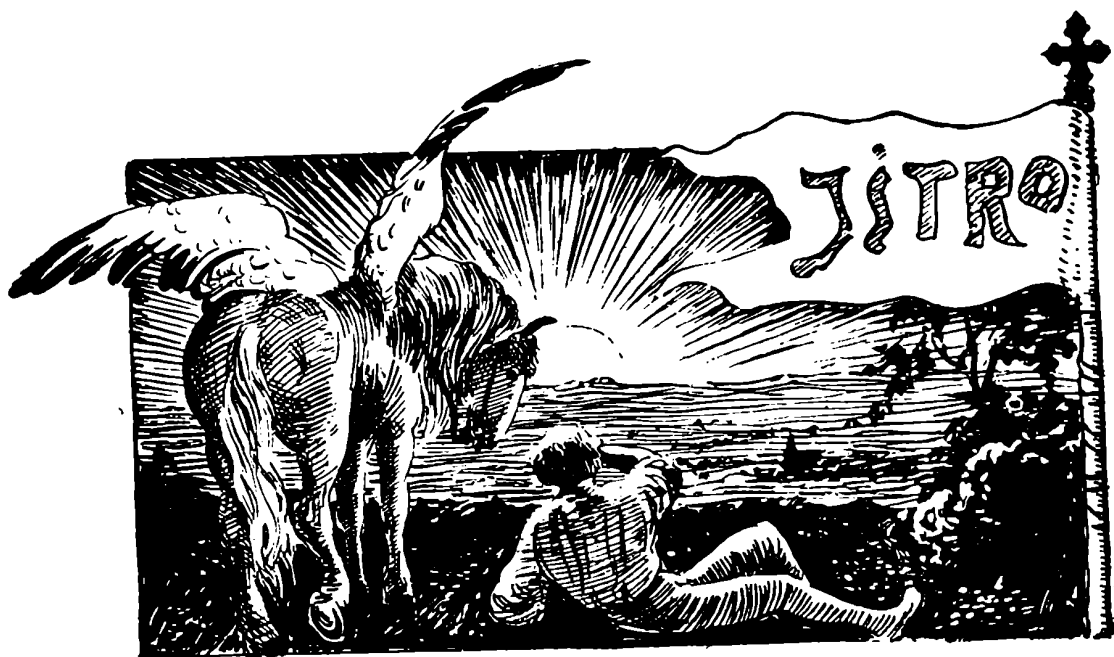
ANTOŠ TRAVENSKÝ

PRYČ CHMURY S ČELA . . .

Pryč chmury s čela, rozjasni se lic
a zaplaň touhou nadšení,
ku práci nové, novým činům vstříc,
spěj s chutí k svému zrození!

Jen prací, nechať jakoukoli již,
se vrátí zemi klid a ráj,
jen tak se povzneseme k hvězdám výš,
kde jasno jen, kde věčný máj!

*) Dlouhé silné dřevo, kterým se přitahuje fůra sena.



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k č. 5.

TETŘEV:

BRATRÍM.

Vy, drazí v daleku,
vy rodni moji bratři, —
vám dnešní vzpomínka,
vám duše moje patří.

Je kouzlo ve světě,
jež doma nepoznáme;
a když ho ochutnáme,
nám úsměv rozkveté
ni radost v mladé tváři.

To jenom samotáři
a duši vyrvané
z té drahé, rodné země
se v úděl dostane
a opráda ji jemně.

Ó kouzlo otčiny,
ó kouzlo rodné lásky!
Jak přes vše končiny
jsou silné tvoje svazky!

A nikdy nezhynou
v své neskonale kráse ...
Co v světě širokém,
co lásce vyrovná se?

Té lásce hřejivé,
již bratři srdce hostí,
jež v činy rozkvetá
a z mužné puči ctnosti?

V té lásce síla je
a vzpruha k žití boji,
ta sladkou útechou
mé srdce v bolu kojí.

Ta k činům pohání
a duši vzletu dává; —
ta láska zázrak je,
jímž duše k žití vstává.

A proto plaň a hřej
ty ohni, svatou září,
v mém srdci plápolej
a obražej se v tváři!

A oko plane zas
a v dálku s touhou patří; —
vždyť tam kdes daleko
mne vzpomínají bratři.





Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k č. 5.

TETŘEV:

BRATŘÍM.

Vy, drazí v daleku,
vy rodni moji bratři, —
vám dnešní vzpomínka,
vám duše moje patří.

Je kouzlo ve světě,
jež doma nepoznáme;
a když ho ochutnáme,
nám úsměv rozkveté
ni radost v mladé tváři.

To jenom samotáři
a duši vyrvané
z té drahé, rodné země
se v úděl dostane
a opráda ji jemně.

Ó kouzlo otčiny,
ó kouzlo rodné lásky!
Jak přes vše končiny
jsou silné tvoje svazky!

A nikdy nezhynou
v své neskonale krásě .
Co v světě širokém,
co lásce vyrovná se?

Té lásce hřejivé,
již bratři srdce hostí,
jež v činy rozkvétá
a z mužné puči ctnosti?

V té lásce síla je
a vzpruha k žití boji,
ta sladkou útěchou
mé srdce v bolu kojí.

Ta k činům pohání
a duši vzletu dává; —
ta láska zázrak je,
jímž duše k žití vstává.

A proto plaň a hřej
ty ohni, svatou září,
v mém srdci plápolej
a obražej se v tváři!

A oko plane zas
a v dálku s touhou patří; —
vždyť tam kdes daleko
mne vzpomínají bratři.



O KONCI KLÁŠTERA SV. KLIMENTA.

Bylo to po z mrtvých vstání Syna Božího léta 1421. Všechna pole kolem Kyjova byla mrtvolami jako poseta, po městě rozléhal se vítězný ryk a z dálky zaznívalo zlostné pokřikování poražených Táborů. Jako rozlícené vosy prchali k buchlovským lesům. Vůdce jejich, Bedřich ze Strážnice nejednou zlostně zahrozil palcátem směrem k Velehradu, kamž si chtěl ještě toho dne prokřestiti cestu. Chtěl v prach obrátiti ono posvátné místo, ale lid slovácký mu ukázal, že si nedá svých chrámů pustošiti a s krvavými hlavami zahnal rozlícený dav.

Nastávající soumrak a mohutné lesy buchlovské vybízely je k odpočinku. Leč zklamali se. Z dálky donesl k nim večerní vánek hlahol zvonů. To na hoře sv. Klimenta zvonili klekání. Od nepaměti byly zvony svato-klimentské každému tak milé. I nebylo člověka, který by na jejich volání nebyl se pomodlil „Anděl Páně“. Teprve tito byli první, u kterých minuly se s účinkem. Nebylo to také nikterak divno. Mysl těch, kteří ještě před několika hodinami poskvřnili svých rukou krví bratrskou, byla příliš zdivočelá, než aby uposlechla volání zvonů. „Kněz“ Bedřich dokonce se nad tím ušklíbl a bodnův zuřivě vraníka do slabin, úprkem hnal se ke stráni, na níž vypínal se opevněný klášter. Již byli nepřátelé u hradeb, již vyrazili branku a zvony ještě zněly a v klášteře bylo právě tak ticho jako jindy.

Náhle roznesl se v jeho prostorách křik z tisícerych hrdel vycházející, který otrásal budovou až do základů. Ještě nedozněla jeho ozvěna a již duněly po opuštěných chodbách těžké kročeje „Božích bojovníků“. Hledali tam kněze a poklady. Nenalezli toho ani onoho. I obrátili se ku chrámu v naději, že aspoň tam bude něco pro ně. S povykem vrhnuli se Táboři dovnitř. Ale uprostřed kostela všichni stanuli jako na povel. Stál tam stařec v dlouhé říze sv. Augustina a přísně upíral své zraky na nepřátele. Byl to jeden z několika málo bratří, kteří nechťeli klášter opustiti. Nebál se ani cepů, ani palcátů, a proto umínil si promluvit jim do duše.

„Jak jste to sem vstoupili? Nevíte, že stojíte na místě posvěceném? Nepamatujete se, že nyní jdete se sekýrami na ten otář, před kterým ještě nedávno jste klekávali? Ale to, přísahám Bohu, že se k němu nedostanete, než přes mou mrtvolu! Nuže, nastavte meče, já zase nastavím svá prsa a zabijte mě, mě, který jsem vás první učil, že máte rodičů svých ctít!“

Zdálo se, že slova statného řeholníka neminula se s účinkem. Popuzení sedláci si připamatovali, jak chodívali sem do kláštera leckdy prosit o pomoc i o radu a jak nyní se mu chtějí odvděčiti. I zastyděli se nad svým jednáním a jeden krčil se za druhého. Již počali se někteří vytráceti z chrámu, když kdosi ze zadu zvolal: „To jste Táboři? Takového starého se bojíte? Zabte ho i s jeho bratry!“

Všichni obraceli se užasle na smělce, který opovážil se tak popouzet. Seznali, že sám vůdce Bedřich to tak mluví. Přes to ani jeden neodvážil se vztáhnouti ruky po onom neohroženém muži. Pln zlosti vskočil hejtman na prah kostela a celou silou zavolal na ty, kdož byli venku: „Hej vy, kteří jste sem až z Čech přišli, ukažte, že se nebojíte krve, jako tito zbabělci!“

Po těch slovech několik vousatých Táborů vrhlo se do chrámu, cepy vznesly se jim nad hlavami a za okamžik kácel se stařec s roztrfštěnou lebkou k zemi. Ostatní pohledem na krev rozlítili se jak šelmy a již valili se k oltáři, kde pobili i ostatní bratry.

Poustevníci řádu sv. Augustina, před lety od slavného Karla „Otce vlasti“ sem přivedení, padli. Zemřeli jako hrdinové, kteří raději život položili, než by opustili svůj stánek. Zvony svato-klimentské stále ještě zněly, ale tak smutně, jakoby svým pánům pohřební píseň pěly.

Povražděním řeholníků nebylo dílo zkázy ještě dovršeno. Se střechy vyšlehly plameny a za krátko byl celý klášter jak ohnivý sloup. I věž chytla; a zvony — těžce dopadnuvše k zemi zároveň s vytrvalým zvoněním — umlkly na věky. Rudá zář široko daleko se rozlévajícím zvěstovala všem o smutném osudu hory svato-klimentské. Požár kláštera byl mohutnou tryznou nad mrtvolami vlastních jeho pánů, kterým bylo pykati za neúspěch nepřátel.

Dlouho to ještě trvalo, než dohořel poslední kus dřeva a z kláštera nezbylo nic, jen několik zdí. I ty vzaly za své a skryly ve svých troskách těla umučených řeholníků.

— — — — —
Dnes jest na hoře sv. Klimenta pusto a prázdno. V té lesní samotě nutí se člověk ku vzpomínkám, mysl zalétá do slavných dob říše Svatoplukovy, kdy toto místo bylo našim předkům jediným a zároveň prvním zdrojem vzdělanosti v jazyku mateřském; vmyslme se v klidnou dobu působnosti řádu sv. Augustina i v ony smutné časy, jež učinily zdejšímu životu konec. Zdá se nám, že jedině ty husté lesy buchlovské vzpomínají na své pány, ševellce nad nimi chmurnou ukolébavku: „Odpocíňte v pokoji — po boji!“

A. TRAVĚNSKÝ

PODZIMNÍ MOTIV.

Utichlo stromů šumění,
soumrak se v krajinu plíží,
s nebe k nám tisíc hvězdiček
bolestně dolů jen shlíží.

Hvězdiček tisíc, třpytivých
žhavé jen slzičky rosí,
vadnoucích aster kališky
krutý mráz v záhonech kosí

Na loži dívka v rozpuku
spoutána chorobou leží,
měsíček světlem magickým
světničku ubohé střeží.

Uvadly růže na lících
dech mrazu jara květ drtí,
divčina s okem hasnoucím
snoubí se s démonem smrti . . .

U LESA, NA LOUCE

U lesa, na louce,
dívenka bledá
nařiká — běduje,
koho as' hledá?

Matičku? tatička?
Dávno jsou v hrobě,
dávno již odešly
dušičky obě.

Šohajka milého
nehledá ani,
dávno byl zasažen
válečnou zbraní.

K hřbitovu pohlí
kde otec leží,
zkaď dobrá matička
dívenku střeží

NAD HROBEM BRATRA

Pod drnem v hrobečku,
bratříčku milý,
sniš blaze, věků sen
kratičkou chvíli

Pod drnem v hrobečku
tělo tvé hnije,
vzpomínka na tebe
v myslí mé žije. —

Dobře ti — sladce spi!
tichý sen věků,
vždyť proti Osudu
není tu léků .

Smrt až mně pokyne,
podetne žíly,
budem' zas' pospolu
jak tu jsme byli

O KONCI KLÁŠTERA SV. KLIMENTA.

Bylo to po z mrtvých vstání Syna Božího léta 1421. Všechna pole kolem Kyjova byla mrtvolami jako poseta, po městě rozléhal se vítězný ryk a z dálky zaznívalo zlostné pokřikování poražených Táborů. Jako rozlícené vosy prchali k buchlovským lesům. Vůdce jejich, Bedřich ze Strážnice nejednou zlostně zahrozil palcátem směrem k Velehradu, kamž si chtěl ještě toho dne proklestit cestu. Chtěl v prach obrátit ono posvátné místo, ale lid slovácký mu ukázal, že si nedá svých chrámů pustošit a s krvavými hlavami zahnal rozlícený dav.

Nastávající soumrak a mohutné lesy buchlovské vybízely je k odpočinku. Leč zklamali se. Z dálky donesl k nim večerní vánek hlahol zvonů. To na hoře sv. Klimenta zvonili klekání. Od nepaměti byly zvony svato-klimentské každému tak milé. I nebylo člověka, který by na jejich volání nebyl se pomodlil „Anděl Páně“. Teprve tito byli první, u kterých minuly se s účinkem. Nebylo to také nikterak divno. Mysl těch, kteří ještě před několika hodinami poskvřnili svých rukou krví bratrskou, byla příliš zdivočelá, než aby uposlechla volání zvonů. „Kněz“ Bedřich dokonce se nad tím ušklíbl a bodnův zuřivě vraníka do slabin, úprkem hnal se ke stráni, na níž vypínal se opevněný klášter. Již byli nepřátelé u hradeb, již vyrazili branku a zvony ještě zněly a v klášteře bylo právě tak ticho jako jindy.

Náhle roznesl se v jeho prostorách křik z tisícerych hrdel vycházející, který otřásl budovou až do základů. Ještě nedozněla jeho ozvěna a již duněly po opuštěných chodbách těžké kročeje „Božích bojovníků“. Hledali tam kněze a poklady. Nenalezli toho ani onoho. I obrátili se ku chrámu v naději, že aspoň tam bude něco pro ně. S povykem vrhnuli se Táboři dovnitř. Ale uprostřed kostela všichni stanuli jako na povel. Stál tam stařec v dlouhé řize sv. Augustina a přísně upíral své zraky na nepřátele. Byl to jeden z několika málo bratří, kteří nechtěli klášter opustit. Nebál se ani cepů, ani palců, a proto umínal si promluvit jim do duše.

„Jak jste to sem vstoupili? Nevíte, že stojíte na místě posvěceném? Nepamatujete se, že nyní jdete se sekýrami na ten otář, před kterým ještě nedávno jste klekávali? Ale to, přísahám Bohu, že se k němu nedostanete, než přes mou mrtvolu! Nuže, nastavte meče, já zase nastavím svá prsa a zabijte mě, mě, který jsem vás první učil, že máte rodičů svých ctít!“

Zdálo se, že slova statného řeholníka neminula se s účinkem. Popuzení sedláci si připamatovali, jak chodívali sem do kláštera leckdy prosit o pomoc i o radu a jak nyní se mu chtějí odvděčit. I zastyděli se nad svým jednáním a jeden krčil se za druhého. Již počali se někteří vytrácet z chrámu, když kdosi ze zadu zvolal: „To jste Táboři? Takového starého se bojíte? Zabte ho i s jeho bratry!“

Všichni obraceli se užasle na smělce, který opovážil se tak popouzet. Seznali, že sám vůdce Bedřich to tak mluví. Přes to ani jeden neodvážil se vztáhnouti ruky po onom neohroženém muži. Pln zlosti vskočil hejtman na prah kostela a celou silou zavolal na ty, kdož byli venku: „Hej vy, kteří jste sem až z Čech přišli, ukažte, že se nebojíte krve, jako tito zbabělci!“

Po těch slovech několik vousatých Táborů vrhlo se do chrámu, cepy vzněly se jim nad hlavami a za okamžik kácel se stařec s roztráštěnou lebkou k zemi. Ostatní pohledem na krev rozlítili se jak šelmy a již valili se k oltáři, kde pobili i ostatní bratry.

Poustevníci řádu sv. Augustina, před lety od slavného Karla „Otce vlasti“ sem přivedení, padli. Zemřeli jako hrdinové, kteří raději život položili, než by opustili svůj stánek. Zvony svato-klimentské stále ještě zněly, ale tak smutně, jakoby svým pánům pohřební píseň pěly.

Povražděním řeholníků nebylo dílo zkázy ještě dovršeno. Se střechy vyšlehly plameny a za krátko byl celý klášter jak ohnivý sloup. I věž chytila; a zvony — těžce dopadnuvše k zemi zároveň s vytrvalým zvoníkem — umlkly na věky. Rudá zář široko daleko se rozlévající zvěstovala všem o smutném osudu hory svato-klimentské. Požár kláštera byl mohutnou tryznou nad mrtvolami vlastních jeho pánů, kterým bylo pykati za neúspěch nepřátel.

Dlouho to ještě trvalo, než dohořel poslední kus dřeva a z kláštera nezbylo nic, jen několik zdí. I ty vzaly za své a skryly ve svých troskách těla umučených řeholníků.

Dnes jest na hoře sv. Klimenta pusto a prázdno. V té lesní samotě nutí se člověk ku vzpomínkám, mysl zalétá do slavných dob říše Svatoplukovy, kdy toto místo bylo našim předkům jediným a zároveň prvním zdrojem vzdělanosti v jazyku mateřském; vmyslíme se v klidnou dobu působnosti řádu sv. Augustina i v ony smutné časy, jež učinily zdejšímu životu konec. Zdá se nám, že jedině ty husté lesy buchlovské vzpomínají na své pány, ševelíce nad nimi chmurnou ukolébavku: „Odpočiňte v pokoji — po boji!“

A. TRAVĚNSKÝ

PODZIMNÍ MOTIV.

Utichlo stromů šumění,
soumrak se v krajinu plíží,
s nebe k nám tisíc hvězdiček
bolestně dolů jen shlíží.

Hvězdiček tisíc, třpytivých
žhavé jen slzičky rosí,
vadnoucích aster kališky
krutý mráz v záhonech kosí .

Na loži dívka v rozpuku
spoutána chorobou leží,
měsíček světlem magickým
světničku ubohé střeží.

Uvadly růže na lících
dech mrazu jara květ drtí,
dívčina s okem hasnoucím
snoubí se s démonem smrti . . .

U LESA, NA LOUCE . .

U lesa, na louce,
dívenka bledá
naříká — běduje,
koho as' hledá?

Matičku? tatička?
Dávno jsou v hrobě,
dávno již odešly
dušičky obě.

Šohajka milého
nehledá ani,
dávno byl zasažen
válečnou zbraní.

K hřbitovu pohlíží,
kde otec leží,
zkaď dobrá matička
dívenku střeží

NAD HROBEM BRATRA . .

Pod drnem v hrobečku,
bratříčku milý,
sníš blaze, věků sen
kratičkou chvílí .

Pod drnem v hrobečku
tělo tvé hnije,
vzpomínka na tebe
v mysli mé žije. —

Dobře ti — sladce spi!
tichý sen věků,
vždyť proti Osudu
není tu léků . .

Smrt až mně pokyne,
podetne žíly,
budem' zas' pospolu
jak tu jsme byli . .

A. S. KRÁSNOHORSKÝ

ZE ŠKOLY.

Pan professor rozzloben: „Poslouchejte, Knotku, opět nedovedete řečtinu. Zastihl jsem vás již po několikrát nepřipravena. Co pak je to s vámi letos? Proč zanedbáváte tak ušlechtilého předmětu jako jest jazyk řecký, jímž mluvili první naši průkopníci kultury a ježž my vzdělanci v účtě máme? Snad nejste dokonce zamilován? Patrně nevíte, dle jaké zásady se máte řídit, abyste požadavkům jak školským, tak mimořádným vyhověl. Povězte mu tu zlatou zásadu hm, třeba vy tam, Cvrlíku!“ Oslovený žák vstane a aby panu professoru „kápl do noty“, praví: „Napřed jest povinnost, pak zábava.“ „Ano, zcela správně; napřed jest povinnost, pak zábava,“ liboval si pan professor. Knotek však, ode dávna chytrá liška, bez obalu s patrným úsměvem lakonicky odpověděl: „Prosím, pane professore, mně jest řečtina zábavou, a proto si ji nechávám až na konec.“

JAROSLAV IVO:

PADÁ LISTÍ S LÍP.

Padá listí s líp tak tiše,
žluté, svadlé volně padá,
větry provívané s výše,
že stesk do duše se vkrádá.

Vždyť jak dávno tomu,
co tak opojivě kvetly,
co tak zavoněly z lomu,
věčely v rojích na ně vzlétly?

Vždyť jak dávno tomu bylo,
co jsem pod nimi šel v touze,
co mé srdce pro Tě bilo,
já Tvou ruku tiskl dlouze?

Padá listí s líp tak tiše,
žluté, svadlé volně padá,
větry provívané s výše,
že stesk do duše se vkrádá.

ZDENĚK BOŽENSKÝ

LÁSKA ZPÍVÁ.

Má píseň tryskší z mysterii snění
zas u zlacených paláců se modlí,
kde zamknuto je bílé srdce lani.
A paláce ty v moři světél hoří,
kol v vonných keřích slavici se libají,
když růže kvetou do magických nocí.

K nim vzpomínky se stále znovu vrací,
tak jako k hnízdu vyplašení ptáci:
vždy tolik vroucně o vpuštění prosí
a cestu sobě vlahou slzou rosí,
a za jedno se stále jenom modlí

smět v oltář krásných zadívat se oči
těch širých zraků, temnoty z kad proudí
a zároveň se světél lodě tříští;
v nichž dřímá lítost poraněné srny —
v nichž Rájů ptáci hnízda sobě splétají
Když hvězdné runy tesknou touhou zpívají
když měsíc stříbrem okna moje cloní
mé pozdravy u Jejich dveří klečí.
A z oblohy když nakupené žaly
ve těžkém dešti úpěnlivě kanou,
mé srdce pláče v jejich zašumění
k Ní, modlené a bílé tolik Lani.

II.

Jest hvězdou bílou, zenitem mé Touhy,
již v variantech blouznivých a snivých,
k Ní slétá v podvečer, když usínají ptáci.
A zlaté jitro v růžích když se koupá,
když první písně rozběhnou se krajem,
mé vzpomínky se zase k Ní jen vrací
a zbožně klekají k tabernáklu srdce.

Chtěl jako Phoenix spálit bych se v ohni
své Touhy žhavé. Očištěn z ní vzlétnout
a přimknouti se k nejvíce mi drahé,
pak k prosbě sepnout chvějící se dlaně,
by zlatá jiskra z Jejich cčí slétla
v mou smutnou pout, již Getsemany lkavé
snad povedou až vzhůru na Golgata.

III.

Proč chcete, aby v mlčení
se pavučiny skryly
ty písně, které ze zahrad
mi Rájů dosud zbyly.

A třebaš rty mi zamknete
přec srdce bude zpívat,
a oči třebaš slzené
se budou v nebe dívat.

Proč chcete, abych pochoval
ji v hřbitov zapomnění,
když právě z nich se pramení
tok nejdražšího snění.

A dokavad mi odtamtud
hvězd chóry kývat budou,
můj leknín bude bílým dost
i růže dosti rudou.

Maria P.

SNÍH.

Nad dědinou plynula tmavá, hvězdnatá noc . Statky stály zadumány
a z oken zela tma . . Ticho po špičkách bralo se kol a šeptalo píseň míru.

Snové, v nejrůznějších podobách vkrádali se do chat. Lehkým mrazíkem
obejmuty kalužiny na návsi tuhly, matně se lesknouce. Uprostřed návsi
starožitný kostelík vypínal svou napolo zpuchřelou zvonici k zachmuřeným
nebesům .

Nad tím pozemským rájem bdělo laskavé oko Boží .

Tu náhle cosi bílého se jeví v ovzduší, stříbřitá vločka zvolna pluje na
vlnách vzduchu k zemi a zůstává ležeti na snících střechách, na ztuhlé
silnici.

Když nastalo šedé, zimní jitro, přistoupil upracovaný sedlák vrásčitých
tváří k nízkému oknu a starostlivým zrakem zkoumal počasí nastávajícího
dne. Náhle radostný úsměv zaplavil mu tvář a jeho kostnatá pravice počala
hladiti husté šediny na skráních — znamení to dobrého rozmaru. Obraceje
se ke svým vnukům, pravil: „Hleďte, už máme první sníh!“

J. V. HRADECKÝ:

ANTICKÉ JARO

Vánek teplý v nysejských nivách šeptá,
Proserpina kvítka tam sbírá. Chloris
v bujnou kadeř vínky ji pestré vlétá
a písně zpívá

Matka země dcerušku v klíně chová,
večer rosou zvlažuje různé rety,
z jitra zoře k libání dítko staví,
životem jaré.

FR. SMUTNÝ:

USÍNÁ KRAJ.

Usíná kraj,
umlká ruch,
noc klade stíny šedivé,
hvězdiček lesk,
měsíčka zář
rozháni city děsivé.

Usíná kraj,
umlká ruch,
spánek se klade na víčka,
proč srdce sníš,
proč nechceš spát,
či myslíš její na líčka?

ZE ŠKOLY.

Pan professor rozzloben: „Poslouchejte, Knotku, opět nedovedete řečtinu. Zastihl jsem vás již po několikrát nepřipravena. Co pak je to s vámi letos? Proč zanedbáváte tak ušlechtilého předmětu jako jest jazyk řecký, jímž mluvili první naši průkopníci kultury a ježž my vzdělanci v úctě máme? Snad nejste dokonce zamilován? Patrně nevíte, dle jaké zásady se máte řídit, abyste požadavkům jak školským, tak mimořádným vyhověl. Povězte mu tu zlatou zásadu hm, třeba vy tam, Cvrlíku!“ Oslovený žák vstane a aby panu professoru „kápl do noty“, praví: „Napřed jest povinnost, pak zábava.“ „Ano, zcela správně; napřed jest povinnost, pak zábava,“ liboval si pan professor. Knotek však, ode dávna chytrá liška, bez obalu s patrným úsměvem lakonicky odpověděl: „Prosím, pane professore, mně jest řečtina zábavou, a proto si ji nechávám až na konec.“

JAROSLAV IVO:

PADÁ LISTÍ S LÍP.

Padá listí s líp tak tiše,
žluté, svadlé volně padá,
větry provívané s výše,
že stesk do duše se vkrádá.

Vždyť jak dávno tomu bylo,
co jsem pod nimi šel v touze,
co mé srdce pro Tě bilo,
já Tvou ruku tiskl dlouze?

Vždyť jak dávno tomu,
co tak opojivě kvetly,
co tak zavoněly z lomu,
včely v rojích na ně vzlétly?

Padá listí s líp tak tiše,
žluté, svadlé volně padá,
větry provívané s výše,
že stesk do duše se vkrádá.

ZDENĚK BOŽENSKÝ:

LÁSKA ZPÍVÁ.

I.

Má píseň tryskší z mysterií snění
zas u zlacených paláců se modlí,
kde zamknuto je bílé srdce laní.
A paláce ty v moři světél hoří,
kol v vonných keřích slavící se líbají,
když růže kvetou do magických nocí.

K nim vzpomínky se stále znovu vrací,
tak jako k hnízdu vyplašení ptáci:
vždy tolik vroucně o vpuštění prosí
a cestu sobě vlahou slzou rosí,
a za jedno se stále jenom modlí

smět v oltář krásných zadívat se oči
těch širých zraků, temnoty z kad proudí
a zároveň se světél lodě tříští;
v nichž dřímá lítost poraněné srny —
v nichž Rájů ptáci hnízda sobě splétají
Když hvězdné runy tesknou touhou zpívají
když měsíc stříbrem okna moje cloní
mé pozdravy u Jejích dveří klečí.
A z oblohy když nakupené žaly
ve těžkém dešti úpěnlivě kanou,
mé srdce pláče v jejich zašumění
k Ní, modlené a bílé tolik Lani.

II.

Jest hvězdou bílou, zenitem mé Touhy,
již v variantech blouznivých a snivých,
k Ní slétá v podvečer, když usínají ptáci.
A zlaté jitro v růžích když se koupá,
když první písně rozběhnou se krajem,
mé vzpomínky se zase k Ní jen vrací
a zbožně klekají k tabernáklu srdce.

Chtěl jako Phoenix spálit bych se v ohni
své Touhy žhavé. Očištěn z ní vzlétnout
a přimknouti se k nejvíce mi drahé,
pak k prosbě sepnout chvějící se dlaně,
by zlatá jiskra z Jejích cčí slétla
v mou smutnou pout, již Getsemany lkavé
snad povedou až vzhůru na Golgata.

III.

Proč chcete, aby v mlčení
se pavučiny skryly
ty písně, které ze zahrad
mi Rájů dosud zbyly.

Proč chcete, abych pochoval
ji v hřbitov zapomnění,
když právě z nich se pramení
tok nejdražšího snění.

A třebaš rty mi zamknete
přec srdce bude zpívat,
a oči třebaš slzené
se budou v nebe dívat.

A dokavad mi odtamtud
hvězd chóry kývat budou,
můj leknín bude bílým dost
i růže dosti rudou.

Maria P.

SNÍH.

Nad dědinou plynula tmavá, hvězdnatá noc . . . Statky stály zadumány
a z oken zela tma . . . Ticho po špičkách bralo se kol a šeptalo píseň míru.

Snové, v nejrůznějších podobách vkrádali se do chat. Lehkým mrazíkem
obejmuty kalužiny na návsi tuhly, matně se lesknouce. Uprostřed návsi
starožitný kostelík vypínal svou napolo zpuchřelou zvonici k zachmuřeným
nebesům . . .

Nad tím pozemským rájem bdělo laskavé oko Boží . . .

Tu náhle cosi bílého se jeví v ovzduší, stříbřitá vločka zvolna pluje na
vlnách vzduchu k zemi a zůstává ležeti na snících střechách, na ztuhlé
silnici.

Když nastalo šedé, zimní jitro, přistoupil upracovaný sedlák vrásčitých
tváří k nízkému oknu a starostlivým zrakem zkoumal počasí nastávajícího
dne. Náhle radostný úsměv zaplavil mu tvář a jeho kostnatá pravice počala
hladiti husté šediny na skráních — znamení to dobrého rozmaru. Obraceje
se ke svým vnukům, pravil: „Hledte, už máme první sníh!“

J. V. HRADECKÝ:

ANTICKÉ JARO . . .

Vánek teplý v nysejských nivách šeptá,
Proserpina kvítka tam sbírá. Chloris
v bujnou kadeř vínky ji pestré vlétá
a písně zpívá

Matka země dcerušku v klíně chová,
večer rosou zvlažuje různé rety,
z jitra zoře k líbání dítko staví,
životem jaré.

FR. SMUTNÝ:

USÍNÁ KRAJ.

Usíná kraj,
umlká ruch,
noc klade stíny šedivé,
hvězdiček lesk,
měsíčka zář
rozhání city děsivé.

Usíná kraj,
umlká ruch,
spánek se klade na víčka,
proč srdce sníš,
proč nechceš spát,
či myslíš její na líčka?

J. M. D.:

BLAŽEN, ZAŠLÉ TOUHY KDO SI NEVZPOMÍNÁ.

Prchlo jaro milé
se vší krásou svojí,
prchlo snivé léto,
— kdo tu bolest zhojí?

Prchly květné louky,
prchly vonné lesy,
proč jen mizí v dáli
co nás někdy těší?

Pryč jsou žírná pole
s mořem žlutých klasů
— kdož by neznal touhy
oněch zašlých časů?

Zbyly sivé nivy,
lesy zasmužené,
přes ně divým chvatem
vichřice se žene.

Pučela to láska,
jak na louce kvítí,
— truchlobolnou slzou
matný zrak se svítí. —

Mizí jarem všecko,
když se v podzim stmívá,
blažen, zašlé touhy
kdo si nevzpomíná.

TETŘEV:

K DOMOVU.

Zas v rodný spěju kraj
a duše plesá, jásá, bouří.
Tak jako Odysseus po lthaky kouří
má duše touží tam. — Jeť ráj,
jež ve snách zříme v šeru lesů .
Proč plní naděje a dětsky krásných plesů
vždy hledáme ho tam,
kde třeba jenom chudý domek pouhý
nám sladký kouzlí klam, —
proč smutek po něm těžký, dlouhý?

Jak známý uzřím dol
a chatky, chýše, dvory;
mé srdce divné stisknou svory,
že píseň zapěje — tu měkkou, mol
— Tam vzhůru na stráni tu známou vidím
stezku
— a v srdci hluboko kdes pláče akkord
stesku.
A mraky vzpomínek se táhnou bledým čelem
a prsa omládlá se náhlým vznětem dmou:
hle! — obraz ten mi býval těšitelem
a vpřed mne vedl těžkou žití tmou.

Nuž budiž pozdraven
a zkvétej v bouři věků!
Tvůj věkovitý sen
nechť nepodlehne zloby vzteku,
nechť šťastná tvoje hvězda září
a v ustarané lidu tváří
nechť obráží se dál tvůj jas!
A jednou, — až mi hlava zbělí
a níž ji stlačí těžký, trudný čas, —
pak budiž zase můj — ach můj — a celý!

MILA —a:

VEČERNÍ NÁLADA.

Jest k večeru . . . Jen v dáli dumné hory
se rýsují tak nejasné a šeré,
a z polí, luk a lesů zdvihají se
par závoje a bílé mlhy steré.
Již zmlkl bzukot hmyzu, hlahol ptáků,
jenž z lesů do polí se nesl plesný —
vše zmlklo, i ten slavík v různém keři
svou sladkou písní zkolébal se ve sny.
Vše usnulo . . . Jen bledý měsíc s výše
se dívá okem jasným v dálné kraje,
on jediný snad studeným svým světlem
smí stříbro házet v noc a její taje.
A hvězdic vyšlo jako kvítí v lukách
a usměvavou dolů patří tváří,
proč nesestoupí k nám, proč v temno září?

BESÍDKA.

Z AMERICKÉHO ŽIVOTA.

Bylo před osmou hodinou ráno. Sníh pod nohama jen chrupal při každém kroku, a chodci, jakoby byli někým popoháněni ku předu, spěchali rychlým krokem, neohlížejíce se ani v pravo ani v levo. Měl jsem zaměřeno k universitní knihovně, koossální to budově, stavěné dle antického vzoru. Pod paždí jsem nesl několik Andresových spisů, jež jsem byl právě přečetl a cestou pomýšlel jsem, jak vděční bychom měli býti těm, již se o to přičinili, by zde — na americké universitě bylo zařízeno zvláštní oddělení pro českou knihovnu. Vešel jsem a dlouho jsem se probíral zaprášenými řadami knih — což mi bylo důkazem jak málo — je-li vůbec — je toto oddělení knihovny navštěvováno. Bylo mi jaksi smutno při myšlence, že po zápase — (bez něhož ovšem oddělení nebylo) zbudováno, neboť knihovna česká zde jest dosti velikého rozsahu, v celku velmi slušná) — když knihovna přece zřízena leží ladem. Jak dychtivě — pomyslíl jsem si, byla by čtena v mnoha českých settlementech, co užitku by tomu přinesla — co plodů vynesla — a zde — zde na universitě — kde přece značný hlouček českých studujících, jest jako to sémě, jež padlo na skálu. — Leží ladem. —

Setkávám se se studenty, táži se tu a tam zda čtou naši literaturu. „I jak bych mohl — vždyť sotva postačím se svou prací“ — aneb — „nemohu čísti v češtině dosti plynně, čtu s námahou, a tak — nečtu vůbec.“ Takových a podobných odpovědí se mi dostává. Inu pravda věru, — čte-li člověk ten neb onen jazyk s námahou — je těžko se vpraviti ve čtení a čísti se zálibou. Jisto však jest, že pouze prací si získáme hravou znalost řeči.

A tak naši velikáni dřímají sen spravedlivých, pokrytí jsouce rouškou prachu, — čekajíce až některý našinec zabloudí v ta místa a uvolí se na chvílku vyrušiti je z jejich klidu, je otevřítí a dáti se jimi pobaviti neb poučiti.

Vybral jsem si několik spisů a spěchal pak ke své laboratoři. Však sotva jsem sešel se schodů dolů na chodbu, oslovil mne někdo v angličtině: „Nechcete si, p. John, koupiti cedulku?“ „Co — jakou to cedulku?“ V tom však jsem spatřil jak dívka měla zavěšeny na modrých nitkách kulaté tištěné cedulky, velikosti as 4 cm. v průměru, na nichž tištěno následovně:

V-N (a pod tím v menších písmenkách tag day, 1911 (den přivěšování cedulek.) Písmenka V-N byla zkrácenina slov Visiting Nurses (navštěvující obsluhovačky) gradnoutky to z nemocnic, jež obsluhují po celý rok nemajetné v nemocích v jejich příbytcích; tedy podobné našim milosrdným sestrám, pouze s tou výjimkou, že mají odborné vzdělání a musí skládat státní zkoušky.

„I ano, s radostí,“ pravím, „mnoho-li stojí?“ „I to, cokoliv si kdo přeje dát. Peníze tyto jdou do společného fondu,“ začala mi vysvětlovat, „z něhož jsou tyto posluhovačky udržovány a jež pak navštěvují chudé nemocné, vypomáhajíce kde je třeba.“

Vyklopil jsem tedy co jsem právě měl v peněžence, což ovšem nebylo mnoho, a dívka mně navlékla cedulku do kabátové dírky.

Sotva jsem vyšel ven, viděl jsem na sta hochů takto již ozdobených. Ať jsem přišel do kterékoliv budovy, všude byly dívky s cedulkami. Kdo byl již takto ozdoben, toho neobtěžovaly. Ten však — jenž nebyl, neunikl jich bystrému zraku, a okouzlujícímu úsměvu, s nímž předstoupily před jednotlivce a ovšem nikdo neodolal.

Prozíravá to obchodní praktičnost jemného pokolení! Fond vzrostl na mnoho tisíc dolarů. A tato praktičnost nebyla obmezena pouze na universitu, jak jsem se dříve domníval, nýbrž na celé město. Na každém uličním rohu, na

J. M. D.:

BLAŽEN, ZAŠLÉ TOUHY KDO SI NEVZPOMÍNÁ.

Prchlo jaro milé
se vší krásou svojí,
prchlo snivé léto,
— kdo tu bolest zhojí?

Prchly květné louky,
prchly vonné lesy,
proč jen mizí v dáli
co nás někdy těší?

Pryč jsou žírná pole
s mořem žlutých klasů
— kdož by neznal touhy
oněch zašlých časů?

Zbyly sivé nivy,
lesy zasmušené,
přes ně divým chvatem
vichřice se žene.

Pučela to láska,
jak na louce kvítí,
— truchlobolnou slzou
matný zrak se svítí. —

Mizí jarem všecko,
když se v podzim stmívá,
blažen, zašlé touhy
kdo si nevzpomíná.

TETŘEV:

K DOMOVU.

Zas v rodný spěju kraj
a duše plesá, jásá, bouří.
Tak jako Odysseus po Ithaky kouří
má duše touží tam. — Jeť ráj,
ježž ve snách zříme v šeru lesů .
Proč plní naděje a dětsky krásných plesů
vždy hledáme ho tam,
kde třeba jenom chudý domek pouhý
nám sladký kouzlí klam, —
proč smutek po něm těžký, dlouhý?

Jak známý uzřím dol
a chatky, chýše, dvory;
mé srdce divné stisknou svory,
že píseň zapěje — tu měkkou, mol
— Tam vzhůru na stráni tu známou vidím
stezku
— a v srdci hluboko kdes pláče akkord
stesku.

A mraky vzpomínek se táhnou bledým čelem
a prsa omládlá se náhlým vznětem dmou:
hle! — obraz ten mi býval těšitelem
a vpřed mne vedl těžkou žití tmou.

Nuž budiž pozdraven
a zkvétej v bouři věků!
Tvůj věkovitý sen
nechť nepodlehne zloby vzteku,
nechť šťastná tvoje hvězda září
a v ustarané lidu tváří
nechť obráží se dál tvůj jas!
A jednou, — až mi hlava zbělí
a níž ji stlačí těžký, trudný čas, —
pak budiž zase můj — ach můj — a celý!

MILA —a:

VEČERNÍ NÁLADA.

Jest k večeru . . . Jen v dáli dumné hory
se rýsují tak nejasné a šeré,
a z polí, luk a lesů zdvihají se
par závoje a bílé mlhy steré.
Již zmlkl bzukot hmyzu, hlahol ptáků,
jenž z lesů do polí se nesl plesný —
vše zmlklo, i ten slavík v různém keři
svou sladkou písní zkolébal se ve sny.
Vše usnulo . . . Jen bledý měsíc s výše
se dívá okem jasným v dálné kraje,
on jediný snad studeným svým světlem
smí stříbro házet v noc a její taje.
A hvězdic vyšlo jako kvítí v lukách
a usměvavou dolů patří tváří,
proč nesestoupí k nám, proč v temno září?

BESÍDKA.

Z AMERICKÉHO ŽIVOTA.

Bylo před osmou hodinou ráno. Sníh pod nohama jen chrupal při každém kroku, a chodci, jakoby byli někým popoháněni ku předu, spěchali rychlým krokem, neohlížejíce se ani v pravo ani v levo. Měl jsem zaměřeno k univerzitní knihovně, ko ossální to budově, stavěné dle antického vzoru. Pod pažďí jsem nesl několik Andresových spisů, jež jsem byl právě přečetl a cestou pomyslel jsem, jak vděční bychom měli býti těm, již se o to přičinili, by zde — na americké universitě bylo zařízeno zvláštní oddělení pro českou knihovnu. Vešel jsem a dlouho jsem se probíral zaprášenými řadami knih — což mi bylo důkazem jak málo — je li vůbec — je toto oddělení knihovny navštěvováno. Bylo mi jaksí smutno při myšlence, že po zápase — (bez něhož ovšem oddělení nebyl) zbudováno, neboť knihovna česká zde jest dosti velikého rozsahu, v celku velmi slušná) — když knihovna přece zřízena — leží ladem. Jak dychtivě — pomyslíl jsem si, byla by čtena v mnoha českých settlementech, co užitku by tomu přinesla — co plodů vynesla — a zde — zde na universitě — kde přece značný hlouček českých studujících, jest jako to sémě, jež padlo na skálu. — Leží ladem. —

Setkávám se se studenty, táži se tu a tam zda čtou naši literaturu. „I jak bych mohl — vždyť sotva postačím se svou prací“ — aneb — „nemohu čísti v češtině dosti plynně, čtu s námahou, a tak — nečtu vůbec.“ Takových a podobných odpovědí se mi dostává. Inu pravda věru, — čte-li člověk ten neb onen jazyk s námahou — je těžko se vpraviti ve čtení a čísti se zálibou. Jisto však jest, že pouze prací si získáme hravou znalost řeči.

A tak naši velikáni dřímají sen spravedlivých, pokryti jsouce rouškou prachu, — čekajíce až některý našinec zabloudí v ta místa a uvolí se na chvílku vyrušiti je z jejich klidu, je otevřítí a dáti se jimi pobaviti neb poučiti.

Vybral jsem si několik spisů a spěchal pak ke své laboratoři. Však sotva jsem sešel se schodů dolů na chodbu, oslovil mne někdo v angličtině: „Nechcete si, p. John, koupiti cedulku?“ „Co — jakou to cedulku?“ V tom však jsem spatřil jak dívka měla zavěšeny na modrých nitkách kulaté tištěné cedulky, velikosti as 4 cm. v průměru, na nichž tištěno následovní:

V-N (a pod tím v menších písmenkách tag day, 1911 (den přivěšování cedulek.) Písmenka V-N byla zkrácenina slov Visiting Nurses (navštěvující obsluhovačky) gradnoutky to z nemocnic, jež obsluhují po celý rok nemajetné v nemocích v jejich příbytcích; tedy podobné našim milosrdným sestrám, pouze s tou výjimkou, že mají odborné vzdělání a musí skládat státní zkoušky.

„I ano, s radostí,“ pravím, „mnoho-li stojí?“ „I to, cokoliv si kdo přeje dát. Peníze tyto jdou do společného fondu,“ začala mi vysvětlovat, „z něhož jsou tyto posluhovačky vydržovány a jež pak navštěvují chudé nemocné, vypomáhajíce kde je třeba.“

Vyklopil jsem tedy co jsem právě měl v peněžence, což ovšem nebylo mnoho, a dívka mně navlékla cedulku do kabátové dírky.

Sotva jsem vyšel ven, viděl jsem na sta hochů takto již ozdobených. Ať jsem přišel do kterékoliv budovy, všude byly dívky s cedulkami. Kdo byl již takto ozdoben, toho neobtěžovaly. Ten však — jenž nebyl, neunikl jich bystrému zraku, a okouzlujícímu úsměvu, s nímž předstoupily před jednotlivce a ovšem nikdo neodolal.

Prozíravá to obchodní praktičnost jemného pokolení! Fond vzrostl na mnoho tisíc dolarů. A tato praktičnost nebyla obmezena pouze na universitu, jak jsem se dříve domníval, nýbrž na celé město. Na každém uličním rohu, na

každé pouliční káře dívky připínaly cedulky. Každý dal co mohl. — Ženě v Americe galantní mužské pohlaví nic neodepře — a toho jsou si ony dobře povědomy. A tak, za jedinký den dobře promyšlené a systematicky vedené práce sešlo se hrůza peněz. A vše šlo tak hladce — tak lehce — že to jednoho až překvapilo. Číňan s Japoncem, Němec s Čechem a Rusem a Švédem, Američan i s černochem, všichni přispěli společně do jedné pokladny. Nebylo tu žádného racionelního ohledu; katolík i protestant, netázal se ni jeden ni druhý na nic, — všichni ruku v ruce společně přispívali.

Šel jsem právě k obědu. Cestou potkal jsem dělníka, nejspíše nějakého řemeslníka. Měl připnuté dvě cedulky. Musil jsem se pousmát, však byl jsem věru potěšen pohledem, že tento chudšas nelitoval peněz, nýbrž přispěl dvakrát do společné pokladny. Inu pravda jest, že chudina jest citlivější, že má lépe vyvinutý smysl pro lidskost.

Co bídy, bolesti a strádání zažehnáno takto jen jediným dnem práce něžného pokolení! A jak prakticky vše zařízeno! Být to muž, byl by polovicí lidí odpuzen — ženě však všude dopřáno. Každý věděl, že to jde pro všeobecné dobro a tak s tou největší ochotou přispěl. Co ubožáků bude žehnat tomu dni, ve kterém na ně pamatováno!

J. John.



TETŘEV:

U NÁS, ACH U NÁS

U nás, ach u nás ..
Bývalo teploučko, když přišla vesna,
travinou zajásal omládlý luh,
zázračným dechem svým budíval ze sna
ptáka i kvítka náš nebeský Bůh.

U nás, ach u nás . . .
Slunce jas nad strání tvořival divy,
obilím odíval hroudnatý lán,
květnatou záplavou nyjící nivy, —
v zrajícím plodu nám žehnával Pán.

U nás, ach u nás .
Hroudy se černaly klikatou rýhou,
babího léta se vlnila nit,
dědeček klesaje pod žití tíhou
chystal se s přírodou ke spaní jít.

U nás, ach u nás . . .
Do sněhu zapadla celá ta říše,
pohádka nasela do kraje mír,
andělská hymna zní s nebeské výše,
zvonů hlas dusí zas duše mé vír.

HRADECKÝ:

PŮLNOČNÍ.

Jdou mraky šedivé, nad krajem jdou,
jak mnichů v kápích nekonečný řad;
chladný jim vítr hude teskně píseň svou
a metá snih ve mrtvé ticho lad . .

Jdou mraky šedivé, nad krajem jdou,
na věžích zvony mlčí, jenom houká sýc.
ve zvonech vítr tlumí píseň svou,
ve chrámu pusto jen, jen zápach voskovic.

Jdou mraky šedivé, nad krajem jdou,
jdou v dál a dál a nikde neprodí,
v neznámo jdou — — sýc ztišil píseň svou,
ve chrámu ticho je, nikdo se nemodlí!

každé pouliční káře dívky připínaly cedulky. Každý dal co mohl. — Ženě v Americe galantní mužské pohlaví nic neodepře — a toho jsou si ony dobře povědomy. A tak, za jedinký den dobře promyšlené a systematicky vedené práce sešlo se hrůza peněz. A vše šlo tak hladce — tak lehce — že to jednoho až překvapilo. Číňan s Japoncem, Němec s Čechem a Rusem a Švédem, Američan i s černochem, všichni přispěli společně do jedné pokladny. Nebylo tu žádného racionelního ohledu; katolík i protestant, netázal se ni jeden ni druhý na nic, — všichni ruku v ruce společně přispívali.

Šel jsem právě k obědu. Cestou potkal jsem dělníka, nejspíše nějakého řemeslníka. Měl připnuté dvě cedulky. Musil jsem se pousmát, však byl jsem věru potěšen pohledem, že tento chudšas nelitoval peněz, nýbrž přispěl dvakrát do společné pokladny. Inu pravda jest, že chudina jest citlivější, že má lépe vyvinutý smysl pro lidskost.

Co bídy, bolesti a strádání zažehnáno takto jen jediným dnem práce něžného pokolení! A jak prakticky vše zařízeno! Být to muž, byl by polovicí lidí odpuzen — ženě však všude dopřáno. Každý věděl, že to jde pro všeobecné dobro a tak s tou největší ochotou přispěl. Co ubožáků bude žehnat tomu dni, ve kterém na ně pamatováno!

J. John.



TETŘEV:

U NÁS, ACH U NÁS . . .

U nás, ach u nás . . .!
Bývalo teploučko, když přišla vesna,
travinou zajásal omládlý luh,
zázračným dechem svým budíval ze sna
ptáka i kvítka náš nebeský Bůh.

U nás, ach u nás . . .!
Slunce jas nad strání tvořival divy,
obilím odíval hroudnatý lán,
květnatou záplavou nyjící nívy, —
v zrajícím plodu nám žehnával Pán.

U nás, ach u nás . . .!
Hroudy se černaly klikatou rýhou,
babího léta se vlnila niť,
dědeček klesaje pod žití tíhou
chystal se s přírodou ke spaní jít.

U nás, ach u nás . . .!
Do sněhu zapadla celá ta říše,
pohádka nasela do kraje mír,
andělská hymna zní s nebeské výše,
zvonů hlas dusí zas duše mé vír.

HRADECKÝ:

PŮLNOČNÍ.

Jdou mraky šedivé, nad krajem jdou,
jak mnichů v kápích nekonečný řad;
chladný jim vítr hude teskně píseň svou
a metá snih ve mrtvé ticho lad . .

Jdou mraky šedivé, nad krajem jdou,
na věžích zvony mlčí, jenom houká sýc.
ve zvonech vítr tlumí píseň svou,
ve chrámu pusto jen, jen zápach voskovic.

Jdou mraky šedivé, nad krajem jdou,
jdou v dál a dál a nikde neprodí,
v neznámo jdou — sýc ztišil píseň svou,
ve chrámu ticho je, nikdo se nemodlí!



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k č. 6.

F. A. PŘÍVOZSKÝ:

ČERVÁNKY NOVÉHO JITRA.

Mladý život zplývá o tajemné síle, zpívá o velikých činech . . . V mladi-
stvých nadějích sní o těžkých povinnostech, aniž by ještě pocítil tu
vnitřní moc konání toho, čeho od něho važaduje zákon psaný neznámou
rukou do desk srdce. Sní v záři růžových květů jiter, v horkém dechu una-
vujících, tichých polední, sní ve stínu rozsáhlých křídel nocí, která se nad
ním rozkládají, jakoby jej chránily před tíhou nevlídné, smutné tmy.

Slyšíme magický hovor času, stále stejně a přece tak snivě hudbou
zvučící, jenž vypravuje o tajemném bohatství neznámých dosud sil, o skvělé
naději do budoucnosti, o nesmírných pokladech snesených staletími. Cítíme
žhavost slunce, jež pohlcuje čistý dech rosy, slyšíme rytmus v neznámo
plujícím času, jemuž již od nepaměti naslouchalo lidstvo. —

Jde všechno stále ku předu v tom napohled všedním ruchu a shonu
neviditelnou svojí drahou, vytčenou neúprosným Osudem. Každý chvátá za
velikými, lákajícími cíli, kdes v neznámých krajinách hledá kouzelně zářící
hvězdu svého blaha, na nebi krásném, bezmračném . . .

Jak hluboko musí duch lidský vnořiti se do tajů Neznámého, aby ale-
spoň nejmenší chvíli mohl patřiti do dílny, odkud vychází vše to, co nám
slouží, čeho člověk s prospěchem k svému snadno odlétajícímu blahu užívá!
A jen chvíle, ve kterých můžeme se potkati, částečně ve stínu své vlastní
fantasie, s odleskem té jasné záře, která od nepaměti zapalovala duše žízňící
po pravdě a tím zároveň po kráse, té od nepaměti existující a přece nikdy
nehasnoucí záře, které svým organickým zrakem nevidíme, avšak můžeme
cítili v blízkosti snad nejmenší.



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k č. 6.

F. A. PŘÍVOZSKÝ:

ČERVÁNKY NOVÉHO JITRA.

Mladý život zplývá o tajemné síle, zpívá o velikých činech . . . V mladi-
stvých nadějích sní o těžkých povinnostech, aniž by ještě pocítil tu
vnitřní moc konání toho, čeho od něho važaduje zákon psaný neznámou
rukou do desk srdce. Sní v záři růžových květů jiter, v horkém dechu una-
vujících, tichých polední, sní ve stínu rozsáhlých křídel nocí, která se nad
ním rozkládají, jakoby jej chránily před tíhou nevlídné, smutné tmy.

Slyšíme magický hovor času, stále stejně a přece tak snivě hudbou
zvučící, jenž vypravuje o tajemném bohatství neznámých dosud sil, o skvělé
naději do budoucnosti, o nesmírných pokladech snesených staletími. Cítíme
žhavost slunce, jež pohlcuje čistý dech rosy, slyšíme rytmus v neznámo
plujícím času, jemuž již od nepaměti naslouchalo lidstvo. —

Jde všechno stále ku předu v tom napohled všedním ruchu a shonu
neviditelnou svojí drahou, vytčenou neúprosným Osudem. Každý chvátá za
velikými, lákajícími cíly, kdes v neznámých krajinách hledá kouzelně zářící
hvězdu svého blaha, na nebi krásném, bezmračném . . .

Jak hluboko musí duch lidský vnořiti se do tajů Neznámého, aby ale-
spoň nejmenší chvíli mohl patřiti do dílny, odkud vychází vše to, co nám
slouží, čeho člověk s prospěchem k svému snadno odlétajícímu blahu užívá!
A jen chvíle, ve kterých můžeme se potkati, částečně ve stínu své vlastní
fantasie, s odleskem té jasné záře, která od nepaměti zapalovala duše žíznlíci
po pravdě a tím zároveň po kráse, té od nepaměti existující a přece nikdy
nehasnoucí záře, které svým organickým zrakem nevidíme, avšak můžeme
cítiti v blízkosti snad nejmenší.

Mladý život nesměle pohlíží kolem sebe, jakoby se ještě bál těch úsměvů světla, jež k němu padají s bledých květů vlastní zkušenosti, s naivním klidem zastaví se před každou překážkou, kterou potká na své dráze, vybočuje s cesty a ubíhá . . . Ani v nejmenším netuší, že může býti v krátkém čase příčinou skvělých výkonů.

Hnání vnitřní jakousi touhou, silou, kterou přináší doba, kráčíme úzkou stezkou mezi nebezpečnými hlubinami vlastní nejistoty a pouze v záři paprsků nehasnoucího Slunce klidně přijíti můžeme k místu určenému, pouze nadchnutí slovem veliké Pravdy můžeme přijíti tam, kde nás volá věčný hlas.

Jdeme pomalu, stále blíže a blíže k tomuto jistému uskutečnění našich nadějí, z nichž vlastně se skládají všechny složky našeho života . . .

J. V. HRADECKÝ:

JEN DÁL!

Životem burně k cíli jen spějme,
do zadu ani na stranu krok,
v neštěstí sílu, naději mějme,
v cestě pak žádný nestojí sok.

Neschůdná cesta k každému cíli,
klesneš-li, rychle zase se vzmuž,
naděje pevná ať tebe silí,
dále jen k metě! — ukaž, že's muž!

Neprodli nikdy! — Čas je tak drahý, —
prodlíš-li chvíli — spěchá on dál,
vytknuté drž se životní dráhy,
vždyť tepot srdce volá „Jen dál!“

ZIMNÍ.

Sněhu plno kolem,
vpřáhnu do saní,
rolničky zní dolem,
koně uhání

Jedu lsem, husto
sněhu na větvích,
kolem je tak pusto,
nikde žádný smích.

Za lesem však stojí
pěkná hájovna,
vjit se zima bojí,
vím já proč zrovna.

Červená tam růže
kvete v ústraní,
zima škodit může,
v kraj dál uhání.

K hájovně hned oři
leťte rychleji,
mrazem tváře hoři,
tam se ohřeji.

MIROSLAV OLŠEVSKÝ

HŘBITOVE!

Hřbitove, hřbitove
na strmém vršíčku,
v svém klíně chováš mi
rozmilou maticku!

Hřbitove, hřbitove,
svaté Boží pole,
řekni tam maticce,
tatickovi dole!

Hřbitove, hřbitove,
vroubí tě lesíček,
pod tvojim přikrovem
dřímá můj tatiček!

Řekni jim, požaluj,
co se já napláči,
že moje slzičky
rov jejich rozmáčí!

ODPUŠŤ MI MARIA

Hlubokou úzkostí spiata,
ruce své spínáš ve svaté touze
z života kalu, z neřestí bláta,
má duše ubohá.

Modlitba se rtů line se tklivá,
v slzách a v zármutku nad vinou lkáš.
Odpusť mi, Maria, se rtů ti splývá,
ta prosba mění se v bolestný pláč.

Mladý život nesměle pohlíží kolem sebe, jakoby se ještě bál těch úsměvů světla, jež k němu padají s bledých květů vlastní zkušenosti, s naivním klidem zastaví se před každou překážkou, kterou potká na své dráze, vybočuje s cesty a ubíhá . . . Ani v nejmenším netuší, že může býti v krátkém čase příčinou skvělých výkonů.

Hnání vnitřní jakousi touhou, silou, kterou přináší doba, kráčíme úzkou stezkou mezi nebezpečnými hlubinami vlastní nejistoty a pouze v záři paprsků nehasnoucího Slunce klidně přijíti můžeme k místu určenému, pouze nadchnuti slovem veliké Pravdy můžeme přijíti tam, kde nás volá věčný hlas.

Jdeme pomalu, stále blíž a blíž k tomuto jistému uskutečnění našich nadějí, z nichž vlastně se skládají všechny složky našeho života . . .

J. V. HRADECKÝ:

JEN DÁL!

Životem burně k cíli jen spějme,
do zadu ani na stranu krok,
v neštěstí sílu, naději mějme,
v cestě pak žádný nestojí sok.

Neschůdná cesta k každému cíli,
klesneš-li, rychle zase se vzmuž,
naděje pevná ať tebe silí,
dále jen k metě! — ukaž, že's muž!

Neprodli nikdy! — Čas je tak drahý, —
prodlíš-li chvíli — spěchá on dál,
vytknuté drž se životní dráhy,
vždyť tepot srdce volá „Jen dál!“

ZIMNÍ.

Sněhu plno kolem,
vpřáhnu do saní,
rolničky zní dolem,
koně uhání

Jedu lesem, husto
sněhu na větvích,
kolem je tak pusto,
nikde žádný smích.

Za lesem však stojí
pěkná hájovna,
vjit se zima bojí,
vím já proč zrovna.

Červená tam růže
kvete v ústraní,
zima škodit může,
v kraj dál uhání.

K hájovně hned oři
leťte rychleji,
mrazem tváře hoří,
tam se ohřeji.

MIROSLAV OLŠEVSKÝ

HŘBITOVE!

Hřbitove, hřbitove
na strmém vršíčku,
v svém klíně chováš mi
rozmilou matičku!

Hřbitove, hřbitove,
svaté Boží pole,
řekni tam matičce,
tatičkovi dole!

Hřbitove, hřbitove,
vroubí tě lesíček,
pod твоjím příkrovem
dřímá můj tatiček!

Řekni jim, požaluj,
co se já napláči,
že moje slzičky
rov jejich rozmáčí!

ODPUŠŤ MI MARIA . . .

Hlubokou úzkostí spiata,
ruce své spínáš ve svaté touze
z života kalu, z neřestí bláta,
má duše ubohá.

Modlitba se rtů line se tklivá,
v slzách a v zármutku nad vinou lkáš.
Odpusť mi, Maria, se rtů ti splývá,
ta prosba mění se v bolestný pláč.

LUBLAŇ.

Zlaté slunko již zapadalo, když po šestihodinné jízdě ze Štyrského Hradce spatřil jsem hlavní město vévodství kraňského, bílou Lublaň.

Město to rozkládá se v rozkošné krajině, na obou březích hluboké Lublanice a na úpatí Zámeckého vrchu, který vévodí městu a celému krásnému okolí. Se Zámeckého vrchu, na němž nalézá se starý hrad, jest úchvatný pohled na město i okolí. Lublaň jest rozdělena řekou Lublanicí na dvě části, východní a západní, jež jsou spojeny pěti mosty. Vnitřní město má ulice úzké a nepravidelné; v předměstích však a v části nové jsou ulice široké a pravidelné. Město čítá asi 40.000 obyvatelů, kteří jsou převážnou většinou Slovinci. (Podle sčítání lidu z roku 1900 měla Lublaň 36 547 obyv. K obcovací řeči slovinské hlásilo se 29.732, německé 5423, české 208, polské 2, maloruské 2, srbsko-chorvatské 63, k vlašské 150 lidí.)

Poněvadž Lublaň byla postižena několikrát zemětřesením (poslední bylo r. 1895), jsou téměř všechny důležitější a památnější budovy původu novějšího.

Z jižního nádraží přijde se alejí do vídeňské třídy, v níž se nalézá justiční palác. Jdouce odtud třídou Marie Terezie a Prešernovou ulicí, dostaneme se ke františkánskému kostelu ze XVII. stol. s freskami Mercingera, Languse, Potočnika, Wolfa a Robleka. Špitálskou ulicí přijdeme k radnici ve slohu gotickém, vystavěné r. 1717. Před ní jest obelisk a veliká ozdobná kašna od Fr. Robba z r. 1751, na kteréž pracoval deset let.

Na pravo od radnice rozkládá se hlavní náměstí. Jdouce od radnice na levo, staneme brzy před biskupským palácem z r. 1643 a katedrálou sv. Mikuláše. Majestátní ta stavba ve slohu renaissančním, r. 1707 provedená, má mnoho fresek od Quaglia a Languse a skulptur od Robba. Na oltáři nejsv. Trojice jest skvostný tabernakul s dvěma krásnými anděly z šedého vlašského mramoru, pocházející od poslední jmenovaného sochaře.

Odtud není již daleko na nám. Vodnikovo a císaře Josefa. Na náměstí Vodnikově jest pomník Valentina Vodnika († v Lublani r. 1819), slovinského básníka z doby probuzení.

Studentskou ulicí možno se dostat ku hradu, bývalému sídlu zemského hejtmana. Odtud jest překrásný rozhled na město a okolí, zvláště s věže jest úchvatná panorama Alp, obklopujících Krajinu.

Sestoupivše z hradu, zabočme ke kostelu sv. Floriana (z r. 1660; hlavní oltář s mramorovými sochami pochází od Robba) a Růžovou ulicí dojdeme na náměstí sv. Jakuba s farním kostelem (fresky Jurija Šubiče a nádherná socha Panny Marie). Z náměstí se lze dostat přes „Stari trg“ a „Dvorski trg“ na Kongresní nám. Na něm ve stromořadí se nalézá poprsí maršálka Radeckého od Ant. Fernkorna. Kromě toho jsou tu tyto důležité budovy: zemský dům, reálka, kostel uršulinský, koncertní dvorana Filharmonického spolku a německé kasino.

Od kasina ulicí Šelenburgovou, třídou Františka Josefa a Bleiweisovou přijde se k Národnímu domu. V něm má svoje středisko Slov. Plan Društva, Čitalnica a Sokol. Nedaleko Národního domu jest palác zemské vlády a museum „Rudolfina“ s bohatými sbírkami praehistorickými, archivem a malbami J. Šubiče.

Jdouce dále stromořadím Lattermanovým, přijdeme do parku, v němž jest letohrádek Tivoli. Za ním jest restaurace Švýcarský domek, cíl mnohých vycházek. Nejčteněji jest navštěvováno stromořadí Lattermanovo. Výše vzpo-

LUBLAŇ.

Zlaté slunko již zapadalo, když po šestihodinné jízdě ze Štyrského Hradce spatřil jsem hlavní město vévodství kraňského, bílou Lublaň.

Město to rozkládá se v rozkošné krajině, na obou březích hluboké Lublanice a na úpatí Zámeckého vrchu, který vévodí městu a celému krásnému okolí. Se Zámeckého vrchu, na němž nalézá se starý hrad, jest úchvatný pohled na město i okolí. Lublaň jest rozdělena řekou Lublanicí na dvě části, východní a západní, jež jsou spojeny pěti mosty. Vnitřní město má ulice úzké a nepravidelné; v předměstích však a v části nové jsou ulice široké a pravidelné. Město čítá asi 40.000 obyvatelů, kteří jsou převážnou většinou Slovinci. (Podle sčítání lidu z roku 1900 měla Lublaň 36 547 obyv. K obcovací řeči slovinské hlásalo se 29.732, německé 5423, české 208, polské 2, maloruské 2, srbsko-chorvatské 63, k vlašské 150 lidí)

Poněvadž Lublaň byla postižena několikrát zemětřesením (poslední bylo r. 1895), jsou téměř všechny důležitější a památnější budovy původu novějšího.

Z jižního nádraží přijde se alejí do vídeňské třídy, v níž se nalézá justiční palác. Jdouce odtud třídou Marie Terezie a Prešernovou ulicí, dostaneme se ke františkánskému kostelu ze XVII. stol. s freskami Mercingera, Languse, Potočnika, Wolfa a Robleka. Špitálskou ulicí přijdeme k radnici ve slohu gotickém, vystavěné r. 1717. Před ní jest obelisk a veliká ozdobná kašna od Fr. Robba z r. 1751, na kteréž pracoval deset let.

Na pravo od radnice rozkládá se hlavní náměstí. Jdouce od radnice na levo, staneme brzy před biskupským palácem z r. 1643 a katedrálou sv. Mikuláše. Majestátní ta stavba ve slohu renaissančním, r. 1707 provedená, má mnoho fresek od Quaglia a Languse a skulptur od Robba. Na oltáři nejsv. Trojice jest skvostný tabernakul s dvěma krásnými anděly z šedého vlašského mramoru, pocházející od poslední jmenovaného sochaře.

Odtud není již daleko na nám. Vodnikovo a císaře Josefa. Na náměstí Vodnikově jest pomník Valentina Vodnika († v Lublani r. 1819), slovinského básníka z doby probuzení.

Studentskou ulicí možno se dostat ku hradu, bývalému sídlu zemského hejtmana. Odtud jest překrásný rozhled na město a okolí, zvláště s věže jest úchvatná panorama Alp, obklopujících Krajinu.

Sestoupivše z hradu, zabočme ke kostelu sv. Floriana (z r. 1660; hlavní oltář s mramorovými sochami pochází od Robba) a Růžovou ulicí dojdeme na náměstí sv. Jakuba s farním kostelem (fresky Jurija Šubiče a nádherná socha Panny Marie). Z náměstí se lze dostat přes „Stari trg“ a „Dvorski trg“ na Kongresní nám. Na něm ve stromořadí se nalézá poprsí maršálka Radeckého od Ant. Fernkorna. Kromě toho jsou tu tyto důležité budovy: zemský dům, reálka, kostel uršulinský, koncertní dvorana Filharmonického spolku a německé kasino.

Od kasina ulicí Šelenburgovou, třídou Františka Josefa a Bleiweisovou přijde se k Národnímu domu. V něm má svoje středisko Slov. Plan Društva, Čitalnica a Sokol. Nedaleko Národního domu jest palác zemské vlády a museum „Rudolfina“ s bohatými sbírkami praehistorickými, archivem a malbami J. Šubiče.

Jdouce dále stromořadím Lattermanovým, přijdeme do parku, v němž jest letohrádek Tivoli. Za ním jest restaurace Švýcarský domek, cíl mnohých vycházek. Nejčteněji jest navštěvováno stromořadí Lattermanovo. Výše vzpo-

menutý Tivoli býval majetkem maršálka Radeckého. Před ním také stojí jeho pomník, jenž však byl při posledním zemětřesení poněkud pošinut. To zavinilo Lublaňanům příčinu ke vtipu, že Radecký, vykonav za živa mnohé pochody, musil po smrti alespoň pokročiti.

Neopominul jsem se podívatí též na lublaňský hřbitov. Tam, téměř zapomenut, klidně odpočívá vynálezce lodního šroubu, Josef Ressler, rodák chrudimský. Dříve již zmíněný slovinský básník V. Vodnik má tu zbudován nádherný pomník z r. 1827.

Lublaň jest sídlem zemské vlády, vyšších státních úřadů a knížete biskupa. Má mnoho vzdělávacích ústavů, jako vyšší gymnasium, vyšší reálku, bohosloveckou fakultu a j.

Lublaň jest městem prastarým. Založení její připisuje dávná pověst Řekům, vypravujíc, že prý již ve stol. XIII. před Kr. Jason se svou družinou Argonautů připlul po řece Lublančici do končin nynějšího města Lublaně, kdež založil osadu. Historicky jest pak zjištěno, že skutečně již za starověku tu stávalo město Aemona, které náleželo k Panonii. Asi sto let před Kr. dostalo se pod moc Římanů a záhy tu založeno biskupství.

Po třídenním pobytu rozloučil jsem se s Lublaní a nastoupil cestu do Postojny.

K. MARIANSKÝ:

ZA MÝMI PÍSNĚMI.

Z archy klidné, z kněžské svojí duše
do potopy vášní, jaru vstříc,
vypustil jsem s jítrem v sladké tuše
hejno písní, bílých holubic.

Tiché, krotké v dál se rozletěly,
křišťálové, v ráji mohly kvést;
nevím, dcery, venku najdete-li
olivovou svěží ratolest.

Kdyžby nezvaly vás květy stromů,
plašily vás kalné přivaly:
navraťte se bílé zase domů,
kde jste bezpečně dřív dlívaly! — —

F. M. Z.

KDO?

Noc snívá se k zemi snáší
a v dálce slyšet klekání,
jdu lesem, mé dumy plaší
hluboké z temna volání.

Noc jde, krajem smuten tékám,
už dávno zmlklo klekání,
i měsíc plá, já se lekám
temného z lesa volání.

Kdo volá mne v tuto chvíli,
snad mrtvé mojí lásky duch,
sladké u pramenů víly,
neb lekavý Pán dobrodruh?

A všude klid, rosa padá,
nad vodou šustí rákosí,
kdo tebe jen, duše mladá,
kdo teplou láskou orosí?

ALBA:

VÁŠ DLOUHÝ POHLED

Váš dlouhý, blahý pohled lesklý — —
ach víte, co já z něho čítám?
myšlenky božské, soulad, něhu
i srdce Vaše vroucí lká tam.

A myslím na své mládí zašlé,
kdy nebem celá zřela země
v mou duši tichou, zamyšlenou,
a tónem kosa děla ke mně — — —

A tomu dávno, srdce chladlo,
svit oka denně uhasinal,
nadarmo teskné vzdechy táhly
údolem — marně paž se vzpínal.

A tomu dávno, šťastná chvílka
zdá se, že v srdce zadýchala mi —
jsem teď blažena nevýslovně,
kdy v pohledu se setkám s Vámi.

menutý Tivoli býval majetkem maršálka Radeckého. Před ním také stojí jeho pomník, jenž však byl při posledním zemětřesení poněkud pošinut. To zavinilo Lublaňanům příčinu ke vtipu, že Radecký, vykonav za živa mnohé pochody, musil po smrti alespoň pokročiti.

Neopominul jsem se podívatí též na lublaňský hřbitov. Tam, téměř zapomenut, klidně odpočívá vynálezce lodního šroubu, Josef Ressler, rodák chrudimský. Dříve již zmíněný slovinský básník V. Vodnik má tu zbudován nádherný pomník z r. 1827.

Lublaň jest sídlem zemské vlády, vyšších státních úřadů a knížete biskupa. Má mnoho vzdělávacích ústavů, jako vyšší gymnasium, vyšší reálku, bohosloveckou fakultu a j.

Lublaň jest městem prastarým. Založení její připisuje dávná pověst Řekům, vypravujíc, že prý již ve stol. XIII. před Kr. Jason se svou družinou Argonautů připlul po řece Lublančici do končin nynějšího města Lublaně, kdež založil osadu. Historicky jest pak zjištěno, že skutečně již za starověku tu stávalo město Aemona, které náleželo k Panonii. Asi sto roků před Kr. dostalo se pod moc Římanů a záhy tu založeno biskupství.

Po třídenním pobytu rozloučil jsem se s Lublaní a nastoupil cestu do Postojny.

K. MARIANSKÝ:

ZA MÝMI PÍSNĚMI.

Z archy klidné, z kněžské svojí duše
do potopy vášní, jaru vstříc,
vypustil jsem s jítrem v sladké tuše
hejno písni, bílých holubic.

Tiché, krotké v dál se rozletěly,
křišťálové, v ráji mohly kvést;
nevím, dcery, venku najdete-li
olivovou svěží ratolest.

Kdyžby nezvaly vás květy stromů,
plašily vás kalné přívaly:
navraťte se bílé zase domů,
kde jste bezpečně dřív dlívaly! — —

F. M. Z.:

KDO?

Noc snívá se k zemi snáší
a v dálce slyšet klekání,
jdu lesem, mé dumy plaší
hluboké z temna volání.

Noc jde, krajem smuten tčkám,
už dávno zmlklo klekání,
i měsíc plá, já se lekám
temného z lesa volání.

Kdo volá mne v tuto chvíli,
snad mrtvé mojí lásky duch,
sladké u pramenů víly,
neb lekavý Pán dobrodruh?

A všude klid, rosa padá,
nad vodou šustí rákosí,
kdo tebe jen, duše mladá,
kdo teplou láskou orosí? . .

ALBA:

VÁŠ DLOUHÝ POHLED . . .

Váš dlouhý, blahý pohled lesklý — —
ach víte, co já z něho čítám?
myšlenky božské, soulad, něhu
i srdce Vaše vroucí lká tam.

A myslím na své mládí zašlé,
kdy nebem celá zřela země
v mou duši tichou, zamyšlenou,
a tónem kosa děla ke mně — — —

A tomu dávno, srdce chladlo,
svit oka denně uhasinal,
nadarmo teskné vzdechy táhly
údolem — marně paž se vzpínal.

A tomu dávno, šťastná chvílka
zdá se, že v srdce zadýchala mi —
jsem teď blažena nevýslovně,
kdy v pohledu se setkám s Vámi.

TICHA SNĚNÍ.

IV.

Někdy v květech, jindy teskně
píseň moje k srdcím mluví,
dvě však jistě, jistě najde,
která vždycky porozumí.

Vždyť rozumí zašumění
v podzimu když listí padá,
pochopí i také slzu,
která se mi v oči vkrádá.

Rozumí i tklivé písní
pohádkových svých stromů,
pochopí, proč celé bytí
volá teskně domů, domů.

Doma je mi všechno květem,
tam je každý koutek písní,
zde však smutno k uplakaní
tolik slzí duši tisní

Doma je mi všechno rájem,
tam po polích štěstí chodí,
doma slunce zářivější,
když se z růží nebe rodí.

Bílé vyrostly tam duše —
po těch se mi nejvíc stýská,
proto i ta píseň moje
zdaleka jen pro ně trýská.

V.

Sníh v okna bije, šlehá,
jde vzpomínání tmou,
však duše darmo hledá
klid, světlo, lásku svou.

Rád slyším sněžnou bouři,
rád divý víchrů let,
v něm píseň smrti krouží
a pohrdání v svět.

Stín kolem přešel bledý
sám, s hlavou skloněnou —
a za ním bol šel němý,
šel s duší zlomenou.

Šlo kolem proklínání,
šlo s čelem sinavým —
šlo temnou, pustou plání,
šlo prázdným srdcem mým.

Šlo kolem tiché lkání,
šel tvrdý hořký smích,
šlo s nimi umírání,
šel těžkv, černý hřích.

VI.

Tajemným světlem zářily hvězdy,
jako když ze tmy mlhavě svítí
opály smutkův — symboly slzí.

Výkřikem byly zraněné duše,
efermní vůní vadnoucích květů,
kolem nichž kvílí podzimu písně.

Teskně ty zpěvy ulehly v srdci
znaveném žhavou hádankou Sfingy,
Sfingy mé Lásky — zda mne maj' rády!

Zda mne maj' rády! Smím ještě věřit
v pohádku čistou svatých čtyř očí,
v tušenou píseň zlatých dvou srdcí?

Ó světlo volání! Palčivá žizeň
vyssává srdce bloudící temnou
ažej zhaslých slunců a květův.

Těžko jest umřít — horší však ještě
nad hrobem všechněch naději splakat —
přestati žít a nevstoupit ve hrob.

JAN ORAL:

TO SRDCE MOJE

To srdce moje probodněte,
až duše vzlétne ze hrudi --
v něm tolik lásky vždycky žilo —
ono mě v hrobě probudí!

Co snů v něm kvetlo nedosněných
a plálo lásky z mladých let —
ó, probodněte to mé srdce,
až vzdechnu jednou naposled

Ne, nebodejte moje srdce!
Za lásku vraždit — byl by hřích!
Nedejte ani tít mu v zemi
a vyjměte je z nader mých

A dejte je jen moji milé,
jí patřilo vždy, v žití mém —
mé srdce plné velké lásky
ať její jest i za hrobem!

IV.

Někdy v květech, jindy teskně
píseň moje k srdcím mluví,
dvě však jistě, jistě najde,
která vždycky porozumí.

Vždyť rozumí zašumění
v podzimu když listí padá,
počopí i také slzu,
která se mi v oči vkrádá.

Rozumí i tklivé písní
pohádkových svých stromů,
počopí, proč celé bytí
volá teskně domů, domů.

Doma je mi všechno květem,
tam je každý koutek písní,
zde však smutno k uplákání
tolik slzí duši tísni . .

Doma je mi všechno rájem,
tam po polích štěstí chodí,
doma slunce zářivější,
když se z růží nebe rodí.

Bílé vyrostly tam duše —
po těch se mi nejvíc stýská,
proto i ta píseň moje
zdaleka jen pro ně trýská.

V.

Sníh v okna bije, šlehá,
jde vzpomínání tmou,
však duše darmo hledá
klid, světlo, lásku svou.

Rád slyším sněžnou bouři,
rád dívý vichrů let,
v něm píseň smrti krouží
a pohrdání v svět.

Stín kolem přešel bledý
sám, s hlavou skloněnou —
a za ním bol šel němý,
šel s duší zlomenou.

Šlo kolem proklínání,
šlo s čelem sinavým —
šlo temnou, pustou plání,
šlo prázdným srdcem mým.

Šlo kolem tiché lkání,
šel tvrdý hořký smích,
šlo s nimi umírání,
šel těžkv, černý hřích.

VI.

Tajemným světlem zářily hvězdy,
jako když ze tmy mlhavě svítí
opály smutkův — symboly slzí.

Výkřikem byly zraněné duše,
efermní vůní vadnoucích květů,
kolem nichž kvílí podzimu písně.

Teskné ty zpěvy ulehly v srdci
znaveném žhavou hádankou Sfingy,
Sfingy mé Lásky — zda mne maj' rády!

Zda mne maj' rády! Smím ještě věřit
v pohádku čistou svatých čtyř očí,
v tušenou píseň zlatých dvou srdcí?

Ó světlo volání! Palčivá žizeň
vyssává srdce bloudící temnou
ať se zhaslých slunců a květův.

Těžko jest umřít — horší však ještě
nad hrobem všech nadějí splakat —
přestati žít a nevstoupit ve hrob.

JAN ORAL:

TO SRDCE MOJE . .

To srdce moje probodněte,
až duše vzlétne ze hrudi --
v něm tolik lásky vždycky žilo —
ono mě v hrobě probudí!

Co snů v něm kvetlo nedosněných
a plálo lásky z mladých let —
ó, probodněte to mé srdce,
až vzdechnu jednou naposled .

Ne, nebodejte moje srdce!
Za lásku vraždit — byl by hřích!
Nedejte ani tít mu v zemi
a vyjměte je z nader mých

A dejte je jen moji milé,
jí patřilo vždy, v žití mém —
mé srdce plné velké lásky
ať její jest i za hrobem!

PRÁCE UĚLECHŤUJE A ZDOBÍ ŽENU.

Perský šach byl nemocen. Tázal se svých rádců, co má činiti, by se uzdravil. Ti mu řekli, aby oblékl košili člověka šťastného. Vynaloženo tudíž vše, aby šťastný byl nalezen. Při dvoře však jej nemohli nalézt a ve hlavním městě dokonce ne. Vždy scházelo něco ke štěstí úplnému. Rozešli se tedy poslové do všech krajin, aby šťastného hledali. Vše marno. Konečně našel posel v odlehlém údolí na pastvě hocha, jenž rozkošně odpočíval v trávě a koncertoval na svou pišťalku. Posel dal se s ním do řeči a shledal, že mladý pastýř jest úplně šťasten a spokojen. Když však chtěl jeho košili, vyšlo na jevo, že hoch košile nemá. Arcivévodkyně v Paříži, jež četla toto vypravování, chtěla se pokusiti o totéž. Uminila si, že půjde šťastného člověka hledat. Než její pátrání bylo dlouho marným. Konečně obdržela za války italské r. 1859 z Magenty dopis od dřívější své přítelkyně. Ta stala se milosrdnou sestrou a ošetřovala raněné vojíny. Z dopisu vyrozuměla vévodkyně, že sestře ničeho neschází k úplnému štěstí. Odebrala se ihned k ní, aby jí projevila svou zvláštní prosbu. Ale jak byla zklamána, když se dověděla, že zmíněná sestra poslední košile použila za obvaz pro raněného vojína. Tak nenašla přec vévodkyně, po čem toužila, prostředek, jímž mohla by se šťastnou státi. Z toho vidíme, že ne vždycky jen v palácích, jak se snad mnohá dívka domýšlí, sídlí spokojenost. „Věřte mi,“ pravila jedna královna, „na šat panovnice padá často více slz, než na zástěrku selky.“ —

Pravé štěstí spočívá vždy v člověku samém. Každý jest svého štěstí strůjcem. A myslím, že nepřeháním, když tvrdím, že největším štěstím dívky jest, když dovede pracovati, když práce jest jí rozkoší. Největší chvála, kterou vyznamenali staří Římané matronu, byla: „Seděla doma a předla.“ V pohanství pokládána byla ovšem práce za hanbu a ponechávána pouze otrokům a otrokyním; dělníci byli na nižším stupni lidské společnosti, jejich osud byl horším osudu zvířat. Avšak křesťanství práci zušlechtilo. Kristus sám byl schovancem tesařovým, pracoval v dílně až do 30. věku, za své apoštoly zvolil si opět řemeslníky. Proto nepohrdali králové ani královny prací. Po smrti šlechtivé královny burgundské Berty, říkal lid: „Byl kdysi čas, kdy Berta předla.“ Na svém sedle, které v museu se chová, dala si přidělati kužel, aby mohla i na cestě přísti.

Jaká však práce přísluší nejlépe ženě? — „Můj dům, můj hrad,“ říkává Angličan. A toto heslo jest cílem práce každého Angličana, protože každý chce bydliti ve svém vlastním domě. Ovšem takový dům je třeba jen domeček někde na odlehlém místě, s maličkým kouskem zahrady. Ale pro něho je to malé království a paní tohoto království jest žena vlídná, pozorná a roztomilá, která má totéž laskavé slovo pro podřízeného úředníka, který pracuje v kanceláři jejího muže, jako pro sebe vynikající osobu. Jestliže o ženách anglických s takovou chválou se mluví, proč by se totéž nemohlo říci i o ženách českých?

Slavný náš kukátkář píše o své matce na počátku „Kukátka“ takto: „Započínám s upomínkou na Tebe, má v Bohu zesnulá matko, Ty hvězdo mého života! S nebe svého hled' na mne, žehnej pracím mým, bych byl Tvým dítětem nejen dle těla, ale i dle srdce a ducha. Jsem na Tebe hrd! Jsem synem královny! Mé matce skvěl se na čele diadém ctnosti. Matko, oroduj za mne, bys mohla i ty býti hrda na mne, až umru.“ Byla to žena sice jen prostinká, z lidu, a přece náš milý kukátkář, jsa již knězem, často na její slova a napominání vzpomíná. Anebo, kdo s radostí opět a opět by

PRÁCE UĚLECHŤUJE A ZDOBÍ ŽENU.

Perský šach byl nemocen. Tázal se svých rádců, co má činiti, by se uzdravil. Ti mu řekli, aby oblékl košili člověka šťastného. Vynaloženo tudíž vše, aby šťastný byl nalezen. Při dvoře však jej nemohli nalézt a ve hlavním městě dokonce ne. Vždy scházelo něco ke štěstí úplnému. Rozešli se tedy poslové do všech krajin, aby šťastného hledali. Vše marno. Konečně našel posel v odlehlém údolí na pastvě hocha, jenž rozkošně odpočíval v trávě a koncertoval na svou píšťalku. Posel dal se s ním do řeči a shledal, že mladý pastýř jest úplně šťasten a spokojen. Když však chtěl jeho košili, vyšlo na jevo, že hoch košile nemá Arcivévodkyně v Paříži, jež četla toto vypravování, chtěla se pokusiti o totéž. Umínala si, že půjde šťastného člověka hledat. Než její pátrání bylo dlouho marným. Konečně obdržela za války italské r. 1859 z Magenty dopis od dřívější své přítelkyně. Ta stala se milosrdnou sestrou a ošetřovala raněné vojíny. Z dopisu vyrozuměla vévodkyně, že sestře ničeho neschází k úplnému štěstí. Odebrala se ihned k ní, aby jí projevila svou zvláštní prosbu. Ale jak byla zklamána, když se dověděla, že zmíněná sestra poslední košile použila za obvaz pro raněného vojína. Tak nenašla přec vévodkyně, po čem toužila, prostředek, jímž mohla by se šťastnou státi. Z toho vidíme, že ne vždycky jen v palácích, jak se snad mnohá dívka domýšlí, sídlí spokojenost. „Věřte mi,“ pravila jedna královna, „na šat panovnice padá často více slz, než na zástěrku selky.“ —

Pravé štěstí spočívá vždy v člověku samém. Každý jest svého štěstí strůjcem. A myslím, že nepřeháním, když tvrdím, že největším štěstím dívky jest, když dovede pracovati, když práce jest jí rozkoší. Největší chvála, kterou vyznamenali staří Římané matronu, byla: „Seděla doma a předla.“ V pohanství pokládána byla ovšem práce za hanbu a ponechávána pouze otrokům a otrokyním; dělníci byli na nižším stupni lidské společnosti, jejich osud byl horším osudu zvířat. Avšak křesťanství práci zušlechtilo. Kristus sám byl schovancem tesařovým, pracoval v dílně až do 30. věku, za své apoštoly zvolil si opět řemeslníky. Proto nepohrdali králové ani královny prací. Po smrti šlechtivé královny burgundské Berty, říkal lid: „Byl kdysi čas, kdy Berta předla.“ Na svém sedle, které v museu se chová, dala si přidělati kužel, aby mohla i na cestě přísti.

Jaká však práce přísluší nejlépe ženě? — „Můj dům, můj hrad,“ říkává Angličan. A toto heslo jest cílem práce každého Angličana, protože každý chce bydliti ve svém vlastním domě. Ovšem takový dům je třeba jen domeček někde na odlehlém místě, s maličkým kouskem zahrady. Ale pro něho je to malé království a paní tohoto království jest žena vlídná, pozorná a roztomilá, která má totéž laskavé slovo pro podřízeného úředníka, který pracuje v kanceláři jejího muže, jako pro sebe vynikající osobu. Jestliže o ženách anglických s takovou chválou se mluví, proč by se totéž nemohlo říci i o ženách českých?

Slavný náš kukátkář píše o své matce na počátku „Kukátka“ takto: „Započínám s upomínkou na Tebe, má v Bohu zesnulá matko, Ty hvězdo mého života! S nebe svého hled' na mne, žehnej pracím mým, bych byl Tvým dítětem nejen dle těla, ale i dle srdce a ducha. Jsem na Tebe hrd! Jsem synem královny! Mé matce skvěl se na čele diadém ctnosti. Matko, oroduj za mne, bys mohla i ty býti hrda na mne, až umru.“ Byla to žena sice jen prostinká, z lidu, a přece náš milý kukátkář, jsa již knězem, často na její slova a napominání vzpomíná. Anebo, kdo s radostí opět a opět by

nesáhl po spise Boženy Němcové, v němž tato slavná spisovatelka líčí svou babičku, jako vzornou ženu českou. Též matky Palackého a Jungmanna byly jen ženy prosté, avšak ony přece svou prací a starostí o rodinu vychovaly takto národu výtečné velikány.

Ale ne každé ženě souzeno jest starati se o domácnost, neboť mnohá musí i své živobytí těžce vydobývati. A při tomto zaměstnání jest ženě nezbytně třeba znáti svět, aby dovedla býti samostatnou nejen v životě rodinném, ale i ve veřejnosti.

Mládí, dokonáno jsouc v činnosti a pracovitosti, jest základem dlouhého života, praví lékaři. Z toho můžeme soudit, jaký vliv má práce i na zdraví. Dosvědčujef totéž i zkušenost. Kdo se štítí práce a námahy, ten se stane slabým údem společnosti lidské. Jen odpor tvoří pravou sílu, jen překonání obtíží poskytuje samostatnosti, tvůrčí síly a charakteru. Ci není to po celý život jen námaha, úsilí a protivenství, jimiž nás Bůh vychovává a které nejušlechtlejší charaktery vychovávají? Proto praví dobře náš básník: „Kdo ještě chléb svůj v slzách nejedl, ten vás nezná, vy moci nebeské!“

Až dosud kladlo se méně důrazu na to, že i ženě k mravnímu životu je třeba charakteru. Dle zastaralých zásad vychovávají se dívky dosud jako stvoření bez samostatné vůle, jimž stačí jen pro všechen život slepá poslušnost. Leč nemělo by se tak dít. I žena musí býti charakter, by čeliti mohla námaze, úsilí a protivenství, která na ni ve světě přijdou, zvláště za nynějších poměrů, kdy to v lidstvu vře, kdy nepřátelství na všech stranách se vzmáhá, snažíc se ve svá tenata polapiti dobře neobrněné ženy a dívky. Protož stůjme pevně na stráži, křesťanské dívky, ukažme, že jsme si vědomy svých práv!

Práce má však ještě jeden veliký úkol. Ona člověka obveseluje. Kdo by neslyšel rád písně ženců a dívek, jež se letní dobou krajem rozléhají?

Žádný národ v lidstva tisni,
kdekoli jej vyhledáš,
nemá tolik krásných písní,
jako zpěvný národ náš.

Písní Slovan Boha chválí,
písněmi on miluje,
zpěv jest jeho život stálý,
zpěvem národ pracuje.

Bohužel, často však slyšeti písně, možno-li je tak nazvati, nad nimiž se pořádnému člověku vžene krev do tváře. Což pak nemáme své krásné národní písně, či nejsou snad mládeži dostatečny? Kéž by se celý český náš kraj jen krásnými písněmi ozýval, s nimiž vrátily by se bývalý mrav, láska k vlasti a láska ku práci.

Práce nejen že obveseluje, ona činí též ctnostným a to zvláště dívku. Dívka, již práce jest zábavou, nemyslí na malichernosti a pošetilosti světa, ona snaží se těžiti z života a ušlechťuje takto svého ducha. Tím však není nikterak řečeno, že by si dívka nesměla dopřáti nevinné radosti. Zbude-li jí po domácích, neb jiných zaneprázdněních půl hodinky neb hodinka pro hudbu nebo zpěv, proč by se neměla zasvěcovati tak ušlechtilému umění? Nalezne-li jiná dívčina radost v tom, že pěstuje květinu v zahrádce, nebo za oknem, žádný ať jí v tom nebrání. Nejnepatrnější domeček může se státi několika květinami velmi milý a poutavý.

Ještě o jednom chci s vámi milé dívky pojednati. Za všech dob a u všech národů byla láska k vlasti, národu a jeho jazyku matkou pravých charakterů. Důležité je tedy, aby dívkám dostalo se co možná nejvyššího uvědomění národního, aby poznaly všechny povinnosti ke své drahé vlasti.

Jaké krásné jméno dali
tobě, milá mládeži,
naděje tě vlasti zvali,
zdali pak ti náleží?

píše náš Vladimír Štastný. Ano, jen mládež dobře vychovaná jest nadějí vlasti. K této mládeži plným právem náleží i dívky; tu jest zvláště třeba,

nesáhl po spise Boženy Němcové, v němž tato slavná spisovatelka líčí svou babičku, jako vzornou ženu českou. Též matky Palackého a Jungmanna byly jen ženy prosté, avšak ony přece svou prací a starostí o rodinu vychovaly takto národu výtečné velikány.

Ale ne každé ženě souzeno jest starati se o domácnost, neboť mnohá musí i své živobytí těžce vydobývat. A při tomto zaměstnání jest ženě nezbytně třeba znáti svět, aby dovedla býti samostatnou nejen v životě rodinném, ale i ve veřejnosti.

Mládí, dokonáno jsouc v činnosti a pracovitosti, jest základem dlouhého života, praví lékaři. Z toho můžeme soudit, jaký vliv má práce i na zdraví. Dosvědčujef totéž i zkušenost. Kdo se štítí práce a námahy, ten se stane slabým údem společnosti lidské. Jen odpor tvoří pravou sílu, jen překonání obtíží poskytuje samostatnosti, tvůrčí síly a charakteru. Ci není to po celý život jen námaha, úsilí a protivenství, jimiž nás Bůh vychovává a které nejušlechtlejší charaktery vychovávají? Proto praví dobře náš básník: „Kdo ještě chléb svůj v slzách nejedl, ten vás nezná, vy moci nebeské!“

Až dosud kladlo se méně důrazu na to, že i ženě k mravnímu životu je třeba charakteru. Dle zastaralých zásad vychovávají se dívky dosud jako stvoření bez samostatné vůle, jimž stačí jen pro všecken život slepá poslušnost. Leč nemělo by se tak dít. I žena musí býti charakter, by čeliti mohla námaze, úsilí a protivenství, která na ni ve světě přijdou, zvláště za nynějších poměrů, kdy to v lidstvu vře, kdy nepřátelství na všech stranách se vzмáhá, snažíc se ve svá tenata polapiti dobře neobrněné ženy a dívky. Protož stůjme pevně na stráži, křesťanské dívky, ukažme, že jsme si vědomy svých práv!

Práce má však ještě jeden veliký úkol. Ona člověka obveseluje. Kdo by neslyšel rád písně ženců a dívek, jež se letní dobou krajem rozléhají?

Žádný národ v lidstva tísni,
kdekoli jej vyhledáš,
nemá tolik krásných písní,
jako zpěvný národ náš.

Písní Slovan Boha chválí,
písněmi on miluje,
zpěv jest jeho život stálý,
zpěvem národ pracuje.

Bohužel, často však slyšeti písně, možno-li je tak nazvati, nad nimiž se pořádnému člověku vžene krev do tváře. Což pak nemáme své krásné národní písně, či nejsou snad mládeži dostatečny? Kéž by se celý český náš kraj jen krásnými písněmi ozýval, s nimiž vrátily by se bývalý mrav, láska k vlasti a láska ku práci.

Práce nejen že obveseluje, ona činí též ctnostným a to zvláště dívku. Dívka, již práce jest zábavou, nemyslí na malichernosti a pošetilsti světa, ona snaží se těžiti z života a ušlechťuje takto svého ducha. Tím však není nikterak řečeno, že by si dívka nesměla dopřáti nevinné radosti. Zbude-li jí po domácích, neb jiných zaneprázdněních půl hodinky neb hodinka pro hudbu nebo zpěv, proč by se neměla zasvěcovati tak ušlechtilému umění? Nalezne-li jiná dívčina radost v tom, že pěstuje květiny v zahrádce, nebo za oknem, žádný ať jí v tom nebrání. Nejnepatrnější domeček může se státi několika květinami velmi milý a poutavý.

Ještě o jednom chci s vámi milé dívky pojednati. Za všech dob a u všech národů byla láska k vlasti, národu a jeho jazyku matkou pravých charakterů. Důležité je tedy, aby dívkám dostalo se co možná nejvyššího uvědomění národního, aby poznaly všechny povinnosti ke své drahé vlasti.

Jaké krásné jméno dali
tobě, milá mládeži,
naděje tě vlasti zvali,
zdali pak ti náleží?

píše náš Vladimír Štastný. Ano, jen mládež dobře vychovaná jest nadějí vlasti. K této mládeži plným právem náleží i dívky; tu jest zvláště třeba,

by tyto byly vychovány v duchu křesťanském a katolickém, by z nich byly zdárné, upřímné, rozhodné vlastenky i katoličky, které by byly ctí a ozdobou vlasti nejen slovem, ale i skutkem.

Dívkám má se vštěpovati snaha po stálém zdokonalování sebe, ony mají býti přesvědčeny, že jest jejich svatou povinností podle sil svých přispívati ku povznesení drahé vlasti, církve i svého pohlaví. Ano, jest potřeba žen uvědomělých, naplněných úctou a uznáním k oněm ženám československým, které si vděčnosti národa plnou měrou zasloužily. Jest nám třeba žen, které kráčejíce ve šlepečích ženy nejčistší, nejsilnější — Marie — přinesly by požehnání všemu národu.

JAROSLAV IVO:

WISE TEMNÝCH CHVIL.

Je půlnoc. Sedím v bytu sám,
před mnou halda knih a spisů,
svým oddán cele myšlenkám
temných neurčitých rysů.

Na stole lampa prskavě
hoří, plamenem zmirá, syčí,
v něm skvrna rdí se krvavě —
cosi lká a pláče, křičí.

A vážně, monotonně tikají
hodiny tak zvolna: tyk, tak, tyk, tak,
a v duši stíny stesku sedají,
dusí v hrudi jako těžký mrak.

Mně temné tuchy hlavu sklánějí,
v srdci žal své rozbil stany,
já dýchám stále slaběji —
budou zvonit brzy hrany.

A věčnost plyne jako těžký mrak
s jednotvárným hlasem hodin: tyk, tak.

JAN ZIMA:

PODZIMNÍ TÓNY.

Když k zemi spadne s haluze list žlutý,
když slední květy serve vítr krutý,
když mlha šedá v smutné padne doly:
Bývá tak teskně, srdce často bolí.
Bývá v srdci prázdno, jak v kraji v jeseni,
kdy smutně, těžké mlhy se valí nad zemí:
Zklamaných snů jen duši táhnou řady,
chmurné a tajemné jak pobožené hrady,
v jichž kobkách nízkých, stmělých s večera,
tajné se vyprávěly báje za šera.

—f.

V CITŮ BOUŘI

Kdys v stínu lesa v chladných jeho skrýších
jsme spolu ssáli vonný stromů dech,
svit slunka mizel v dálných korun výších,
tep kroků tlumil hebký lesní mech, — —
já pletl v tvého čela zdobný lem —
své první lásky třpytný diadém

— — — — —
Však přešel čas a rychle život mijel,
vtisk duši trpké resignace mráz,
tón nelibý se v hloubi duše vpíjel,
a ztišil, stlumil jemný srdce hlas;
leč dlouho ještě v mraku mého čela
se lyrou duše bolest teskně chvěla

by tyto byly vychovány v duchu křesťanském a katolickém, by z nich byly zdárné, upřímné, rozhodné vlastenky i katoličky, které by byly ctí a ozdobou vlasti nejen slovem, ale i skutkem.

Dívkám má se vštěpovati snaha po stálém zdokonalování sebe, ony mají býti přesvědčeny, že jest jejich svatou povinností podle sil svých přispívati ku povznesení drahé vlasti, církve i svého pohlaví. Ano, jest potřeba žen uvědomělých, naplněných úctou a uznáním k oněm ženám československým, které si vděčnosti národa plnou měrou zasloužily. Jest nám třeba žen, které kráčejíce ve šlepějích ženy nejčistší, nejsilnější — Marie — přinesly by požehnání všemu národu.

JAROSLAV IVO:

VISE TEMNÝCH CHVIL.

Je půlnoc. Sedím v bytu sám,
před mnou halda knih a spisů,
svým oddán cele myšlenkám
temných neurčitých rysů.

Na stole lampa prskavě
hoří, plamenem zmirá, syčí,
v něm skvrna rdí se krvavě —
cosi lká a pláče, křičí.

A vážně, monotonně tikají
hodiny tak zvolna: tyk, tak, tyk, tak,
a v duši stíny stesku sedají,
duší v hrudi jako těžký mrak.

Mně temné tuchy hlavu sklánějí,
v srdci žal své rozbil stany,
já dýchám stále slaběji —
budou zvonit brzy hrany.

A věčnost plyne jako těžký mrak
s jednotvárným hlasem hodin: tyk, tak.

JAN ZIMA:

PODZIMNÍ TÓNY.

Když k zemi spadne s haluze list žlutý,
když slední květy serve vítr krutý,
když mlha šedá v smutné padne doly:
Bývá tak teskně, srdce často bolí.
Bývá v srdci prázdno, jak v kraji v jeseni,
kdy smutné, těžké mlhy se valí nad zemí:
Zklamaných snů jen duši táhnou řady,
chmurné a tajemné jak pobožené hrady,
v jichž kobkách nízkých, stmělých s večera,
tajné se vyprávěly báje za šera.

—f.

V CITŮ BOUŘI . . .

Kdys v stínu lesa v chladných jeho skrýších
jsme spolu ssáli vonný stromů dech,
svit slunka mizel v dálných korun výších,
tep kroků tlumil hebký lesní mech, — —
já pletl v tvého čela zdobný lem —
své první lásky třpytný diadém

— — — — —
Však přešel čas a rychle život mijel,
vtisk duši trpké resignace mráz,
tón nelibý se v hloubi duše vpíjel,
a ztišil, stlumil jemný srdce hlas;
leč dlouho ještě v mraku mého čela
se lyrrou duše bolest teskně chvěla .



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k čís. 7.

ZD. BOŽENSKÝ :

INTIMNÍ SLOKY.

Věnováno sl. B. K. v L.

I.

Na vzpomínkovém úhoru
jen dvě již růží zkvetlo,
a na nich bílých srdce mé
si z písni hnízdo spletlo.

V ně ulehává do snění
když měsíc noci chodí,
a mír se s tichem v objetí
po bílých stezkách vodí.

Můj Bože, řekni, ptám se Tě
a ruce v slzách spínám,
proč i ty růže poslední
v plen rozhod's dáti zimám ?

Proč i ty bílé umřít maj'
mi v zledovělém spietí,
poslední květy toužení
na schnoucí Lásky sněti!

II.

Má milá, ještě vzpomínáš,
jak vzlyk mi hrdlo zadrh'
když někdo — však jej dobře znáš —
v náš záhon kámen uvrh'. —

Ke Kalváriím zraněných
dvě srdcí vlhký večer ved',
po cestách smutkem zastřených
my šli jsme spolu naposled.

V dlaň bílou rety přizheň
jsem duši ztrácel! Tvůj zrak plál
dó zmírajících kontur snův
a můj — se tenkrát rozplakal. —

Má milá, ještě vzpomínáš? — —
A když se západ počne rdět,
zda též se někdy modlíváš
za srdce spldlé v dlani květ?

Má milá, ještě vzpomínáš
na pošlapaný záhon náš?
— — — — —
Mé srdce dosud v dlaních máš!



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k čís. 7.

ZD. BOŽENSKÝ:

INTIMNÍ SLOKY.

Věnováno sl. B. K. v L.

I.

Na vzpomínkovém úhoru
jen dvě již růží zkvetlo,
a na nich bílých srdce mé
si z písni hnízdo spletlo.

V ně ulehává do snění
když měsíc nocí chodí,
a mír se s tichem v objetí
po bílých stezkách vodí.

Můj Bože, řekni, ptám se Tě
a ruce v slzách spínám,
proč i ty růže poslední
v plen rozhod's dáti zimám?

Proč i ty bílé umřít maj'
mí v zledovělém spietí,
poslední květy toužení
na schnoucí Lásky sněti!

II.

Má milá, ještě vzpomínáš,
jak vzlyk mi hrdlo zadrh'
když někdo — však jej dobře znáš —
v náš záhon kámen uvrh'. —

Ke Kalváriím zraněných
dvě srdci vlhký večer ved',
po cestách smutkem zastřených
my šli jsme spolu naposled.

V dlaň bílou retý přizheň
jsem duši ztrácel! Tvůj zrak plál
do zmirajících kontur snův
a můj — se tenkrát rozplakal. —

Má milá, ještě vzpomínáš? —
A když se západ počne rdět,
zda též se někdy modlíváš
za srdce spldlé v dlani květ?

Má milá, ještě vzpomínáš
na pošlapaný záhon náš?

— — — — —
Mé srdce dosud v dlaních máš!

III.

Zpívaly astry na oknech
o poraněných Touhy snech,
o bílých rukou sepiatých
a očích do slz zajatých.
Je půlnoc již,
což v její tiš,
má milá, plakat neslyšíš?

I astry záhy odkvetou!
Snad zítra již je opletou
bolestnou mlhy náručí
a vítr hranou zahučí.
Je půlnoc již,
má milá, víš
že květy darmo rozvíjíš?

Teď půjdu vlhké do noci
vyhojit horké nemoci
a budu bloudit ve visích,
kde nejsem jako u cizích,
kde všude znaj'
mne i můj taj
a milosrdně uvítaj.

Je půlnoc již,
má milá víš,
že obemkla mne smutků mříž?
A prostřed mříže stojí kříž,
hřbitovní kříž,
má milá, víš
že láme duši jeho tíž?

IV.

Lilijových rukou
květ mi sepial duši,
modlených zář očí
pohořevších mukou
soumraku a šera,
jednou za večera
rozžehla mi kruhy
obzorů, jichž luhy
růžemi se rděly,
a kde na myrtovi
démanty se chvěly.

Modlené tři vily
[: písně mé to byly :]
přichvěly se v tichu
v duše mojí lichu,
nabídlý mi rety,
rudými jichž květy
vlíbal jsem se v Ráje
na snech touhy hraje:

Umřely mé vily,
odkvetl i záhon
který štěstím síly.
A když při klekání
přijde vzpomínání
v rozemknutých dlaních
držíc květů ranních
polámané stvolý,
duše tolik bolí
a refrain tří písní
vzlykem vždycky vyzní!

Z nich první Láskou zpívala
a snít chodila do klínu
sněhových vloček jasmínu.
Však jednou vtisk tam rety mráz,
a zmlkla jako v jeden ráz
má první píseň ze zlata
dřív totiž sluncem bohatá
a chovající vůni niv
v rozkvetlém rytmu nader svých.

A druhá píseň vodila
mne k tabernáklům odemknutým
Již dávno lampa nesvítil
nad jeho stupni do kvítí,
jímž duše by se zhojila,
ba ani svíce nehořel
a oltář — prý se rozbořil —
a proto v koutě zraněná
teď vzlyká druhá píseň má.

Na třetí píseň ptáte se,
na nejvíc do tmy schoulenou?
Až bude úpět za krovem
noc úděsná, či hřbitovem
až půjdete když list je svát,
ji uslyšíte jistě lkát
a do srdce Vám zatne se!

V.

Má mrtvá milá, astry dnes
jsem na Tvůj úzký záhon nes
je k drahé hlavě kladl.
Den zmíral v Ave klekání,
list zvadlý chvěl se do dlaní
a v srdce stesk mi padl.

Má mrtvá milá, tenkrát bez
a jasmín kvetl, voněl les
když duši Tvou jsem našel.
Když léto počlo umírat
-- ba, bolestno i vzpomínat --
třpyt v Tvojích očích zhašel. —

A v jednu smutnou neděli
mé oči na to hleděly,
jak do hrobu Tě kladou. —
Na kříži svítíl bílý flór,
o zhaslé hvězdě zpíval chór
a družičky šly řadou.

Já neplakal. — — Jen teskno tak
mi v srdci bylo, jak by mrak
je pustou sepial sílou. — — —
A někoho, jenž blízko stál,
jsem stále se jen teskně ptal,
proč pohřbili i milou — — —

Mne pochovali tenkrát též
a je to věru smutná lež
když dosud ještě žiji. — — —
Vždyť srdce s milou v objetí
v sladkého ticha zakletí
už dávno hrudy kryjí. — — —

S. SLAVÍK:

PROLOG.

(Slečně M. H. v K.)

Vím, že motiv nový
nezvučí v mém zpěvu ranném;
vím, že v starém hoví
si a dávno opěvaném.

Kdo však za to může,
že již mnozí dříve znali
vůni lásky růže
a ji rytmem v píseň spíali?!

LÍC A RUB.

Na rtech smích
a v srdci žal,
vlasy — snih
a uvnitř žár.

V líci zář
a v řadrech noc,
klidna tvář
a v nitru boj.

IVO JAROSLAV:

VISE TEMNÝCH CHVIL.

I.

Stesk mne jímá,
duše drahá, milá,
kdo Tě obejmá,
dívko krásná, bílá?

Kdo v Tvých očích čtává,
jako v hvězdách modrých,
komu o Tobě se zdává,
v nocích vlahých, dobrých?

Kdo Tvé líbá líce,
karmínové rety,
nepůjdu Ti více
dívko snívá, ve ústrety?

Kdo Ti růže nosí,
krvavé a bílé,
kdo o lásku prosí,
duše Tvé tak ušlechtilé?

II.

Egyptských se noci Hrůzy smály,
s oltářů krev čerstvá tekla,
na pahorách Ohně rudě plály,
s kamene se zmije smekla,
když má Duše vyšla v svět.

Avšak vody Nilu zkrvavené,
potřísnily její ruce,
proudy jejich blátem znečištěné
schvátily ji kruté muce
a pel čistý opadal.

Šla tak prostá, důvěřivá, tiše,
lehkým krokem v dálku spěla,
odumřela lidem, jejich pýše,
jenom k cíli v touze zřela,
za ní zkvétal ctnosti květ.

A má Duše nemá více síly,
by se očistila zase,
vyschly Zdroje, jež jí napojily
k nové nevinnosti Kráse
a květ její uvaďal.

V. LOMSKÝ:

VZHŮRU MLÁDÍ...!

Vzhůru mládí, vypni hlavu,
rozepni svá hbitá křídla,
mávni jimi rychle, prudce,
vznes se výš, kde hvězd jsou sídla.

Jásej, plesej! Mužně k předu!
Svrhni jařmo se své hrudi,
pryč, co není dáno tobě!
Zanech vše co mysl truí!

III.

Zpívaly astry na oknech
o poraněných Touhy snech,
o bílých rukou sepiatých
a očích do slz zajatých.
Je půlnoc již,
což v její tiš,
má milá, plakat neslyšíš?

I astry záhy odkvetou!
Snad zítra již je opletou
bolestnou mlhy náručí
a vítr hranou zahučí.
Je půlnoc již,
má milá, víš
že květy darmo rozvíjíš?

Ted' půjdu vlhké do noci
vyhojit horké nemoci
a budu bloudit ve visích,
kde nejsem jako u cizích,
kde všude znaj'
mne i můj taj
a milosrdně uvítaj.

Je půlnoc již,
má milá víš,
že obemkla mne smutků mříž?
A prostřed mříže stojí kříž,
hřbitovní kříž,
má milá, víš
že láme duši jeho tíž?

IV.

Lilijových rukou
květ mi sepial duši,
modlených zář očí
pohořevších mukou
soumraku a šera,
jednou za večera
rozžehla mi kruhy
obzorů, jichž luhy
růžemi se rděly,
a kde na myrtoví
démanty se chvěly.

Modlené tři vily
[: písně mé to byly :]
přichvěly se v tichu
v duše mojí lichu,
nabídky mi rety,
rudými jichž květy
vlíbal jsem se v Ráje
na snech touhy hraje:

Umřely mé vily,
odkvetl i záhon
který štěstím sily.
A když při klekání
přijde vzpomínání
v rozemknutých dlaních
držíc květů ranních
polámané stvoly,
duše tolik bolí
a refrain tří písní
vzlykem vždycky vyzní!

* * *

Z nich první Láskou zpívala
a snít chodila do klínu
sněhových vloček jasmínu.
Však jednou vtisk tam rety mráz,
a zmlkla jako v jeden ráz
má první píseň ze zlata
dřív totiž sluncem bohatá
a chovající vůni niv
v rozkvetlém rhytmu nader svých.

A druhá píseň vodila
mne k tabernáklům odemknutým
Již dávno lampa nesvítí
nad jeho stupni do kvítí,
jímž duše by se zhojila,
ba ani svíce nehoří
a oltář — prý se rozboří —
a proto v koutě zraněná
ted' vzlyká druhá píseň má.

Na třetí píseň ptáte se,
na nejvíc do tmy schoulenou?
Až bude úpět za krovem
noc úděsná, či hřbitovem
až půjdete když list je svát,
ji uslyšíte jistě lkát
a do srdce Vám zatne se!

V.

Má mrtvá milá, astry dnes
jsem na Tvůj úzký záhon nes
je k drahé hlavě kladl.
Den zmíral v Ave klekání,
list zvadlý chvěl se do dlaní
a v srdce stesk mi padl.

Má mrtvá milá, tenkrát bez
a jasmín kvetl, voněl les
když duši Tvou jsem našel.
Když léto počlo umírat
-- ba, bolestno i vzpomínat --
třpyt v Tvojích očích zhášel. —

A v jednu smutnou neděli
mé oči na to hleděly,
jak do hrobu Tě kladou. —
Na kříži svítil bílý flór,
o zhaslé hvězdě zpíval chór
a družičky šly řadou.

Já neplakal. — — Jen teskno tak
mi v srdci bylo, jak by mrak
je pustou sepial silou. — — —
A někoho, jenž blízko stál,
jsem stále se jen teskně ptal,
proč pohřbili mi milou — — —

Mne pochovali tenkrát též
a je to věru smutná lež
když dosud ještě žiji. — — —
Vždyť srdce s milou v objetí
v sladkého ticha zakletí
už dávno hrudy kryjí. — ~ —

S. SLAVÍK:

PROLOG.

(Slečně M. H. v K.)

Vím, že motiv nový
nezvučí v mém zpěvu ranném;
vím, že v starém hovi
si a dávno opěvaném.

Kdo však za to může,
že již mnozí dříve znali
vůni lásky růže
a ji rytmem v píseň spiali?!

LÍC A RUB.

Na rtech smích
a v srdci žal,
vlasy — sníh
a uvnitř žár.

V líci zář
a v nadrech noc,
klidna tvář
a v nitru boj.

IVO JAROSLAV:

WISE TEMNÝCH CHVIL.

I.

Stesk mne jímá,
duše drahá, milá,
kdo Tě obejmá,
dívko krásná, bílá?

Kdo v Tvých očích čtává,
jako v hvězdách modrých,
komu o Tobě se zdává,
v nocích vlahých, dobrých?

Kdo Tvé líbá líce,
karmínové rety,
nepůjdu Ti více
dívko snívá, ve ústrety?

Kdo Ti růže nosí,
krvavé a bílé,
kdo o lásku prosí,
duše Tvé tak ušlechtilé?

II.

Egyptských se noci Hrůzy smály,
s oltářů krev čerstvá tekla,
na pahorách Ohně rudě plály,
s kamene se zmije smekla,
když má Duše vyšla v svět.

Avšak vody Nilu zkrvavené,
potřísnily Její ruce,
proudy jejích blátem znečistěné
schvátily ji kruté muce
a pel čistý opadal.

Šla tak prostá, důvěřivá, tiše,
lehkým krokem v dálku spěla,
odumřela lidem, jejích pýše,
jenom k cíli v touze zřela,
za ní zkvétal ctnosti květ.

A má Duše nemá více síly,
by se očistila zase,
vyschly Zdroje, jež jí napojily
k nové nevinnosti Kráse
a květ Její uvaldal.

V. LOMSKÝ:

VZHŮRU MLÁDÍ...!

Vzhůru mládí, vypni hlavu,
rozepni svá hbitá křídla,
mávní jimi rychle, prudce,
vznes se výš, kde hvězd jsou sídla.

Jásej, plesej! Mužně k předu!
Svrhni jármu se své hrudi,
 pryč, co není dáno tobě!
Zanech vše co mysl truí!

S beder svrhní svých též stáři
v něž si kleslo vínou svojí.
Prsa vypni, sílu tají!
Duch tvůj nechť se s krásnem pojí!

Rozepni svá křídla jará,
nes se dále letem klidným,
vzlétni výše k hvězdám dálným,
neplaz se tím světem bídným!

JAROMÍR LJUBJANOVIČ C. SS. R.

HVĚZDÁM.

Nade mnou stádo hvězdiček
na nebes širé nivě;
pase je pastýř měsíček,
dívá se dolů snivě.

U večer tichý vzhůru zří
na jasných jisker roje,
Tvůrce a Vládce velebí
„Pane, to dílo Tvoje!“

MĚSÍCI.

Měsíček zářivou
jasu tká přizi;
příroda halí se
v světlé taj řízy.

U okna okouzlen
ladím své struny
a Tvůrce velebím
zářivé luny — —

J. V. HRADECKÝ („ANTICKÉ MOTIVY“):

BHAGARAD-GITA.

Zpívá sbor brahmanů před sochou Brahmy.

Radostí, rozkoši, žádostí světa
odřikám, Brahmo, se život již celý,
tělo své trýzním jen, duše má vzlétá,
s tebou chce splynout již Stvořiteli.

Místo pak jídla já často hlad těla
ranami ostrého biče jen skojím,
s tebou co nejdřív již splynout by chtěla
duše má, s praotcem svým.

KAREL KULOVANÝ:

NOVÝ VZKIVETE MÁJ .

Až dozní jara plesy
a léta prchne den,
pak víchr svane v lesy
list zvadlý — v smrti sen.

A duše blahem vzplesá
a vzlétne v duchů taj;
co tělo v zemi klesá,
jí nový vzkvétá máj.

Tam v květných nivách ráje
Tě písni věnce vít'
již toužím, Kněžno máje,
Tvou slávu věčně zřít'.

F. A. PŘÍVOZSKÝ:

ÚSMĚV NADĚJE.

Sladké chvíle doufajících! . . . Sady květnatými
bloudivaj', kde nevadné květ vonný, exotický,
kde snů klidných širé perutě se rozpínají
v tichém pološeru

Nápěv melodický slyší
písni nových tajemství, jež vábí kouzlem snivým
v dálky éterné,
hudbou skrytých žhavých pramenů k nim zalétají
slova útěchy

Sladké chvíle čekajících! . . . Tmavými jdou stíny
příštích neznámých chvil,
a zrak touhou svítí, v dálkách myšlenky si kouzlí
krásné, zářící ty květy lepších budoucích dnů . . .

Sladké chvíle tichých snění! . . . Ve vašem dnes něžném
objetí chtěl vzhůru bych až ke hvězdám se vznéstí . . .
Chtěl žít bych znova

M. LERMONTOV:

MODLITBA.

Když v trudné žití hodině
stesek počne srdcem chvět,
já jednu prosbu dětinně
se modlím nazpamět —

Je síla divy tvořící
v těch slovech mluvených,
a blaho ráje kouzlící
mi sladce dýše z nich — —

Pak horou s duše padati
zřím pochybností tlak,
a věřiti a plakati
je lehko, lehko tak — —

(Přel. J. A. Srch.)

V. SLADKÝ:

OSUD PĚVCE.

Když člověk pod jhem zármutku
již přežalostně zmíral,
tu stvořil Bůh mu zpěváka,
by v útěchu mu zpíval.

Však člověk pryč jej odehnal
od prahu domu svého
a tím mu věků na věky
údelu přiřkl zlého.

A proto tolik v světě běd,
a proto tolik strastí,
a proto pěvec u lidu
má tolik málo slastí.

SKŘIVAN:

PLES MLÁDÍ.

Kdes v stínu lesa, v tichém mlázi,
kde potůčku chvat píseň zpívá,
kde v dumách ráda duše dlívá,
jí símě míru slibně vzbíhá . . .

Smích zahlaholil dívčích retů
a ozvěnou zajásal les,
s ní v junů blahý srdce ples
se vkrádal oheň lásky vznětů.

Tam vešel v slunný, letní den
nás mladých junů, dívek tlum,
by oděl v bouřný plesu šum
květ zářný — svého mládí sen.

Ples mládí mořem blaha hýřil,
se halil v třpytný jeho lesk,
až poslední již slunka blesk
v lem hor se na západě snížil.

V ráz zazněl lásky písní hlas,
třpyt pohárů se bleskem mih',
to v žíly oheň vina vdych'
nám jara mládí bujný kvas.

Pak oblohy hra dumná, černá
nám v návrat barvou duhy svítla,
když hvězdy první zář se kmitla,
jak lásky srdce píseň bájná.

—f:

V HARMONII DUŠE.

Dívčí krásy lepý zjev
sotva rozvil svoje vděky,
vsáh v mých citů jemnou spleť, —
zazněl srdce akkord měkký.

Zaševelil v jitra vánek
květů srdce šumným sadem,
stišil v lehký nitra spánek
bouři, zlobu v srdci mladém.

Dotekl se rukou bílou
harfy nitra snivých strun,
zachvěl echa černou silou
duší — v tiché písní dum.

Jasným zvonkem svého hlasu
štěstí vepsal v úsměv rtů
bujnou zdobou temných vlasů
vnikl v šero blahých snů.

A když osud jasnou myslí
půvab duše přál mi vnímat,
zdroje písní v srdci tryskly
a já musil, musil zpívat.

S beder svrhni svých též stáří
v něž si kleslo vinou svojí.
Prsa vypni, sílu tají!
Duch tvůj nechť se s krásnem pojí!

Rozepni svá křídla jará,
nes se dále letem klidným,
vzlétni výše k hvězdám dálným,
neplaz se tím světem bídným!

JAROMÍR LJUBJANOVIČ C. SS. R.

HVĚZDÁM.

Nade mnou stádo hvězdiček
na nebes širé nivě;
pase je pastýř měsíček,
dívá se dolů snivě.

U večer tichý vzhůru zřím
na jasných jisker roje,
Tvůrce a Vládce velebím:
„Pane, to dílo Tvoje!“

MĚSÍCI.

Měsíček zářivou
jasu tká přizi;
příroda halí se
v světlé taj řízy.

U okna okouzlen
ladím své struny
a Tvůrce velebím
zářivé luny — —

J. V. HRADECKÝ („ANTICKÉ MOTIVY“):

BHAGARAD-GITA.

Zpívá sbor brahmanů před sochou Brahmy.

Radostí, rozkoší, žádostí světa
odříkám, Brahmo, se život již celý,
tělo své trýzním jen, duše má vzlétá,
s tebou chce splynout již Stvořiteli.

Místo pak jídla já často hlad těla
ranami ostrého biče jen skojím,
s tebou co nejdřív již splynout by chtěla
duše má, s praotcem svojím.

KAREL KULOVANÝ:

NOVÝ VZKVIETE MÁJ . . .

Až dozní jara plesy
a léta prchne den,
pak víchr svane v lesy
líst zvadlý — v smrti sen.

A duše blahem vzplesá
a vzlétne v duchů taj;
co tělo v zemi klesá,
jí nový vzkvétá máj.

Tam v květných nivách ráje
Ti písni věnce vít'
již toužím, Kněžno máje,
Tvou slávu věčně zřít'.

F. A. PŘÍVOZSKÝ:

ÚSMĚV NADĚJE.

Sladké chvíle doufajících! . . . Sady květnatými
bloudivaj', kde nevadne květ vonný, exotický,
kde snů klidných širé perutě se rozpínají
v tichém pološeru .

Nápěv melodický slyší
písni nových tajemství, jež vábí kouzlem snivým
v dálky étherné,
• hudbou skrytých žhavých pramenů k nim zalétají
slova útěchy . . .

Sladké chvíle čekajících! . . . Tmavými jdou stíny
příštích neznámých chvíl,
a zrak touhou svítí, v dálkách myšlenky si kouzlí
krásné, zářící ty květy lepších budoucích dnů . . .

Sladké chvíle tichých snění! . . . Ve vašem dnes něžném
objetí chtěl vzhůru bych až ke hvězdám se vznéstí . . .
Chtěl žít bych znova . . .

MODLITBA.

Když v trudné žití hodině
stesek počne srdcem chvět,
já jednu prosbu dětinně
se modlím nazpaměť —

Je síla divy tvořící
v těch slovech mluvených,
a blaho ráje kouzlící
mi sladce dýše z nich — —

Pak horou s duše padati
zřím pochybností tlak,
a věřiti a plakati
je lehko, lehko tak — —

(Přel. J. A. Srch.)

V. SLADKÝ:

OSUD PĚVCE.

Když člověk pod jhem zármutku
již přežalostně zmíral,
tu stvořil Bůh mu zpěváka,
by v útěchu mu zpíval.

Však člověk pryč jej odehnal
od prahu domu svého
a tím mu věků na věky
údelu přiřkl zlého.

A proto tolik v světě běd,
a proto tolik strastí,
a proto pěvec u lidu
má tolik málo slastí.

SKŘIVAN:

PLES MLÁDÍ.

Kdes v stínu lesa, v tichém mlází,
kde potůčku chvat píseň zpívá,
kde v dumách ráda duše dlívá,
jí símě míru slibně vzchází . . .

Smích zahlaholil dívčích retů
a ozvěnou zajásal les,
s ní v junů blahý srdce ples
se vkrádal oheň lásky vznětů.

Tam vešel v slunný, letní den
nás mladých junů, dívek tłum,
by oděl v bouřný plesu šum
květ zářný — svého mládí sen.

Ples mládí mořem blaha hýřil,
se halil v třpytný jeho lesk,
až poslední již slunka blesk
v lem hor se na západě snížil.

V ráz zazněl lásky písní hlas,
třpyt pohárů se bleskem mih',
to v žíly oheň vína vdych'
nám jara mládí bujný kvas.

Pak oblohy hra dumná, černá
nám v návrat barvou duhy svítla,
když hvězdy první zář se kmitla,
jak lásky srdce píseň bájná.

—f:

V HARMONII DUŠE.

Dívčí krásy lepý zjev
sotva rozvil svoje vděky,
vsáh v mých citů jemnou spleť, —
zazněl srdce akkord měkký.

Zaševelil v jitra vánek
květů srdce šumným sadem,
stišil v lehký nitra spánek
bouři, zlobu v srdci mladém.

Dotekl se rukou bílou
harfy nitra snivých strun,
zachvěl echa čárnou silou
duší — v tiché písní dum.

Jasným zvonkem svého hlasu
šťěstí vepsal v úsměv rtů
bujnou zdobou temných vlasů
vnikl v šero blahých snů.

A když osud jasnou myslí
půvab duše přál mi vnímat,
zdroje písní v srdci tryaskly
a já musil, musil zpívat.

FRANTA KUNOWSKI:

ZA PRAPOREM.

Nuž svorně za svým praporem
spěj studenstvo, a silnou nastav paž
svým odpůrcům, a v boj se dej —
a konec slavný — vítězství — je náš!

Jen v šik, jež nelze rozbořit,
se, june, stav a mužnou vypni hrud',
a odraz cizé zloby šíp,
a pevnou baštou vlasti, církve buď!

Tvé srdce Bohu, vlasti plaň,
ať dětem slavná zbude po nás zvěst...
ať povždy hlásá naše zem
„Buď Bohu, vlasti, svaté církvi čest.“

V. KVĚT:

POMSTA.

Kráčela cikánka vesnicí,
kvetla ji šerednost na lici.

„Ještěři doposud v hnízděti,
brzo Vám se rtů smích uletí!

V loktuši cikáně nosila,
druhé pak za ruku vodila.

Všecko vám ve statcích, lakomci,
pohltilo peklo dnes horoucí!“

Slzami zrosili celou ves,
v almužnu byl na ně vyštván pes.

V odvet však kameny litaly,
kol hlavy cikánů zpívaly.

Stanula cikánka. Vichřicí
nesena slova jsou k vesnici:

Druhý den — pomsto ty přesladká —
z vísky je popele hromádka.

VÁCLAV SEDLÁK:

MÁ PÍSNÍ DRAHÁ .

Má písni drahá, sestro v bolu,
jež tryskáš denně z hrudi mé,
jak sirotkové světem spolu
už dlouhá léta bloudíme.

Má drahá písni, sestro bílá,
ty vyvolená, věrná má,
nás bolest dávno zasnoubila,
má bolest — světu neznámá —

Má písni drahá, milenko má,
až k smrti tebe já mám rád —
když zpívám bolestnými rtoma,
z mé duše prchá šero, chlad...

Má písni, sestro, milenko má,
ty drahá choti duše mé,
u tebe je mi jako doma —
až k hrobu spolu půjdeme .

Až duše z hrudi, jež ji tísni,
se jednou k Bohu rozletí —
i potom, moje věrná písni,
s mou duší vzlétneš v nadsvětí...

XAVER JIČÍNSKÝ:

ŽITÍ RÁJ.

Nechoď, brachu, v širý kraj,
pravý hledat žití ráj:
Marně bys tu cestu konal,
marně bys do světa volal.

Vkroč však v říši svých tajů,
do vzpomínek slastných hájů,
po jich tajných cestách spěj,
tam jej najdeš — Víru měj.

JAN ZIMA:

S VĚTRY O ZÁVOD.

Jak přál bych si, po zasněžené pláni
ujíždět tryskem, s větry o závod,
neklidnou rukou řídit let saní
a v dáli zmizet, jako černý bod.

Ach, přál bych si teď šílenou tu jízdu
a zajet chtěl bych tichých do samot,
i cestou koňům povolil bych uzdu
i jel bych tryskem, s větry o závod...

VÁCLAV SEDLÁK:

RODNÁ HROUDA.

Rodná moje pole milá —
co vás vidím od zahrad —
vždycky jste mi drahá byla,
od dětství už mám vás rád!

Moje drahé rodné lány,
tvrdá hroudo rodných lích,
budete mnou milovány,
až do chvil mých posledních

Ty má drahá hroudo tvrdá,
velkým pokladem jsi mým —
já, když mnohý tebou zhrdá,
za tebe se nestydím!

Už mě práce v poli zmahá,
těžko už jdu sít a žít —
snad už mám se, hroudo drahá,
brzy s tebou rozloučit?

Tobě dal jsem život celý,
na tebe jsem vždy byl hrd —
nikdo nás už nerozdělí,
nikdy nikdo — ani smrt!

Ani hrob nás nerozdvoji —
tak jsme spolu srostli již —
ty mně, hroudo, v rakev moji
ještě vposled zaduníš...

V. KUBÍN:

„U BOŽÍCH MUK.“

Vzpomínám na „Boží
na rozcestí u polí
s obrazem bolestné Matky:
srdce při tom zabolí.

Tam jsem chodil oddechnout si,
hledat srdci hojný lék;
zadumal se, hlavu sklonil,
ruce sepíal mimoděk.

Matce bolu srdce své tam
posvětil jsem na věky; —
odcházel jsem s těchou v srdci,
odcházel v kraj daleký.

J. VADLEJCH:

JE TICHU V MRTVÉM ÚDOLÍ.

Je ticho v modrém údolí,
kde dřevař stále zápolí
o černý chléb a trochu klestí.
a občas jenom zatne pěsti.

Je ticho v modrém údolí
a srdce — to už nebolí,
jen píla skučí, syčí, chřestí —
a pod skalou spí mrtvé štěstí...

Je ticho v modrém údolí
a potok lačný výmolu
vždy sousto půdy urve si —
a pláží se přes útesy.

Je ticho v modrém údolí —
tys v dálce kdesi na poli
zřel plané růže kvéstí —
zde mrtvo, mrtvo štěstí,
zde mrtvo bílé štěstí...

J. KONOPÁSEK:

Z JARA.

Zas už to slunéčko svítí,
zahřívá matičku zem',
louti z ní hezounké kvítí
v zelených koberců lem!

Zas už si cvrliká ptáče,
lupinky probouzí zpěv,
dítě zas vesele skáče,
bláží je Jařiny zjev!

Zas už to slunéčko hřeje,
zas vábí nemocné ven,
v paprscích bledá líc křeje,
prchá s čel Morany sen.

ZA PRAPOREM.

Nuž svorně za svým praporem
spěj studentvo, a silnou nastav paž
svým odpůrcům, a v boj se dej —
a konec slavný — vítězství — je náš!

Jen v šik, jež nelze rozbořit,
se, june, stav a mužnou vypni hrud',
a odraz cizé zloby šíp,
a pevnou baštou vlasti, církve buď!

Tvé srdce Bohu, vlasti plaň,
ať dětem slavná zbude po nás zvěst...
ať povždy hlásá naše zem
„Buď Bohu, vlasti, svatě církvi čest.“

V. KVĚT:

POMSTA.

Kráčela cikánka vesnicí,
kvetla ji šerednost na líci.

„Ještěři doposud v hnízděti,
brzo Vám se rtů smích uletí!

V loktuši cikáně nosila,
druhé pak za ruku vodila.

Všecko vám ve statcích, lakomci,
pohltní peklo dnes horoucí!“

Slzami zrosili celou ves,
v almužnu byl na ně vyštván pes.

V odvet však kameny litaly,
kol hlavy cikánů zpívaly.

Stanula cikánka. Vichřicí
nesena slova jsou k vesnici:

Druhý den — pomsto ty přesladká —
z vísky je popele hromádka.

VÁCLAV SEDLÁK:

MÁ PÍSNÍ DRAHÁ . . .

Má písni drahá, sestro v bolu,
jež tryskáš denně z hrudi mé,
jak sirotkové světem spolu
už dlouhá léta bloudíme.

Má drahá písni, sestro bílá,
ty vyvolená, věrná má,
nás bolest dávno zasnoubila,
má bolest — světu neznámá —

Má písni drahá, milenko má,
až k smrti tebe já mám rád —
když zpívám bolestným rtoma,
z mé duše prchá šero, chlad . . .

Má písni, sestro, milenko má,
ty drahá choti duše mé,
u tebe je mi jako doma —
až k hrobu spolu půjdeme . .

Až duše z hrudi, jež ji tísni,
se jednou k Bohu rozletí —
i potom, moje věrná písni,
s mou duší vzlétneš v nadsvětí . . .

XAVER JIČÍNSKÝ:

ŽITÍ RÁJ.

Nechoď, brachu, v širý kraj,
pravý hledat žití ráj:
Márně bys tu cestu konal,
márně bys do světa volal.

Vkroč však v říši svojich tajů,
do vzpomínek slastných hájů,
po jich tajných cestách spěj,
tam jej najdeš — Víru měj.

JAN ZIMA:

S VĚTRY O ZÁVOD.

Jak přál bych si, po zasněžené pláni
ujíždět tryskem, s větry o závod,
neklidnou rukou řídit let saní
a v dáli zmizet, jako černý bod.

Ach, přál bych si teď šílenou tu jízdu
a zajet chtěl bych tichých do samot,
i cestou koňům povolil bych uzdu
i jel bych tryskem, s větry o závod . . .

VACLAV SEDLÁK:

RODNÁ HROUDA.

Rodná moje pole milá —
co vás vidím od zahrad —
vždycky jste mi drahá byla,
od dětství už mám vás rád!

Moje drahé rodné lány,
tvrdá hroudo rodných lích,
budete mnou milovány,
až do chvil mých posledních . . .

Ty má drahá hroudo tvrdá,
velkým pokladem jsi mým —
já, když mnohý tebou zhrdá,
za tebe se nestydím!

Už mě práce v poli zmahá,
těžko už jdu sít a žít —
snad už mám se, hroudo drahá,
brzy s tebou rozloučit?

Tobě dal jsem život celý,
na tebe jsem vždy byl hrd —
nikdo nás už nerozdělí,
nikdy nikdo — ani smrt!

Ani hrob nás nerozdvoji —
tak jsme spolu srostli již —
ty mně, hroudo, v rakev moji
ještě vposled zaduníš . . .

V. KUBÍN:

„U BOŽÍCH MUK.“

Vzpomínám na „Boží muka“
na rozcestí u polí
s obrazem bolestné Matky:
srdce při tom zabolí.

Tam jsem chodil oddechnout si,
hledat srdci hojný lék;
zadumal se, hlavu sklonil,
ruce sepíal mimoděk.

Matce bolu srdce své tam
posvětil jsem na věky; —
odcházel jsem s těchou v srdci,
odcházel v kraj daleký.

J. VADLEJCH:

JE TICHŮ V MRTVÉM ÚDOLÍ.

Je ticho v modrém údolí,
kde dřevař stále zápolí
o černý chléb a trochu klestí.
a občas jenom zatne pěsti .

Je ticho v modrém údolí
a srdce — to už nebolí,
jen pila skučí, syčí, chřestí —
a pod skalou spí mrtvé štěstí . . .

Je ticho v modrém údolí
a potok lačný výmolu
vždy sousto půdy urve si —
a pláží se přes útesy.

Je ticho v modrém údolí —
tys v dálce kdesi na poli
zřel plané růže kvéstí —
zde mrtvo, mrtvo štěstí,
zde mrtvo bílé štěstí . . .

J. KONOPÁSEK:

Z JARA.

Zas už to slunéčko svítí,
zahřívá matičku zem',
loudí z ní hezounké kvítí
v zelených koberců lem!

Zas už si cvrliká ptáče,
lupinky probouzí zpěv,
dítě zas vesele skáče,
bláží je Jařiny zjev!

Zas už to slunéčko hřeje,
zas vábí nemocné ven,
v paprscích bledá líc křeje,
prchá s čel Morany sen.

J. V. HRADECKÝ:

ZKLAMANÝ.

Přes vodu, přes vodu
přes vodičku,
chodil jsem každý den
pro hubičku

Chodil jsem každý den
v zadumání,
k tiché tam hájovně
k svoji lani.

U lávky vždy jsme se
loučovali
lásku si na věčnost
přisahali. —

Zarostla cestička
celá v mechu,
po moji lani víc
ani slechu.

Od tiché hájovny
na mou víru,
jiného utekla
do revíru.

Přes vodu, přes lesy,
přes kapradí,
chodil jsem mařit jen
moje mládí.

M. OLŠEVSKÝ:

OBĚT.

První obět nečekaná
vzlétla hvězdou nad oblaky,
kterou ruka požehnaná
dala před vlahými zraky.

Tóny z zlata harfy zněly,
vzlétající nad oblaky — —
struny srdce rozechvěly
před vlahými Tvými zraky.

Sami šli jsme po blankytu,
zemi líbala noc vlahá
při nebeském oči svitu
srdce v obět dalas' drahá.

VÁCLAV SEDLÁK:

VE SMUTKU.

Jak bych já rád vyplakal
všechny smutky, všechn žal —
všechno, co mě v hrudi tísni,
co se těžko zcela vysní,
marných tužeb krutý pal . .

Kdybych moh' se rozletět,
jak bych já chtěl — v širý svět,
daleko za hory, doly —
pochovat tam všechny byly
nešťastných těch mladých let...

Za horami, za doly —
tam v tom tichém údolí,
mezi poli, mezi lesy,
vždy má duše odpočne si —
tam mě srdce nebolí!

FR. DOUBRAVA:

VELIKONOČNÍ MOTIV.

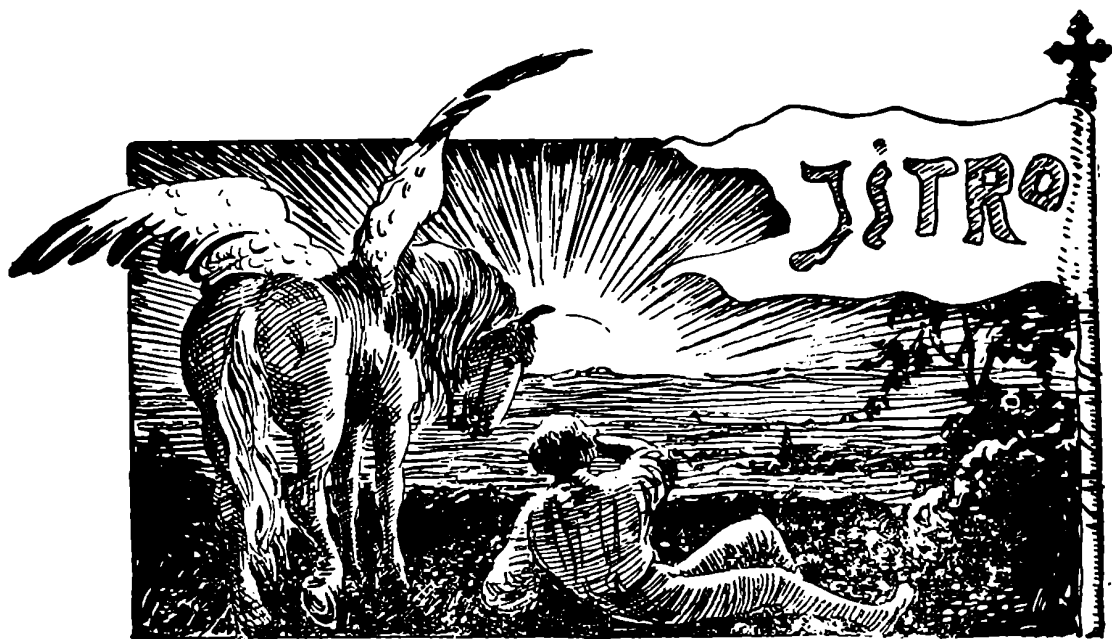
Alleluja!
Tajemný sabath přináší v chrám blahou zvěst
zmrtvýchvstání!

Alleluja!
Jásavé akkordy se vlní etherem!
Zmučený Kristus v bílé ukryt Hostii
triumfuje.

Alleluja!
A jeho lid? Zas všechn k Němu přichází,
k Miláčkovi!

Alleluja!
Ten Kristus dobrý úplně již zapomněl,
jak fanaticky řvaly včera zástupy:
Ukřižuj ho!

Alleluja!
Symboly mluví. Olivová ratolest
věnčí monstranc!



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k čís. 8.

FR. DOUBRAVA:

ČTĚTE EVANGELIUM!

„Vizte knihy filosofů se vší jejich pompou,
jak jsou nepatrné vůči této knize!“

J. J. Rousseau.

Jako jiskry jitřního slunce září v stíny dnešního materialismu illuse nových ideálů!

Illuse? Netvrdím!

Ale vězte, že marně stavěti budete velikolepou kathedrálu idealismu, duše zůstanou v otroctví hmoty, svatyně vaše bude pusta, nepřinesete-li s největší pietou do ní jako liturgickou knihu — Evangelium!

Co je to?

Zahrada, dýšící vůní mystických květů!

Orakulum, v němž ústy prostých mluví Duch svatý!

Škola panenské filosofie!

Chrám lásky a pravdy!

Pramen života millionů lidí!

Nesmrtelné dílo, jež sepsala Moudrost Boží!

Poklad církve!

Vidívám v duchu tu unylou dívku, o níž vypravuje Evangelium, dceru Jairovu a Krista, něžně pozvedajícího ji s lože, řkouce: „Dívko, vstaň!“ Zdá se mi, že je to Psyche našeho století, otrávená jedovatými parfumy skepse a vášně, a Kristus dí jí pln lásky, soucitu: „Vstaň!“ — a podává jí své Evangelium!

*

Ó eremité, zamyšlení mniši, velcí mystikové!

J. V. HRADECKÝ:

ZKLAMANÝ.

Přes vodu, přes vodu
přes vodičku,
chodil jsem každý den
pro hubičku . . .

U lávky vždy jsme se
loučovali
lásku si na věčnost
přisahali. —

Od tiché hájovny
na mou víru,
jiného utekla
do revíru.

Chodil jsem každý den
v zadumání,
k tiché tam hájovně
k svojí lani.

Zarostla cestička
celá v mechu,
po moji lani víc
ani slechu . . .

Přes vodu, přes lesy,
přes kapradí,
chodil jsem mařit jen
moje mládí.

M. OLŠEVSKÝ:

OBĚT.

První oběť nečekaná
vzlétla hvězdou nad oblaky,
kterou ruka požehnaná
dala před vlahými zraky.

Tóny z zlata harfy zněly,
vzlétajíce nad oblaky — —
struny srdce rozechvěly
před vlahými Tvými zraky.

Sami šli jsme po blankytu,
zemi líbala noc vlahá
při nebeském oči svitu
srdce v oběť dalas' drahá.

VÁCLAV SEDLÁK:

VE SMUTKU.

Jak bych já rád vyplakal
všechny smutky, všečen žal —
všechno, co mě v hrudi tísnil,
co se těžko zcela vysnil,
marných tužeb krutý pal . . .

Kdybych moh' se rozletět,
jak bych já chtěl — v širý svět,
daleko za hory, doly —
pochovat tam všechny byly
nešťastných těch mladých let...

Za horami, za doly —
tam v tom tichém údolí,
mezi poli, mezi lesy,
vždy má duše odpočne si —
tam mě srdce nebolí!

FR. DOUBRAVA:

VELIKONOČNÍ MOTIV.

Alleluja!
Tajemný sabbath přináší v chrám blahou zvěst
zmrtvýchvstání!

Alleluja!
Jásavé akkordy se vlní etherem!
Zmučený Kristus v bílé ukryt Hostii
triumfuje.

Alleluja!
A jeho lid? Zas všečen k Němu přichází,
k Miláčkovi!

Alleluja!
Ten Kristus dobrý úplně již zapomněl,
jak fanaticky řvaly včera zástupy:
Ukřižuj ho!

Alleluja!
Symbols mluví. Olivová ratolest
věnčí monstranc!



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k čís. 8.

FR. DOUBRAVA:

ČTĚTE EVANGELIUM!

„Vizte knihy filosofů se vši jejich pompou,
jak jsou nepatrné vůči této knize!“

J. J. Rousseau.

Jako jiskry jitřního slunce září v stíny dnešního materialismu illuse nových ideálů!

Illuse? Netvrdím!

Ale vězte, že marně stavěti budete velikolepou kathedrálu idealismu, duše zůstanou v otroctví hmoty, svatyně vaše bude pusta, nepřinesete-li s největší pietou do ní jako liturgickou knihu — Evangelium!

Co je to?

Zahrada, dýšící vůní mystických květů!

Orakulum, v němž ústy prostých mluví Duch svatý!

Škola panenské filosofie!

Chrám lásky a pravdy!

Pramen života millionů lidí!

Nesmrtelné dílo, jež sepsala Moudrost Boží!

Poklad církve!

Vidívám v duchu tu unylou dívku, o níž vypravuje Evangelium, dceru Jairovu a Krista, něžně pozvedajícího ji s lože, řkouce: „Dívko, vstaň!“ Zdá se mi, že je to Psyche našeho století, otrávená jedovatými parfumy skepse a vášně, a Kristus dí jí pln lásky, soucitu: „Vstaň!“ — a podává jí své Evangelium!

*

Ó eremité, zamyšlení mniši, velicí mystikové!

Život nedal vám krásných milenek, ale vy milovali jste své extase, své meditace, své Evangelium a pili jste víno rozkoše, čisté, nevinné !

*

Popatřme, jaká slova vepsala Ruka Moudrosti v tyto podivné pergameny !

„Já jsem světlo světa,“ praví Kristus.

„Já jsem cesta, pravda a život!“

„Žíznil-li kdo, pojď ke mně!“

„Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný.“

„Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem!“

„Vezmi kříž svůj a následuj mě.“

„Království mé není s tohoto světa.“

„Toto přikazuji vám, abyste se milovali vespolek!“

„Já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa!“

„Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, avšak na duši své škodu trpěl?“

„Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší!“

*

Jak úchvatná, vznešená jest Kristova zákonodárná řeč na hoře ! Jaká prostota, jaká krása v jeho častých parabolách ! Jak hluboké dojmy budí v nás tajuplné mysterium poslední Večeře, jeho loučení, tklivá naučení a orace !

A konečně tragická smrt na kříži !

Ó filosofové antičtí, kde jest váš genius ? — —

*

Přátelé ! Království Boží, po němž toužíme, jest blízko ! Mystický chrám idealismu roste z posvěcených základů, avšak prve než jako kněží budeme moci vejít v něj, ukryjme se ve svých tichých komůrkách a s láskou, s nadšením, se slzami rozjímejme o slovech Evangelia ! Jediné Evangelium obrodí nás, neboť třeba, aby obrození naše bylo nadpřirozené ! V něm nalezneme vše, po čem prahnou duše vyvolené ! Pravdu, Dobro a Krásu !

*

Čtěme, studujme, modleme se !

Doporučuji dílo P. Didona : „Ježíš Kristus“. Evangelium !

Tedy zpět ke Kristu !

Zpět k jeho svatému Evangeliu !

*Čím více učíme se žít v jasném a čistém vzduchu krásných studií, tím déle
podržíme svěžest a kouzlo mládí.*

Mons. Spalding

TETŘEV:

NÁLADA.

Mně v srdci hluboko
kdos divnou píseň zpívá —
že vzbouřeno jak tůně vrch
se bolem rozechvívá.

Mně na dno do duše
se neznámý kdos dívá —
a za ním nálada
se lije bolná, snívá.

Mně sní se o duši,
jež pláče v světě sirá
a s tváří ztrápených
si velkou slzu stírá.

Mně úzko v prsou je,
tam těžce něco svírá;
tak — řek' bych — v kleci pták,
as touhou hyne, zmírá.

TETŘEV:

TICHÝ SOUDCE.

Prý v srdci lidském cosi tajně dříme,
co neutlumí žádná rozkoš divá,
co v život náš se jako soudce dívá
a odhaduje žití břímě.

My v budoucnost jen temnou stále zří
a naše touha roste věčně chtivá
a zatím ona jemná slova tklivá,
jež v srdci ozvala se, neslyšíme.

A času hluk se přes ně valí dále;
nám úzkost někdy v srdci ozývá se
a jindy blahem rozpění se číše, —

však v srdci hluboko cos dříme stále,
až přijde čas — kdy povstane v své děsné kráse
a zticha pokyne: buď dolů nebo výše.

J. V. HRADECKÝ:

MODLITBA V JARNÍ PŘÍRODĚ.

Ó Pane, jak Tvým chrámem zase šepot táhne
se tichých modliteb, jež vánek v květech šeptá, — viz!
A v stromů pních, jak v varhan píšťálách,
zní tichá hudba stoupajících mír

Těch prvních květů vůně těžká, snící,
zas stoupá k nebi kadidla jak ambrovný dým;
ó skloň se, Pane, k zemi — staré obětníci —
a zjasni úsměvem ji darů tajemným!

A noc když vzejde s mystickým svým tichem
a hudba sfér Ti hymny jásá čarné krásy,
jen skloň se níž a lunu požehnej,
kde tisíc embryí se k žití — k žití hlásí!

V těch místech slyšíš srdce svého tepy
i hudbu ven, plněných teplou krví;
jak somnambul jdeš dále zraněn, slepý:
že kosmický jsi prach, jenž padl Tvůrci s brvy.

K. J.:

CESTUJME O PRÁZDNINÁCH!

V novější době studenti zanechávají prázdného zahálení o prázdninách, hodí na záda „rucksack“ a cestují. Toto počínání dlužno považovati za nanejvýš správné a bylo by si přáti, aby také jejich příkladu následovali jiní, a čtenější. Máť v sobě mnoho užitečného a poučného, odhlížíme-li od zábavného.

První jeho účel — totiž proč cestujeme — jest v první řadě uviděti cizí krajiny, města, pamětihodnosti. Tím osvojují se znamenité vědomosti zeměpisné, týkající se vlasti, kterých tak mnohý student postrádá. Tím naučí se mnohemu nevědomky, co ve škole bylo mu snad protivné.

Však ještě jinak působí blahodárně cestování: student učí se samostatně jednat, býti energickým, jest odkázán jen a jen na sebe. Na cestách učí se poznávati lidi ze všech jejich stránek, dobrých i zlých. Vidí rázovitost venkovského lidu nezkaženého, poznává však též lidi povah ne právě vzorných, a vidí, jaký má býti a jaký není. Všecko to poznávání světa ze všech jeho stránek působí na jeho charakter tím, že jej utužuje, což se děje tak, že toho ani sám na sobě nepozoruje. Není to však poznávání světa ze své zkušenosti, že to zkusil na sobě, nýbrž vše to vidí na jiných.

Každý cestovatel student učí se spořivosti, střádá haléř k haléři a docílený tím obnos nepromarní pochybným způsobem, nýbrž obrací jej k svému prospěchu skutečnému, který najde v cestování. Všechno to učí se ve formě zá-

Život nedal vám krásných milenek, ale vy milovali jste své extase, své meditace, své Evangelium a pili jste víno rozkoše, čisté, nevinné!

*

Popatřme, jaká slova vepsala Ruka Moudrosti v tyto podivné pergameny!

„Já jsem světlo světa,“ praví Kristus.

„Já jsem cesta, pravda a život!“

„Žíznil-li kdo, pojd' ke mně!“

„Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný.“

„Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem!“

„Vezmi kříž svůj a následuj mě.“

„Království mé není s tohoto světa.“

„Toto přikazuji vám, abyste se milovali vespolek!“

„Já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa!“

„Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, avšak na duši své škodu trpěl?“

„Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší!“

*

Jak úchvatná, vznešená jest Kristova zákonodárná řeč na hoře! Jaká prostota, jaká krása v jeho častých parabolách! Jak hluboké dojmy budí v nás tajuplné mysterium poslední Večeře, jeho loučení, tklivá naučení a orace!

A konečně tragická smrt na kříži!

Ó filosofové antičtí, kde jest váš genius? — —

*

Přátelé! Království Boží, po němž toužíme, jest blízko! Mystický chrám idealismu roste z posvěcených základů, avšak prve než jako kněží budeme moci vejít v něj, ukryjme se ve svých tichých komůrkách a s láskou, s nadšením, se slzami rozjímejme o slovech Evangelia! Jediné Evangelium obrodí nás, neboť třeba, aby obrození naše bylo nadpřirozené! V něm nalezneme vše, po čem prahnou duše vyvolené! Pravdu, Dobro a Krásu!

*

Čtěme, studujme, modleme se!

Doporučuji dílo P. Didona: „Ježíš Kristus“. Evangelium!

Tedy zpět ke Kristu!

Zpět k jeho svatému Evangeliu!

*Čím více učíme se žít v jasném a čistém vzduchu krásných studií, tím déle
podržíme svěžest a kouzlo mládí.*

Mons. Spalding

TETŘEV:

NÁLADA.

Mně v srdci hluboko
kdos divnou píseň zpívá —
že vzbouřeno jak tůně vrch
se bolem rozechvívá.

Mně na dno do duše
se neznámý kdos dívá —
a za ním nálada
se lije bolná, snívá.

Mně sní se o duši,
jež pláče v světě sirá
a s tváří ztrápených
si velkou slzu stírá.

Mně úzko v prsou je,
tam těžce něco svírá;
tak — řek' bych — v kleci pták,
as touhou hyne, zmírá.

TETŘEV:

TICHÝ SOUDCE.

Prý v srdci lidském cosi tajně dříme,
co neutlumí žádná rozkoš dívá,
co v život náš se jako soudce dívá
a odhačuje žití břímě.

My v budoucnost jen temnou stále zříme
a naše touha roste věčně chtivá
a zatím ona jemná slova tklivá,
jež v srdci ozvala se, neslyšíme.

A času hluk se přes ně valí dále;
nám úzkost někdy v srdci ozývá se
a jindy blahem rozpění se číše, —

však v srdci hluboko cos dříme stále,
až přijde čas — kdy povstane v své děsné kráse
a zticha pokyne: buď dolů nebo výše.

J. V. HRADECKÝ:

MODLITBA V JARNÍ PŘÍRODĚ.

Ó Pane, jak Tvým chrámem zase šepot táhne
se tichých modliteb, jež vánek v květech šeptá, — viz!
A v stromů pních, jak v varhan píšťalách,
zní tichá hudba stoupajících mír ..

Těch prvních květů vůně těžká, snící,
zas stoupá k nebi kadidla jak ambrovný dým;
ó skloň se, Pane, k zemi — staré obětníci —
a zjasni úsměvem ji darů tajemným!

A noc když vzejde s mystickým svým tichem
a hudba sfér Ti hymny jásá čarné krásy,
jen skloň se níž a lunu požehnej,
kde tisíc embryí se k žití — k žití hlásí!

V těch místech slyšíš srdce svého tepy
i hudbu ven, plněných teplou krví;
jak somnambul jdeš dále zraněn, slepý:
že kosmický jsi prach, jenž padl Tvůrci s brvy.

K. J.:

CESTUJME O PRÁZDNINÁCH!

V novější době studenti zanechávají prázdného zahálení o prázdninách, hodí na záda „rucksack“ a cestují. Toto počínání dlužno považovati za nanejvýš správné a bylo by si přát, aby také jejich příkladu následovali jiní, a čtenější. Máš v sobě mnoho užitečného a poučného, odhlížíme-li od zábavného.

První jeho účel — totiž proč cestujeme — jest v první řadě uviděti cizí krajiny, města, pamětihodnosti. Tím osvojují se znamenité vědomosti zeměpisné, týkající se vlasti, kterých tak mnohý student postrádá. Tím naučí se mnohemu nevědomky, co ve škole bylo mu snad protivné.

Však ještě jinak působí blahodárně cestování: student učí se samostatně jednat, býti energickým, jest odkázán jen a jen na sebe. Na cestách učí se poznávati lidi ze všech jejich stránek, dobrých i zlých. Vidí rázovitost venkovského lidu nezkaženého, poznává však též lidi povah ne právě vzorných, a vidí, jaký má býti a jaký není. Všecko to poznávání světa ze všech jeho stránek působí na jeho charakter tím, že jej utužuje, což se děje tak, že toho ani sám na sobě nepozoruje. Není to však poznávání světa ze své zkušenosti, že to zkusil na sobě, nýbrž vše to vidí na jiných.

Každý cestovatel student učí se spořivosti, střeží haléř k haléři a docílený tím obnos nepromarní pochybným způsobem, nýbrž obrací jej k svému prospěchu skutečnému, který najde v cestování. Všechno to učí se ve formě zá-

bavné, těší ho to, a nikdo, kdo nezkusil, neví, jaký je to blahý pocit, býti na cestách jako student.

To jsou ta nejdůležitější dobrodiní, která taková cesta prázdninová sama sebou přináší.

Chceme se tedy někam podívat. Teď kam?

Každý volí si partii, která se mu líbí. Jeden slyšel o krásách Šumavy nebo Krkonoš a chce je vidět. Jest milovníkem přírody, dává přednost krásám přírody před památkami měst. Jiný opět putuje od města k městu pro jejich historický význam nebo důležitost a zajímavosti, a krás přírodních si valně nevšlímá. Ani jeden, ani druhý způsob cestování není doporučen hodný, protože jest jednostranný. A cestovati se musí s ohledem na všechno, všestranně, všlímá si všeho. Vyvolíme-li si určitý kraj za svůj cíl cesty, všlímějme si všeho, s čím se setkáváme, nevylučujeme ani přírody, ani měst, ani čeho jiného ze své pozornosti. Jedeme-li tedy na př. na Šumavu, neopomíňme navštívit a dobře si prohlédnouti Hubokou, Českou Korunu, Sušici, Domažlice a jiná zajímavá okolní místa. Tak jedině stane se cestování prostředkem vzdělavacím v každém směru.

Tak vyvolíme si každé prázdniny některý kraj, který „prozkoumáme“. Je též dobře každé prázdniny měnit druh naší cesty. Jedeme-li jednou prohlédnout si Prahu a okolí, následující prázdniny se nehodí navštěvovati třeba zase moravská města na Hané a Slovácku, nýbrž pak se hodí spíše romantické Krkonoše, Českomoravská vypnulina nebo Karpaty moravské s Radhoštěm.

Tím vším je vlastně též řečeno, které kraje si máme vyvoliti za předmět své cesty: my jakožto Čechové máme nejprve a především poznati své země, země koruny svatováclavské. Leckterý bohatší student jezdí o prázdninách do Švýcar nebo do Italie, neviděl však Šumavy nebo nepoznal krás Krkonoš. První a hlavní podmínkou u Čecha je, aby znal dokonale svou vlast. Až ji pozná, pak ať jde dál, do Německa, Italie, Švýcar atd.

Tím byl by dán v celku směr, kam má student cestovati. Jest nutno říci, jakým způsobem, za jakých okolností se má cestovati. Především radno, aby na cestu se vydali dva nebo tři, povahou k sobě se hodící. Tím stává se cesta půvabnější, neboť soudruzi sdělují si jednak svoje dojmy a názory na vzájem, a pak udržuje se veselá nálada, která je na každé cestě ne-li nutná, tedy alespoň doporučitelná.

Teď snad je otázka, má-li se cestovati pěšky nebo vlakem. Dělá-li se celé tourné, pěšky jest přece jen výhodnější, než je celé dělati vlakem. Nejlepší však způsob cestování je — střídati; máme-li před sebou krajinu nádhernou co se týče krás přírodních, jděme pěšky! Nemůže býti tedy chvály hodno, jít na př. pěšky z Prahy přes Brandýs n. Lab. do Jičína krajinou rovinatou, neromantickou, a odtud vlakem přes Turnov na Krkonoše. Tím bychom s počátku pěšky šli a ničeho nezískali, minuli český ráj a dopustili se tím takřka hříchu.

To jsou v celku všeobecné pokyny.

Náš professor zeměpisu nás často vybízel, hodně nabádal, abychom cestovali, a dokládal vždy „Kdo chce cestovati, musí míti tři věci: „Čas, touhu a peníze; všechno ostatní jsou podřízené věci. Čas — má z vás každý (o prázdninách), touhu — leckdo, peníze — málokdo.“

Na tuto poslední podmínku vymlouvá se ohromná většina studentů. Ve většině případů však se to dá též dobře zařídit, a ten student právě, který tak naříká, **zpravidla** při dobré vůli by jistě nastřádal potřebný obnos. Ať jen pováží, co přímo vyhodil peněz v zimě na **přebytečné** zábavy, kolik peněz promarnil lehce ve hře a v pití. Kolik korun by měl nastřádáno na prázdniny!

To neplatí však o všech studentech, jsou mnozí, bohudík dobrá většina je těch, kteří šetří a šetří s vytrvalostí.

Přijde snad námitka: „Jak ale mám šetřit, nemám-li stálých příjmů jako jiní, třeba od rodičů?“ Tu snad přece není tak zle! Za celý rok leckdy strýček, příbuzný má svátek, přeje se na Nový rok, za vysvědčení něco přijde, a tu snad přece se něco sežene. A rodičové pak snad třeba také něčím v prázdninách přispějí. Vždyť nutno uvážit, že ten obnos, potřebný k cestě nějaké, není tak veliký. S nároky, jaké má student, možno za 25—50 K hezký kousek světa projít!

Jinak ovšem každý si hledí prostředky sehnati jak může; znám jednoho studenta, který dává týdně 10 hodin kondic jen proto, aby z těžce vydělaných tak peněz za celý rok mohl cestovati o prázdninách. Jiný opět dělal svým kolegům rysy, též za týmž účelem, třeba že by této výpomoci jinak nepotřeboval, jsa vydržován rodiči. Nezanedbávali však oba ani v nejmenším povinnosti školní.

Tím bych krátce naznačil, jak by se této překážce dalo odpomoci.

Jinak studentské cestování jest nejlacinější vůbec a jsem jist, že nikdy a ikde tak lacině neprocestujeme takové kraje světa za tak malý peníz.

Na prázdninové jedné cestě seznámil jsem se v Hradci Králové v noclehárně s realistou z Prostějova, který vykonal cestu vesměs pěšky přes západní Moravu, Šumavu, Plzeň, Prahu a přes Hradec Králové se vracel do Prostějova — a to za nepatrný obnos 60 K. Byl na cestách celkem 3 neděle. Průměrně tedy denně vydal 2—3 K. Ten student měl však také s sebou lihový samovar a vařil si cestou podle potřeby jednak čaj, jednak polévku z kostek nebo připravoval si vejce.

Největší výhoda však na cestách jsou studentské noclehárny, zřízené Klubem Českých Turistů, jichž země koruny české mají hojnost. V každé takové noclehárně možno přenocovati za poplatek obyčejně 20 hal. To padá ovšem mnoho na váhu, neboť útraty za noclehy bývají při obyčejném cestování ze všech útrat poměrně největší. Tak možno vykonati desti veliké túry lacině.

Za 50 K prošel jsem Prahu, východní Čechy, za 10 K celou jižní Moravu, za 20 K celou západní Moravu s Olomoucem a Kroměříží.

Na cestách je dobře s povděkem přijati pohoštění nějakého dobrodince, není však hodno studenta doprošovati se, po případě choditi od prahu k prahu, zvláště na fary. To bývalo dřív, dnes už ne.

Nuže tedy, máme-li všechny tři podmínky: čas, touhu a peníze, vyhledejme si nějakou, nám neznámou partii naší vlasti a cestujme o prázdninách, odhodme strach před cestou. Leckterý student rád by šel, nic mu neschází, aby se mohl vypravit na cestu, ale schází mu odvaha. To je to: jsa začátečníkem v té věci, neví, jak mu půjde, bojí se rizika — je tu malá podnikavost. Omlouvá se: „Já mám jít sám, nebo s kolegou, může se nám něco stát. A kromě toho nikde jsem ještě nebyl, nevím, jak to jde v cizím kraji.“

To jsou všechno prázdné strachy začátečníka. Ve skutečnosti není se čeho báti. Jedná-li každý obezřetně a rozvážně, vyhne se každé nehodě. Každý začátek je těžký, a až bude na cestách dva, tři dny, bude jinak mluvit.

Nuže pryč se strachem před cestou, který je bezdůvodný; připravujte se na cestu nyní o prázdninách, hajdy do světa. Uvidíte, jak se vám to bude líbit!

MIROSLAV OLŠEVSKÝ:

SÍLA DUŠE.

Zapadá slunce. Poslední záblesky červánků rozlévají se po obloze. Tam v dáli již svítají hvězdy. V záblescích červánků jásá duše v opojení z toho, co nám nenáležel. Lačně hltá krásu zmírajícího dne a léčí svoje rány v tajemství

bavné, těší ho to, a nikdo, kdo nezkusil, neví, jaký je to blahý pocit, býti na cestách jako student.

To jsou ta nejdůležitější dobrodiní, která taková cesta prázdninová sama sebou přináší.

Chceme se tedy někam podívat. Teď kam?

Každý volí si partii, která se mu líbí. Jeden slyšel o krásách Šumavy nebo Krkonoš a chce je vidět. Jest milovníkem přírody, dává přednost krásám přírody před památkami měst. Jiný opět putuje od města k městu pro jejich historický význam nebo důležitost a zajímavosti, a krás přírodních si valně nevšímá. Ani jeden, ani druhý způsob cestování není doporučenýhodný, protože jest jednostranný. A cestovati se musí s ohledem na všechno, všestranně, všímati si všeho. Vyvolíme-li si určitý kraj za svůj cíl cesty, všímejme si všeho, s čím se setkáváme, nevylučujme ani přírody, ani měst, ani čeho jiného ze své pozornosti. Jedeme-li tedy na př. na Šumavu, neopomíňme navštívit a dobře si prohlédnouti Hubokou, Českou Korunu, Sušici, Domažlice a jiná zajímavá okolní místa. Tak jedině stane se cestování prostředkem vzdělavacím v každém směru.

Tak vyvolme si každé prázdniny některý kraj, který „prozkoumáme“. Je též dobře každé prázdniny měnit druh naší cesty. Jedeme-li jednou prohlédnout si Prahu a okolí, následující prázdniny se nehodí navštěvovati třeba zase moravská města na Hané a Slovácku, nýbrž pak se hodí spíše romantické Krkonoše, Českomoravská vypnulina nebo Karpaty moravské s Radhoštěm.

Tím vším je vlastně též řečeno, které kraje si máme vyvoliti za předmět své cesty: my jakožto Čechové máme nejprve a především poznati své země, země koruny svatováclavské. Leckterý bohatší student jezdí o prázdninách do Švýcar nebo do Italie, neviděl však Šumavy nebo nepoznal krás Krkonoš. První a hlavní podmínkou u Čecha je, aby znal dokonale svou vlast. Až ji pozná, pak ať jde dál, do Německa, Italie, Švýcar atd.

Tím byl by dán v celku směr, kam má student cestovati. Jest nutno říci, jakým způsobem, za jakých okolností se má cestovati. Především radno, aby na cestu se vydali dva nebo tři, povahou k sobě se hodící. Tím stává se cesta půvabnější, neboť soudruzi sdělují si jednak svoje dojmy a názory na vzájem, a pak udržuje se veselá nálada, která je na každé cestě ne-li nutná, tedy alespoň doporučitelná.

Teď snad je otázka, má-li se cestovati pěšky nebo vlakem. Dělá-li se celé tourné, pěšky jest přece jen výhodnější, než je celé dělati vlakem. Nejlepší však způsob cestování je — střídati; máme-li před sebou krajinu nádhernou co se týče krás přírodních, jděme pěšky! Nemůže býti tedy chvála hodno, jít na př. pěšky z Prahy přes Brandýs n. Lab. do Jičína krajinou rovinatou, neromantickou, a odtud vlakem přes Turnov na Krkonoše. Tím bychom s počátku pěšky šli a ničeho nezískali, minuli český ráj a dopustili se tím takřka hříchu.

To jsou v celku všeobecné pokyny.

Náš professor zeměpisu nás často vybízel, hodně nabádal, abychom cestovali, a dokládal vždy „Kdo chce cestovati, musí míti tři věci: „Čas, touhu a peníze; všechno ostatní jsou podřízené věci. Čas — má z vás k a ž d ý (o prázdninách), touhu — l e c k d o, peníze — m á l o k d o.“

Na tuto poslední podmínku vymlouvá se ohromná většina studentů. Ve většině případů však se to dá též dobře zaříditi, a ten student právě, který tak naříká, **zpravidla** při dobré vůli by jistě nastřádal potřebný obnos. Ať jen pováží, co přímo vyhodil peněz v zimě na **přebytečné** zábavy, kolik peněz promarnil lehce ve hře a v pití. Kolik korun by měl nastřádáno na prázdniny!

To neplatí však o všech studentech, jsou mnozí, bohudík dobrá většina je těch, kteří šetří a šetří s vytrvalostí.

Přijde snad námitka: „Jak ale mám šetřit, nemám-li stálých příjmů jako jiní, třeba od rodičů?“ Tu snad přece není tak zle! Za celý rok leckdy strýček, příbuzný má svátek, přeje se na Nový rok, za vysvědčení něco přijde, a tu snad přece se něco sežene. A rodičové pak snad třeba také něčím v prázdninách přispějí. Vždyť nutno uvážit, že ten obnos, potřebný k cestě nějaké, není tak veliký. S nároky, jaké má student, možno za 25—50 K hezký kousek světa projít!

Jinak ovšem každý si hledí prostředky sehnati jak může; znám jednoho studenta, který dává týdně 10 hodin kondic jen proto, aby z těžce vydělaných tak peněz za celý rok mohl cestovati o prázdninách. Jiný opět dělával svým kolegům rysy, též za týmž účelem, třeba že by této výpomoci jinak nepotřeboval, jsa vydržován rodiči. Nezanedbávali však oba ani v nejmenší povinnosti školní.

Tím bych krátce naznačil, jak by se této překážce dalo odpomoci.

Jinak studentské cestování jest nejlacinější vůbec a jsem jist, že nikdy a nikde tak lacině neprocestujeme takové kraje světa za tak malý peníz.

Na prázdninové jedné cestě seznámil jsem se v Hradci Králové v noclehárně s realistou z Prostějova, který vykonal cestu vesměs pěšky přes západní Moravu, Šumavu, Plzeň, Prahu a přes Hradec Králové se vracel do Prostějova — a to za nepatrný obnos 60 K. Byl na cestách celkem 3 neděle. Průměrně tedy denně vydal 2—3 K. Ten student měl však také s sebou lihový samovar a vařil si cestou podle potřeby jednak čaj, jednak polévku z kostek nebo připravoval si vejce.

Největší výhoda však na cestách jsou studentské noclehárny, zřízené Klubem Českých Turistů, jichž země koruny české mají hojnost. V každé takové noclehárně možno přenocovati za poplatek obyčejně 20 hal. To padá ovšem mnoho na váhu, neboť útraty za noclehy bývají při obyčejném cestování ze všech útrat poměrně největší. Tak možno vykonati docíli veliké túry lacině.

Za 50 K prošel jsem Prahu, východní Čechy, za 10 K celou jižní Moravu, za 20 K celou západní Moravu s Olomoucem a Kroměříží.

Na cestách je dobře s povděkem přijati pohoštění nějakého dobrodince, není však hodno studenta doprošovati se, po případě choditi od prahu k prahu, zvláště na fary. To bývalo dřív, dnes už ne.

Nuže tedy, máme-li všechny tři podmínky: čas, touhu a peníze, vyhledejme si nějakou, nám neznámou partii naší vlasti a cestujme o prázdninách, odhodme strach před cestou. Leckterý student rád by šel, nic mu neschází, aby se mohl vypravit na cestu, ale schází mu odvaha. To je to: jsa začátečníkem v té věci, neví, jak mu půjde, bojí se riska — je tu malá podnikavost. Omlouvá se: „Já mám jít sám, nebo s kolegou, může se nám něco stát. A kromě toho nikde jsem ještě nebyl, nevím, jak to jde v cizím kraji.“

To jsou všechno prázdné strachy začátečníka. Ve skutečnosti není se čeho báti. Jedná-li každý obezřetně a rozvážně, vyhne se každé nehodě. Každý začátek je těžký, a až bude na cestách dva, tři dny, bude jinak mluvit.

Nuže pryč se strachem před cestou, který je bezdůvodný; připravujte se na cestu nyní o prázdninách, hajdy do světa. Uvidíte, jak se vám to bude líbit!

MIROSLAV OLŠEVSKÝ:

SÍLA DUŠE.

Zapadá slunce. Poslední záblesky červánků rozlévají se po obloze. Tam v dáli již svítají hvězdy. V záblescích červánků jásá duše v opojení z toho, co nám nenáležel. Lačně hltá krásu zmírajícího dne a léčí svoje rány v tajemství

klidného, tichého večera. Všechny myšlenky strhuje s sebou a žene se ku předu, v životy, jež nám nenáleží, a svou silou vzrůstá nad oblaka. Veliká síla duše a silný nápoj světla budoucna. Její pohled v tom tajuplném zanícení jest tak silný, že odhodlána je pohlédnouti i ve světy, které zavírají se před námi svou tíží. V ní vzrůstá touha obejmouti celý vesmír, její poznání je hluboké, nenarozené, nevysvětlitelné, vzlétající v nesčíslné proudy sil, do budoucna, v hru příštích časů. Sní o tajemné svobodě a síle, kterou touží povznést se nad žhoucí paprsky slunce, aby pohlédla hluboko v budoucí poledne dokonalé krásy. Rozumí duše velikému tajemství řeči země — — ta dýchá tajemná chvějící se slova zpola vyslovená, zpola zamlčená, jež jsou jako odlesk báječného lunosvitu. Víc ji nevíže schrána tělesná; ona vzlétá na vzdušných perutích velikým tělem vesmírovým a pije pohár zázračného opojení. Nedočkavost její vzrůstá a smutek se rozlévá celým jejím bytím; ona pak vytržena jsouc z poznání „pravdy dobra“, upadá v život všedního poznání. Prchají ozářené idee a zůstávají jí slova velikolepá: Láska a Touha. Jen vroucí klidná touha po velikém dni poznání schází znavené duši a ta upadá v hluboký „spánek zapomnění“. Jen klamy života zůstávají a smrt zvadlým rtem líbá zázračné květy vyrostlé z oné síly duše. Žije jen naději a není ještě tak silná a schopná té klidné vroucí touhy.

MIROSLAV OLSEVSKÝ:

LÁSKA.

Šla světem, všude sela květy,
Pane, Tvá láska — nekonečně vřelá;
perutě bílé nade všemi světy
roztáhla bytost všemohoucna celá.

Krvavým znojem se svatého čela
smazala vinu láska Tvoje vřelá;
v zádumách těžkých lidstvo hříchem spiaté
vytrhla z moci démonů proklaté.

—O—

VĚNOVÁNÍ.

Té duši šťastné, která nepoznala
to nejstrašnější všeho života —
tož duši čisté, která nepoznala,
co v srdci mráz a v žití prázdnota.

VLASTIMIL SYNEK:

STUDENTI JINDY A NYNÍ.

Známý spisovatel Václav Kosmák, který věrně realisticky dovedl ve svých spisech zachytiti a vylíčiti povahu lidu v jeho slovech i činech, věnuje několik kapitol též parallelám, jaký svět býval a jaký jest. V jedné kapitole na příklad píše: Kluci jindy a nyní, v druhé: Slečny jindy a nyní, v jedné však vzpomenu i studentů. Ač ve všech těchto přirovnáních vtipně vypisuje vždy, jací ti neb oni bývali dříve a jací jsou dnes, u studentů činí výjimku a spokojuje se s obrázkem prvním, jací studenti vlastně stále ještě jsou a je přesvědčen, že studenti tak zůstat musejí, má-li i národ zůstat zdrav.

Vždyť líčí nám studenty své doby, jak s dobrým vysvědčením spěchají domů na prázdniny, plní nadšení a ideálů, jak vesele podnikají cesty, jak všude jsou vlídně přijati, jak vesele si cestou propěvují národní písně, jak tváře jim kypí zdravím. „Pro vlast, pravdu a právo nosil bych okovy s radostí, ano —

umřel bych hned“, prohlašuje jeden z nich na posvátném Hostýně, načež podávajíc si ruce se slibem, že ve svém povolání, ať bude jakékoliv, bude každý sloužit vlasti a národu nezištně až do smrti.

A spisovatel je přesvědčen, že nadšení a láska k národu a úcta ke každému krásnu plápolá zajisté i v řadách dnešních studentů, že každý z nich se zasvětil Bohu a vlasti své.

Toť ovšem mohlo se psát před čtyřiceti roky, dnes by však Kosmák mohl již připojit paralelní obrázek, jak liší se studentstvo dnešní od dřívějšího. A je to rozdíl veliký! Změnilo se v obojím směru: nevěří, nepracuje na národa roli dědičné.

Co se týče víry, není divu, že jí studentstvo pozbývá, když čte tiskoviny podobného rázu jako je „Čas“, „Studentská Revue“, „Havlíček“, „Volná myšlenka“, zejména však nyní „Neruda“. A ve škole mladí páni profesoři, kde jen se jim naskytne příležitost, při češtině, při historii atd., dělají si chytré úsměšky, a aby se jim nemohlo nic vytknouti, řeknou, že je to jejich soukromý názor, že jej nikomu nevnučují, zesměšňují vývody katechetovy, když jim je sdělí některý ochotný žáček, aby se zavděčil; někteří ovšem se ani se studijními nemodlí ani před vyučováním, ani na konci.

V kostele není tomu lépe. Ti, kteří mají dohled, stojí vzadu, celou mši se ani nepokřičují; při tom ovšem žactva si ani nepovšimnou, tak že v mnohém ústavě bývá při bohoslužbách podivný pořádek.

Všude a se všech stran se volá na studenta, že náboženství jest věcí přežilou, nyní že třeba jíti za jinými moderními hesly. Mnohý sice uvěřil prvé části, stává se mu náboženství věcí lhostejnou, dále však o nic se nestará, stává se ke všemu apathickým.

A přece náš národ vždy byl nábožensky založen jako žádný jiný. Který národ proléval za svou víru krev, který národ pro svou víru i svou rodnou zemi opouštěl? A široké vrstvy lidové i dnes posud jsou nábožensky založené, všichni naši velikáni byli lidé věřící. Proč by právě český student dnes měl se tomu lidu odciziti?

Není tudíž divu, že student oloupený o svůj nejdražší ideál nenadchne se ani pro práci národní, zvláště když se mu namlouvá, že vlastenectví a podobné věci patří do minulosti.

A jest to lež! Vždyť právě dnes otázka národnostní přechází do období nejdůležitějšího, národohospodářského. Co tu ještě zbývá práce pro nadšeného studenta, jak může uvědomovati národ a propagovati heslo „Svůj k svému!“, co práce v českých menšinách! Zbývá tu i otázka slovanská. Jak daleko jsme pokročili od počátku? Pokračujme rozumně na cestě, kterou nám ukázali naši velikáni, učme se poznávati navzájem a společnou prací prospěti svému národu!

„Co jest po stromě,“ ptá se náš spisovatel, „když z jara nekvete? A co by bylo po národě, kdyby jeho mládež nerozkvétala květem nebeského nadšení?“

Proto, voláme-li vás, kolegové, do svých řad, jedná se tu nejen o náboženství, nýbrž o ideály vůbec! Upozorňujte i druhé kollegy, aby poznali naše cíle a připojili se do našich mohutných řad pod prapor velikých, vznešených myšlenek! Bude pak možno, aby i nadále odpírána byla našemu národu od věků mu příslušící práva, když české studentstvo svorně a s nadšením bude pracovati pro Boha, vlast a krále? Sursum!

KAREL MARIA:

VĚČNÝ MOTIV.

Nuž směj se, jásej, plesej básníku!
Umělcem z bíd, dítkem poesie
vskutku ty's se narodil.

klidného, tichého večera. Všechny myšlenky strhuje s sebou a žene se ku předu, v životy, jež nám nenáleží, a svou silou vzrůstá nad oblaka. Veliká síla duše a silný nápoj světla budoucna. Její pohled v tom tajuplném zanícení jest tak silný, že odhodlána je pohlédnouti i ve světy, které zavírají se před námi svou tíží. V ní vzrůstá touha obejmouti celý vesmír, její poznání je hluboké, nenarozené, nevysvětlitelné, vzlétaající v nesčíslné proudy sil, do budoucna, v hru příštích časů. Sni o tajemné svobodě a síle, kterou touží povznést se nad žhoucí paprsky slunce, aby pohlédla hluboko v budoucí poledne dokonalé krásy. Rozumí duše velikému tajemství řeči země — — ta dýchá tajemná chvějící se slova zpola vyslovená, zpola zamlčená, jež jsou jako odlesk báječného lunosvitu. Víc ji nevíže schrána tělesná; ona vzlétá na vzdušných perutích velikým tělem vesmírovým a pije pohár zázračného opojení. Nedočkavost její vzrůstá a smutek se rozlévá celým jejím bytím; ona pak vytržena jsouc z poznání „pravdy dobra“, upadá v život všedního poznání. Prchají ozářené idee a zůstávají jí slova velikolepá: Láska a Touha. Jen vroucí klidná touha po velikém dni poznání schází znavené duši a ta upadá v hluboký „spánek zapomnění“. Jen klamy života zůstávají a smrt zvadlým rtem líbá zázračné květy vyrostlé z oné síly duše. Žije jen naději a není ještě tak silná a schopná té klidné vroucí touhy.

MIROSLAV OLSEVSKÝ:

LÁSKA.

Šla světem, všude sela květy,
Pane, Tvá láska — nekonečně vřelá;
perutě bílé nade všemi světy
roztáhla bytost všemohoucna celá.

Krvavým znojem se svatého čela
smazala vinu láska Tvoje vřelá;
v zádumách těžkých lidstvo hříchem spiaté
vytrhla z moci démonů proklaté.

—O—

VĚNOVÁNÍ.

Té duši šťastné, která nepoznala
to nejstrašnější všeho života —
tož duši čisté, která nepoznala,
co v srdci mráz a v žití prázdnota.

VLASTIMIL SYNEK:

STUDENTI JINDY A NYNÍ.

Známý spisovatel Václav Kosmák, který věrně realisticky dovedl ve svých spisech zachytiti a vylíčiti povahu lidu v jeho slovech i činech, věnuje několik kapitol též parallelám, jaký svět býval a jaký jest. V jedné kapitole na příklad píše: Kluci jindy a nyní, v druhé: Slečny jindy a nyní, v jedné však vzpomenu i studentů. Ač ve všech těchto přirovnáních vtipně vypisuje vždy, jací ti neb oni bývali dříve a jací jsou dnes, u studentů činí výjimku a spokojuje se s obrázkem prvním, jací studenti vlastně stále ještě jsou a je přesvědčen, že studenti tak zůstat musejí, má-li i národ zůstat zdrav.

Vždyť líčí nám studenty své doby, jak s dobrým vysvědčením spěchají domů na prázdniny, plní nadšení a ideálů, jak vesele podnikají cesty, jak všude jsou vlídně přijati, jak vesele si cestou prozpěvují národní písně, jak tváře jim kypí zdravím. „Pro vlast, pravdu a právo nosil bych okovy s radostí, ano —

umřel bych hned“, prohlašuje jeden z nich na posvátném Hostýně, načež podává si ruce se slibem, že ve svém povolání, ať bude jakékoliv, bude každý sloužiti vlasti a národu nezištně až do smrti.

A spisovatel je přesvědčen, že nadšení a láska k národu a úcta ke každému krásnu plápolá zajisté i v řadách dnešních studentů, že každý z nich se zasvětil Bohu a vlasti své.

Toť ovšem mohlo se psát před čtyřiceti roky, dnes by však Kosmák mohl již připojiti paralelní obrázek, jak liší se studentstvo dnešní od dřívějšího. A je to rozdíl veliký! Změnilo se v obojím směru: nevěří, nepracuje na národa roli dědičné.

Co se týče víry, není divu, že jí studentstvo pozbývá, když čte tiskoviny podobného rázu jako je „Čas“, „Studentská Revue“, „Havlíček“, „Volná myšlenka“, zejména však nyní „Neruda“. A ve škole mladí páni professoři, kde jen se jim naskytne příležitost, při češtině, při historii atd., dělají si chytře úsměšky, a aby se jim nemohlo nic vytknouti, řeknou, že je to jejich soukromý názor, že jej nikomu nevnučují, zesměšňují vývody katechetovy, když jim je sdělí některý ochotný žáček, aby se zavděčil; někteří ovšem se ani se studujícími nemodlí ani před vyučováním, ani na konci.

V kostele není tomu lépe. Ti, kteří mají dohled, stojí vzadu, celou mši se ani nepokřičují; při tom ovšem žactva si ani nepovšimnou, tak že v mnohém ústavě bývá při bohoslužbách podivný pořádek.

Všude a se všech stran se volá na studenta, že náboženství jest věci přežilou, nyní že třeba jíti za jinými moderními hesly. Mnohý sice uvěřil prvé části, stává se mu náboženství věcí lhostejnou, dále však o nic se nestará, stává se ke všemu apathickým.

A přece náš národ vždy byl nábožensky založen jako žádný jiný. Který národ proléval za svou víru krev, který národ pro svou víru i svou rodnou zemi opouštěl? A široké vrstvy lidové i dnes posud jsou nábožensky založené, všichni naši velikáni byli lidé věřící. Proč by právě český student dnes měl se tomu lidu odciziti?

Není tudíž divu, že student oloupený o svůj nejdražší ideál nenadchne se ani pro práci národní, zvláště když se mu namlouvá, že vlastenectví a podobné věci patří do minulosti.

A jest to lež! Vždyť právě dnes otázka národnostní přechází do období nejdůležitějšího, národohospodářského. Co tu ještě zbývá práce pro nadšeného studenta, jak může uvědomovati národ a propagovati heslo „Svůj k svému!“, co práce v českých menšinách! Zbývá tu i otázka slovanská. Jak daleko jsme pokročili od počátku? Pokračujme rozumně na cestě, kterou nám ukázali naši velikáni, učme se poznávati navzájem a společnou prací prospěti svému národu!

„Co jest po stromě,“ ptá se náš spisovatel, „když z jara nekvete? A co by bylo po národě, kdyby jeho mládež nerozkvétala květem nebeského nadšení?“

Proto, voláme-li vás, kolegové, do svých řad, jedná se tu nejen o náboženství, nýbrž o ideály vůbec! Upozorňujte i druhé kollegy, aby poznali naše cíle a připojili se do našich mohutných řad pod prapor velikých, vznešených myšlenek! Bude pak možno, aby i nadále odpírána byla našemu národu od věků mu příslušící práva, když české studentstvo svorně a s nadšením bude pracovati pro B o h a, v l a s t a k r á l e? Sursum!

KAREL MARIA:

VĚČNÝ MOTIV.

Nuž směj se, jásej, plesej básníku!
Umělcem z bídy, dítkem poesie
vskutku ty's se narodil.

Ty's Zevu roveň, a bohům jsi blíž,
 v Parnassu kraje, křídél když šír Tvých odpiatou unáší duši. —
 Máš jméno, slávu, jsi hrdinou dne;
 co schází Ti — žal ký Tě dusí? —
 Že hlad Tvým losem, bída hostem Tvým — nevadí!
 Jsi ideál, a ti nejedí!
 Bolest že každá v srdce Tvé ryje bolestnou ránu — nevadí!
 Máš býti mužem, někdy i bohem, a ti — cítit nesmějí!

Umřeš pak jednou, příteli drahý, vrátíš se v Olymp, odkud byl's vzat.
 V hroudu Tě vloží, zasybou zemí, a co pak? — — —
 Zvěční Tě štětcem, vzkřísí Tě barvou, budeš zas žítí v paměti všech.
 Umlknou hlasy, co se Ti smály, ucítí řasa — oblevu slz. —
 Budeš zas slaven, budeš zas žítí, poznáš tu teprv, co že je vděk.
 V skály Tě vtešou, v písňích Tě zvěční, co zatím budeš už — práchnivět v hrobě.
 Šnád zvedneš kámen, který Tě tisní, vykročíš ven! či opět znovu upadneš v sen?
 Ci ruka Tvoje nervosní křečí zahrozí k místům, kde byl Tvůj rod? — — —
 Zůstaneš klidným? — propukneš v smích?

FRANTA KUNOWSKI:

VZHŮRU!

Již rozjásal se malý skřivan
 a vyletěl si v modrou výš,
 i chudobka již vzhledla jasným očkem
 a srdce mé, ty pořád ještě spíš?

MARIA P.:

ŽEBRAČKA.

Bloudila oživenými ulicemi města . .
 Nevelká, slabá její postava oděná v ošumělou halenu vybledlé barvy, rezným
 pásem přepásanou, činila dojem zosobněné bídy. Modrý šátek, hluboce stažený do obli-
 čeje bledých, měkkých rysů, halil malou lebku. Chvějící se ruka tiskla chatrný kapesník
 ku tenkým, vybledlým rtům. Jen ty veliké, naběhlé oči nejasnou šedí zbarvené hleděly
 tak prosebně na kolemjdoucí . . .

Prosba nepochopená! Vždyť jarní slunko hledělo radostně s modravé báně ne-
 beské a zbožný vánek přinášel na svých perutích odkudsi vůni fialek. Jak mohl někdo
 z těch, kteří ji netečně míjeli, v blaživém kouzlu jara chápati bídu, jež ubohou skli-
 čovala?

Nikde útěchy, ni slitování. Zda ještě toto jaro dá pučeti bylinám na rově že-
 bračky? — — —

VLASTÍK:

MATCE.

Za tvou péči, lásku, starost,
 s díky kladu na tvou rakev
 jarních květů luzný dorost;
 rukou svou je pro Tě sázel.

Útlý dárek ceny malé,
 avšak v květu každém dýše
 láska čistá, věrná k Tobě
 věčně, matinko má, v hrobě.

J. V. HRADECKÝ:

BOŽÍ MUKA.

Na kopečku za vesnicí
 Boží muka stojí,
 v prázdny čas tam vesničané
 rány žití hojí.

V slzách hledí v tichou dálí;
 dávno, dávno tomu,
 v boj odešel jí milý,
 nevrací se domů.

Za večera slunko zlaté
 Boží muka zlatí . . .
 dívku s dítkem vidává tam
 celá víska státi.

Tmí se zvolna, víska tichne,
 muka zlato ztrácí,
 zamlklá se dívka s dítkem
 do vesničky vrací . . .



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k čís. 9.

JAN NEP. SANDA:

ZNÁTE TY CHVÍLE?!

Znáte ty chvíle, kdy duše pod nezdolnou, neznámou tíhou chce vykřiknout a nemůže? — Děs jakýs svírá hrdlo, balvany hrubé zatížily prsa. — — — Znáte ty chvíle — — — kdy tušíte, že Harpyje ony — báje antická — přec nejsou bájí? Ke skále strmé jste spoutáni synové, děti Promethea smělého a vaše útroby supové rvou! — Znáte ty chvíle?

Oh! Chvíle, kdy neznámý kletý vám šeptá v ucho píseň zoufalou za doprovodu šílených pasáží na nástroj nestoudný — protivně hnusný! Oh — chvíle martyria otrávené krve, chvíle — — — kdy někdo násilně, zlotřile, výšklebně zatahuje skřípavé brzdy neviditelných, přetěžkých vrzů a trhaje násilně osnovu nervů koupá se lačně ve Vaší bolesti — — — chvíle, kdy hřebem rezavým orá kdos mozek. — — —

V těch chvílích, bratři, výš ku Nazaretskému sepněme ruce!

FR. SMUTNÝ:

BURÁCI BOUŘE

Buráci bouře — srdce otřásá se
tak těžkou touhou,
trpce si vzdychá, horce pláče zase
vzpomínkou pouhou.

Kol všechno písni samou jenom jásá
v tak sladkém znění,
avšak mou radost bolest krutá drásá
a v slzy mění.

Na čele těžké, chmurné mraky stojí
tak velkých přání,
však s skutečností pouhou sen se pojí,
že pláči maní . . .

Ty's Zevu roveň, a bohům jsi blíž,
v Parnassu kraje, křídel když šíř Tvých odpiatou unáší duši. —
Máš jméno, slávu, jsi hrdinou dne;
co schází Ti — žal ký Tě dusí? —
Že hlad Tvým losem, bída hostem Tvým — nevadí!
Jsi ideál, a ti nejedí!
Bolest že každá v srdce Tvé ryje bolestnou ránu — nevadí!
Máš býti mužem, někdy i bohem, a ti — cítit nesmějí!

— — — — —

Umřeš pak jednou, příteli drahý, vrátíš se v Olymp, odkud byl's vzat.
V hroudu Tě vloží, zasypou zemí, a co pak? — — —
Zvěční Tě štětcem, vzkřísí Tě barvou, budeš zas žítí v paměti všech.
Umlknou hlasy, co se Ti smály, ucítí řasa — oblevu slz. —
Budeš zas slaven, budeš zas žítí, poznáš tu teprv, co že je vděk.
V skály Tě vtešou, v písních Tě zvěční, co zatím budeš už — práchnivět v hrobě.
Snad zvedneš kámen, který Tě tísní, vykročíš ven! či opět znovu upadneš v sen?
Či ruka Tvoje nervosní křečí zahrozí k místům, kde byl Tvůj rod? — — —
Zůstaneš klidným? — propukneš v smích?

FRANTA KUNOWSKI:

VZHŮRU!

Již rozjásal se malý skřivan
a vyletěl si v modrou výš,
i chudobka již vzhledla jasným očkem
a srdce mé, ty pořád ještě spíš?

MARIA P.:

ŽEBRAČKA.

Bloudila oživenými ulicemi města . .
Nevelká, slabá její postava oděná v ošumělou halenu vybledlé barvy, rezným
pásem přepásanou, činila dojem zosobněné bídy. Modrý šátek, hluboce stažený do obli-
čeje bledých, měkkých rysů, halil malou lebku. Chvějící se ruka tiskla chatrný kapesník
ku tenkým, vybledlým rtům. Jen ty veliké, naběhlé oči nejasnou šedí zbarvené hleděly
tak prosebně na kolemjdoucí . . .

Prosba nepochopená! Vždyť jarní slunko hledělo radostně s modravé báně ne-
beské a zbožný vánek přinášel na svých perutích odkudsi vůni fialek. Jak mohl někdo
z těch, kteří ji netečně míjeli, v blaživém kouzlu jara chápati bídu, jež ubohou skli-
chovala?

Nikde útěchy, ni slitování. Zda ještě toto jaro dá pučeti bylinám na rově že-
bračky? — — —

VLASTÍK:

MATCE.

Za tvou péči, lásku, starost,
s díky kladu na tvou rakev
jarních květů luzný dorost;
rukou svou je pro Tě sázel.

Útlý dárek ceny malé,
avšak v květu každém dýše
láska čistá, věrná k Tobě
věčně, matinko má, v hrobě.

J. V. HRADECKÝ:

BOŽÍ MUKA.

Na kopečku za vesnicí
Boží muka stojí,
v prázdný čas tam vesničané
rány žití hojí.

V slzách hledí v tichou dálí;
dávno, dávno tomu,
v boj odešel jí milý,
nevrací se domů.

Za večera slunko zlaté
Boží muka zlatí . . .
dívku s dítkem vidává tam
celá víska státi.

Tmí se zvolna, víska tichne,
muka zlato ztrácí,
zamlklá se dívka s dítkem
do vesničky vrací . . .



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k čís. 9.

JAN NEP. SANDA:

ZNÁTE TY CHVÍLE?!

Znáte ty chvíle, kdy duše pod nezdolnou, neznámou tíhou chce vykřiknout a nemůže? — Děs jakýs svírá hrdlo, balvany hrubé zatížily prsa. — — — Znáte ty chvíle — — — kdy tušíte, že Harpyje ony — báje antická — přec nejsou bájí? Ke skále strmé jste spoutáni synové, děti Promethea smělého a vaše útroby supové rvou! — Znáte ty chvíle?

Oh! Chvíle, kdy neznámý kletý vám šeptá v ucho píseň zoufalou za doprovodu šílených pasáží na nástroj nestoudný — protivně hnusný! Oh — chvíle martyria otrávené krve, chvíle — — — kdy někdo násilně, zlotřile, výšklebně zatahuje skřípavé brzdy neviditelných, přetěžkých vrzů a trhaje násilně osnovu nervů koupá se lačně ve Vaší bolesti — — — chvíle, kdy hřebem rezavým orá kdos mozek. — — —

V těch chvílích, bratři, výš ku Nazaretskému sepněme ruce!

FR. SMUTNÝ:

BURÁCÍ BOUŘE . . .

Burácí bouře — srdce otřásá se
tak těžkou touhou,
trpce si vzdychá, hořce pláče zase
vzpomínkou pouhou.

Kol všechno písni samou jenom jásá
v tak sladkém znění,
avšak mou radost bolest krutá drásá
a v slzy mění.

Na čele těžké, chmurné mraky stojí
tak velkých přání,
však s skutečností pouhou sen se pojí,
že pláči maní . . .

JAROMÍR LJUBLJANOVÍČ C SS. R.:

V JASNÉ NÓCI MÁJOVÉ.

Ty hvězdičky ach na nebi
tak čarokrásně svítí!
Můj Bože, jednu, jedinou
já v moci chtěl bych mítí!

A zaplesal bych jásosem,
bych z blízka zřel jí krásu,
a osušit jim žářem směl
svou zvlhlou oka řasu.

A nikomu té hvězdičky
bych darem nedal z davu —
jen svatou Boží Rodičky
jí ozdobil bych hlavu.

Z MÁJOVÝCH ZKAZEK.

Na dálném východě
hvězdy se nítí:
v malíčké zahrádce
usíná kvítí.

Aj večer východu! —
větereček hravý
květinky celuje —
tatiček smavý.

V zahrádce pod strání
malounká chatka
a před ní s dětátkem
mladistvá matka.

Na klíně miláčka
hýčká a libá,
ze rtů jí vyplývá
písníčka libá.

Usnuly květinky,
měsíček září — —
jedinké liliji
viděti tváří.

„Proč, zlatá matinko,
nechce též snít?“
„Protože čistota
vždy musí bdít.“

OTOKAR SAKUZA:

CHRISANTHEMY.

Když jedva ráno mlhu šedou
slunéčko chabým proniklo svitem,
když každý spěchal po zaměstnání,
by za pána milé pousmání
se dřel a zasloužil si v díle hbitení
žoldu ten neblahý ceněný lesk, — —
tu stanula u rohu žena chudá,
jí podivný v očích tlumil se stesk,
povadlých chrysanthem hrstka sněžná,
jež před mrazem ruka brání něžná,
jež slzou její se k životu budí —
— jak na jaře touhy v mladé hrudi. —
Dnes měla štěstí. — Za malou chvíli
v košíčku jediný zbyl bílý květ.
Ten však již neprodá! Domů běží,
kde chorý její miláček leží. — — —
Zlehounce k lůžku se blíží
dívá se v rozmilou dětinskou tvář,
v níž glorioly, jak by zlatá zář
svůj světlý odkaz již zůstavila. —
Však ten klid? — Neblahý jakýs' hlas
jí divnou srdce rozrývá mukou.
Pohladí čilko třesoucí se rukou,
na hebounkou dlaň květ bílý vkládá, —
volá ho jmény sladkými všemi,
leč hošík její zůstává němý. — — —
Vždyť spojily se libě v smrti ty květy,
jimž domovem budou cizí světy.

TETŘEV:

PO ZÁPADU.

Ten oka třpyt a jas,
jenž citu hloubky měří,
mi včera s hvězdou shas'
a zasvitne mi stěží.

A noci stín a chlad
mne v náruč pojme zrádnou,
— mé lásky zpustne sad
a růže steskem zvadnou.

Mne hvězda v blankytu
již nebude víc lákat —
já v srdce úkrytu
jen pro ni budu plakat.

K. A. NARVAN:

STUDIE.

Vyšel z chudičkého kraje, z rodiny nebohaté. Bída byla mu kmotrou již v plénkách a jako černá mátoha, jako zlověstné jho uložila se na jeho bedra, kdykoliv touha, ideály nesly ho výše a provázela ho při každém jeho kroku.

Tatíčka ztratil, aniž by ho poznal. Matička dřela se a pracovala, až kůže na rukách praskala, aby připravila miláčku svému lepšího chleba. Zavedla ho na střední školy. Ač musil přes hodinu docházeti, rád tak činil — vždyť učení mu bylo vším. Později počal sebe živit. Hrozný to život. Ve dne zaměstnán byl ve škole a na kondicích a za šera večerního znaven plížil se domů, aby ještě sám se připravoval. Přišel tak do společnosti, již dříve se vyhýbal, vždyť viděl kol sebe samé ústrky. Je samotářský, v sebe uzavřený, nesdílný, s duší však čistou, s tužbami a ideály státi se řádným, poctivým, charakterním člověkem, aby prospěl svému rodu a vlasti.

Nedostatek samostatnosti, znalosti vlastní své energie brání mu, aby se vyšvihl na pole samostatného vystoupení, samostatného přemýšlení. Ona kletba rodu stále podřízeného zůstala jako dědičný přívažek po několika generacích a student náš nedovedl se z ní vymanit — ba on se o to ani nesnažil, neboť neuvědomil si ten otrocký svůj stav — bylť tomu uvyklý z domova.

Přejímal tedy to, co slyšel a jak to slyšel, přejímal to, co prohlašováno za pokrokové, třeba že se proti tomu jeho lepší já bouřně vzpíralo — než neměl tolik energie, aby i on se proti tomu opřel, neboť nedovede dosud samostatně jít, proti proudu se postavit, vždyť bál se, aby snad mu jeho kolegové nezazlívali jeho konservatismus dobrých zásad do duše mu vložených jako odkaz rodičů, na něž rád dříve vzpomínal. Nyní musil násilím zapomenout, musil svědomí umlčet, jež říkalo mu, že nejedná dobře, že zradu na nich činí.

Jde výše, při tom slyší stále útoky a narážky od svých kolegů, mnohdy i před svými vůdci duševními, kterým se chtěl ony duše prodajné zavděčit, slyší na sebe vtipy o nedostatku intelligence a on nemaje dosti energie poddává se zvolna tomu, co za vrchol dokonalosti mu stále vychvalují — atheismu. Vždyť již průměrný kvintán musí být se svým náboženstvím hotov, jak prohlásil jeden z universitních profesorů.

Žádná pak myšlenka, byť byla by sebe radikálnější, není mu tak silnou, aby se pro ni neroznlít, třeba že v hloubi duše zmltán jest různými pochybnostmi, ačkoliv na venek se zcela jinak staví. Zlý příklad svádí jej na pole nezřízených vášní, heslem jeho stává se „jen užítí a vyběhnutí se, vždyť jsme jen jednou na světě“. — Mravní ovzduší kolem něho je otráveno. Plno je v něm nezdravých, zhoubných zárodků, jež v mladou duši a organismus studujících zanesly hrozný nesoulad a spoustu. A v tvářích, v celé malátné postavě, v mdlé chůzi viděti jest mladého vyžilého starce, jenž nemá již tolik sil, aby se vrátiti mohl na dřívější lepší cesty. Z očí jeho zírá omrzelost života. Sotva začali žítí a již ztratili chut věsti životní boj, vyčerpali se, pozbyli energie a odvalu žítí. Užili světa, nic je tedy již netěší. A tak „jako noví Wertherové s opravdovým nebo strojeným světobolem v duši utíkají s kolbiště životního zadní brankou sebevraždy“. (Dr. J. Bilczewski.)

A ideály — kam ty se poděly? Smetl je onen mráz, jímž podrýval u něho víru v existenci božství — on nesmí věřit, jinak je tmář. Podkopali tím v něm touhu pro vše krásné, dobré — ztrácí mravní sílu vyšvihnouti se výše duchem svým a prahnouti po pravdě a na místě ušlechtilých snah nastupuje otupělost — záhuba duševní, dorost náš intelligentní buď hrubne, tak že se

V JASNÉ NOCI MÁJOVÉ.

Ty hvězdičky ach na nebi
tak čarokrásně svítí!
Můj Bože, jednu, jedinou
já v moci chtěl bych mítí!

A zaplesal bych já sotem,
bych z blízka zřel ji krásu,
a osušit jím žářem směl
svou zvlhlou oka řasu.

A nikomu té hvězdičky
bych darem nedal z davu —
jen svatou Boží Rodičky
jí ozdobil bych hlavu.

Z MÁJOVÝCH ZKAZEK.

Na dálném východě
hvězdy se nítí:
v maličké zahrádce
usíná kvítí.

Aj večer východu! —
větérek hravý
květinky celuje —
tatiček smavý.

V zahrádce pod strání
malouňká chatka
a před ní s děťátkem
mladistvá matka.

Na klíně miláčka
hýčká a líbá,
ze rtů jí vyplývá
písnička libá.

Usnuly květinky,
měsíček září — —
jedinké liliji
viděti tváří.

„Proč, zlatá matinko,
nechce též snít?“
„Protože čistota
vždy musí bdít.“

OTOKAR SAKUZA:

CHRISANTHEMY.

Když jedva ráno mlhu šedou
sluněčko chabým proniklo svitem,
když každý spěchal po zaměstnání,
by za pána milé pousmání
se dřel a zasloužil si v díle hbitém
žoldu ten neblahý ceněný lesk, — —
tu stanula u rohu žena chudá,
jí podivný v očích tlumil se stesk,
povadlých chrysanthem hrstka sněžná,
jež před mrazem ruka brání něžná,
jež slzou její se k životu budí —
— jak na jaře touhy v mladé hrudi. —
Dnes měla štěstí. — Za malou chvíli
v košíčku jediný zbyl bílý květ.
Ten však již neprodá! Domů běží,
kde chorý její miláček leží. — — —
Zlehoučka k lůžku se blíží
dívá se v rozmilou dětinskou tvář,
v níž glorioly, jak by zlatá zář
svůj světlý odkaz již zůstavila. —
Však ten klid? — Neblahý jakýs' hlas
jí divnou srdce rozrývá mukou.
Pohladí čilko třesoucí se rukou,
na hebounkou dlaň květ bílý vkládá, —
volá ho jmény sladkými všemi,
leč hošík její zůstává němý. — — —
Vždyť spojily se libě v smrti ty květy,
jimž domovem budou cizí světy.

TETŘEV:

PO ZÁPADU.

Ten oka třpyt a jas,
jenž citu hloubky měří,
mi včera s hvězdou shas'
a zasvitne mi stěží.

A noci stín a chlad
mne v náruč pojme zrádnou,
— mé lásky zpustne sad
a růže steskem zvadnou.

Mne hvězda v blankytu
již nebude víc lákat —
já v srdce úkrytu
jen pro ni budu plakat.

STUDIE.

Vyšel z chudičkého kraje, z rodiny nebohaté. Bída byla mu kmotrou již v plénkách a jako černá mátoha, jako zlověstné jho uložila se na jeho bedra, kdykoliv touha, ideály nesly ho výše a provázela ho při každém jeho kroku.

Tatíčka ztratil, aniž by ho poznal. Matička dřela se a pracovala, až kůže na rukách praskala, aby připravila miláčku svému lepšího chleba. Zavedla ho na střední školy. Ač musil přes hodinu docházeti, rád tak činil — vždyť učení mu bylo vším. Později počal sebe žít. Hrozný to život. Ve dne zaměstnán byl ve škole a na kondicích a za šera večerního znaven plížil se domů, aby ještě sám se připravoval. Přišel tak do společnosti, již dříve se vyhýbal, vždyť viděl kol sebe samé ústrky. Je samotářský, v sebe uzavřený, nesdílný, s duší však čistou, s tužbami a ideály státi se řádným, poctivým, charakterním člověkem, aby prospěl svému rodu a vlasti.

Nedostatek samostatnosti, znalosti vlastní své energie brání mu, aby se vyšvihl na pole samostatného vystoupení, samostatného přemýšlení. Ona kletba rodu stále podřízeného zůstala jako dědičný přívažek po několika generacích a student náš nedovedl se z ní vymanit — ba on se o to ani nesnažil, neboť neuvědomil si ten otrocký svůj stav — bylť tomu uvyklý z domova.

Přejímal tedy to, co slyšel a jak to slyšel, přejímal to, co prohlašováno za pokrokové, třeba že se proti tomu jeho lepší já bouřně vzpíralo — než neměl tolik energie, aby i on se proti tomu opřel, neboť nedovede dosud samostatně jít, proti proudu se postavit, vždyť bál se, aby snad mu jeho kolegové nezalívali jeho konservatismus dobrých zásad do duše mu vložených jako odkaz rodičů, na něž rád dříve vzpomínal. Nyní musil násilím zapomenout, musil svědomí umlčet, jež říkalo mu, že nejedná dobře, že zradu na nich činí.

Jde výše, při tom slyší stále útoky a narážky od svých kolegů, mnohdy i před svými vůdci duševními, kterým se chtí ony duše prodané zavděčit, slyší na sebe vtipy o nedostatku intelligence a on nemaje dosti energie poddává se zvolna tomu, co za vrchol dokonalosti mu stále vychvalují — atheismu. Vždyť již průměrný kvintán musí být se svým náboženstvím hotov, jak prohlásil jeden z univerzitních profesorů.

Žádná pak myšlenka, byť byla by sebe radikálnější, není mu tak silnou, aby se pro ni neroznítil, třeba že v hloubi duše zmítán jest různými pochybnostmi, ačkoliv na venek se zcela jinak staví. Zlý příklad svádí jej na pole nezřízených vášní, heslem jeho stává se „jen užítí a vybětí se, vždyť jsme jen jednou na světě“. — Mravní ovzduší kolem něho je otráveno. Plno je v něm nezdravých, zhoubných zárodků, jež v mladou duši a organismus studujících zanesly hrozný nesoulad a spoustu. A v tvářích, v celé malátné postavě, v mdlé chůzi viděti jest mladého vyžilého starce, jenž nemá již tolik sil, aby se vrátiti mohl na dřívější lepší cesty. Z očí jeho zírá omrzelost života. Sotva začali žít a již ztratili chut věsti životní boj, vyčerpali se, pozbyli energie a odvalu žítí. Užili světa, nic je tedy již netěšší. A tak „jako noví Wertherové s opravdovým nebo strojeným světobolem v duši utíkají s kolbiště životního zadní brankou sebevraždy“. (Dr. J. Bilczewski.)

A ideály — kam ty se poděly? Smetl je onen mráz, jímž podrýval u něho víru v existenci božství — on nesmí věřit, jinak je tmář. Podkopali tím v něm touhu pro vše krásné, dobré — ztrácí mravní sílu vyšvihnouti se výše duchem svým a prahnouti po pravdě a na místě ušlechtilých snah nastupuje otupělost — záhuba duševní, dorost náš intelligentní buď hrubne, tak že se

nad tím pozastaví i ti, kteří k celému převratu původně podnět dali, buď utápí se v pessimismu, jemuž život jest zlem, a čas, který zde na tomto světě prožívá, nudou. Na konec pak tací topí se v pantheismu, aniž by si jej náležitě uvědomovali.

Pak slyší se bědný nářek: nemáme bujaré mládeže! Ze škol našich vychází namnoze mladí starci, nemající aspoň trochu nadšení a sebeobětavosti pro věc dobrou, ušlechtilou. A na konec lidé podobní, ač tak slibně začali život svůj, sběhnou se studií a rozmnožují ještě řady nedostudovaného proletariátu, jenž celému našemu životu veřejnému je tolik na závalu, zvláště u nás v národě tak malém, neboť takový polovystudovaný, dostane-li se k vedení v kterémkoliv oboru lidské práce, věci náležitě nerozumí, ačkoliv to sám nechce uznat, a výsledky pak podle toho také uboze vypadají.

Ó působte, vy přátelé — čtenáři — v okruhu svých přátel, aby nezahynuli v života víru. Bezvýjimečně. Ano, věrná, nenápadná malá práce zdánlivě mizící tvoří pak vlastně podklad, na němž veřejná práce docílena býti může, aby nesla hojné ovoce.

J. M. ROMANOV:

MÁJ V DUŠI.

Hlaholem letí májová píseň
přes role, nivy letí jen dál...
z duše mé trudné vychází tíseň,
kam zimy mrazné dech mi ji svál...

— — — — —
Červánky zlatí východní pruhy -
noc se již sklání v západní kraj -
lučiny stkví se barvami duhy.
les náhle v černý mění se háj.
Slunce již trhá oblačné pásy,
po nivách hází stříbrný jas,
zasévá v srdce símě té lásky.
jež v růže něžně vykvete zas...
Růžové ráno snáší se s výše,
po nivách křísí květinok roj...
svěžestí vše již májovou dýše,
vše budí lásky k životu zdroj..

— — — — —
Hlaholem letí májová píseň
přes role, nivy letí jen dál...
z duše mé trudné vychází tíseň,
bych jako máje větérek sál...

J. V. HRADECKÝ:

MATCE BOŽÍ.

Loď života když ve záhubu
vichřice — nemoc — prudce hnala,
já k Tobě, Matko, volal —
Ty's ve svou ochranu mne vzala.

Ty's hvězdou zářící mi byla,
když klesal jsem již, kormidelník mdlý!
Ty bouř jsi ztišila — loď žití
již klidně ve přístavu dlí.

Jak mně jsi chránila, ó Máti má,
když kalný obzor metal blesky,
když záhuba na mne odevšad se hnala,
tak chraň můj drahý národ český!

JOS. S. HEK:

LÍSTEK ZE ŽIVOTA BÁSNÍKOVA.

Věnováno slovutnému spisovateli J. Š. Baarovi.

Náhodou dostal se mi do ruky zajímavý dopis. Veliký, zažloutlý lístek osmerkového formátu, který s pietou uchováván v archivu pražské „Růže Sušilovy“, připomínající znamenitou epizodu ze života předního básníka českého, mistra Jaroslava Vrchlického.

Na přední straně listu napsáno:

Veledůstojný Pane!

Osměluji se podati žádost Bohuše Fridy za přijetí do pražského alumnátu a prosím spolu, abyste se ráčil laskavě o to postarati, aby ohledně ostatních patřičných příloh, totiž křestního listu a lístku očkovacího bylo žadateli ještě poshověno; nebo věci jeho až jsme o to pečovali, posud z Klatov, kde studoval, nedošly. Nedojdou-li v těchto dnech, opatřím oněch listin duplikáty.

Jsem Vaší Veledůstojnosti

s úctou

oddaný

*V Ovčářích, 10. září 1872
u Kolína.*

*Ant. Kolář,
farář.*

Na druhé straně připojen jest „komentář“ od bohoslovce Baara: „Tento lístek jest zajímavým příspěvkem liter.-histor. „Bohuš Frýda“ totiž není nikdo jiný — než Jaroslav Vrchlický (Emil Frýda) — jehož strýc Kolář farářem byl v Ovčářích. — Baar.“

Vrchlický — Baar! Nestavím zde paralely, ale nemohu se nezmíniti o Baarovi. Byl tehdy bohoslovcem IV. roku a zároveň sedmým předsedou (r. 1891—2) od založení literárního sdružení pražských bohoslovců „Růže Sušilova“. Přátelství, které pojilo jej se Sigismundem Bouškou O. S. B., s nímž se na fakultě stýkal, bylo příčinou, že posílány vzájemně jejich literární ambice. Baar založil v semináři „Kroužek národopisný“, přinášel svoje prvotiny dru. Č. Zlátkovi pro „Český Lid“ a psal básně „Alumnovy písně“ pro časopis bohoslovců českoslovanských „Museum“ pod pseudonymem Hynek Podlesák. V básních jeho slyšíme ozev Musy Vrchlického a tak bohoslovec Baar stává se ctitelem a žákem mistrovým. Po „Alumnových písních“ následovala krásná kniha básní „Rodnému kraji“ (kterou sice později vydal, ale dobově má vznik za pobytu Baarova v semináři a první jeho činnosti v duchovní správě). Na to Baar uchýlil se na jiné pole — román, v němž dnes dospěl znamenité výše — opět setkává se s Vrchlickým v „Máji“.

Po tomto extempore vraťme se k lístku, který Baar nám schoval — k lístku, s nímž spíat kus života geniálního básníka českého, u jehož kolébky stál kněz, strýc, druhý otec jeho — Antonín Kolář. Není to po prvé, že shledáváme se s knězem jako prvním učitelem, dobrodincem a druhým otcem nadějných mladíků, neboť pročítáme-li biografii kteréhokoliv našeho velikého muže, jistě uvidíme kněze, který ujímá se nadaného chlapce, vypravuje ho na studie a na nich podporuje, pokud jeho kněžské mnohdy skrovné přlíjmy dovolují.

nad tím pozastaví i ti, kteří k celému převratu původně podnět dali, buď utápí se v pessimismu, jemuž život jest zlem, a čas, který zde na tomto světě prožívá, nudou. Na konec pak tací topí se v pantheismu, aniž by si jej náležitě uvědomovali.

Pak slyší se bědný nářek: nemáme bujaré mládeže! Ze škol našich vychází namnoze mladí starci, nemající aspoň trochu nadšení a sebeobětavosti pro věc dobrou, ušlechtilou. A na konec lidé podobní, ač tak slibně začali život svůj, sběhnou se studií a rozmnožují ještě řady nedostudovaného proletariátu, jenž celému našemu životu veřejnému je tolik na závalu, zvláště u nás v národě tak malém, neboť takový polovystudovaný, dostane-li se k vedení v kterémkoliv oboru lidské práce, věci náležitě nerozumí, ačkoliv to sám nechce uznat, a výsledky pak podle toho také uboze vypadají.

Ó působte, vy přátelé — čtenáři — v okruhu svých přátel, aby nezahynuli v života víru. Bezvýjimečně. Ano, věrná, nenápadná malá práce zdánlivě mizící tvoří pak vlastně podklad, na němž veřejná práce docílína býti může, aby nesla hojné ovoce.

J. M. ROMANOV:

MÁJ V DUŠI.

Hlaholem letí májová píseň
přes role, nivy letí jen dál...
z duše mé trudné vychází tíseň,
kam zimy mrazné dech mi ji svál...

— — — — —
Červánky zlatí východní pruhy —
noc se již sklání v západní kraj —
lučiny stkví se barvami duhy...
les náhle v černý mění se háj...
Slunce již trhá oblačné pásy,
po nivách hází stříbrný jas,
zasévá v srdce símě té lásky.
jež v růže něžně vykvete zas...
Růžové ráno snáší se s výše,
po nivách křísí květinok roj...
svěžestí vše již májovou dýše,
vše budí lásky k životu zdroj...

— — — — —
Hlaholem letí májová píseň
přes role, nivy letí jen dál...
z duše mé trudné vychází tíseň,
bych jako máje větérek sál...

J. V. HRADECKÝ:

MATCE BOŽÍ.

Lod' života když ve záhubu
vichřice — nemoc — prudce hnala,
já k Tobě, Matko, volal —
Ty's ve svou ochranu mne vzala.

Ty's hvězdou zářící mi byla,
když klesal jsem již, kormidelník mdlý!
Ty bouř jsi ztišila — lod' žití
již klidně ve přístavu dlí.

Jak mně jsi chránila, ó Máti má,
když kalný obzor metal blesky,
když záhuba na mne odevšad se hnala,
tak chraň můj drahý národ český!

LÍSTEK ZE ŽIVOTA BÁSNÍKOVA.

Věnováno slovnímu spisovateli J. Š. Baarovi.

Náhodou dostal se mi do ruky zajímavý dopis. Veliký, zažloutlý lístek osmerkového formátu, který s pietou uchováván v archivu pražské „Růže Sušilovy“, připomínající znamenitou epizodu ze života předního básníka českého, mistra Jaroslava Vrchlického.

Na přední straně listu napsáno:

Veledůstojný Pane!

Osměluji se podati žádost Bohuše Frída za přijetí do pražského alumnátu a prosím spolu, abyste se ráčil laskavě o to postarati, aby ohledně ostatních patřičných příloh, totiž křestního listu a lístku očkovacího bylo žadateli ještě poshověno; nebo věci jeho ať jsme o to pečovali, posud z Klatov, kde studoval, nedošly. Nedojdou-li v těchto dnech, opatřím oněch listin duplikáty.

*Jsem Vaší Veledůstojnosti
s úctou*

oddaný

*V Ovčářích, 10. září 1872
u Kolína.*

*Ant. Kolář,
farář.*

Na druhé straně připojen jest „komentář“ od bohoslovce Baara: „Tento lístek jest zajímavým příspěvkem liter.-histor. „Bohuš Frýda“ totiž není nikdo jiný — než Jaroslav Vrchlický (Emil Frýda) — jehož strýc Kolář farářem byl v Ovčářích. — Baar.“

Vrchlický — Baar! Nestavím zde paralely, ale nemohu se nezmíniti o Baarovi. Bylť tehdá bohoslovcem IV. roku a zároveň sedmým předsedou (r. 1891—2) od založení literárního sdružení pražských bohoslovců „Růže Sušilova“. Přátelství, které pojilo jej se Sigismundem Bouškou O. S. B., s nímž se na fakultě stýkal, bylo příčinou, že posílány vzájemně jejich literární ambice. Baar založil v semináři „Kroužek národopisný“, přinášel svoje prvotiny dru. Č. Zíbrtovi pro „Český Lid“ a psal básně „Alumnovy písně“ pro časopis bohoslovců českoslovanských „Museum“ pod pseudonymem Hynek Podlesák. V básních jeho slyšíme ozev Musy Vrchlického a tak bohoslovec Baar stává se ctitelem a žákem mistrovým. Po „Alumnových písních“ následovala krásná kniha básní „Rodnému kraji“ (kterou sice později vydal, ale dobově má vznik za pobytu Baarova v semináři a první jeho činnosti v duchovní správě). Na to Baar uchýlil se na jiné pole — román, v němž dnes dospěl znamenité výše — opět setkává se s Vrchlickým v „Máji“.

Po tomto extempore vraťme se k lístku, který Baar nám schoval — k lístku, s nímž spíat kus života geniálního básníka českého, u jehož kolébky stál kněz, strýc, druhý otec jeho — Antonín Kolář. Není to po prvé, že shledáváme se s knězem jako prvním učitelem, dobrodincem a druhým otcem nadějných mladíků, neboť pročítáme-li biografii kteréhokoliv našeho velikého muže, jistě uvidíme kněze, který ujímá se nadaného chlapce, vypravuje ho na studie a na nich podporuje, pokud jeho kněžské mnohdy skrovné příjmy dovolují.

A tak vidíme i v rodině u Frýdů. Malý chlapec Emil, jemuž dala život dobrá matička, kterou „vyznačovala vždy mysl vážná, hluboká, přesná a zbožnost oproti otci skeptikovi, jen konvencí forem zachovávajcímu, ryzí a prýštlí ze skutečné potřeby víry . . . po níž zdědil rozjímavost, sestupování do hloubky nitra, vážnost pojmání“, byl stále churav, slánský vzduch mu nesvědčil. Proto přežen mezi čtvrtým a pátým rokem ke strýci Antonínu Kolářovi na faru ovčárskou u Kolína. Nechť bylo záminkou křehké zdraví útlého děčka, které stále vzbuzovalo obavy, nechť v tom vězel dobře promyšlený plán otcův, když doma dětí přibývalo, který měl kněžími bratra Václava, tehdy faráře v Chvatěrubech, později konsistorního radu v Praze, a oba svaky, zmíněného již Antonína a mladšího Aloise Koláře, tolik jisto jest — podotýká životopisec básníkův dr. Jaromír Borecký — že strýc Antonín stal se hošíkovi takřka druhým otcem a že zvláště působil na jeho rozvoj duševní.

Na faře ovčárské hospodařila farářova matka, básníková babička Anna Hailova (roz. Čečatková z Příbramě, po prvé provdaná za mydláře Jana Koláře), která po druhé ovdověvši přistěhovala se s nejmladší dcerou Annou k svému synu. Babička s mateřskou péčí starala se o malého Emila. Z pohádek jejích a vypravování, dýšících domácím kouzlem poesie, vanul prvý dech inspirace básnické, který nezůstal bez rozhodného vlivu na mysl vnukovu. Tak hned v prvém mládí stála nad ním jako kdysi nad Puškinem Musa národního mythu a poesie v podobě této živou obrazností nadané babičky. Strýc Antonín vynikal vzděláním, jej proti babičce ve všem povolné vyznačovala povaha přísná, avšak při tom dobrotivá. V jeho knihovně poznal vnímavý hoch mnohého klassika, zvláště Shakespeara a Cervantesa. Na faru dojížděl též mladší strýc Alois Kolář, který vždy rozvířil a obveselil klidné jinak ovzduší farské.

V tomto farském zátíší ztrávil Emil, jenž již projevoval básnického ducha, nejkrásnější doby dětství — zlaté mládí. Jen někdy a to zvláště v prvním čase bývaly ty doby kaleny churavostí hošíkovou.

V Ovčárech chodil do školy a tam také připravil ho strýc na studia gymnasiální. Z jeho studia gymnasiálního důležitý jest pobyt v Klatovech. Tam seznámil se s rodákem trhanovským, věhlasným nyní Jos. Thomayerem, jenž mu byl doporučen za praeceptora z matematiky. Z učitelů měli vliv na Emila Frída A. V. Šmilovský, zvláště však dr. B. Pošík, professor dějin a filosofické propaedeutiky, který ho také prvý do francouzštiny uvedl. Ze styků s Thomayerem vyvinulo se úzké přátelství, které pojily a slily stejné tužby a ideály — oba chtěli býti básníky. R. 1870 po vzájemné úradě dohodli se, že již déle nebudou skrývati své plody, nýbrž že zaklepají na redakce. Usmyslono, vykonáno. A tak po prvé objevilo se jméno Jaroslav Vrchlický a to ve Světozoru, roč. V. č. 26. za redakce J. J. Kořána r. 1871. Původcem pseudonymu Jaroslav Vrchlický jest přítel básníkův Thomayer, zvolen z ohledu k disciplinárnímu řádu, neboť Vrchlický byl tehdy septimánem. Říčka Vrchlice u Kutné Hory poskytla jméno přednímu básníku českému, Thomayer pak zvolil pro sebe R. E. Jamot. V prosinci téhož roku vyšel almanach omladiny jižních Čech — Anemonky. Vrchlický měl tu básně „Sežloutla ta lípa“, „Z lesa“, „Lístky routy“, „Z dalekých cest“, „Všední ballada“, „Fata Morgana“. Prvotiny tyto byly již zde ušetřeny před krutým osudem jeho prvních básnických pokusů, jichž rukopisy rozřezával mladému poetovi otec na kornouty a k jehož velikému pohoršení nosil „vlasy à la Robert Hamerling, dlouhé, nepodajné, kolmo na límec splývající jako koňská hříva“ (Vrchlický v Černé Hodince); z „Amazonek“ zvláště báseň Vrchlického „Z lesa“ upoutala pozornost aesthetika dra. J. Durdíka, který v posudku v literárním odboru Umělecké Besedy o „Anemonkách“ pravil o ní: „Dojem této básně byl na mne tak mocný, že jsem musil ji čísti znovu a znovu a tato jediná práce sama o sobě stačí, aby „Anemonkám“ zachránila cenu.“ Jako oktaván uveřejnil v klatovském „Šumavanu“ několik svých básnických prací.

Absolvovav r. 1872 studia gymnasiijní, věnoval seologii. Z té doby jest onen lístek strýce Antonína Koláře, u něhož každoročně prázdniny Emil trávil. Po maturitě vstoupil tedy na podzim zmíněného roku na theologickou fakultu pražské university jako alumnus knížecího arcibiskupského semináře. Než v semináři nezůstal dlouho. Po prvním semestru dopsal dobrotivému strýci Antonínovi Kolářovi, že hodlá vystoupiti ze semináře, prose ho o dovolení, aby směl tak učiniti, ukazuje při tom na své tužby literární. A nezklamal se v strýcově rozšafnosti. Strýc nebránil jeho úmyslu, ale rozumně mu na uvážanou dal, že nebude moci ho tolik podporovati, kolik studia mimo seminář vyžadují, připamatoval mu, aby nepřeceňoval své nadání, uváděje mu ohledně aspirací literárních na paměť slova Čelakovského: „Nemůže mladého člověka nic horšího potkati, jako to, když bez dostatečného nadání ona bezmezná těkavost se ho zmocní, která až i v šílenost přechází. Nechť záhy každý ustoupí s básnické dráhy, komu tato svatá trojice nesvítí v nejvyšším spojení: bystrota myslí, útlost a vroucnost srdce, a pak bohatost rozumu, nabytá pilným a neúnavným dobýváním sobě všeho druhu umění s naukami seznamováním, kde jen prvá vlastnost se nalézá, vzniká obyčejné nadutost a rozervanost nešťastná, kde pak jen druhá, tu mělkost a mazlavost a bez vědy nelze i sebe obdařenějšímu od přírody básníku nic řádného počítí.“

Vrchlický cítil však v sobě ony tři vlastnosti a v letním semestru přešel na filosofii. A tak, když jarní slunce s modré oblohy nahlízející do kvadratury, zeselilo ty staré zdi kolem, na jejichž zašlé omítce tu a tam se pestřily vybledlé malby a znaky slunečních hodin, tu začala se také od temných větví starých oněch stromů líbezně odrážeti první jarní zeleň a po jedné straně dvora, na níž nebylo stromů, zasvitla též očka rozmanitých květů, které si zde theologové na několika záhonech pěstovali. A když později zhustlé zelené oblaky listů vysoko a široko se rozložily nad starými kmeny, nahlédající až v okna hořejších chodeb a světnic, kdež mezi nádhernými listovými vějíři kaštanů zazářily guirlandy krásných bělorůžových květů; když květinové záhonky pyšněji se zaskvěly, poupata růží se rozvířila a zeleň vinných lupenů na jedné straně ozdobila starou stěnu... Svatopluk Čech: Druhý květ) nebyly již Bohuše Frýdy-Vrchlického v semináři.

KLEMENS MARIÁNSKÝ:

ZA MÁJEM.

Oh, bylo jaro, jabloně kvetla, zpíval háj,
šel slavně krajem, hýřil láskou snivý máj.

Ted' zima mrazem dýše, lány zaleh' sníh,
mrak slunce cloní, ptactvo dávno líbá jih.

— — — — —
Máj žil jsem, krásný byl však s jarem v dále lét —
po zimě s ptactvem máj můj zda se vrátí zpět?!

LOUCKÝ:

JARA ZVĚST.

Což neslyšíte jara zvěst,
jak šumí lehkým pozdravem?
což neslyšíte slastný dech,
kroužící písně nad sadem?

Což neslyšíte jara zvěst
tam z modravého ovzduší?
ta známá píseň skřivánka
bol v moji duši přehluší — —

Což neslyšíte jara zvěst
tam z olší hájů odevšad?
v kraj usmívá se jaro již
bélavým květem halí sad — —

A tak vidíme i v rodině u Frýdů. Malý chlapec Emil, jemuž dala život dobrá matička, kterou „vyznačovala vždy mysl vážná, hluboká, přesná a zbožnost oproti otci skeptikovi, jen konvenci forem zachovávajícimu, ryzí a prýšticí ze skutečné potřeby víry . . . po níž zdědil rozjímavost, sestupování do hloubky nitra, vážnost pojmání“, byl stále churav, slánský vzduch mu nesvědčil. Proto převezen mezi čtvrtým a pátým rokem ke strýci Antonínu Kolářovi na faru ovčárskou u Kolína. Nechť bylo záminkou křehké zdraví útlého děčka, které stále vzbuzovalo obavy, nechť v tom vězel dobře promyšlený plán otcův, když doma dětí přibývalo, který měl kněžími bratra Václava, tehdy faráře v Chvatěrubech, později konsistorního radu v Praze, a oba svaky, zmíněného již Antonína a mladšího Aloise Koláře, tolik jisto jest — podotýká životopisec básníkův dr. Jaromír Borecký — že strýc Antonín stal se hošíkovi takřka druhým otcem a že zvláště působil na jeho rozvoj duševní.

Na faře ovčárské hospodařila farářova matka, básníková babička Anna Hailova (roz. Čechatková z Příbramě, po prvé provdaná za mydláře Jana Koláře), která po druhé ovdověvši přistěhovala se s nejmladší dcerou Annou k svému synu. Babička s mateřskou péčí starala se o malého Emila. Z pohádek jejích a vypravování, dýšících domácím kouzlem poesie, vanul první dech inspirace básnické, který nezůstal bez rozhodného vlivu na mysl vnukovu. Tak hned v prvním mládí stála nad ním jako kdysi nad Puškinem Musa národního mythu a poesie v podobě této živou obrazností nadané babičky. Strýc Antonín vynikal vzděláním, jej proti babičce ve všem povolně vyznačovala povaha přísná, avšak při tom dobrotivá. V jeho knihovně poznal vnímavý hoch mnohého klassika, zvláště Shakespeara a Cervantesa. Na faru dojížděl též mladší strýc Alois Kolář, který vždy rozvířil a obveselil klidné jinak ovzduší farské.

V tomto farském zátiší ztrávil Emil, jenž již projevoval básnického ducha, nejkrásnější doby dětství — zlaté mládí. Jen někdy a to zvláště v prvním čase bývaly ty doby kaleny churavostí hošíkovou.

V Ovčárech chodil do školy a tam také připravil ho strýc na studia gymnasiijní. Z jeho studia gymnasiijního důležitý jest pobyt v Klatovech. Tam seznámil se s rodákem trhanovským, věhlasným nyní Jos. Thomayerem, jenž mu byl doporučen za praeceptora z matematiky. Z učitelů měli vliv na Emila Frída A. V. Šmilovský, zvláště však dr. B. Pošík, professor dějin a filosofické pro-paedeutiky, který ho také první do francouzštiny uvedl. Ze styků s Thomayerem vyvinulo se úzké přátelství, které pojily a sílily stejné tužby a ideály — oba chtěli býti básníky. R. 1870 po vzájemné úradě dohodli se, že již déle nebudou skrývat své plody, nýbrž že zaklepají na redakce. Usmýšleno, vykonáno. A tak po prvé objevilo se jméno Jaroslav Vrchlický a to ve Světozoru, roč. V. č. 26. za redakce J. J. Kořána r. 1871. Původcem pseudonymu Jaroslav Vrchlický jest přítel básníkův Thomayer, zvolen z ohledu k disciplinárnímu řádu, neboť Vrchlický byl tehdy septimánem. Řička Vrchlice u Kutné Hory poskytla jméno přednímu básníku českému, Thomayer pak zvolil pro sebe R. E. Jamot. V prosinci téhož roku vyšel almanach omladiny jižních Čech — Anemonky. Vrchlický měl tu básně „Sežloutla ta lípa“, „Z lesa“, „Listky routy“, „Z dalekých cest“, „Všední ballada“, „Fata Morgana“. Prvotiny tyto byly již zde ušetřeny před krutým osudem jeho prvních básnických pokusů, jichž rukopisy rozřezával mladému poetovi otec na kornouty a k jehož velikému pohoršení nosil „vlasy à la Robert Hamerling, dlouhé, nepodajné, kolmo na límec splývající jako koňská hříva“ (Vrchlický v Černé Hodince); z „Amazonky“ zvláště báseň Vrchlického „Z lesa“ upoutala pozornost aesthetika dra. J. Durdíka, který v posudku v literárním odboru Umělecké Besedy o „Anemonkách“ pravil o ní: „Dojem této básně byl na mne tak mocný, že jsem musil ji čísti znovu a znovu a tato jediná práce sama o sobě stačí, aby „Anemonkám“ zachránila cenu.“ Jako oktáván uveřejnil v klatovském „Šumavanu“ několik svých básnických prací.

Absolvovav r. 1872 studia gymnasiijní, věnoval seologii. Z té doby jest onen lístek strýce Antonína Koláře, u něhož každoročně prázdniny Emil trávil. Po maturitě vstoupil tedy na podzim zmíněného roku na theologickou fakultu pražské university jako alumnus knížecího arcibiskupského semináře. Než v semináři nezůstal dlouho. Po prvním semestru dopsal dobrotivému strýci Antonínovi Kolářovi, že hodlá vystoupiti ze semináře, prose ho o dovolení, aby směl tak učiniti, ukazuje při tom na své tužby literární. A nezklamal se v strýcově rozšafnosti. Strýc nebránil jeho úmyslu, ale rozumně mu na uvážanou dal, že nebude moci ho tolik podporovati, kolik studia mimo seminář vyžadují, připomínal mu, aby nepřeceňoval své nadání, uváděje mu ohledně aspirací literárních na paměť slova Čelakovského: „Nemůže mladého člověka nic horšího potkati, jako to, když bez dostatečného nadání ona bezmezná těkavost se ho zmocní, která až i v šílenost přechází. Nechť záhy každý ustoupí s básnické dráhy, komu tato svatá trojice nesvítlí v nejvyšším spojení: bystrota mysli, útlost a vroucnost srdce, a pak bohatost rozumu, nabytá pilným a neúnavným dobýváním sobě všeho druhu umění s naukami seznamováním, kde jen prvá vlastnost se nalézá, vzniká obyčejné nadutost a rozervanost nešťastná, kde pak jen druhá, tu mělkost a mazlavost a bez vědy nelze i sebe obdařenějšímu od přírody básníku nic řádného počítí.“

Vrchlický cítil však v sobě ony tři vlastnosti a v letním semestru přešel na filosofii. A tak, když jarní slunce s modré oblohy nahlízející do kvadratury, zveselilo ty staré zdi kolem, na jejichž zašlé omítce tu a tam se pestřily vybledlé malby a znaky slunečních hodin, tu začala se také od temných větví starých oněch stromů líbezně odrážeti první jarní zeleň a po jedné straně dvora, na níž nebylo stromů, zasvitla též očka rozmanitých květů, které si zde theologové na několika záhonech pěstovali. A když později zhustlé zelené oblaky listů vysoko a široko se rozložily nad starými kmeny, nahlédajíce až v okna hořejších chodeb a světnic, kdež mezi nádhernými listovými vějíři kaštanů zazářily guirlandy krásných bělorůžových květů; když květinové záhonky pyšněji se zaskvěly, poupata růží se rozvířila a zeleň vinných lupenů na jedné straně ozdobila starou stěnu... Svatopluk Čech: Druhý květ) nebyly již Bohuše Frýdy-Vrchlického v semináři...

KLEMENS MARIÁNSKÝ:

ZA MÁJEM.

Oh, bylo jaro, jabloň kvetla, zpíval háj,
šel slavně krajem, hýřil láskou snivý máj.

Ted' zima mrazem dýše, láný zaleh' sníh,
mrak slunce cloní, ptactvo dávno líbá jih.

— — — — —
Máj žil jsem, krásný byl však s jarem v dáli lét —
po zimě s ptactvem máj můj zda se vrátí zpět?!

LOUCKÝ:

JARA ZVĚST.

Což neslyšíte jara zvěst,
jak šumí lehkým pozdravem?
což neslyšíte slastný dech,
kroužící písně nad sadem?

Což neslyšíte jara zvěst
tam z modravého ovzduší?
ta známá píseň skřivánka
bol v moji duši přehluší — —

Což neslyšíte jara zvěst
tam z olší hájů odevšad?
v kraj usmívá se jaro již
bělavým květem halí sad — —

M. CHMURNÝ:

ZA SMUTNÉHO JARA.

Když mraky šedivé nad krajem plynou
tlačíce vzduch ku rozmoklé zemi,
když krutým větrem pupeny hynou —
v přírodě stojíme teskní a němi.

Zíráme v dálku na omželé hory,
jež hlavou svou ční ve mraků tlumy,
a na nich zčernalé, tesklivé bory
spřádají s mlhami tajemné dumy

LOUCKÝ:

ŠERO MÁJE.

Tiché šero v kraj se sneslo,
vánek čeří olší háv —
a tam kdesi za vesničkou
v jarní šero hučí splav

Břízy k sobě hlavy tulí
tiše, — jako snoubenci —
zvěst jim vánek z vísky přines',
že jdou k nim dva milenci —

Družka bříza nedočkavě
vystupuje na špičky,
aby shlédla krátký jenom
lásky dech — jen kratičký — —

SKŘIVAN:

JARNÍ MOTIV.

Když bájně žití jitro svítá,
když Vesny návrat skřivan vítá,
když oráč s pluhem v pole kráčí,
když krajem bujný jásot ptačí
se rozléhá a šumí v sad,
kde špaček v korun tiseň vpad',

když v vlahém vánku dumá háj
a šepce snivou žití báj: —
v ten luzný, smavý záblesk jara
sněť srdce čárně rozkvétá,
v hloub duše Lásky jas se vkrádá,
ji květnou zdobou oplétá.

FRANT. NOVOTNÝ:

Z JARA.

Líbej, slunko, líbej kvítky bílé,
líbej čerstvou zeleň, svěžest trav,
potěš broučky, mravenečky čilé —
zimních nálad krajiny již zbav!

Líbej, slunko, líbej kvítky milé,
nezapomeň zlíbat děvám vlas!
Pohled do duše jim, tvárek čile,

Osuš stromků slzy v pupen vpilé,
oblec přírodu zas v jarní háv,
usmívej se do okének mile,
o nádheře starce choré zprav!

pohled v jejich očka vábná, snívá,
vpleť svit paprsků do jejich řas,
hlédni v srdce, ať nepobolívá!

JAN ZIMA:

DO TICHÝCH LESŮ PŮJDU . .

Do stinných lesů půjdu v zamyšlení
po úzkých stezkách, plných dlouhých trav
a zajdu tam, kde zašerení denní
se tlumí houští listů v korunách.

Tam sednu někde, kde je stláno mechem
a opru hlavu v dumách o balvan,
poslouchat budu s zatajeným dechem
popěvky ptáků, tichý větru van.

A budu čekat soumraky až padnou
do tichých lesů, do jich vonných trav,
a budu dívat se, jak měkké mechy vadnou
a poslouchat, jak tichnou ptáci v dálavách.

BEDŘICH SMUTNÝ:

BOLNÁ VZPOMÍNKA.

Nad vesničkou vítr vane,
roznášeje zvonku hlas,
bolně vráží v srdce rvané
upomínky ostří zas . . .



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k čís. 9. 10

SAKUSA:

ČTYŘI ZÁPADY.

Byla jako motýlek ve své zarůžovělé krinolince, s bílou, vlající pentlí. Běloučké vonné kvítky opadávající třešně zaplétaly se do jejích vlasů a kapky nedávného deště proplelé jarem padaly se stromů na její tváře. Její nožky v bílých punčoškách s rozkoší brouzdaly se travou a její svižné, dětské tílko zachycovalo poslední svity zapadajícího slunce za omšenými zdmi staré terasy.

A — on? — On opodál házel míčem o stěny opukané zdi a nestaral se mnoho o ni. Jeho nebavily ani kapky deště, ani květy, ani slunce, — byl hrd na své nové punčošky, jež obepínaly jeho lýtka až ke kolínkům; byl hrd na svých osm let a jejími šesti pohrdal. Zdálo se mu, že je nejdůležitější tvor na světě, — a sledoval napiatě linii svých lýtek v přilehlých punčoškách. — Byl uražen a potupen, že si jich nepovšimnula — zlobil se. — Žába hloupá! — Ale pak, když viděl její třepetavý běh mezi bílými stromy, když viděl její pozlacené vlásy, neodolal a pustil se za ní — a splynuly oba v divém reji pod starou, ošumělou terasou.

II.

Lehoučké zvuky malého, trylkového menuettu padaly jak perličky z velikého ozářeného sálu přes terasu do sadu. Sytá zeleň košatých stromů vydechovala výpary teplého letního večera a západ velikého slunce ozařoval pole rudých, plných máků, rozsetých mezi stébly trávy.

Ona stála lehoučká jak trylky menuettu opřena o terasu — v plném rozkvětu svého mládí, s vlasy na skráních stočenými v lokýnky, což ji činilo rozkošnou. Bílá krinolinka splývala v tiché harmonii se starou zdi a hluboký výstřih pod krkem zlatil se svěží pletí a voněl vůní dívčího těla. On stál vedle ní a koupal se v záplavě zeleně a požíval perlovité trylky svými touhami. Cítili oba, jak slunce se sklání a viděli dohořívát máky v jeho záplavách. —

M. CHMURNÝ:

ZA SMUTNÉHO JARA.

Když mraky šedivé nad krajem plynou
tlačíce vzduch ku rozmoklé zemi,
když krutým větrem pupeny hynou —
v přírodě stojíme teskni a němi.

Zíráme v dálku na omželé hory,
jež hlavou svou ční ve mraků tlumy,
a na nich zčernalé, tesklivé bory
spřádají s mlhami tajemné dumy . . .

LOUCKÝ:

ŠERO MÁJE.

Tiché šero v kraj se sneslo,
vánek čeří olší háv —
a tam kdesi za vesničkou
v jarní šero hučí splav

Břízy k sobě hlavy tulí
tíše, — jako snoubenci —
zvěst jim vánek z vísky přines',
že jdou k nim dva milenci —

Družka bříza nedočkavě
vystupuje na špičky,
aby shlédla krátký jenom
lásky dech — jen kratičký —

SKŘIVAN:

JARNÍ MOTIV.

Když bájně žití jitro svítá,
když Vesny návrat skřivan vítá,
když oráč s pluhem v pole kráčí,
když krajem bujný jásot ptačí
se rozléhá a šumí v sad,
kde špaček v korun tíseň vpad',

když v vlahém vánku dumá háj
a šepce snivou žití báj: —
v ten luzný, smavý záblesk jara
sněť srdce čárně rozkvétá,
v hloub duše Lásky jas se vkrádá,
ji květnou zdobou oplétá.

FRANT. NOVOTNÝ:

Z JARA.

Líbej, slunko, líbej kvítky bílé,
líbej čerstvou zeleň, svěžest trav,
potěš broučky, mravenečky čilé —
zimních nálad krajiny již zbav!

Líbej, slunko, líbej kvítky milé,
nezapomeň zlíbat děvám vlas!
Pohleď do duše jim, tvárek čile,

Osuš stromků slzy v pupen vpilé,
oblec přírodu zas v jarní háv,
usmívej se do okének mile,
o nádheře starce choré zprav!

pohleď v jejich očka vábná, snívá,
vpleť svit paprsků do jejich řas,
hlédni v srdce, ať nepobolívá!

JAN ZIMA:

DO TICHÝCH LESŮ PŮJDU . . .

Do stinných lesů půjdu v zamyšlení
po úzkých stezkách, plných dlouhých trav
a zajdu tam, kde zašerění denní
se tlumí houští listů v korunách.

Tam sednu někde, kde je stláno mechem
a opru hlavu v dumách o balvan,
poslouchat budu s zatajeným dechem
popěvky ptáků, tichý větru van.

A budu čekat soumraky až padnou
do tichých lesů, do jich vonných trav,
a budu dívat se, jak měkké mechy vadnou
a poslouchat, jak tichnou ptáci v dálavách.

BEDŘICH SMUTNÝ:

BOLNÁ VZPOMÍNKA.

Nad vesničkou vítr vane,
roznášeje zvonku hlas,
bolně vráží v srdce rvané
upomínky ostří zas . . .



Příloha „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ k čís. 9. 10

SAKUSA:

ČTYŘI ZÁPADY.

I.

Byla jako motýlek ve své zarůžovělé krinolině, s bílou, vlající pentlí. Běloučké vonné kvítky opadávající třešně zaplétaly se do jejích vlasů a kapky nedávného deště protoplé jarem padaly se stromů na její tváře. Její nožky v bílých punčoškách s rozkoší brouzdaly se travou a její svižné, dětské tílko zachycovalo poslední svity zapadajícího slunce za omšnými zdmi staré terasy.

A — on? — On opodál házel míčem o stěny opukané zdi a nestaral se mnoho o ni. Jeho nebavily ani kapky deště, ani květy, ani slunce, — byl hrd na své nové punčošky, jež obepínaly jeho lýtka až ke kolínkům; byl hrd na svých osm let a jejími šesti pohrdal. Zdálo se mu, že je nejdůležitější tvor na světě, — a sledoval napiatě linii svých lýtek v přilehlých punčoškách. — Byl uražen a potupen, že si jich nepovšimnula — zlobil se. — Žába hloupá! — Ale pak, když viděl její třepetavý běh mezi bílými stromy, když viděl její pozlacené vlásy, neodolal a pustil se za ní — a splynuly oba v divém reji pod starou, ošumělou terasou.

II.

Lehoučké zvuky malého, trylkového menuettu padaly jak perličky z velikého ozářeného sálu přes terasu do sadu. Sytá zeleň košatých stromů vydechovala výpary teplého letního večera a západ velikého slunce ozařoval pole rudých, plných máků, rozsetých mezi stébly travy.

Ona stála lehoučká jak trylky menuettu opřena o terasu — v plném rozkvětu svého mládí, s vlasy na skráních stočenými v lokýnky, což ji činilo rozkošnou. Bílá krinolinka splývala v tiché harmonii se starou zdí a hluboký výstřih pod krkem zlatil se svěží pletí a voněl vůní dívčího těla. On stál vedle ní a koupal se v záplavě zeleně a požíval perlovité trylky svými touhami... Cítili oba, jak slunce se sklání a viděli dohořívát máky v jeho záplavách. —

Slunce zapadlo a tiché šero rozlilo se korunami. Klavír dozněl a poslední trylek zašelestil zdmi náhle tiché terasy — a jejich rty spojily se dlouhým polibkem a jejich těla splynula ve veliké harmonii věčné krásy.

A na nebi prokmitly červánky rudou výhní poslední.

III.

Sad hořel — hořel — plál. V posledních podzimních nádherách kmitalo barevné listí, zlacené západem. Stékalo tichoučce, klidně, bez bolesti. Zoufalé umírání leželo mezi tisíci akordy barev, tiché, mlčelivé a tím hroznější. Vášně někoho, kdo chce žít a padá, bez vědomí klesá, slétala k zemi na každém drobném lístku. Slunce líbalo ztichlou terasu a plané víno, zrudlé a opadávající, líbalo sad a košaté koruny posledních hustých závojů a činilo krásným večer života veliké krásy — a zapadalo volně, rudě za mraky.

A ona stála v koutku terasy tiše, mlčky a hroutila se jako zvadlé listí. Její umdlené vysílené tělo obepínala šedá krinolína — bez kraje a bez výstřihu, bez ozdoby, bez mládí. — Ve vlnách plavých vlasů ležel těžký pudr a krásné, bílé úzké ruce měla přeloženy na prsou.

Sama již.

Sledovala západ až k posledním zábleskům, a když rozložil se sychravý, temný večer sadem, odcházela — volně — kolísavě — a zmizela v tmách.

Už se připozdívalo.

IV.

Ležel sníh.

Terasa byla zamklá a zasypána — stromy holé, ojiněné a bílý přikrov ležel nad sadem. Jen tam v koutě zlatil se sníh zimním západem. Slunce klesalo za modré mlhy a zanechávalo za sebou černý stín.

A poslední záblesky zlata padly na její svadlou, vráskovitou tvář, na bílé vlasy, bílé stáří, léty — již ne pudrem — na promodralé prsty do sněhu zabořené a černou krinolínu, rušící bílou harmonii sadu a starého zámku.

— Tak jak v zimě teskné vrány sedávají na bílých pláních. —

Její oči zazářily — viděla snad plavého, růžového motýlka — a místo bílého sněhu bílé květy na stromech?

Slunce zapadlo. A ona stála stále tiše a trátila se v mlhách.

A z velikého sálu třpytily se trylky lehkého menuettu, třpytily se slzy dávných vzpomínek.

EMIL Z RŮŽE:

SMUTEK.

Vítr táh' od západu,
nuť listky k zpovídání
a mě ímal smutek, žal,
když jsem kráčel tichou láni.

Vzpomínek as' na tisíc
v mysl moji hrnulo se,
ať jsem vzpomínal či snil,
oko moje bylo v rose.

Vzhlednu vzhůru k nebesům.
Mráček za mráčkem se honí; —
tolik také vzpomínek
v hlavě mé se stále roní.

Ó můj Bože! Smiluj se!
Ať již není toho lkání!
Dej mi žití s milenkou
neb jen malé o ní zdání!

VLADĚ NÍŽKOVSKÝ:

DVA RŮZNÉ TÓNY.

Jdu jasným, tichým večerem,
v hnízdě si ptáček hraje,
a zpívá, kvílí, nařiká,
mně v srdci láska zraje . . .

— — — — —
Jdu temným, šerým večerem,
v mlhu se obzor halí,
vzpomínkou v prchlý lásky čas,
se oči slzou kalí

LOMSKÝ :

„Z POTULEK.“

Bílý závoj měsíc halí
z stříbrojasných bílých par,
v roušce jejich dál se valí,
hasne v něm již všečen žár.

„Což tak pozdě, kde jsi běhal,
proč se zhlížíš v rose trav?
Bledneš? Proč pak? — Jen se nehal
v roucho skvoucí, v mlhy háv.

Sestry tvoje, hvězdy třpytné,
dávno sni již libý sen;
na východě do chmur kmitne
zář již jasná, bílý den.

Pospěš si a v lese temném
rychle spěj před sluncem v houšf,
na tvém obličejí jemném
krásu spálilo by v poušf.

Před horkými jeho hledy
krásnou svoji ukryj tvář,
výraz tváře jenom bledý
stříbra tobě sluší zář!“

—O—:

DE PROFUNDIS . . .

Je teskno ti snad, moje duše?
Pojď na hory, má smutná duše,
tam ve výšinách nebetyčných
a hustých mlhách zapomnění
odpočiň.

A zapěj sobě, chorá duše,
i tamtém horám mlčelivým
i tamtém mlhám zapomnění,
och, zapěj, zapěj velkým hlasem
requiem

nad hrobem srdce, které bylo
a které není, není, není — — —
Ne lkavým hlasem — velikým pěj
tak jako bez lkání a hrdě
umřelo.

JAN ZIMA :

ŽNĚ.

Pod dusným vedrem uvadaly květy
a bílý prach v ně těžce zapadal,
žár slunce ostře do bílých bíl štitů
a šerík hustý zvolna ovaďal.

A těžkým vzduchem zazvučely zvony
a volně táhly rázy srdcí v dál,
Nad polí hnědých zoranými lány
se žhavý vzduch lehounce mihotal.

Na cestách syté rozlily se stíny,
jež jeřábů tam dlouhý vrhl řad
a k zemi nízko skláněly se klasy
lánu, jenž zbyl tu nedožit.

KAREL MARIA:

BEZ NADPISU.

Těžký to žalář v světnici pusté,
duši když tíží okovy,
myšlenek roje táhnou když husté,
srdce kdy mkne se v závory.

Trudný to život, smutný, bez blaha,
když nesním říci, co jen bych chtěl,
Tebe že miluji, Mařenko drahá,
kéž bych Tě v žití vír — provázet směl.

Slunce zapadlo a tiché šero rozlilo se korunami. Klavír dozněl a poslední trylek zašelestil zdmi náhle tiché terasy — a jejich rty spojily se dlouhým polibkem a jejich těla splynula ve veliké harmonii věčné krásy.

A na nebi prokmitly červánky rudou výhní poslední.

III.

Sad hořel — hořel — plál. V posledních podzimních nádherách kmitalo barevné listí, zlacené západem. Stékalo tichoučce, klidně, bez bolesti. Zoufalé umírání leželo mezi tisíci akkordy barev, tiché, mlčelivé a tím hroznější. Vášně někoho, kdo chce žít a padá, bez vědomí klesá, slétala k zemi na každém drobném lístku. Slunce líbalo ztichlou terasu a plané víno, zrudlé a opadávající, líbalo sad a košaté koruny posledních hustých závojů a činilo krásným večer života veliké krásy — a zapadalo volně, rudě za mraky.

A ona stála v koutku terasy tiše, mlčky a hroutila se jako zvadlé listí. Její umdlené vysílené tělo obepínala šedá krinolína — bez krajek a bez výstřihu, bez ozdoby, bez mládí. — Ve vlnách plavých vlasů ležel těžký pudr a krásné, bílé úzké ruce měla přeloženy na prsou.

Sama již.

Sledovala západ až k posledním zábleskům, a když rozložil se sychravý, temný večer sadem, odcházela — volně — kolísavě — a zmizela v tmách.

Už se připozdívalo.

IV.

Ležel sníh . .

Terasa byla zamlklá a zasypána — stromy holé, ojiněné a bílý příkrov ležel nad sadem. Jen tam v koutě zlatil se sníh zimním západem. Slunce klesalo za modré mlhy a zanechávalo za sebou černý stín.

A poslední záblesky zlata padly na její svadlou, vráskovitou tvář, na bílé vlasy, bílé stáří, léty — již ne pudrem — na promodralé prsty do sněhu zabořené a černou krinolinu, rušící bílou harmonii sadu a starého zámku.

— Tak jak v zimě teskně vrány sedávají na bílých pláních. —

Její oči zazářily — viděla snad plavého, růžového motýlka — a místo bílého sněhu bílé květy na stromech?

Slunce zapadlo. A ona stála stále tiše a trátila se v mlhách.

A z velikého sálu třpytily se trylky lehkého menuettu, třpytily se slzy dávných vzpomínek.

EMIL Z RŮŽE:

SMUTEK.

Vítr táh' od západu,
nutil lístky k zpovídání
a mě ímal smutek, žal,
když jsem krácel tichou lání.

Vzpomínek as' na tisíc
v mysl moji hrnulo se,
ať jsem vzpomínal či snil,
oko moje bylo v rose.

Vzhlednu vzhůru k nebesům.
Mráček za mráčkem se honí; —
tolik také vzpomínek
v hlavě mé se stále roní.

Ó můj Bože! Smiluj se!
Ať již není toho lkání!
Dej mi žití s milenkou
neb jen malé o ní zdání!

VLAĎA NIŽKOVSKÝ:

DVA RŮZNÉ TÓNY.

Jdu jasným, tichým večerem,
v hnízdě si ptáček hraje,
a zpívá, kvílí, naříká,
mně v srdci láska zraje . . .

— — — — —
Jdu temným, šerým večerem,
v mlhu se obzor halí,
vzpomínkou v prchlý lásky čas,
se oči slzou kalí . . .

LOMSKÝ :

„Z POTULEK.“

Bílý závoj měsíc halí
z stříbrojasných bílých par,
v roušce jejich dál se valí,
hasne v něm již všečen žár.

„Což tak pozdě, kde jsi běhal,
proč se zhlížíš v rose trav?
Bledneš? Proč pak? — Jen se nehal
v roucho skvoucí, v mlhy háv.

Sestry tvoje, hvězdy třpytné,
dávno sní již libý sen;
na východě do chmur kmitne
zář již jasná, bílý den.

Pospěš si a v lese temném
rychle spěj před sluncem v houšf,
na tvém obličejí jemném
krásu spálilo by v poušf.

Před horkými jeho hledy
krásnou svoji ukryj tvář,
výraz tváře jenom bledý
stříbra tobě sluší zář!“

—O—:

DE PROFUNDIS . . .

Je teskno ti snad, moje duše?
Pojď na hory, má smutná duše,
tam ve výšinách nebetyčných
a hustých mlhách zapomnění
odpočiň.

A zapěj sobě, chorá duše,
i tamtém horám mlčelivým
i tamtém mlhám zapomnění,
och, zapěj, zapěj velkým hlasem
requiem

nad hrobem srdce, které bylo
a které není, není, není — — —
Ne lkavým hlasem — velikým pěj
tak jako bez lkání a hrdě
umřelo.

JAN ZIMA:

ŽNĚ.

Pod dusným vedrem uvadaly květy
a bílý prach v ně těžce zapadal,
žár slunce ostře do bílých bíl štítů
a šeřík hustý zvolna ovadal.

A těžkým vzduchem zazvučely zvony
a volně táhly rázy srdcí v dál,
Nad polí hnědých zoranými lány
se žhavý vzduch lehounce mihotal.

Na cestách syté rozlily se stíny,
jež jeřábů tam dlouhý vrhl řad
a k zemi nízko skláněly se klasy
lánu, jenž zbyl tu nedožat.

KAREL MARIA:

BEZ NADPISU.

Těžký to žalář v světnici pusté,
duši když tíží okovy,
myšlenek roje táhnou když husté,
srdce kdy mkne se v závory.

Trudný to život, smutný, bez blaha,
když nesmím říci, co jen bych chtěl,
Tebe že miluji, Mařenko drahá,
kéž bych Tě v žití vír — provázet směl.

FR. X. DOUBRAVA:

Z VERŠŮ MYSTIKA.

Ó nepochopitelné, Jež jsi nad oblouky etheru se skrylo,
Tajemství věčnosti,
Jež jsi a Jež jsi vždycky bylo,
Jež adorují sbory Seraphim,
závratná výšino, —
mě mučí touha po Tobě! Než — vím,
ikdy ruka poskvrněných s tváře Tvoji závoj neodhalí,
posvátný, zářící!
Ty drahocenné ideály,
jež vise Tvoje vzňaly v duši
nestačí geniu,
jež zrodila Poušť na oase své.
Rci, Bůh jsi Ty? „Já jsem a v světle, jež ti nepřístupno,
trůn můj stojí!“
Ó Bože nesmírný!
Já chvěji se, a bytost moje
Tvůj velký deprimuje majestát
andělům vládnoucí;
ó klesám na kolena, a můj hlad
ukájí jenom ilusemi svými Mlčení a Adorace!

SERFIOL:

MANE NOBISCUM DOMINE.

Hle, jsme bledí, Pane,
smrt nám v tvář se dívá,
zůstaň s námi, Pane,
neb se připozdívá.

Hle, jsme slepí, Pane,
tma nám oči klíží,
zůstaň s námi, Pane,
neb se večer blíží.

Hle, bez tebe, Pane,
prázdnost v srdce padá,
zůstaň s námi, Pane,
večer klesá v lada.

Kdo nás krmit, Pane,
bude, až se vzdálíš,
čím nám srdce vzplane,
až ty tmu nám svalíš
v srdce beztak chladné?

Zůstaň s námi, Pane,
neboť v naše lada
chladný vítr vane,
večer už se skládá.

J. V. HRADECKÝ:

ANTICKÉ MOTIVY.

FARAON MENEFTA.

„V Egypta klínu se Israel množí,
zhoubné to vyrůstá pro nás, ach, hloží!

Bojím se o říše celé teď klid,
národ ten nad můj již vyrůstá lid.

Mám ho snad propustit, ať jinam jde jen,
nebo ho do těžkých zapřáhnout břemen,

by se tak nemnožil, znavením mřel?“
Farao k družině takto kdys děl.

— Pane, jen propust ho, ať si jde jinam
k neštěstí bude, věř, tobě i nám.

Množí se, pravda je, ještě však víc
množí se mezi ním blech a štěnic.

Šíří se havět ta v domy již nám;
pane, jen propust ho, ať si jde jinam! —

Tak volal k vladaři egyptský lid.
S tváře mu na chvíli ztratil se kli

posléz však lhostejně pravici máv:
„Ať tedy odvede Mojžíš ten dav!“

J. ZBRÁNEK:

ABITURIENTŮM NA ROZCHODNOU.

Nám v chvílce brzké nelítostný čas
Vás vyrve z bratrského středu;
Vás hostit bude jiný krajů pás,
až zmizíte svých druhů hledu.
Jen láska, která srdce naše pojí,
nás nikdy, nikdy spolu nerozdvojí!

Zor obrátíte v jiný světa kraj
a rámě ztíží různé břímě
a každý jinou stezkou půjde v ráj
a v jinou lichu sítí símě.
Jen ideál, jenž navzájem nás pojí,
nás silit bude v slzí, potu znojí!

Vím: rozpoutaných sterých bouří jek
se kolem lodic rozevíří
a sterých vrahů rozdmýchaný vztek
již nyní na Vás střely míří. —
Kde ochrany štít hledat v krutém boji?
Jen v kříži Krista — síly, těch zdroj!

Až „s Bohem“ dáme sobě poslední,
Bůh provázej vás stále v žití,
Bůh k snahám vyšším Vás vždy pozvedni,
Bůh sil Vás kol jen blaho sítí!
Bůh vždy ať tužby srdcí Vaších zkojí,
Bůh na nebesku ať nás zase spojí!

J. M. ROMANOV:

DO MÍSTA KLIDU.

Já chtěl bych vnořiti se v báji,
již sprádá bledá tváře luny . . .
já chtěl bych vnořiti se v dumy,
v nichž hrob sní ve hřbitovu háji...

Tam spočinout by chtěla hlava
na hrobě tichém v stínu kouta —
tam zlomila by těžká pouta,
v něž sevřela ji světa vřava . . .

Chtěl klesnout bych v hrobu snění
a zrak svůj ztopit v tichu mrtvých,
jsa v náručí těch stínů matných
chtěl slyšet bych jich retů pění .

Tam dožít bych chtěl ve objetí
a v zapomnění složit kosti —
kde posvátný klid duše hostí
a Kristu chtěl bych hymnus pěti . .

J. V. HRADECKÝ:

VLČÍ MÁK.

Obilí se vlní
pěkně žluté tak,
mezi klasy kývá
květem rudý mák . . .

Makový květ rudý
červeně těší zrak,
zrudne dívka v tváři
při polibku tak.

Při polibku prvé
dívka stydí se,
při polibku druhém
chvilí zardí se.

Nerudne již více
při polibcích pak,
pel setřen jí s líce —
v klasech zvadlý mák.

J. ZBRÁNEK:

POUŠTÍ ŽIVOTA.

Jdu sám tou pouští života:
Já dávno zlámal pouta světa. —
Kol v šíř a dál jen temnota,
již plodí země kdysi kletá. — —

Než, co mi do temnoty již!
Já pro svět klamný dávno slepý,
kdy rozkoše mi zhořkla číš',
z níž pod nohou jen chrastí střepy.

Ted' k nebi upírám jen zrak,
z kad září skvoucí Slunce věčné,
jež zahání všech trudů mrak —
to Srdce Boží v lásce vděčné.

A v Ném, jen v Ném již hledám tok,
tok lásky, čisté rozkoše, již šíří
i v moje nitro Kristův bok
a tiší bouř, jež v hrudi víří — —

Z VERŠŮ MYSTIKA.

Ó nepochopitelné, Jež jsi nad oblouky etheru se skrylo,
 Tajemství věčnosti,
 Jež jsi a Jež jsi vždycky bylo,
 Jež adorují sbory Seraphim,
 závratná výšino, —
 mě mučí touha po Tobě! Než — vím,
 že nikdy ruka poskvrněných s tváře Tvoje závoj neodhalí,
 posvátný, zářící!
 Ty drahocenné ideály,
 jež vise Tvoje vzňaly v duši mé,
 nestačí geniu,
 ježž zrodila Poušť na oase své.
 Rci, Bůh jsi Ty? „Já jsem a v světle, jež ti nepřístupno,
 trůn můj stojí!“
 Ó Bože nesmírný!
 Já chvěji se, a bytost moje
 Tvůj velký deprimuje majestát
 andělům vládnoucí;
 ó klesám na kolena, a můj hlad
 ukájí jenom illusemi svými Mlčení a Adorace!

SERFIOL:

MANE NOBISCUM DOMINE.

Hle, jsme bledí, Pane,
 smrt nám v tvář se dívá,
 zůstaň s námi, Pane,
 neb se připozdívá.

Hle, bez tebe, Pane,
 prázdno v srdce padá,
 zůstaň s námi, Pane,
 večer klesá v lada.

Hle, jsme slepí, Pane,
 tma nám oči klíží,
 zůstaň s námi, Pane,
 neb se večer blíží.

Kdo nás krmit, Pane,
 bude, až se vzdálíš,
 čím nám srdce vzplane,
 až ty tmu nám svalíš
 v srdce beztak chladné?

Zůstaň s námi, Pane,
 neboť v naše lada
 chladný vítr vane,
 večer už se skládá.

J. V. HRADECKÝ:

ANTICKÉ MOTIVY.

FARAON MENEFTA.

„V Egypta klínu se Israel množí,
 zhoubné to vyrůstá pro nás, ach, hloží!

— Pane, jen propust ho, ať si jde jinam
 k neštěstí bude, věř, tobě i nám.

Bojím se o říše celé teď klid,
 národ ten nad můj již vyrůstá lid.

Množí se, pravda je, ještě však víc
 množí se mezi ním blech a štěnic.

Mám ho snad propustit, ať jinam jde jen,
 nebo ho do těžkých zapráhnout břemen,

Šíří se havět ta v domy již nám;
 pane, jen propust ho, ať si jde jinam! —

by se tak nemnožil, znavením mřel?“
 Farao k družině takto kdys děl.

Tak volal k vladaři egyptský lid.
 S tváře mu na chvíli ztratil se klid,

posláz však lhostejně pravici máv:
 „Ať tedy odvede Mojžíš ten dav!“

J. ZBRÁNEK:

ABITURIENTŮM NA ROZCHODNOU.

Nám v chvilce brzké nelítostný čas
Vás vyrve z bratrského středu;
Vás hostit bude jiný krajů pás,
až zmizíte svých druhů hledu.
Jen láska, která srdce naše pojí,
nás nikdy, nikdy spolu nerozdvojí!

Zor obrátíte v jiný světa kraj
a rámě ztíží různé břímě
a každý jinou stezkou půjde v ráj
a v jinou líchu síti símě.
Jen ideál, jenž navzájem nás pojí,
nás silít bude v slzi, potu znoji!

Vím: rozpoutaných sterých bouří jek
se kolem lodic rozevíří
a sterých vrahů rozdmychaný vztek
již nyní na Vás střely míří. —
Kde ochrany štít hledat v krutém boji?
Jen v kříži Krista — síly, těchy zdroji!

Až „s Bohem“ dáme sobě poslední,
Bůh provázej vás stále v žití,
Bůh k snahám vyšším Vás vždy pozvedni,
Bůh sil Vás kol jen blaho síti!
Bůh vždy ať tužby srdcí Vašich zkojí,
Bůh na nebesku ať nás zase spojí!

J. M. ROMANOV:

DO MÍSTA KLIDU.

Já chtěl bych vnořiti se v báji,
již sprádá bledá tváře luno . . .
já chtěl bych vnořiti se v dumy,
v nichž hrob sní ve hřbitovu háji...

Tam spočinout by chtěla hlava
na hrobě tichém v stínu kouta —
tam zlomila by těžká pouta,
v něž sevřela ji světa vřava . . .

Chtěl klesnout bych v hrobu snění
a zrak svůj ztopit v tichu mrtvých,
jsa v náručí těch stínů matných
chtěl slyšet bych jich retů pění . . .

Tam dožít bych chtěl ve objetí
a v zapomnění složit kosti —
kde posvátný klid duše hostí
a Kristu chtěl bych hymnus pěti . .

J. V. HRADECKÝ:

VLČÍ MÁK.

Obilí se vlní
pěkně žluté tak,
mezi klasy kývá
květem rudý mák . . .

Makový květ rudý
červeň těší zrak,
zrudne dívka v tváři
při polibku tak.

Při polibku prvním
dívka stydí se,
při polibku druhém
chvilí zardí se.

Nerudne již více
při polibcích pak,
pel setřen jí s líce —
v klasech zvadlý mák.

J. ZBRÁNEK:

POUŠTÍ ŽIVOTA.

Jdu sám tou pouští života:
Já dávno zlámal pouta světa. —
Kol v šíř a dál jen temnota,
již plodí země kdysi kletá. — —

Než, co mi do temnoty již!
Já pro svět klamný dávno slepý,
kdy rozkoše mi zhořkla čis',
z níž pod nohou jen chrastí střepy.

Teď k nebi upírám jen zrak,
zkad září skvoucí Slunce věčné,
jež zahání všech trudů mrak —
to Srdce Boží v lásce vděčné.

A v Něm, jen v Něm již hledám tok,
tok lásky, čisté rozkoše, již šíří
i v moje nitro Kristův bok
a tiší bouř, jež v hrudi víří — —

J. SLAVÍK:

EPIGRAM.

Kdo lásky nepoznal,
ten život planě žil;
kdo lásce uvěřil,
ten jistě zaplakal.

J. V. HRADECKÝ:

PROČ?

Proč jsi, má panenko,
hubičku mi dáti
za nic nechtěla,
proč jsi počala se
tolik červenati,
k zemi hleděla.

Šero bylo, hvězdy
bledé plály: Tak
v tvář mi's hleděla
ach, jak k políbení
tvůj by zval mne zrak,
ty's však nechtěla.

SV. BRODSKÝ:

V PRALESE.

To světlo magické, jež v svatyň listí hrou se dere,
u stromů štihlé pně, s nichž lišejníky šeré
jak vousy starců visí, kapradové palmy,
i vánku dech, jenž svoje smutné pěje žalmy,
to vše tak mně v duši v jiné nese světy,
že maně k modlitbě se otvírají rety.

Tvých velikanů sbor, kde hrdá týčí čela,
(jak v pýše své by s hrozbou k nebes báni čněla),
k jichž podnoží jen zřídka kdy se slunce vloudí
a v plachém reji těká v bujném křovin loubí,
jak velebno a tajno! Z dávných věků v tobě
dlí život v bouři hned zas v klidu jako v hrobě.

Tu v šeru děd svým vnukům báji šepce tajnou,
k níž ručej pod nimi si píseň kouzlí bájnou.
A bystřina si zpívá bouřnou píseň v stínu
a skáče přes obry, jež v jejím leží klínu,
hned břehy rve a mocný kořen podemílá,
zde mechů polštář stlelá těla podestýlá,
hned klidní se, zas bouří v skočném reji plesá,
hned po kaskádách v letu dravém v propast klesá.

Lesk perlí tříští se, jak drahocenný krystal,
by z vodstva šumné vřavy stříbra proudem tryskal.
Kde stíny starců v temné hladině se snují
a v klikách rychlých blesků k břehům postupují,
sem v tůně hloub, v níž obrů špalír tvář svou shlí
se s hromů třeskem ručej v hlučném ryku blíží.

Jak varhan zvuk a kotlů třesk když zaburácí,
v stěn tváře bije, hřmí a v šeru kdes' se ztrácí,
zas plným jezem chorál zní a v dál se nese,
a duše v posvátné se úctě chví a třese,
tak ručej živou svatyň jekem, bouří plní,
až zem se v bázni chvěje, nitro její duní,
až horské štíty roztříští ten chechtot echem,
a větrů vání v svět jej smete rychlým dechem.

Li. Z. B.:

ROZKOŠ.

(Věnováno Evě.)

V šumivé rozkoši
a vášně vzplání
nemůž' se nasytit
tvé duše ždání.

Rozkoš v ráz uplyne
a prázdno zeje
v duši, v níž Erinyj'
krutá pak reje.

Rozkoš jak Harpyje
nadšení duše
znečistí, život pak
plyne tak hluše ..

—O—:

IN MEMORIAM.

O štěstí krásnou pohádkou je mládí,
jež trůní v křišťálovém srdci děcka.
Jí celý život vzpomínáme rádi,
když v bouři žití touha naše všecka
za štěstím jenom, za štěstím jen letí,
je jenom v širém Božím světě hledá:
však ono pravé, čisté štěstí dětí,
ach, Bože, to nám život zpět už nedá. —

MIROSLAV OLŠEVSKÝ:

TEN ŽIVOT POUŠŤ BY BYL.

(Ballada.)

Smrt, hrozná pouty, nezastaví
vznět lásky v srdce hlubinách,
ni temnota zdí v tišinách
ten rubín temnorudě hravý.

Ten život poušť by byl ...
jak smutně bylo by jít světem
bez věrné ruky zemské na pouti
co trapných srdcem chvil
proletí bleskurychlým letem
a srdce tiché často zkormoutí
ten jednotvárný chod — jak v zákoutí,
kde slunce nikdy nezaplane,
jen tisíc slz, co z oka každou chvíli skane
Smrt, hrozná pouty, lásku nezastaví.

J. V. HRADECKÝ:

DIES ILLA.

„Neměli v žití svém štěstí,
ani hvězd, zemřeli zkažení.“
F. W. Foerster.

Až z dálných hor za noci rudé ohně vzplanou,
pak vstaňte všichni roucha temná vemte
a jděte průvodem jak kajicníci, hlavu posypanou,
a světa rozkoši i útěch zapomeáte.

Vždyť Satan — řvoucí lev — obchází vaše domy.
vy neslyšíte pro řev Pána světů hlas,
a v hříších klidně spíte, za dne nevidomí,
tak chodíte a nevíte, že Pán již volá vás.

J. SLAVÍK:

EPIGRAM.

Kdo lásky nepoznal,
ten život planě žil;
kdo lásce uvěřil,
ten jistě zaplakal.

J. V. HRADECKÝ:

PROČ?

Proč jsi, má panenko,
hubičku mi dáti
za nic nechtěla,
proč jsi počala se
tolik červenati,
k zemi hleděla.

Šero bylo, hvězdy
bledé plály: Tak
v tvář mi's hleděla
ach, jak k políbení
tvůj by zval mne zrak,
ty's však nechtěla.

SV. BRODSKÝ:

V PRALESE.

To světlo magické, jež v svatýň listí hrou se dere,
u stromů štihlé pně, s nichž lišejníky šeré
jak vousy starců visí, kapradové palmy,
i vánku dech, jenž svoje smutné pěje žalmy,
to vše tak mně v duši v jiné nese světy,
že maně k modlitbě se otvírají rety.

Tvých velikánů sbor, kde hrdá týčí čela,
(jak v pýše své by s hrozbou k nebes báni čněla),
k jichž podnoží jen zřídka kdy se slunce vloudí
a v plachém reji těká v bujném křovin loubí,
jak velebno a tajno! Z dávných věků v tobě
dlí život v bouři hned zas v klidu jako v hrobě.

Tu v šeru děd svým vnukům báji šepce tajnou,
k níž ručej pod nimi si píseň kouzlí bájnou.
A bystřina si zpívá bouřnou píseň v stínu
a skáče přes obry, jež v jejím leží klínu,
hned břehy rve a mocný kořen podemílá,
zde mechů polštář stlelá těla podestýlá,
hned klidní se, zas bouří v skočném reji plesá,
hned po kaskádách v letu dravém v propast klesá.

Lesk perlí tříští se, jak drahocenný krystal,
by z vodstva šumné vřavy stříbra proudem tryskal.
Kde stíny starců v temné hladině se snují
a v klikách rychlých blesků k břehům postupují,
sem v tůně hloub, v níž obrů špalír tvář svou shlíží,
se s hromů třeskem ručej v hlučném ryku blíží.

Jak varhan zvuk a kotlů třesk když zaburácí,
v stěn tváře bije, hřmí a v šeru kdes' se ztrácí,
zas plným jezem chorál zní a v dál se nese,
a duše v posvátné se úctě chví a třese,
tak ručej živou svatýň jekem, bouří plní,
až zem se v bázni chvěje, nitro její duní,
až horské štíty roztříští ten chechtot echem,
a větrů vání v svět jej smete rychlým dechem.

Li. Z. B.:

ROZKOŠ.

(Věnováno Evě.)

V šumivé rozkoši
a vášně vzplání
nemůž' se nasytit
tvé duše ždání.

Rozkoš v ráz uplyne
a prázdno zeje
v duši, v níž Erinyj'
krutá pak reje.

Rozkoš jak Harpyje
nadšení duše
znečistí, život pak
plyne tak hluše ..

—O—:

IN MEMORIAM.

O štěstí krásnou pohádkou je mládí,
jež trůní v křišťálovém srdci děcka.
Jí celý život vzpomínáme rádi,
když v bouři žití touha naše všecka
za štěstím jenom, za štěstím jen letí,
je jenom v širém Božím světě hledá:
však ono pravé, čisté štěstí dětí,
ach, Bože, to nám život zpět už nedá. —

MIROSLAV OLŠEVSKÝ:

TEN ŽIVOT POUŠŤ BY BYL.

(Ballada.)

Smrt, hrozná pouty, nezastaví
vznět lásky v srdce hlubinách,
ni temnota zdí v tišinách
ten rubín temnorudě hravý.

Ten život poušť by byl ...
jak smutně bylo by jít světem
bez věrné ruky zemské na pouti
co trapných srdcem chvil
proletí bleskurychlým letem
a srdce tiché často zkormoutí
ten jednotvárný chod — jak v zákoutí,
kde slunce nikdy nezaplane,
jen tisíc slz, co z oka každou chvíli skane
Smrt, hrozná pouty, lásku nezastaví.

J. V. HRADECKÝ:

DIES ILLA.

„Neměli v žití svém štěstí,
ani hvězd, zemřeli zkažení.“
F. W. Foerster.

Až z dálných hor za noci rudé ohně vzplanou,
pak vstaňte všichni roucha temná vemte
a jděte průvodem jak kajícíci, hlavu posypanou,
a světa rozkoší i útěch zapomeáte.

Vždyť Satan — řvoucí lev — obchází vaše domy.
vy neslyšíte pro řev Pána světů hlas,
a v hříších klidně spíte, za dne nevidomí,
tak chodíte a nevíte, že Pán již volá vás.

A denně volá Pán vás ve svůj stánek,
vy ale neslyšíte, slyšet totiž nechcete,
a tyjete jen hříšně, klidný nemajíce spánek
a myslíte, že v takém životě vám blaho vykvete.

Však zavolá vás troubou hláskou jednou
Pán světů skládat účty z žití:
pak jedni na pravo a druzi na levo si sednou
a jásat budou jedni, druhým slzy zas se líti.

Dle AL. PUŠKINA:

EPIGRAM.

Být velikým — mé přání vřelé,
o Slávě slávě duch můj sní,
a mnoho slibuji mé tužby smělé,
zda splním je — ach, Bůh sám ví — —

Přel. J. A. Srch.

J. N. ŠANDA:

BYL JEHO ZLODĚJEM...

Sedlák Kratina dobře si žil — ba, vesele žil! Byl ženatý již sedm let a neměl dětí. Otec jeho, statný výminkář, říkal: „Jen se poměj, hochu! Děti nebude, a co v mládí užiješ, to máš. Beztak ta naše robota za nic nestojí.“

Byl ten rod Kratinů podivný rod. Od jakživa prý furiantili více než ostatní sedláci lhotští. Mladý Kratina rád poslouchal výměnkářovu řeč. A dobrá jeho žena — kolik ta proplakala nocí samotna, když muž se jí vracel někdy až třetí den. — Byl veselý. Pil rád a v karty hrál. Nic si nedělal z dluhu, který na živnost uvaloval. Nebude mít děti! Po osmi letech však vše se změnilo. Kratina dostal dědice. Byl překvapen, příjemně překvapen. Za dvě léta narodila se mu dcera a potom zase, až měl konečně čtyry dcery a dva hochy. Sedlák Kratina slevil mnoho ze svého veselého života, ač zvyk se hlásil.

Nejstaršího syna přiženil do vedlejší vsi, na statek, mladšího pak dal studovat. Prvá čtyři léta vydržoval studenta úplně. Dluh nepoměrně se zvětšil. Musil starší syn přinést značné věno. Nadaný student bystře postřehl, jak těžko otec na něho nakládá. Viděl, že sotva statek rodný udržel. Psával proto domů, že peněz nepotřebuje... že vyučuje za slušný honorář a podobně. Sedlák Kratina rád čítal ta slova, a syn, odkázán sám na sebe, začal trudný život chudého studenta. Ani, jak se zdálo, mnoho si doma otec nevšímal, že přicházel jeho student na prázdniny pobledlý a přepadlý v tváři. „Jsou ho jen ty oči“, říkali o něm lidé — a ty velké tmavé oči jeho hořely tichým ohněm dobroty. Byl povahou mírný. Nebyl prý ani z Kratinů. Před lidmi vychloubal se sedlák Kratina, co ho syn-student stojí. Kolikrát veřejně politoval, že ho dal studovat. A tenkrát byl mladý Kratina už v druhém roku filosofie. „Věřte, je mým zlodějem, zlodějem ostatních dětí“, proklínal se podnapilý Kratina. Vžil se do myšlenky: student-syn je naším zlodějem. Za rok na to statek jeho přišel do dražby. Sedlák Kratina ocitl se v pastoušce, dcery odjely sloužit do města. Mladý Kratina udělal doktorát filosofie a za rok na to přišel do rodné vsi umřít. Bída podryla mu zdraví. — Starý Kratina nádeniči u panského dvora a vzpomene-li kdo na nebožtíka syna-doktora, vypráví plyně, jak jím ocitl se na mizině a jak okradl pro něho ostatní děti. „Byl naším zlodějem“

A denně volá Pán vás ve svůj stánek,
vy ale neslyšíte, slyšet totiž nechcete,
a tyjete jen hříšně, klidný nemajíce spánek
a myslíte, že v takém životě vám blaho vykvete.

Však zavolá vás troubou hlásnou jednou
Pán světů skládat účty z žití:
pak jedni na pravo a druzi na levo si sednou
a jásat budou jedni, druhým slzy zas se líti.

Dle AL. PUŠKINA:

EPIGRAM.

Být velikým — mé přání vřelé,
o Slávů slávě duch můj sní,
a mnoho slibuji mé tužby smělé,
zda splním je — ach, Bůh sám ví — — Přel. J. A. Srch.

J. N. ŠANDA:

BYL JEHO ZLODĚJEM...

Sedlák Kratina dobře si žil — ba, vesele žil! Byl ženatý již sedm let a neměl dětí. Otec jeho, statný výminkář, říkal: „Jen se poměj, hochu! Děti nebude, a co v mládí užiješ, to máš. Beztak ta naše robota za nic nestojí.“

Byl ten rod Kratinů podivný rod. Od jakživa prý furiantili více než ostatní sedláci lhotští. Mladý Kratina rád poslouchal výměnkářovu řeč. A dobrá jeho žena — kolik ta proplakala nocí samotna, když muž se jí vracel někdy až třetí den. — Byl veselý. Pil rád a v karty hrál. Nic si nedělal z dluhu, který na živnost uvaloval. Nebude mít dětí! Po osmi letech však vše se změnilo. Kratina dostal dědice. Byl překvapen, příjemně překvapen. Za dvě léta narodila se mu dcera a potom zase, až měl konečně čtyry dcery a dva hochy. Sedlák Kratina slevil mnoho ze svého veselého života, ač zvyk se hlásil.

Nejstaršího syna přiženil do vedlejší vsi, na statek, mladšího pak dal studovat. Prvá čtyři léta vydržoval studenta úplně. Dluh nepoměrně se zvětšil. Musil starší syn přinést značné věno. Nadaný student bystře postřehl, jak těžko otec na něho nakládá. Viděl, že sotva statek rodný udržel. Psával proto domů, že peněz nepotřebuje... že vyučuje za slušný honorář a podobně. Sedlák Kratina rád čítal ta slova, a syn, odkázán sám na sebe, začal trudný život chudého studenta. Ani, jak se zdálo, mnoho si doma otec nevšímal, že přicházival jeho student na prázdniny pobledlý a přepadlý v tváři. „Jsou ho jen ty oči“, říkali o něm lidé — a ty velké tmavé oči jeho hořely tichým ohněm dobroty. Byl povahou mírný. Nebyl prý ani z Kratinů. Před lidmi vychloubal se sedlák Kratina, co ho syn-student stojí. Kolikrát veřejně politoval, že ho dal studovat. A tenkrát byl mladý Kratina už v druhém roku filosofie. „Věřte, je mým zlodějem, zlodějem ostatních dětí“, proklínal se podnapilý Kratina. Vžil se do myšlenky: student-syn je našim zlodějem. Za rok na to statek jeho přišel do dražby. Sedlák Kratina ocitl se v pastoušce, dcery odjely sloužit do města. Mladý Kratina udělal doktorát filosofie a za rok na to přišel do rodné vsi umřít. Bída podryla mu zdraví. — Starý Kratina nádeniči u panského dvora a vzpomene-li kdo na nebožtíka syna-doktora, vypráví plyně, jak jím ocitl se na mizině a jak okradl pro něho ostatní děti. „Byl našim zlodějem“...